

QUA-

26

núm. 26
setembre - desembre 2006

DERNS

DEL

Consell
de l'Audiovisual
de Catalunya

CAC

www.cac.cat

El pluralisme informatiu
en la televisió

Consell editorial:

Victòria Camps i Cervera, Dolors Comas d'Argemir i Cendra, Núria Llorach i Boladeras, Rafael Jorba i Castellví, Santiago Ramentol i Massana, Jaume Serrats i Ollé

Editora:

Victòria Camps i Cervera

Director:

Josep Gifreu

Cap de redacció:

Martí Petit

Coordinació general:

Sylvia Montilla

Coordinació dels informes de pluralisme:

Mònica Gasol i Carles López

Analistes: Joana Marquilles, Manuel Moreno, Carmina Puig, Laura Rodas i Isabel Sánchez

Personal de suport: Carles Abian, Lluís Bienes, Susana Castro, Gerard Durantes, Cristina Méndez, Ester Pujantell, M. Antònia Ramon, Isabel Teixidor i Núria Zardoya

Assessorament lingüístic:

Xavi Lloret

Maquetació:

D6A

Impressió:

Grinver, S. A.

Dipòsit legal: B-17.999/98

ISSN: 1138-9761

Consell de l'Audiovisual de Catalunya

President: Josep Maria Carbonell

Vicepresident: Jaume Serrats i Ollé

Conseller secretari: Rafael Jorba i Castellví

Conselleres i consellers: Victòria Camps i Cervera, Dolors Comas d'Argemir i Cendra, Núria Llorach i Boladeras, Josep Micaló i Aliu, Santiago Ramentol i Massana, Fernando Rodríguez Madero, Domènec Sesmiló i Rius

Secretari general: Jordi Pericàs i Torguet

**Consell
de l'Audiovisual
de Catalunya**

Generalitat de Catalunya

Entença, 321
08029 Barcelona
Tel. 93 363 25 25 - Fax 93 363 24 78
audiovisual@gencat.net
www.cac.cat

Sumari

■ Presentació	2
■ Tema monogràfic: El pluralisme informatiu en la televisió	
El pluralisme en l'audiovisual: problemàtica i futur	3
Joan Botella	
Metodologia del Consell de l'Audiovisual de Catalunya per a l'observança del pluralisme en els teletinformatius	9
Carles López	
La supervisió del pluralisme informatiu en la ràdio i la televisió a Europa	17
Anna Estrada	
L'agenda temàtica dels teletinformatius a Catalunya	29
Carmina Puig	
La presència dels actors polítics en els teletinformatius	43
Laura Rodas	
El pluralisme polític durant el cicle electoral del període 2003-2004	55
Carme Ortín	
La presència dels àmbits territorials en els teletinformatius	65
Isabel Sánchez	
La visibilitat dels actors socials en la informació	89
Laura Rodas	
El tractament de la variable <i>sexe</i> en els teletinformatius	107
Carmina Puig i Isabel Sánchez	
Els altres pluralismes: perspectives de futur sobre l'anàlisi del pluralisme	119
Rafael Jorba	
■ Observatori	
La revisió sobre el servei públic audiovisual al Regne Unit: el debat entre l'Ofcom i la BBC	123
Martí Petit	
La televisió local a Catalunya: un model en profunda transformació	141
Josep Àngel Guimerà	
■ Agenda	
Crítica de llibres	151
Revista de llibres	155
Revista de revistes	157
Revista de webs	159
Guia per a la presentació d'articles	161

Presentació

La preparació d'aquest monogràfic de *Quaderns del CAC* per part dels serveis del Consell de l'Audiovisual de Catalunya s'emmarca en una línia prioritària d'acció en el camp dels mitjans de comunicació adoptada per la Unió Europea arran de la Conferència sobre l'Audiovisual de Liverpool (2005). Des d'aquella ocasió, el Parlament i la Comissió, a través de la Direcció General de la Societat de la Informació i els Mitjans de Comunicació, han impulsat una àmplia consulta sobre el pluralisme. Justament quan aquest número s'estava tancant, la Comissió publicava el document de treball *Media pluralism in the Member States of the European Union* (17 de gener de 2007, SEC-2007-32). Amb aquest document, la Comissió es comprometia a avançar en la definició del pluralisme en els mitjans, encarregava un estudi sobre indicadors del pluralisme i anunciava per al 2008 una iniciativa en forma de Comunicació de la Comissió sobre aquesta problemàtica.

Una de les aportacions que introdueix el document de la Comissió Europea és una important distinció entre pluralisme extern (relatiu a la propietat dels mitjans) i pluralisme intern (relatiu als continguts). El CAC ha exercit funcions de tutela del pluralisme intern en relació amb les emissores de ràdio i televisió de la seva competència des de 2001, any que elevà al Parlament de Catalunya l'*Informe relatiu al pluralisme informatiu dels mitjans públics de ràdio i televisió de Catalunya*. Aquest document afrontà la indefinició legal sobre pluralisme amb unes propostes conceptuals i metodològiques que han permès al CAC, en línia amb el que ha fet el francès CSA, elaborar i publicar els informes mensuals sobre pluralisme a Catalunya fins a l'actualitat. El CAC ha entès el pluralisme intern en un sentit ampli: en sentit polític, però també social, religiós, cultural, territorial, de gènere, etc.

L'objectiu d'aquest monogràfic sobre "Pluralisme informatiu en la televisió" és presentar un primer balanç de tres anys de seguiment del pluralisme intern en aquest mitjà a partir dels informes mensuals del CAC. Les dades corresponen a 2003, 2004 i 2005 (amb l'excepció del juliol i l'agost de 2003). Els canals examinats són TV3, TVE a Catalunya, BTV, Citytv i Localia. I la mostra de programes comprèn dues tipologies: els teleinformatius i els altres espais informatius (espais de debat, tertúlies i entrevistes).

El monogràfic s'obre amb tres articles que emmarquen el context i la metodologia de l'estudi: "El pluralisme en l'audiovisual: problemàtica i futur", de Joan Botella; "Metodologia del Consell de l'Audiovisual de Catalunya per a l'observança del pluralisme en els teleinformatius", de Carles López; i "La supervisió del pluralisme informatiu en la ràdio i la televisió a Europa", d'Anna Estrada. A continuació, segueixen els articles sobre cada un dels àmbits del pluralisme intern examinats: "L'agenda temàtica dels teleinformatius a Catalunya", de Carmina Puig; "La presència dels actors polítics en els teleinformatius", de Laura Rodas; "El pluralisme polític durant el cicle electoral del període 2003-2004", de Carme Ortín; "La presència dels àmbits territorials en els teleinformatius", d'Isabel Sánchez; "La visibilitat dels actors socials en la informació", de Laura Rodas; i "El tractament de la variable sexe en els teleinformatius", de Carmina Puig i Isabel Sánchez. Clou el monogràfic l'article "Els altres pluralismes: perspectives de futur sobre l'anàlisi del pluralisme", de Rafael Jorba. L'elaboració d'aquest monogràfic sobre pluralisme, pioner sens dubte en el seu àmbit, ha estat possible gràcies a la tasca pacient i competent dels analistes i del personal de suport del CAC, sota la coordinació de Mònica Gasol i Carles López. Finalment, el número present inclou en la secció *Observatori* l'article de Martí Petit relatiu a "La revisió sobre el servei públic audiovisual al Regne Unit: el debat entre l'Ofcom i la BBC" i el de Josep Àngel Guimerà sobre "La televisió local a Catalunya: un model en profunda transformació".

Josep Gifreu
Director

El pluralisme en l'audiovisual: problemàtica i futur

Joan Botella

- *L'aparició d'entitats independents reguladores de l'audiovisual respon a la necessitat de garantir una competència equilibrada davant la multiplicitat d'operadors i per tal de protegir els drets de les persones usuàries mentre que, a d'altres països, neixen per controlar els mitjans públics i assegurar que tots els mitjans contribueixen a una pedagogia democràtica. A l'article es fa un repàs de la tasca desenvolupada pel Consell de l'Audiovisual de Catalunya, en relació amb l'observança del pluralisme i conclou amb una anàlisi dels tres reptes principals dels reguladors en el futur: les mancances del marc normatiu actual sobre l'audiovisual, la transformació del mapa televisiu amb la incorporació de noves tecnologies digitals (TDT, IPTV, etc.) i el contingut de la intervenció regulatòria.*

Paraules clau

Pluralisme, regulació, autoritats reguladores de l'audiovisual, CAC, televisió, ràdio

Introducció

La creació i posada en marxa d'organismes independents de regulació de l'audiovisual ha respost a dues lògiques diferents. D'una banda, en un cert nombre de països (diguem-ne angloescandinaus, per resumir-ho ràpidament), el regulador independent era una necessitat lligada a la pluralitat d'operadors, a la necessitat de garantir l'equilibri de forces en el joc competitiu, i a la necessitat de protegir el consumidor-espectador. En aquest marc, el regulador s'apropa a d'altres institucions de l'àmbit normatiu, i la seva acció no és essencialment diferent de l'activitat dels reguladors de les telecomunicacions, de l'energia o del mercat de valors.

En d'altres països, la posada en marxa d'autoritats reguladores independents (des d'ara, ARI) ha correspost a una altra lògica, essencialment democràtica: sortint d'etapes de monopoli estatal en l'audiovisual, calia a la vegada sotmetre a control els mitjans de comunicació de titularitat pública i assegurar la contribució de tots els mitjans (públics o privats) a una pedagogia democràtica de la ciutadania. En aquest context, que és el nostre, no és sobrer subdistingir dos grans àmbits: el de les democràcies difícils de l'Europa del sud (començant pel cas francès, seguit després per Itàlia, Bèlgica, Portugal, Grècia...), i el de les noves democràcies nascudes a l'Europa central i oriental després de la caiguda del món soviètic.

Aquestes dues grans versions, o percepcions, del paper que han de complir les ARI expliquen bona part de les diferències entre els organismes dels diferents països, des del mode de nomenament dels membres fins a l'articulació territorial, passant pel grau d'intervenció sobre els continguts emesos o els seus papers en la concessió i supervisió dels títols habilitants.

Joan Botella

Exconseller del CAC i president de la Plataforma Europea d'Autoritats Reguladores (EPRA)

Els compromisos adoptats pel CAC

Quan l'any 1999 es va posar en marxa (a través d'un ressonant debat parlamentari, el primer de la legislatura) un projecte de reforma general del sector audiovisual a Catalunya, aquella distinció estava present, encara que fos d'una manera implícita. Es va importar de l'experiència francesa (el CSA francès era en aquell moment l'ARI més coneguda i estudiada pels especialistes i els legisladors catalans) la distinció entre dues cares del pluralisme: el denominat *pluralisme intern* i el *pluralisme extern*. Simplificant radicalment, es pot dir que el *pluralisme intern* feia referència als continguts de la programació emesa pels operadors audiovisuals, mentre que el pluralisme extern es referia a l'adquisició i l'exercici de la pròpia condició d'operador. En altres paraules: el pluralisme intern té a veure amb *què es diu*, mentre el pluralisme extern té a veure amb *qui pot parlar*.

El CAC va rebre en un primer moment funcions essencialment vinculades a la garantia del pluralisme intern (en quedaven exclosos els processos concessionals en mans del Govern). Es tractava d'un pluralisme intern, a més, entès en un sentit ampli: en els termes de la pròpia llei, pluralisme polític, religiós, cultural... Quins eren els problemes que, en aquest terreny, es produïen en els mitjans catalans en el tomb de l'any 2000?

Com va posar de relleu el debat parlamentari de desembre de 1999, era estesa la percepció que la dependència governamental de la Corporació Catalana de Ràdio i Televisió (CCRTV) es feia sentir significativament en la programació dels mitjans públics, especialment (però no només) en els programes informatius, i que deixava les forces de l'oposició en un paper molt reduït.

Un segon element era la consolidació en l'àmbit local català de mitjans de titularitat municipal o supramunicipal, cosa que generava una situació perversa en què el panorama dels mitjans reflectia els diversos nivells territorials de l'estructura política i administrativa: així, cada estrat del sistema institucional disposava de mitjans propis.

I un tercer element sotmès a discussió era el paper jugat pels mitjans públics (i, de manera molt destacada, de nou, la CCRTV) en el procés de reconstrucció nacional. Des dels usos lingüístics de TV3 fins als àmbits territorials considerats en els seus serveis meteorològics, passant pels

registres idiomàtics emprats pels locutors i presentadors, es qüestionava el paper activista dels mitjans de la Corporació en el terreny de la catalanització.

La confluència entre aquesta problemàtica i la noció de pluralisme intern va conduir (com és palès en l'informe elaborat pel Consell l'any 2001, per encàrrec del Parlament, sobre el pluralisme en els mitjans informatius de Catalunya) a adoptar una hipòtesi que pot ser objecte de controvèrsia. El Consell entenia que la noció de pluralisme suposava concebre els mitjans audiovisuals (i molt en primer terme, la televisió), com hauria volgut Stendhal, com un mirall en què la societat s'havia de reconèixer, amb les menors deformacions possibles. Això volia dir assegurar en els continguts de la programació (informativa en primer terme, però no exclusivament) la presència de tots els àmbits de la realitat, en una dimensió aproximadament equivalent al seu pes en la vida social.

Per posar un exemple simple: quins són els àmbits territorials que integren la realitat catalana? En el món dels informatius, què és allò que fa present a la pantalla l'espai territorial barceloní, les Terres de l'Ebre o l'Alt Pirineu?

Amb la mateixa lògica, però amb implicacions menys simples, la presència de les diverses forces i veus polítiques a les pantalles havia de ser proporcionada al seu pes en la realitat política i institucional catalana; i això vol dir, amb més o menys exactitud, els vots obtinguts en les últimes eleccions.

Es fomenta la idea, doncs, de pluralisme com a proporcionalitat, com a mecanisme que garanteix l'equilibri, la semblança, entre el panorama descrit en els mitjans i la realitat social existent. Aquesta noció, i algunes de les pràctiques que se'n deriven (com ara veurem), entronca directament amb la tradició del CSA francès, que fa pública de manera mensual la distribució del temps de paraula entre les diverses forces polítiques en tots els canals de televisió, o que crida les cadenes de televisió públiques i privades a diversificar les identitats ètniques dels presentadors, de tal manera que tots els francesos (sigui quin sigui el color de la seva pell) s'hi trobin reflectits.

És necessari observar com, al mateix temps, s'estenia en diversos països europeus una altra lògica: la presència en els mitjans de totes les veus i de totes les idees, basada en l'interès objectiu de les seves aportacions, l'interès mesurat i determinat pels professionals de la informació. L'adopció a

Itàlia de l'anomenada *paris conditio*, és a dir, situació paritària, conduïa a determinar que en els debats polítics, tan freqüents a les televisions italianes, la presència de cada força política es definís en peu d'igualtat, i no reflectint proporcionalment el seu pes electoral. Lògiques similars es van posar en marxa a Holanda o als països escandinaus o, sense arribar tan lluny, a la BBC britànica, on es va establir que la presència de les diverses forces polítiques s'hauria de fer, no sobre la base dels resultats percentuals exactes, sinó en tres "llesques", corresponents, respectivament, als partits més grans, als partits mitjans amb representació parlamentària i als partits locals.

De la metodologia adoptada pel CAC, i explicitada en l'informe elevat al Parlament l'any 2001, se'n va derivar la pràctica de la publicació mensual d'informes corresponents a trimestres lliscants, on es buidaven exhaustivament els continguts dels programes informatius dedicats a Catalunya de les diverses cadenes de televisió (des de TV3 fins a les desconnexions catalanes –quan n'hi havien!– dels operadors d'àmbit general espanyol); posteriorment, s'hi van incorporar els programes de tertúlia, debats i entrevistes. També es va adoptar una mesura similar per a la programació radiofònica.

Cal observar que el CAC no podia fer res més que això, donat que la legislació no definia què calia entendre per *pluralisme* (tot i que es va interpretar que l'acollida per part del legislador de l'informe del 2001, proposant la hipòtesi *proporcionalista*, era una cobertura suficient) i, sobretot, perquè no s'establí cap sanció per als infractors d'aquesta obligació. En aquest cas, només es podien publicar els resultats i esperar que això generés una certa pressió ambiental sobre aquells mitjans que s'allunyessin més marcadament de les pautes globals suggerides. En aquest sentit, es confiava en l'impacte que pogués tenir l'autoritat moral del Consell (esperant que *moral* volgués dir en aquest context una mica més del que que futbolísticament anomenem *victòria moral*...).

Hi havia tres grans dimensions que quedaven mal recollides en aquesta aproximació:

1. La convivència entre mitjans d'abast català i mitjans d'abast general espanyol. Òbviament, el Consell només podia tenir atribucions sobre els primers; però l'absència d'una autoritat reguladora a escala espanyola donava lloc a una situació d'asimetria negativa per als opera-

dors catalans, que cada mes podien veure's més o menys exposats a crítiques, mentre que els operadors d'àmbit general evitaven aquesta situació. Així, per exemple, la deriva dels continguts de TVE en els últims anys del govern Aznar no eren objecte d'anàlisi objectivada (una altra cosa era la crítica política dels partits), mentre que els informatius de TVC eren sotmesos a una observació minuciosa.

Ara bé, això podia significar deixar de banda el fet que en condicions normals, tot i que TVC és l'operador més seguit a Catalunya i el més valorat pels espectadors, més de la meitat dels catalans segueixen els informatius emesos per cadenes no catalanes.

2. L'existència d'un frondós paisatge comunicatiu local a Catalunya. S'han pogut identificar més d'un centenar de televisions locals (amb un repartiment equitatiu entre públiques i comercials) i prop de 400 emissores de ràdio, en totes les situacions imaginables; la mera distinció entre ràdios públiques i privades no serveix de gaire quan hi ha cadenes de tota mena, emissores aparentment comunitàries emetent des de dependències municipals, emissores públiques gestionades per operadors privats, etc. Òbviament, seguir amb exhaustivitat les programacions del món local era i és impossible. Calia obrir aquí un canal de recepció de denúncies o queixes sobre les línies editorials seguides per determinats mitjans locals que el CAC podria analitzar i, de fet, intentar arribar a un arbitratge.
3. La no distinció entre mitjans de titularitat pública i de titularitat privada en l'àmbit televisiu. Això fa que, encara avui, les obligacions d'uns i altres pel que fa als continguts de les respectives programacions siguin idèntiques. Així, està tan obligada a seguir el principi de pluralisme una televisió pública com una privada, una local com una d'abast general i, fins i tot, un canal generalista i un canal especialitzat. Les previsions constitucionals i, posteriorment, la Llei orgànica reguladora de ràdio i televisió espanyola (que, com el seu nom indica, és d'aplicació a totes les televisions que operen a l'Estat espanyol) corresponen a un sistema anterior, on no hi havia televisions de titularitat privada, ni autonòmiques, ni locals. Aquesta identitat de règims jurídics entre mitjans públics i privats, tot i que es troben en situacions completament diverses, ha generat una

remor de fons permanent que ha arribat fins avui, en què s'accepta, per raons intuïtives, que no és sensat atribuir a uns i a altres el mateix volum d'obligacions, però on no hi ha cap consens sobre quines són les obligacions pròpies dels operadors públics i de les quals, per tant, se'n podrien alliberar els privats.

Inici de balanç

Després d'un període ja relativament llarg d'experiència en el seguiment de les programacions dels mitjans de Catalunya (com presenta aquest número de *Quaderns*), quin balanç cal fer-ne, sobretot, del rendiment?

El lector que tingués la possibilitat d'examinar successivament els diversos informes publicats des de 2001 fins ara observaria, en primer lloc, que els excessos que s'havien pogut observar en mitjans catalans o locals, pel que fa a la presència excessiva de les autoritats polítiques en la programació en contrast amb el menysteniment dels partits i els personatges de l'oposició, s'han anat reduint. Es fa palès com, especialment, en l'àmbit dels mitjans locals, l'oposició ha anat adquirint més presència i més visibilitat. Es pot atribuir aquesta evolució a l'activitat del CAC? Penso que, en bona part, la resposta ha de ser indubtablement afirmativa: el fet que mensualment es publicués, de forma comparable, l'anatomia de les diverses programacions, conduïa a apropar-se al promig, a reduir aquelles pràctiques més allunyades d'allò considerat acceptable.

Ara bé, és una metodologia adequada per a qualsevol estudi sobre els continguts dels programes informatius? Probablement, no. La construcció d'estructures de percepció, els intents de manipulació o la qualitat de la informació proporcionada no poden mesurar-se amb minuts o segons de temps de pantalla, o sobre percentatges de presència d'uns i altres actors. Però això no és una crítica a la metodologia emprada pel CAC: si de cas, és una invitació als que proposen altres terrenys d'intervenció que elaborin i proposin metodologies i estratègies d'anàlisi alternatives o complementàries. La vella reivindicació, per exemple, sobre la necessitat d'incorporar elements qualitatius als informes mensuals del CAC, no només *fa una desagradable olor de lletres*, sinó que, a més, topa amb l'evidència que el CSA (que té una feina més fàcil que el CAC: pocs operadors, i

tots d'escala nacional francesa) no fa altra cosa, en el terreny del pluralisme, que publicar xifres; i alguna raó deu haver-hi.

Finalment, en el terreny de la realitat, l'acció del CAC, ha contribuït a reduir o evitar abusos o infraccions al principi del pluralisme? Pel que fa a TVC, tant les anàlisis realitzades de la pròpia programació com la percepció ciutadana que se'n té, mostren que no hi ha una situació visible d'infraccions al principi del pluralisme. És cert que hi ha hagut una evolució, i és cert que en determinats àmbits (com el religiós o el lingüístic) hi ha una percepció més polèmica; però, en general, tant els indicadors del CAC com la percepció dels espectadors (mesurada en l'enquesta que el CAC realitza anualment) mostren un conjunt de pràctiques perfectament respectables.

En l'àmbit de la comunicació local, la situació deu ser diferent. Probablement, els grans mitjans locals, més lligats a l'àrea barcelonina, han anat assumint pautes de professionalitat més sensibles a les exigències del pluralisme i d'uns continguts més respectuosos amb les minories polítiques. Però probablement és cert que si passem a àmbits territorials més petits, on poden donar-se situacions més dures, la realitat és menys satisfactòria. Les insuficiències econòmiques d'alguns mitjans (normals en una situació d'excés d'oferta), els situen en una posició vulnerable, on poden veure's sotmesos fàcilment a exigències o pressions indesitjables. Alguns casos que han arribat al Consell suggereixen que això és una realitat, les dimensions i l'abast de la qual són difícils de conjeturar.

Cap al futur: un escenari complex

Quines són les línies de desenvolupament que s'obren a partir d'aquí? No em proposo especular sobre les tendències evolutives dels mitjans, sinó repassar els elements que, ja presents en la nostra realitat o d'imminent aparició, obligaran a repensar l'estratègia seguida pel Consell.

Sens dubte, les insuficiències del marc normatiu existent són el primer factor que cal tenir en compte. Certament, l'aprovació de la Llei de la comunicació audiovisual de Catalunya (desembre 2005) és un element d'ordenació de primer ordre, però es troba encara en una fase precària;

segueix pendent el recurs presentat davant el Tribunal Constitucional i, sobretot, no s'ha modificat el marc normatiu de la legislació orgànica existent. L'anunciada Llei general espanyola de l'audiovisual ha desaparegut de l'agenda política i em temo que per temps (almenys, mentre les relacions entre el Govern i l'oposició siguin com les d'ara). Per tant, és previsible que seguim en una situació d'indistinció entre operadors públics i privats, en una situació d'indefinició legal de què vol dir *pluralisme* o en una situació d'amplíssima oferta audiovisual en condicions legals, sovint, precàries.

Òbviament, això s'estén també a la possibilitat de la creació d'un Consell Espanyol dels Mitjans Audiovisuals, o amb una denominació similar, que cobris el buit que hi ha de manera excepcional a Espanya. Tampoc es veu amb facilitat que es resolgui aquesta qüestió: el govern espanyol ha aconseguit (desembre 2006) que desaparegui del projecte de Directiva de revisió de la ja vella Directiva Europea de Televisió sense Fronteres l'article que establia l'obligatorietat de la creació d'organismes de regulació independent a cada Estat.

El segon gran repte serà constituït per la digitalització en l'àmbit televisiu, que pot comportar un creixement vertiginós de l'oferta. Quan la CCRTV ofereixi 8 programes simultanis, caldrà veure si és possible (i raonable) plantejar-se lògiques de seguiment exhaustiu. L'aparició de la TDT a escala local pot tenir una conseqüència similar: tot i que, pintorescament, la digitalització representarà a Catalunya una reducció de l'oferta, el fet que els operadors locals surtin de la situació d'alegalitat en què es trobaven representarà la necessitat d'assumir unes obligacions, pel que fa als continguts, de les quals caldrà verificar-ne el compliment.

I això no és tot: la previsible extensió de la IPTV o fins i tot del *webcasting* (com ja fa, per exemple, VilaWeb) representarà encara afegir un zero al nombre d'operadors actuant a Catalunya. Com abordar-lo des del punt de vista del regulador? Aquesta pregunta no té, avui, resposta: és la que estan plantejant-se tots els reguladors europeus, sense que ningú estigui trobant les respostes adequades. Anoto només (perquè això seria matèria per a un número monogràfic) que la cooperació entre reguladors de diferents països està apareixent com la via raonable per atendre, com a mínim en part, aquesta problemàtica.

El tercer gran repte té a veure amb el contingut de la intervenció regulatòria. Sembla clar que hi havia problemes a l'entorn del grau de pluralisme efectiu en els mitjans. Aquests problemes es donaven amb intensitat variable entre uns mitjans i uns altres; i s'ha entrat en una via clara de millora. Ara bé, això és tot? Si ens interessa veure l'impacte dels mitjans audiovisuals sobre la societat, impacte polític en primer terme, però també impacte cultural (difusió o restricció de prejudicis, promoció de certs valors, etc.), com es pot mesurar en aquest context?, i com pot l'acció del regulador contribuir a materialitzar els objectius definits pel legislador? La preocupació creixent del CAC, més enllà del pluralisme, per la qualitat de la informació posada a l'abast dels ciutadans, o el ressò de la polèmica entorn dels blocs electorals, o l'alarma social generada pels continguts difosos a través de la cadena radiofònica COPE, mostren que garantir la pluralitat de les presències en la programació és un requisit necessari, però no suficient: l'assegurament de la contribució dels mitjans audiovisuals a una política decent dins d'una societat democràtica segueix sent un repte, que seguirà requerint l'activitat dels reguladors independents.

Metodologia del Consell de l'Audiovisual de Catalunya per a l'observança del pluralisme en els teleinformatius

Carles López

- *A l'hora d'elaborar els informes sobre pluralisme del Consell de l'Audiovisual de Catalunya se segueix una metodologia acurada i depurada al llarg dels seus anys d'existència. Al text es dibuixa les bases teòrica i normativa que caracteritzen aquests estudis periòdics i es descriuen els conceptes bàsics, els ítems d'anàlisi i la tipologia de programes que en constitueixen la mostra. Finalment, l'autor posa sobre la taula el debat sobre la idoneïtat dels estudis quantitatius i/o dels qualitatius.*

Paraules clau

Pluralisme, teleinformatius, regulació, televisió, ràdio, metodologia

Els orígens dels informes de pluralisme

La Resolució del Parlament de Catalunya 341/VI, de 23 de novembre de 2000, és l'origen legal dels estudis de pluralisme del CAC. Aquesta resolució diu, literalment:

"El Parlament de Catalunya, d'acord amb la Llei 2/2000, de 4 de maig, insta el Consell de l'Audiovisual de Catalunya a elaborar un informe relatiu al pluralisme informatiu dels mitjans públics de ràdio i de televisió de Catalunya i a presentar-lo a aquest Parlament en el transcurs del primer trimestre de 2001"

Així doncs, el legislador català demanava una anàlisi del pluralisme informatiu dels mitjans públics. El primer pas, a partir d'aquest encàrrec, va ser, evidentment, cercar una definició del concepte. L'informe relatiu al pluralisme informatiu dels mitjans públics de ràdio i televisió de Catalunya, aprovat pel Ple del Consell el 14 de juny de 2001, va complir amb aquesta missió.

El document fa un repàs interessant dels diferents conceptes implicats en l'encàrrec i esmicola tant el primer terme, *pluralisme*, com el segon, *informatiu*.

De manera resumida, el document parteix de dos pressupòsits per enunciar una hipòtesi inicial. Els dos pressupòsits serien que l'encàrrec es refereix al pluralisme intern ("relatiu al contingut de les informacions emeses")¹ per oposició al pluralisme extern ("existència d'una pluralitat en l'oferta dels operadors audiovisuals")² i que *informatiu* "s'aplica no només als programes declaradament informatius que

Carles López

Cap del Servei d'Anàlisi de Continguts del CAC

1 Informe relatiu al pluralisme informatiu dels mitjans públics de ràdio i televisió de Catalunya, pàg. 5.

2 Ibidem

s'emeten, sinó al contingut informatiu que els mitjans públics transmeten en la totalitat de la seva programació"³. A partir d'aquí s'enuncia la hipòtesi inicial en forma de definició de pluralisme informatiu:

"El pluralisme informatiu consisteix en la capacitat dels mitjans de comunicació de representar un reflex fidel de la societat catalana, en tots els àmbits que la integren"

A més, el text aprovat pel Ple del Consell afirmava la necessitat d'introduir-hi l'anàlisi dels mitjans privats:

*"En tot cas, i avançant-nos a les conclusions presentades, creiem que qualsevol proposta general d'ordenació i regulació del pluralisme en els mitjans informatius ha d'incloure, també, previsions en relació amb els mitjans de titularitat privada."*⁴

Les conclusions van refermar aquesta posició, de manera que els informes de pluralisme elaborats a partir d'aquest moment sempre han inclòs l'anàlisi de mitjans privats.

L'informe acompanyava la reflexió teòrica d'una tasca prolixa d'anàlisi de la realitat social (una enquesta de percepció del pluralisme en els mitjans realitzada per l'institut Opina⁵, entrevistes fetes a 41 experts i professionals del sector de la comunicació i un qüestionari respost per 34 entitats i grups socials), i un estudi empíric d'anàlisi de contingut de les emissions de 10 mitjans (més de 400 hores d'emissió de teleinformatius i d'espais informatius no diaris). I serà a partir d'aquest contrast amb la realitat que el document proposarà una sèrie de definicions de pluralisme.

Una lectura atenta del document mostra un cert lliscament entre els pressupòsits de partida i les definicions que

finalment es dona de pluralisme. En efecte, tot i sortir des d'unes posicions que s'acostarien a la teoria política liberal (en el sentit més europeu del terme), finalment s'arriba a posicions de conciliació entre aquesta doctrina i altres més properes a la teoria de la justícia de Rawls. Això es reflectiria, aplicada al tema que ens ocupa, en una concepció de pluralisme vinculada a donar veu a *tots* els actors polítics i socials, sense correspondència lineal amb la seva capacitat d'influència mediàtica o amb la seva presència electoral o institucional.

Una concepció que, d'altra banda, ja es pot trobar en els inicis de l'informe quan parla dels mitjans com un mirall però també com "un far, una guia, una plataforma des de la qual es projecten imatges, desitjos, formes de vida o de pensar (...). Mentre la funció del mirall vol aproximar els continguts informatius a la realitat preexistent, la funció del far més aviat mira cap al futur: dibuixa possibles línies-força de desenvolupament de la vida col·lectiva"⁶

Aquesta afirmació entronca amb els estudis sobre els efectes cognitius dels mitjans de comunicació, quan consideren que la comunicació condiona i incideix en i la percepció que els individus tenen del seu entorn social: l'establiment d'agenda (*agenda setting*) com a efecte estructuralitzador de l'opinió pública.

Però quan aquesta visió pren carta de naturalesa és en la part final del document:

*"La defensa i la promoció del pluralisme, enteses com la pràctica encaminada a donar veu i presència a la totalitat de les formes d'expressió existents en la societat, requereix posar en marxa una varietat de recursos i d'instruments, adreçats a diferents col·lectius i estaments."*⁷

3 Informe relatiu al pluralisme informatiu dels mitjans públics de ràdio i televisió de Catalunya , pàg. 5 i següents.

4 Informe relatiu al pluralisme informatiu dels mitjans públics de ràdio i televisió de Catalunya, pàg. 8.

5 Enquesta telefònica realitzada els dies 16 i 17 de febrer de 2001 a 1600 persones majors de 16 anys, amb un marge d'error del 2,45% i un nivell de confiança del 95% (per a p=q=50%).

6 Informe relatiu al pluralisme informatiu dels mitjans públics de ràdio i televisió de Catalunya, pàg. 7.

7 Informe relatiu al pluralisme informatiu dels mitjans públics de ràdio i televisió de Catalunya, pàg. 77.

Finalment, el document proposa, com a operacionalització primària del concepte, els recursos següents:

“a. L’assegurament de la presència, en els programes informatius diaris, de les diverses forces polítiques, mitjançant informacions objectives i imparcials sobre totes elles de durada proporcionada (la qual cosa no vol dir estrictament proporcional) a la respectiva implantació electoral i institucional en l’àmbit territorial corresponent al mitjà en qüestió. Tot i que es pot considerar una proposta tendent a reproduir l’estat de les coses, es tracta d’un criteri clar i objectivable.

b. La garantia del dret d’accés dels grups socials més rellevants.(...) El temps d’intervenció s’atribuiria a determinats grups socials, en funció de la seva implantació social, representativitat, etc., i atenent també a consideracions d’actualitat.

c. La presència de la diversitat de forces polítiques i col·lectius socials rellevants en els programes informatius no diaris (debats, etc.) com a mitjà de contribuir a la formació de l’opinió pública. (...)

d. (...) la presentació a l’opinió pública d’una iniciativa significativa en termes de política nacional (o local si es tracta dels mitjans municipals), part essencial de l’acció política de govern, ha d’anar immediatament seguida de la possibilitat de formulació de propostes alternatives per part de les diverses forces polítiques. Es tracta del denominat ‘dret de rèplica política’ davant declaracions significatives iniciatives importants per part dels governs. (...) sens dubte és una manifestació significativa dels principis de pluralisme polític pel que fa a l’activitat informativa.”⁸

I és a partir d’aquests elements que es construirà tot l’edifici conceptual i metodològic que ha estat a la base de quatre anys de seguiment del pluralisme.

La metodologia dels informes

A l’informe s’inclouïa, com a annex, l’*Estudi pilot sobre el pluralisme a la informació de la ràdio i la televisió*, un dels objectius del qual era establir les bases a partir de les quals sistematitzar l’observança del pluralisme en els mitjans audiovisuals (en compliment del que estableix l’apartat d) de l’article 10 de la Llei 2/2000).

Així, per tal d’obtenir dades objectives sobre l’observança del pluralisme, es va dissenyar un mètode d’estudi basat en les tècniques de l’anàlisi de contingut, “una tècnica d’investigació que identifica i descriu d’una manera objectiva i sistemàtica les propietats d’un text”⁸. A propòsit de l’objectivitat, cal tenir en compte que l’anàlisi de contingut no permet sinó la consideració d’allò que és present en el text de manera manifesta, sense que hi hagi lloc a la interpretació ni a la inferència.

L’elecció d’una tècnica o d’una altra, i d’unes eines d’anàlisi concretes, no és un fet circumstancial ni casual. Ben al contrari constitueix la primera pedra d’un edifici metodològic orientat, sempre, a donar resposta a les qüestions d’investigació plantejades. En el cas dels informes de pluralisme podríem simplificar dient que la pregunta era qui, què i quant surt en la televisió i en la ràdio. La pregunta era en termes ideològics; la resposta havia de ser en termes científics, tot definint un constructe metodològic. En el nostre cas es tractava de quantificar en temps i/o en freqüències les aparicions de temes (pluralisme temàtic), pobles, ciutats i països (pluralisme territorial), actors socials de la informació (pluralisme social i religiós), actors polítics (pluralisme polític).

Els conceptes bàsics

Una de les virtuts del disseny metodològic dels informes de pluralisme és la seva senzillesa conceptual. Bàsicament,

⁸ Informe relatiu al pluralisme informatiu dels mitjans públics de ràdio i televisió de Catalunya, pàg. 78 i 79.

⁹ MAYNTZ, R.; HOLM, K; HÜBNER, P. *Introducción a los métodos de la sociología empírica*. Madrid: Editorial Alianza Universidad, 1975, pàg.198.

l'anàlisi es redueix a tres únics conceptes (el temps de notícia, el temps de paraula i la freqüència d'aparicions) que ara definim.

Entenem per **temps de notícia** el temps resultant de la suma total de la durada de les notícies referides a un tema o un lloc geogràfic concret, és a dir, el temps que un emissor dedica a informar sobre un ítem determinat.

El **temps de paraula** és el temps resultant de la suma total de la durada de les seqüències en què un actor intervé, com a subjecte, fent un insert (inserció d'imatges i veu d'un actor polític o no polític, sense que hi intervingui cap mena de locució per part del mitjà). Per tant, aquest temps mesura la presència directa dels actors, amb la seva veu i la seva imatge, en l'espai mediàtic.

La **freqüència d'aparicions**, és el nombre de vegades que apareix un actor, polític o no polític, en els espais de tertúlies, les entrevistes i els debats.

L'estudi pilot de pluralisme va incloure un quart concepte, el temps de pantalla, que es definia com el temps resultant de la suma total de la durada de les seqüències en què intervé o apareix un determinat actor. Pel que fa a aquest concepte, es distingia entre dues possibles modalitats: el temps de pantalla actiu (suma de la durada de les seqüències en què un actor determinat intervé com a subjecte, és a dir, desenvolupant un paper actiu) i el temps de pantalla passiu (suma de la durada de les seqüències en què un determinat actor apareix com a objecte, és a dir, desenvolupant un paper passiu).

Un estudi comparatiu entre les dades de temps de notícia, de pantalla i de paraula va demostrar que aquest concepte no aportava una informació extra sobre l'observança del pluralisme en les emissions televisives que justificués l'enorme increment de treball que suposava (un 50% extra de càrrega de treball). És per això que mai no es va utilitzar en els estudis sistemàtics de pluralisme.

Els ítems d'anàlisi

A partir d'aquests tres conceptes troncats, els informes de pluralisme introdueixen d'altres ítems d'anàlisi: descriptor geogràfic, descriptor temàtic, actor polític, actor no polític, agrupació d'actors i sexe de l'actor.

Els actors

Entenem per **actor** un personatge que apareix en el mitjà audiovisual com a representant d'un grup d'interès, una associació o una organització, un partit polític o una institució.

Els actors, al seu torn, formen les **agrupacions d'actors**, grans categories que permeten la ubicació, en el seu si, de diversos actors que s'ajusten als seus criteris definidors. D'aquesta manera, els actors, a més d'individualment, apareixen en grups i ens permeten conèixer dades referents a les diverses agrupacions que s'han establert. S'han definit dos tipus d'agrupacions d'actors, les d'actors polítics (institucionals i de partit), i d'actors no polítics (vegeu quadres 1 i 2).

Per entendre l'adscripció d'un actor a una agrupació es va crear el concepte *posició de l'actor*, que es defineix com el paper públic que cada actor desenvolupa en la peça informativa objecte d'anàlisi. Així, un mateix actor pot adoptar diferents rols de manera simultània en la seva vida pública: com a membre d'un partit polític, com a membre d'un govern, com a diputat d'una coalició, per exemple. En cada notícia rebrà una adscripció determinada.

Pel que fa a les agrupacions polítiques de partit, qualsevol partit o coalició constitueix, també, una agrupació pròpia. Les regles d'adscripció són les següents:

1. Els actors polítics que han obtingut la seva condició mitjançant eleccions s'adscriuen a l'agrupació de la coalició, independentment de la seva adscripció concreta a un partit o a un altre. Així, per exemple, els diputats del Parlament de Catalunya elegits a les llistes de Convergència i Unió (CiU) s'inclouran en aquesta agrupació tot i pertànyer, individualment, a Convergència Democràtica de Catalunya o a Unió Democràtica de Catalunya. Quan l'actuació s'entén inscrita en el marc d'un dels partits de la coalició, se'n farà constar el partit (UDC o CDC).
2. S'estableixen dos conjunts d'agrupacions de partits, segons si pertanyen al sistema de partits català o al sistema de partits de la resta de l'Estat. És per això que es defineixen agrupacions pròpies per al Partit Popular de Catalunya (PPC) i per al Partido Popular (PP), per al Partit dels Socialistes de Catalunya (PSC) i per al Partido Socialista Obrero Español (PSOE).

Quadre 1. Agrupació d'actors polítics institucionals

Govern de Catalunya	Actors que pertanyen al Govern de la Generalitat de Catalunya, entenent com a tal els òrgans superiors i alts càrrecs.
Administració de la Generalitat de Catalunya	Actors de l'estructura administrativa de la Generalitat de Catalunya, entenent com a tal tots els llocs inferiors a la categoria d'alt càrrec.
Parlament de Catalunya	Actors que representen el Parlament de Catalunya (Presidència i Mesa).
Govern de l'Ajuntament de Barcelona	Actors que formen part de l'equip de govern municipal i càrrecs de comandament fins a la gerència o equivalent.
Oposició de l'Ajuntament de Barcelona	Actors que pertanyen a grups polítics no inclosos en el cartipàs municipal de Barcelona.
Administració de l'Ajuntament de Barcelona	Actors de l'estructura administrativa de l'Ajuntament de Barcelona, entenent com a tal els llocs inferiors a la gerència o equivalent.
Govern de les administracions locals catalanes	Actors que pertanyen al govern dels ajuntaments catalans (excepte Barcelona), consells comarcals i diputacions de Catalunya.
Oposició de les administracions locals catalanes	Actors que pertanyen a grups polítics no inclosos en els governs dels ajuntaments catalans (excepte Barcelona), consells comarcals i diputacions de Catalunya.
Administració local catalana	Actors que representen l'estructura administrativa de les diferents administracions locals catalanes (excepte l'Ajuntament de Barcelona).
Altres institucions	Actors de les entitats autònomes que emanen del Parlament de Catalunya, com ara la Sindicatura de Comptes, la Sindicatura de Greuges o el Consell de l'Audiovisual de Catalunya.
Altres institucions de l'Estat	Actors de les entitats autònomes que emanen de les Corts generals, com ara el Defensor del Pueblo o el Tribunal de Cuentas.
Altres entitats públiques	Actors que representen institucions públiques formades per administracions de caràcter divers (local, autonòmica, estatal) i les institucions amb participació conjunta del sector públic i privat.
Corona	Membres de la Casa Reial.
Corts Generals	Actors que representen les Corts Generals (Presidència i Mesa).
Govern de l'Estat	Actors que pertanyen al Govern de l'Estat espanyol, entenent com a tal tots els òrgans superiors i els òrgans directius amb condició d'alt càrrec
Administració de l'Estat espanyol	Actors que representen l'estructura administrativa de l'Estat, entenent com a tal tots els llocs inferiors a la categoria d'alt càrrec.
Administració autonòmica no catalana	Actors que pertanyen al govern i a l'administració de les diverses comunitats autònomes que conformen l'Estat espanyol (excepte Catalunya).
Administració local no catalana	Actors que pertanyen als govern i a les diverses administracions municipals de l'Estat espanyol (excepte Catalunya).
Administració de justícia	Actors dels òrgans del sistema judicial de l'Estat espanyol.
Organismes de la Unió Europea	Actors que representen les institucions que conformen l'estructura de la Unió Europea.

Font: elaboració pròpia.

La segona gran divisió que s'estableix pel que fa a les agrupacions afecta els actors no polítics. Aquests actors s'agrupen al voltant de les categories següents:

Quadre 2. Agrupacions d'actors no polítics

Actors culturals	Agrupa els actors que intervenen en la notícia perquè duen a terme una activitat cultural en sentit ampli.
Actors del món sanitari	Agrupa els actors que intervenen en la notícia en qualitat de professionals del món de la medicina tradicional.
Actors econòmics	Agrupa els actors que intervenen en la notícia pel fet de desenvolupar una determinada activitat econòmica.
Actors esportius	Agrupa els actors que intervenen en la notícia vinculats professionalment al món de l'esport.
Associacions de veïns	Agrupa els actors que intervenen en la notícia com a membres de l'associació de veïns d'un determinat indret.
Associacions i col·lectius professionals	Agrupa els actors associats per raó de la seva activitat professional i que intervenen en la notícia, precisament, en representació d'aquest col·lectiu.
Església catòlica	Agrupa aquells actors que intervenen en la notícia en representació de la jerarquia eclesiàstica de l'Estat espanyol.
Persones expertes	Agrupa els actors que intervenen en la notícia en qualitat d'especialistes en una matèria determinada, però que no es poden englobar en altres agrupacions.
Món associatiu	Agrupa els actors que intervenen en la notícia en representació d'un col·lectiu associat per motius que poden ser diversos.
Organitzacions empresarials	Agrupa els actors que intervenen en la notícia en representació d'un col·lectiu d'empresaris o d'empreses amb ànim de lucre, independentment de la seva mida o del seu sector econòmic.
Religions i esglésies no catòliques	Agrupa els actors que intervenen en la notícia com a representants de qualsevol estructura religiosa diferent de la catòlica.
Sindicats	Agrupa els actors que, en el marc de la notícia, actuen com a membres d'una organització sindical.
Universitat i ensenyament	Agrupa els actors que intervenen en la notícia pel fet d'estar relacionats amb el món de l'ensenyament i l'educació en qualsevol de les seves vessants.
Altres	Agrupa aquells actors ocasionals que intervenen en la notícia com a part implicada en els fets narrats, però que no es poden incloure en cap altra agrupació.

Font: elaboració pròpia.

La classificació temàtica de la informació

Per a la classificació temàtica de les notícies s'empren tres indicadors: títol de la notícia, tema d'especial rellevància (TER), si n'hi ha, i un àmbit temàtic al qual s'adscriu i que s'ajusta a una llista admesa prèviament (vegeu el quadre 3).

Quadre 3. Descriptors temàtics

Temàtic
Art i cultura
Ciència i tecnologia
Conflictes socials
Crònica internacional
Crònica política
Economia i negocis
Educació i ensenyament
Esports
Medi ambient
Mitjans de comunicació i telecomunicacions
Sanitat
Societat
Temps
Treball
Altres

Font: elaboració pròpia.

El títol de la notícia és la classificació primera i immediata de tota informació i aporta informació concreta sobre l'actualitat diària. Per contra, el TER, definit com una agrupació de peces informatives que formen part d'una mateixa seqüència de fets, permet fer seguiments a més llarg termini i, sobretot, ofereix una visió més entenedora de l'actualitat oferta per cada cadena. Així, permet agrupar sota un enunciat genèric (per exemple, *Conflicte a l'Iraq*) les 30, 40 o 50 peces informatives emeses durant un mes per un operador, que d'altra manera es diluirien en forma de moltes notícies petites.

La classificació geogràfica de la informació

Per tal d'obtenir la distribució territorial de la informació, les notícies reben igualment un o diversos descriptors geogràfics, que indiquen el lloc que s'associa amb la informació. L'assignació de topònims varia segons el lloc al qual es refereix. Així, les unitats mínimes registrables són el districte a Barcelona ciutat, el municipi a Catalunya, la capital de província a l'Estat espanyol i l'Estat en el cas dels països estrangers. A més, i quan la fidelitat de la informació ho requereix, s'admet la introducció de referències geogràfiques no administratives, com ara *Terres de l'Ebre*, *Àrea metropolitana de Barcelona* o *Pirineus*.

La mostra dels informes

Els informes de pluralisme analitzen dues tipologies de programes:

1. Els teletinformatius, en els quals són d'aplicació el conceptes bàsics de temps de notícia i temps de paraula. Per a cada actor i agrupació es calcula el temps de paraula i el nombre d'inserts. En aquests espais s'analitza, també, l'actualitat informativa mitjançant els descriptors temàtics, la distribució territorial de la informació i la variable sexe aplicada als actors polítics i no polítics. Les dades s'ofereixen mensualment, però inclouen un sistema de trimestres lliscants, de manera que es puguin situar les dades en un context temporal més ampli.
2. Els espais de debat, les tertúlies i les entrevistes, en els quals la informació es limita a la freqüència d'aparició dels actors per a cada una de les tipologies d'intervenció, així com llur sexe.

Tot i que la mostra ha anat variant al llarg d'aquests anys, el criteri de selecció busca incloure els dos teletinformatius principals de les cadenes (un de migdia i un de vespre, si n'hi ha) d'abast català, així com algunes emissores locals de Barcelona. És per això que s'ha analitzat TVC, TVE a Catalunya, les desconexions per a Catalunya de Tele-5 i d'Antena 3 TV, quan n'han tingut, Citytv (ara 8tv), BTV i les emissions de Localia a Barcelona.

A tall de conclusió: estudis quantitius i estudis qualitius

A partir d'aquesta metodologia i d'aquestes eines d'anàlisi, el Consell de l'Audiovisual ha elaborat informes mensuals sistemàtics sobre l'observança del pluralisme, uns volums d'un gruix més que considerables on la informació se serveix en forma de quadres i de gràfiques de dades primàries.

El caràcter decididament quantitatiu dels informes ha propiciat el qüestionament de l'absència d'elements qualitius. Sovint, l'anàlisi qualitativa s'ha demanat tot considerant-ne l'absència en termes de mancança, de disseny incomplet. Des d'un punt de vista tècnic, però, aquesta apreciació no és exacta, atès que l'opció per uns informes quantitius ha estat una decisió metodològica conscient. Cal centrar la discussió, doncs, en el camp del disseny de la metodologia de la investigació i, concretament, en l'exigència de correspondència entre pregunta d'investigació, tècnica i eines d'anàlisi.

Així, i tal com dèiem més amunt, cada pregunta, cada qüestió d'investigació, té una resposta metodològica. I en el període que aquí s'estudia (2003-2005), a la pregunta formulada (qui surt i quant) hi correspon una descripció en termes quantitius. En aquest sentit, els informes de pluralisme han complert l'objectiu de la recerca en proporcionar un conjunt de dades primàries classificades i ordenades.

Anar cap a una anàlisi qualitativa d'aquestes dades és més una opció que un imperatiu tècnic. Estem amb Ortí¹⁰ quan afirma que cal evitar tant "l'ingenu triomfalisme de l'imperialisme quantitativista en la investigació sociològica" com el "triomfalisme qualitativista".

Quantitatiu o qualitatiu? La distància que separa aquestes dues visions de la realitat és un continu que es pot recórrer

amb aquestes dades, o existeix una fractura que en fa impossible el trànsit? És possible un apropament qualitatiu a les dades a partir de les eines i els conceptes actuals? Sens dubte, i amb els límits que les mateixes dades fixen, és metodològicament correcte. Cal, doncs, formular una nova pregunta d'investigació: què es demana als informes de pluralisme, a més de allò ja formulat (qui surt etc.)?

Sens dubte, en el rerefons dels informes de pluralisme hi ha, ja, un espai d'anàlisi qualitativa que passaria per fer dels informes de pluralisme estudis de *verificació de norma*. Així, la pregunta d'investigació es podria plantejar en els termes següents: la programació de la televisió salvaguarda el principi de pluralisme (polític, social, territorial, etc.)?

Donar resposta a aquesta pregunta demanaria definir uns estàndards¹¹, no tant a nivell teòric (la definició que el Consell ha elaborat de pluralisme conté elements teòrics que permetrien fonamentar una resposta tècnica) com a un nivell metodològic, per tal d'arribar a unes anàlisis fiables i veraces. Les dades primàries derivades de les eines d'anàlisi actuals serien, però, plenament, utilitzables per a la realització d'estudis de verificació.

En conclusió, podríem afirmar que quatre anys d'experiència quantitativa han proporcionat unes bases que creiem prou sòlides per construir d'altres aproximacions al pluralisme en els mitjans i que inclogui, també, algun tipus d'anàlisi qualitativa.

10 ORTÍ, A. "La apertura y el enfoque cualitativo o estructural". A: GARCÍA FERRANDO, M; IBÁÑEZ, J.; ALVIRA, F. (comp.): *El análisis de la realidad social*, Madrid, Alianza, 1986, pàg. 23.

11 "L'objectiu de l'anàlisi de continguts és fer inferències (deduccions) i les inferències es poden lligar a sistemes (aparells conceptuais que s'utilitzen per descriure una part de la realitat), o a estàndards (criteris amb els quals es comparen objectes, per tal de determinar la seva idoneïtat o categoria) o a índexs (variables que es poden correlacionar amb d'altres fenòmens)" KRIPPENDORF, K. *Metodología del análisis de contenido. Teoría y práctica*. Barcelona, Paidós, 1990, pàg.55.

La supervisió del pluralisme informatiu en la ràdio i la televisió a Europa

Anna Estrada

- *Bona part de les entitats europees de regulació de l'audiovisual supervisen el compliment de les obligacions i compromisos dels mitjans en relació amb el pluralisme informatiu. Per dur a terme aquesta tasca, els òrgans reguladors de països com Alemanya, França, Itàlia, Regne Unit i Romania utilitzen diferents sistemes de monitoratge dels operadors de ràdio i televisió, els quals es descriuen i comparen a continuació.*

Paraules clau

Pluralisme, autoritats reguladores de l'audiovisual, CSA, Ofcom, Autorità per le Garanzie nelle Comunicazioni, Consiliul National al Audiovizualului, Arbeitsgemeinschaft der Landesmedienanstalten, CAC, EPRA, Europa

Introducció

La majoria dels òrgans reguladors que són membres de l'*European Platform of Regulatory Authorities* –Plataforma Europea d'Entitats Reguladores– (EPRA) tenen l'encàrrec, per llei del país o la nació corresponent, de supervisar els compromisos i obligacions dels operadors amb relació al pluralisme informatiu dels mitjans audiovisuals sobre els quals exerceixen la seva competència. Aparentment, i segons les dades facilitades per l'EPRA, aquests organismes usen diferents sistemes de monitoratge dels continguts de la programació, d'acord amb el panorama audiovisual que abasten.

Bàsicament, s'utilitzen tres sistemes distints per dur a terme la tutela del pluralisme en els mitjans de comunicació audiovisuals:

- a. el **monitoratge continu**, enregistrament i anàlisi de tota la programació emesa;
- b. el **monitoratge per mostreig**, anàlisi d'una mostra de programació emesa, i
- c. el **monitoratge en cas de concret**, anàlisi de cas concret d'emissió a partir d'una o més queixes rebudes.

A partir d'aquí, hi ha algunes variants remarcables. Així, per exemple, les autoritats alemanyes participen en les enquestes sobre els espots publicitaris emesos per televisió d'abast estatal. A Bulgària, es duu a terme un monitoratge addicional de la programació d'un operador particular, sol·licitada amb una setmana d'antelació.

A més, quan els organismes reguladors tenen, alhora, competències sobre mitjans públics i mitjans privats, aquests solen usar diferents metodologies per comprovar el compliment del principi de pluralisme informatiu segons la titularitat del mitjà tutelat. En general, s'enregistra tota la programació de les televisions analògiques en obert (com a Itàlia,

Anna Estrada

Investigadora dels Serveis Tècnics del CAC

França, Regne Unit, Romania...) i es prenen mostres dels canals que emeten per cable i/o satèl·lit o bé dels canals regionals (com a França). En alguns casos, però, s'emfasitza el monitoratge d'una certa tipologia d'operadors. Així, per exemple, a Irlanda els operadors comercials reben una major supervisió que els operadors de servei públic.

En definitiva, d'acord amb el document de presentació del grup de treball sobre Monitoratge de la programació: metodologia i casos d'estudi de la 22a reunió de l'EPRA, l'octubre del 2005, gairebé tots d'organismes reguladors duen a terme un mostreig aleatori de la programació dels distints operadors, per tal de comprovar el compliment de les seves obligacions legals amb relació a la publicitat, a la protecció de menors i la dignitat humana, a les quotes de producció nacional, europea, independent... Moltes d'aquestes autoritats, a més, també compleixen amb l'obligació específica de supervisar el pluralisme polític, l'equilibri i la justícia, i l'activitat dels operadors durant els períodes electorals, i emeten informes i recerques en aquesta àrea. És el cas del Consell de l'Audiovisual de Catalunya¹.

La supervisió del pluralisme informatiu en alguns països d'Europa

Per tal d'aprofundir en les metodologies de supervisió del pluralisme informatiu, i per poder-ne fer una anàlisi comparativa més detallada, s'inclou, a continuació, un recull de la informació relativa a aquesta qüestió en diferents països europeus.

Alemanya²

L'estructura federal d'Alemanya fa que cada estat federat (*Land*), sigui responsable de la radiodifusió en el seu territori. No obstant això, la Constitució alemanya, vigent a

tot el país, estableix la llibertat d'expressió i de radiodifusió, així com la **no interferència de l'Estat en els assumptes de la radiodifusió**. Amb això, el Tribunal Constitucional Federal contempla el deure per part de l'Estat (dels parlaments dels *Länder*, per exemple) d'un desplegament de regulació positiva, amb la garantia que a través de la radiodifusió s'expressin opinions múltiples, sense interessos particulars, polítics o econòmics, que dominin la programació. Els principis legals de la radiodifusió es troben, però, en les lleis de cadascun dels setze estats o *Länder*. Cadascun d'aquests estableix un marc per al servei públic de radiodifusió i per als respectius serveis de ràdio i televisió privats. Val a dir que en l'actualitat aquestes lleis de radiodifusió s'assemblen molt quant a la seva filosofia general, estàndards i principis organitzadors. I és que per a la coordinació i acord sobre les qüestions nacionals bàsiques en matèria de radiodifusió, les autoritats reguladores dels diferents estats treballen en el marc de l'*Arbeitsgemeinschaft der Landesmedienanstalten* (ALM)³, l'Associació d'Autoritats Estatals de Comunicació de la República Federal Alemanya. Així, es produeixen tractats entre els diferents *Länder* que complementen la legislació relativa a la radiodifusió a nivell regional i estableixen una estructura nacional de regulació en la matèria. Són precisament aquests tractats els que proveeixen de base legal la distribució nacional de servei públic i privat de televisió, incloent normes sobre publicitat televisiva, pluralisme i diversitat a la televisió privada.

Quant al servei públic de televisió, l'article 11 del tractat interestatal sobre organitzacions de radiodifusió determina, entre altres obligacions, que el servei públic de ràdio i televisió proveeixi l'audiència d'una panoràmica del desenvolupament regional, nacional, europeu i internacional.

Hi ha tres autoritats responsables del govern i la supervisió de cadascun dels serveis públics de radiodifusió del país: el director general de l'ens públic, el Consell de

1 Vegeu l'article de Carles López d'aquest monogràfic.

2 Font: EU MONITORING AND ADVOCACY PROGRAM (EUMAP); NETWORK MEDIA PROGRAM (NMP); OPEN SOCIETY INSTITUTE (2005) *Television across Europe: regulation, policy and independence. Germany*. pàg.730-788.
Disponible a: <http://www.eumap.org/topics/media/television_europe/national/germany/media_ger1.pdf>

3 <<http://www.alm.de/>>

Radiodifusió i el Consell d'Administració. D'aquests, el Consell de Radiodifusió és el que representa els interessos dels telespectadors en el mitjà. Aquest organisme és l'encarregat d'assegurar que els programes compleixen els requeriments, establerts per la llei, d'escollir i supervisar la tasca del director general i establir les normatives de programació. Els principals grups socials (parlaments regionals, esglésies, universitats, organitzacions culturals i esportives, organitzacions de la gent gran, de dones i d'immigrants) estan representats en aquest Consell. És en aquest sentit, que pren cos el caràcter 'públic' del servei públic de radiodifusió a Alemanya. **Aquest sistema de representació dels distints grups socials en l'òrgan governant del servei públic garanteix que la majoria d'interessos de la societat, i dels grups minoritaris siguin presents en la programació dels emissors públics.** El principal objectiu és aconseguir una programació diversa i equilibrada. El control dels estàndards de programació que duu a terme el Consell és a posteriori. Tots els radiodifusors disposen dels seus propis sistemes de gestió de les **queixes que reben per part de l'audiència.**

La influència dels partits polítics és un dels aspectes més controvertits de l'estructura de govern del servei públic de radiodifusió a Alemanya. Els partits polítics estan directament representats en els consells de radiodifusió de les dues corporacions de servei públic de televisió a través dels parlaments dels estats. A més, la resta de membres del Consell, dels diversos grups socials i ONG també solen posicionar-se en una opció política o una altra, i això afecta el procés d'elecció del director general de Consell.

És difícil mesurar l'impacte de la influència política del Consell de radiodifusió en el dia a dia de programació que s'emet, com ho és que un director general sobrevisqui gaire temps si la seva feina no manté bones relacions amb el govern de l'estat federal respectiu. Un indicador clar de dependència política és la tendència dels radiodifusors a actuar d'acord amb el comportament de vot de la regió, si bé aquesta tendència ha disminuït amb el canvi d'escenari polític que suposà la reunificació alemanya, i ara és poc probable que una acció directa i permanent del Govern o

d'un partit líder passi desapercibuda en el servei públic de radiodifusió.

Els estàndards de programació estan definits de manera general en les lleis de radiodifusió dels respectius estats i, més concretament, en el tractat interestatal de radiodifusió⁴. L'article 11 d'aquest tractat estableix que el servei públic de radiodifusió, en compliment de la seva missió, ha de tenir en compte els principis d'objectivitat i imparcialitat, diversitat d'opinions i equilibri en els seus programes i serveis. Aquests estàndards són considerats com a part de la responsabilitat de la televisió vers la societat, especialment per als serveis públics de radiodifusió. Les dues cadenes principals de radiodifusió pública a Alemanya han elaborat estatuts que van més enllà d'aquests estàndards per als seus teleinformatius i la seva programació informativa.

No obstant això, **la tradició germànica de radiodifusió no inclou cap tipus de quota de regulació per a tipus de programes o gèneres específics, a excepció de la quota d'emissió de continguts audiovisuals europeus** que dicta la Directiva Europea de Televisió sense Fronteres. El **sistema representatiu de govern i control ha d'assegurar un ventall de programació que tingui en compte, per exemple, els interessos de les minories.** De fet, el servei públic alemany ha servit, tradicionalment, les necessitats dels estrangers que viuen al país. Així, la majoria de la programació per a estrangers s'ha emès per la ràdio o la televisió públiques en els idiomes corresponents. Actualment, aquesta oferta s'ha reduït perquè els estrangers tendeixen a sintonitzar els canals dels seus respectius països via satèl·lit.

A partir de l'any 2004, el tractat interestatal de radiodifusió inclou l'obligació, per part dels radiodifusors públics, d'informar cada dos anys de la seva activitat, sobretot pel que fa a la quantitat i la qualitat dels seus programes, així com dels seus projectes de futur. Amb aquesta mesura, els governs dels *Länder* pretenen augmentar la transparència de la política de programació dels operadors de servei públic de radiodifusió i trobar maneres de definir més clarament la missió del servei públic.

Pel que fa al servei privat de televisió a Alemanya, se

4 <http://www.alm.de/fileadmin/Download/Gesetze/8_RAESTV_EN_05-02-2007.pdf>

segueix la tradició establerta per al sector públic quant a garantir l'autonomia i la independència de la intervenció directa del govern o les institucions estatals. Així ho garanteix una resolució del Tribunal Constitucional Federal de 1986, que decreta que el poder de donar llicències al sector privat ha de ser extern al control governamental. Tant és així que les assemblees dels diversos òrgans reguladors encarregades del sector privat –una per a cadascun dels *Länder*– estan formades per representants dels diferents grups i organitzacions socials més influents de la regió, com en el cas del sector públic de televisió, i són les responsables de totes les accions que efectuen aquests òrgans. Entre aquestes responsabilitats n'hi ha de tant importants en matèria de pluralisme com la concessió o la revocació de llicències d'emissió, el control de la concentració mediàtica i la protecció de la diversitat de continguts.

Val a dir, però, que la majoria d'operadors privats de televisió a Alemanya transmeten a nivell nacional, i és al tractat interestatal de radiodifusió on s'inclouen les normes generals i els procediments de la majoria de les àrees de regulació de la televisió, com la concessió de llicències per part dels organismes reguladors regionals als operadors privats. Ara bé, són les lleis de radiodifusió de cadascun dels *Länder* les que marquen detalladament els requeriments de concessió de les llicències. Així, per exemple, a la regió de Hesse, davant la demanda excessiva i la limitada freqüència terrestre disponible, l'autoritat reguladora està obligada per llei a atorgar la llicència als aspirants que es comprometen a contribuir, per damunt de tot, amb la diversitat i el pluralisme en la radiodifusió. És, doncs, **a través de la concessió de llicències que es pot controlar el pluralisme en el marc de la televisió privada a Alemanya.**

Els operadors privats de televisió no estan obligats a complir les mateixes obligacions quant a la programació que els del servei públic, però el tractat interestatal de radiodifusió estableix que la radiodifusió privada ha de proveir els serveis de televisió d'un major ventall d'interessos polítics i socials, en què les minories també tinguin l'oportunitat d'expressar el seu punt de vista. Així, és inacceptable que un únic canal domini, desequilibradament, l'opinió pública. Per estimular la diversitat a nivell regional, **s'obliga els canals generalistes amb més audiència a oferir continguts locals** i es determina que **l'audiència acumulada dels canals controlats per un mateix operador no pugui**

sobrepassar el 30%, o el 25% en cas d'operadors que dominin el mercat en altres sectors mediàtics (premsa, ràdio). Una altra mesura per promoure la diversitat és l'obligació dels operadors de canals generalistes o de notícies amb una audiència igual o superior al 10% a **cedir com a mínim 260 minuts a la setmana a un proveïdor de programació independent.**

Una **comissió federal** encarregada de la **supervisió** de la concentració mediàtica en el sector televisiu estableix els índexs d'audiència de cada canal i revisa que les peticions de llicències de radiodifusió televisiva compleixin les normes de concentració empresarial establertes pel tractat interestatal de radiodifusió. Aquesta comissió elabora cada tres anys un informe sobre la salvaguarda de la diversitat d'opinió a la radiodifusió privada. En aquests informes s'ha evidenciat que hi ha algunes connexions entre polítics i operadors privats. Tant els uns com els altres cerquen una bona relació mútua. Ara bé, és difícil establir quina influència tenen aquestes relacions en la programació de la televisió privada. Val a dir que la independència política vers l'Estat o els grups més influents no genera debat en el marc de la radiodifusió privada a Alemanya, ja que el volum d'informació política en la televisió privada ha baixat considerablement perquè l'atenció sobre aquest tipus d'informació se centra en els operadors de servei públic de televisió.

La normativa bàsica sobre continguts per a la televisió privada també s'inclou en el tractat interestatal de radiodifusió. Els estàndards de programació reconeixen la necessitat de reflectir la diversitat a Alemanya i a Europa a través de **l'emissió d'una quantitat raonable de programes informatius, culturals i educatius.** Alhora, determinen que les **diverses comunitats religioses** que conviuen en el país (esglésies protestants, església catòlica i comunitat jueva) **es distribueixin el temps** dedicat a la programació de caràcter religiós. I, també, permeten que **els partits polítics comprin espais televisius abans de les eleccions generals** per escollir els representants del Parlament Federal –*Bundestag*– o del Parlament Europeu. A més, el tractat interestatal de radiodifusió preveu l'obligació, per part dels operadors de televisió privada, de formar **'consells de programació'**, integrats per persones independents, representants dels grups majoritaris de la societat, escollits pels mateixos operadors. Una de les

principals tasques d'aquests consells és enfortir la diversitat i el pluralisme en els programes del seu canal respectiu.

Més enllà d'aquestes obligacions generals i de les comentades més amunt (oferir continguts locals i cedir com a mínim 260 minuts setmanals a proveïdors de programació independents), no hi ha requeriments detallats per als continguts de la programació que ofereixen els operadors de la televisió privada a Alemanya. **No hi ha normes especials** amb relació a gèneres específics ni requeriments per als programes minoritaris.

França

Per llei, el *Conseil Supérieur de l'Audiovisuel* (CSA), l'organisme regulador de la comunicació a França, té la missió de vetllar per la presència plural de corrents de pensament i d'opinió dels mitjans audiovisuals a França⁵. Per això, el mateix CSA controla la programació dels serveis de televisió i ràdio.

Pel que fa al tractament de l'actualitat nacional i internacional, els operadors han de respectar un equilibri entre el temps d'intervenció dels membres del govern, el temps d'intervenció dels membres de la majoria parlamentària i el temps d'intervenció dels membres de l'oposició parlamentària, a més d'assegurar un temps d'intervenció equitatiu per als membres de les formacions polítiques sense representació parlamentària.

Amb tot, excepte en casos justificats per les circumstàncies de l'actualitat, el temps d'intervenció dels membres de l'oposició parlamentària no pot ser inferior a la meitat del temps acumulat d'intervenció dels membres del govern i dels membres de la majoria parlamentària.

Quant al tractament de l'actualitat local, els operadors han de vetllar per assegurar el respecte del pluralisme de la informació d'acord amb la situació de la política local.

En època de **campanya electoral**, i d'acord amb la prerrogativa que li permet la llei, el CSA fa unes recomanacions específiques als serveis de ràdio i televisió pel que fa al tractament de la informació relativa a l'actualitat relacionada amb les eleccions corresponents. Així, com a

norma general, recomana als serveis de ràdio i televisió que assegurin una presentació i un accés equitatiu als mitjans dels candidats electorals i de les seves formacions polítiques. En aquest context, la noció d'equitat implica la consideració de la representativitat de les distintes formacions polítiques, en termes de darrers resultats electorals, de dinàmica creada per aquests resultats en el si de la mateixa campanya electoral o, fins i tot, de les tendències que s'endevinen arran de les enquestes d'opinió. Val a dir, però, i en nom de la llibertat editorial dels operadors, que aquests mitjans disposen d'un cert marge d'interpretació dels criteris exposats.

Per comprovar que els operadors respecten els principis exposats en matèria de pluralisme, el CSA, gràcies al sistema de visionat que duen a terme els seus serveis tècnics, fa un **inventari mensual del temps de paraula dels actors polítics dins els teletinformatius de les cadenes de televisió herziana nacional**. Per tal de matisar els efectes purament conjunturals de l'actualitat, el CSA analitza aquests temps de paraula de manera **trimestral**. El CSA també fa, **semestralment, inventaris de temps de paraula dels actors polítics als magazins i altres programes**. Les dades que resulten d'aquests inventaris són analitzades pel grup de treball de Pluralisme de la informació del CSA i examinades pel ple del Conseil. També es comuniquen als presidents de l'Assemblea Nacional i del Senat, així com als responsables dels partits amb representació parlamentària. En cas que es constati una falta de pluralisme, el CSA alerta el president de la cadena per correu, perquè es produeixi un reequilibri tant aviat com sigui possible.

En **període electoral**, el CSA efectua un **visionat exhaustiu de tots programes susceptibles de tractar l'actualitat electoral en les cadenes herzianes nacionals** i, al mateix temps, estableix **l'inventari o còmput del temps de paraula**, d'acord amb un calendari determinat.

La comprovació del seguiment dels principis de pluralisme es completa amb el **control del temps de paraula** difós a través de **serveis de ràdio i televisió específics** (d'informació continuada, cadenes regionals i locals, etc.) que,

5 <http://www.csa.fr/infos/controle/television_pluralisme_accueil.php>

durant les campanyes electorals, es veuen sotmesos a un règim de declaracions. Els resultats d'aquest inventari, establerts d'acord amb les necessitats d'aquests serveis, han de ser comunicats al CSA.

En definitiva, però, **els temps de paraula dels períodes electorals són validats i analitzats de la mateixa manera que els temps de paraula corresponents al seguiment de l'actualitat ordinària.**

Itàlia

La llei atorga a l'*Autorità per le Garanzie nelle Comunicazioni* la tutela del pluralisme com una de les principals competències de l'organisme regulador italià en matèria de radiotelevisió i dicta les pautes dels programes d'informació i de comunicació polítiques, diferenciant entre els períodes electorals⁶ i els no electorals⁷. Concretament, és la Comissió parlamentària de vigilància l'òrgan encarregat d'aplicar la normativa a la RAI –la radiotelevisió pública nacional italiana– mentre que correspon a l'*Autorità per le Garanzie nelle Comunicazioni* l'aplicació de la normativa a la ràdio i la televisió de titularitat privada. Al seu torn, el Comitè regional per la Comunicació/Comitè regional del servei de radiotelevisió s'encarrega d'aplicar aquesta normativa en els mitjans audiovisuals locals. Val a dir que, fora de l'època electoral, la Comissió i l'*Autorità*, després d'una consulta prèvia, emeten reglaments distints. Ara bé, en els períodes electorals, tots dos organismes intenten emetre un sol reglament. En aquest cas, la llei⁸ determina que sigui l'*Autorità* la que controli la aplicació correcta del reglament aprovat.

Amb l'objectiu de verificar la normativa en matèria de pluralisme i de l'anomenada *par condicio* –reglament d'actuació en matèria de comunicació política i de paritat d'accés als mitjans d'informació–, l'*Autorità per le Garanzie nelle Comunicazioni*, tal i com preveu la llei⁹, va definir un **pla de monitoratge de la programació** emesa per la televisió nacional, que es posà en marxa la primavera de l'any 2000 per la part relativa al pluralisme polític i el maig del 2002 per la part relativa al pluralisme social.

Des de l'abril de 2004, el monitoratge ha tingut en compte tots els canals de la televisió pública i privada de cobertura nacional a Itàlia. Així, s'ha monitoritzat tota la programació quotidiana (teleinformatius i altres programes) del canals de concessió estatal per verificar el compliment de:

- el **pluralisme polític/institucional** i l'actuació en matèria de comunicació política i de paritat d'accés als mitjans d'informació en períodes ordinaris i en èpoques de campanya electoral, a través d'una anàlisi sistemàtica de la representació de la notícia i de la comparació del temps atribuït als diversos subjectes polítics i institucionals, d'acord amb els principis d'objectivitat i imparcialitat que estableix la normativa de referència i els reglaments que dicten l'*Autorità* i la *Commissione parlamentare* per a l'orientació general i la vigilància del servei de ràdio i televisió
- el **pluralisme social** de la programació televisiva quotidiana o el respecte del principi d'obertura del sistema radiotelevisiu a les diverses opinions i tendències socials, culturals i religioses presents en la societat, recollit per la llei.

6 Disposició per a la paritat d'accés als mitjans de comunicació durant la campanya electoral i referendària i per la comunicació política (Llei de 28 de febrer del 2000, núm. 28). <http://www.agcom.it/L_naz/L_220200_28.htm>

7 Disposició d'aplicació de les normes i dels principis vigents en matèria de comunicació política i paritat d'accés als mitjans de comunicació en el període no electoral (Delibera núm. 22/06/CSP). <http://www.agcom.it/provv/d_22_06_CSP.htm>

8 Institució de l'*Autorità per le garanzie nelle comunicazioni* i normes sobre el sistema de les telecomunicacions i la radiotelevisió (Llei del 31 de juliol de 1997, núm. 249). <http://www.agcom.it/L_naz/L_249.htm>

9 Llei del 31 de juliol de 1997, núm. 249, art. 1, comma 3, lletra b) punt 13 <http://www.agcom.it/L_naz/L_249.htm>

El monitoratge del pluralisme en els **teleinformatius** s'ha realitzat sobre totes les edicions transmeses quotidianament pels canals de concessió estatal. Concretament, per a cadascun dels teleinformatius, s'assenyalen els elements següents:

- cadena / canal;
- subjecte que parla o sobre el qual es parla;
- macrotemàtica i temàtica del que es parla;
- temps televisiu dedicat a cada subjecte.

El càlcul del temps de presència dels subjectes polítics es fa, particularment, a través de:

- Temps de paraula (*tempo di parola*): temps que el subjecte parla directament (insert), amb referència a la paritat d'accés entre homes i dones
- Temps de notícia (*tempo di notizia*): temps que el periodista/conductor dedica a un tema relacionat amb un determinat subjecte.
- Temps d'antena (*tempo di antenna*): sumatori de temps de paraula i de temps de notícia per a cada subjecte.

Quant al monitoratge del pluralisme en **la resta de la programació**, es registren els següents elements:

- cadena / canal;
- programa;
- horari d'emissió: hora d'inici i hora final, temps acumulat i reemissions;
- subjecte que parla;
- macrotemàtica i temàtica;
- temps de paraula de cadascun dels subjectes, amb referència a la paritat d'accés entre homes i dones

Si es tracta de programes de comunicació política, tal com disposa la llei, més enllà del temps de paraula també es

registra el temps d'antena. Quan són missatges autogestionats es computa la durada total del missatge en lloc del temps de paraula.

Les dades resultants del monitoratge per a l'observança del pluralisme polític/institucional i social en els teleinformatius i en la resta de la programació es presenten mitjançant **estudis mensuals en els períodes ordinaris i quinzenals en períodes electorals**, que són publicats a la pàgina web de l'organisme regulador¹⁰ i tramesos a la Presidència de la República, a la Comissió parlamentària encarregada de la vigilància del servei de radiotelevisió i a la Comissió nacional per la igualtat d'oportunitats entre homes i dones.

Regne Unit

Tot i que una de les principals funcions específiques de l'*Office of Communications* (Ofcom), l'organisme regulador de la comunicació al Regne Unit, és la conservació del pluralisme en el proveïment de la radiodifusió –*Maintaining plurality in the provision of broadcasting*¹¹ –, la guia genèrica per als continguts de ràdio i de televisió, *el Broadcasting Code*¹², no conté cap indicació al respecte més enllà d'algunes especificacions per al període electoral. La secció 6 sobre eleccions i referèndums de l'esmentat *Broadcasting Code*¹³ recull, entre d'altres indicacions, l'obligació, per part dels operadors, d'informar sobre els principals partits polítics –*major parties*– del Regne Unit, seguint els principis publicats l'octubre del 2004 en les normes de l'Ofcom sobre la radiodifusió en època de campanya electoral –*Ofcom Rules on Party Political and Referendum Broadcasts*¹⁴.

Quant a la **cobertura informativa dels processos electorals**, l'Ofcom té competències sobre tots els operadors del país, excepte per a la BBC, que es regeix, també en els períodes ordinaris, per criteris d'autoregulació.

¹⁰ <http://www.agcom.it/par_condicio/monitor.htm#pol>

¹¹ <<http://www.ofcom.org.uk/about/sdrp>>

¹² <<http://www.ofcom.org.uk/tv/ifi/codes/bcode>>

¹³ <<http://www.ofcom.org.uk/tv/ifi/codes/bcode/elections>>

¹⁴ <<http://www.ofcom.org.uk/tv/ifi/guidance/ppbrules/ppbrules.pdf>>

Per llei, la BBC ha d'aprovar uns criteris per a cada període electoral que regulin la participació dels candidats en cada circumscripció. Aquest document s'acorda en el Consell de Governadors –*Board of Governors*– de la corporació i es presenta a la Comissió Electoral –*Electoral Commission*. Les *BBC Guidelines for General Election 2005*¹⁵ estableixen la llista de partits polítics que cal cobrir –que coincideix amb el de l'Ofcom–, així com l'obligació de donar la paraula a tots els candidats en cas que s'informi sobre un candidat concret. Aquestes línies d'actuació permeten que, en debats sobre qüestions locals, els candidats puguin no ser de la mateixa circumscripció però sí de la mateixa regió. Pel que fa als espais electorals gratuïts, la BBC els situa a la graella a partir de l'acord a què s'arribi en el *Broadcasters' Liaison Group*. El representant de la corporació en aquestes reunions és el *Chief Adviser Politics* (cap assessor en temes polítics), un càrrec intern responsable de la neutralitat editorial de la BBC. Aquest és l'encarregat de respondre davant les queixes per tractament parcial en la informació política. També té la funció, entre d'altres, d'interpretar les línies editorials (*Editorial Guidelines*) de la BBC. En aquest cas, el capítol 10¹⁶, dedicat a la cobertura informativa de temes polítics, enumera els compromisos de la corporació en matèria electoral.

Quan un operador no respecta el *Broadcasting Code*, l'Ofcom publica les raons de l'incompliment a l'*Ofcom Broadcasting Bulletin*. Si l'operador vulnera el codi de forma seriosa, deliberada i reiterada, el regulador pot imposar-li sancions d'acord amb les seves atribucions i competències. En cap cas, però, s'explicita concretament com se segueix el compliment d'aquest codi ni tampoc el de les funcions

específiques de l'organisme regulador, com el manteniment del pluralisme en la radiodifusió. Val a dir que l'Ofcom disposa d'un Consell de membres, assessorats per un conjunt de juntes consultives –comitè de continguts, comitè de llicències de ràdio, comitè d'imparcialitat, etc.– que governa la institució i supervisa el compliment de les funcions generals i de les responsabilitats estatutàries específiques, com la idiosincràsia del servei públic.

Sembla ser, doncs, que **l'Ofcom actua de garant del pluralisme informatiu**, tant en períodes ordinaris com en èpoques de campanya electoral, a instància de l'audiència, **a partir de les queixes que rep**, sobre les quals emet decisions que es publiquen periòdicament a l'*Ofcom Broadcasting Bulletin*¹⁷.

Romania

El *Consiliul National al Audiovizualului* és l'organisme encarregat, per llei¹⁸, de vetllar per l'observança del pluralisme informatiu i de l'expressió plural d'idees i opinions en la programació emesa pels mitjans audiovisuals que actuen sota la competència de la jurisdicció romanesa. Al seu torn, el regulador romanès ha emès, l'abril del 2006, una decisió sobre la regulació dels continguts dels serveis de programació audiovisual en què s'inclouen alguns punts respecte de la garantia del pluralisme¹⁹.

Aquesta decisió del regulador romanès s'inicia amb el principi d'igualtat de condicions d'accés als mitjans. Així, recull l'obligació per part dels operadors de presentar, en els teletinformatius i els programes de debat, els principals punts de vista contraposats en èpoques de debat públic

15 <http://www.electoralcommission.org.uk/files/dms/BBCguidelinescandidates-consultationFeb05_16266-11808__E__N__S__W___.doc>

16 Secció 10 del document *Politics and Public Policy* <<http://www.bbc.co.uk/guidelines/editorialguidelines/edguide/politics/>>

17 <<http://www.ofcom.org.uk/tv/obb>>

18 Llei núm. 504 d'11 de juliol de 2002 sobre la difusió de radiotelevisió (art. 10 i 17)
<<http://www.cna.ro/english/legislation/legea504.html#2>>

19 Decisió núm. 187 del 3 d'abril de 2006 en relació amb la regulació del contingut dels serveis de programació audiovisual (títol IV)
<<http://www.cna.ro/english/decisions/decisions/d18706.html>>

sobre determinades qüestions, encara que les opinions siguin expressades per experts, periodistes, representants de partits polítics sense representació al Parlament, minories, ONG, sindicats, etc. Aquesta pluralitat d'opinions, a més, s'ha de fer efectiva en el mateix programa o, excepcionalment, en els programes conseqüents. Si hi ha qui refusa representar el seu punt de vista, cal que l'operador mencioni aquest fet. Val a dir que aquestes normes no exclouen la possibilitat que el mateix operador emeti les seves pròpies opinions. Amb l'objectiu de complir aquests imperatius de l'organisme regulador i d'altres previstos en la Llei de l'Audiovisual²⁰ del país, els operadors no poden emetre programes editats, presentats, moderats o produïts per membres del Parlament, representants del govern o de l'administració pública, representants de l'administració presidencial, líders de partits polítics, persones públicament designades com a candidats, o bé que hagin anunciat la intenció de ser-ho, a les eleccions locals, parlamentàries o presidencials.

La decisió del *Consiliul National al Audiovizualului* estableix, al mateix temps, que els **teleinformatius** emesos pels operadors que actuen sota la jurisdicció romanesa han de tenir en compte la **norma dels tres terços**, és a dir, han de dedicar un terç del total de temps que dediquen als partits polítics del Govern i de l'oposició als parlamentaris de l'oposició (senadors, diputats, consellers, etc.). Llavors, han de dedicar un altre terç als representants de l'autoritat pública central (primer ministre, ministres, secretaris d'estat, etc.). I, finalment, han de dedicar un darrer terç del total de temps dedicat als partits polítics als representants de la majoria parlamentària (senadors, diputats, alcaldes, etc.). Es tracta del que es coneix com el principi del pluralisme polític. Aquesta decisió també assenyala que s'exclou d'aquest còmput el temps en què el primer ministre apareix representant Romania en un acte oficial internacional, sigui a dins o fora del país. També se n'exclouen les intervencions fetes arran de desastres naturals o epidèmies i sobre les mesures reparadores d'aquests, cosa que no anul·la el dret de l'oposició a criticar l'actuació de les autoritats en situacions d'aquest tipus.

El monitoratge per a la tutela d'aquest principi de pluralisme polític es duu a terme des de l'òrgan regulador romanès a través del **seguiment i l'anàlisi de la programació dels diferents operadors en períodes mòbils de dos mesos consecutius**. Els principals indicadors que s'usen per a l'anàlisi són la **freqüència** (la quantitat de vegades que els personatges polítics participen en la ràdio o a la televisió) i la **durada** (el temps de paraula dels personatges polítics que participen en programes de ràdio o televisió). En cas que l'organisme regulador detecti una manca d'equilibri entre els tres terços esmentats, el *Consiliul National al Audiovizualului* demana formalment a l'operador infractor que el restableixi durant el mes següent.

Pel que fa a la **resta de la programació**, els representats del partits governamentals i de l'oposició han de beneficiar-se del principi d'accés igualitari als mitjans, amb igualtat d'oportunitats per expressar-se mediàticament. L'observança d'aquest principi també es supervisa a través de l'organisme regulador romanès, que fa el seguiment sistemàtic de la programació durant períodes mòbils de dos mesos consecutius i n'analitza la freqüència i la durada de les aparicions dels representants del partits governamentals i de l'oposició més enllà dels teleinformatius.

Quant a la informació i debats sobre temes d'interès públic relacionats amb les minories ètniques, religioses o sexuals, la decisió del *Consiliul National al Audiovizualului* també determina la representació dels distints punts de vista d'aquests col·lectius. No s'especifica, però, com s'efectua el seguiment d'aquesta indicació del Consell de l'Audiovisual romanès.

Tampoc s'especifica si s'altera la metodologia de tutela del pluralisme informatiu en els mitjans romanesos durant els **períodes electorals**.

Conclusions i síntesi comparativa

No és fàcil obtenir informació sobre les metodologies específiques que utilitzen els organismes reguladors de la comunicació audiovisual dels diversos països ressenyats per dur

²⁰ Llei núm. 504 d'11 de juliol de 2002 sobre la difusió de radio i televisió <<http://www.cna.ro/english/legislation/legea504.html#2>>

a terme la supervisió dels compromisos i obligacions dels operadors amb relació al pluralisme informatiu dels serveis respectius de radiodifusió televisiva. La idiosincràsia de cada estat o nació, plasmada en la seva estructura política, la seva legislació, la seva normativa i les seves institucions i òrgans de regulació, marca d'alguna manera tant els conceptes de pluralisme informatiu i diversitat mediàtica com la forma de tutelar-los. No obstant això, se n'obtenen les conclusions següents:

- La tutela del pluralisme informatiu a **França** correspon al *Conseil Supérieur de l'Audiotvisuel* (CSA), i es basa principalment en l'**inventari del temps de paraula dels actors polítics** dins els teleinformatius (mensualment) i dins els magazins i altres programes (semestralment) que emeten les cadenes de televisió herziana nacional. Els temps de paraula dels períodes electorals són validats i analitzats de la mateixa manera que els temps de paraula corresponents al seguiment de l'actualitat ordinària.
- En el cas del **Regne Unit** és l'*Office of Communications* (OFCOM) l'òrgan que actua com a garant del pluralisme informatiu dels diversos operadors del país, excepte de la BBC, tant en períodes ordinaris com en èpoques de campanya electoral, **a instància de l'audiència i a partir de les queixes que en rep.**

Pel que fa a la supervisió del pluralisme informatiu de l'operador de servei públic de televisió, la *British Broadcasting Corporation* (BBC), depèn dels criteris d'autoregulació del mateix operador en els períodes ordinaris i dels criteris que s'aprovin per a cada període electoral entre el Consell de Governadors de la corporació i la Comissió Electoral. El cap assessor en temes polítics és l'encarregat de respondre davant les queixes per tractament parcial en la informació política en les cadenes de les BBC.

- A **Itàlia**, l'*Autorità per le Garanzie nelle Comunicazioni* és l'òrgan encarregat de dictar les pautes sobre pluralisme informatiu (políticoinstitucional i social), si bé és la Comissió parlamentària de vigilància el que les aplica a la televisió pública nacional italiana (RAI). La verificació de la normativa en aquesta matèria es duu a terme a través del **registre de temps de presència dels actors** en la programació de la televisió nacional. S'emeten estudis mensuals dels resultats en períodes

ordinaris i quinzenals en períodes electorals.

- El *Consiliul National al Audiovizualului* és l'organisme que s'encarrega de vetllar per l'observança del pluralisme informatiu a **Romania**. Ho fa, bàsicament, a través del **seguiment i l'anàlisi de la programació** dels diferents operadors que actuen sota la seva competència **en períodes mòbils de dos mesos consecutius**. S'usen com a indicadors principals la **frequència** (la quantitat de vegades que els actors polítics participen a la televisió) i la **durada** (el **temps de paraula** que ocupen aquests mateixos actors). En el cas dels teleinformatius, aquest seguiment s'utilitza per determinar el compliment del principi de pluralisme polític dels tres terços, que consisteix a dedicar un terç del total de temps dedicat als partits polítics del Govern i de l'oposició als parlamentaris de l'oposició; un altre terç als representants de l'autoritat pública central, i un darrer terç als representants de la majoria parlamentària.
- L'estructura federal d'**Alemanya** fa que cada estat federat, *Land*, sigui responsable de la radiodifusió en el seu territori. Així, es fa difícil definir la metodologia concreta que utilitza cadascun dels òrgans reguladors regionals en matèria de pluralisme informatiu. No obstant això, els tractats interestatals proveeixen de base legal a la distribució nacional de servei públic i privat de televisió, incloent normes sobre pluralisme i diversitat a la televisió privada.

Quant al servei públic, el Consell de Radiodifusió, format per representants dels principals grups socials del país, és l'organisme responsable d'assegurar que els programes compleixen els requeriments establerts per la llei en matèria de pluralisme informatiu. El control dels estàndards de programació en aquesta matèria es duu a terme a posteriori, ja que els operadors disposen dels seus propis sistemes de gestió de queixes de l'audiència. La tradició germànica de radiodifusió **no inclou cap tipus de quota de regulació per a tipus de programes o gèneres específics**, i confia que **el sistema representatiu de govern i de control asseguiri un ventall de programació que tingui en compte el pluralisme informatiu**.

Al seu torn, el servei privat de radiodifusió segueix el pas del servei públic, si bé en aquest cas la **concessió de llicències d'emissió** a càrrec de les assemblees

dels distints òrgans reguladors es pot convertir en una mesura de control del pluralisme informatiu en el marc de la televisió privada alemanya. D'**altres mecanismes** de tutela del pluralisme informatiu i promoció de la diversitat dins el sistema del servei de televisió privat previstos en la normativa interestatal es **basen en els índexs d'audiència** i són:

- l'obligació dels canals generalistes que registren uns índexs d'audiència més elevats a oferir continguts locals;
- la limitació dels índexs d'audiència al 30% entre tots els canals d'un mateix operador, al 25% si l'operador domina altres sectors de la comunicació (premsa, ràdio...);
- l'obligació de les cadenes generalistes o de notícies que registren uns índexs d'audiència del 10% o superior a cedir com a mínim 260 minuts setmanals d'emissió a proveïdors de programació independents.

Una **comissió federal** encarregada de la **supervisió** de la concentració mediàtica en el sector televisiu estableix els índexs d'audiència de cada canal i revisa que les peticions de llicències de radiodifusió televisiva compleixin les normes de concentració empresarial establertes pel tractat interestatal de radiodifusió, amb l'objectiu implícit, potser, de garantir el pluralisme informatiu en la televisió privada alemanya a través de l'actuació dels **consells de programació**, que són obligatoris per als canals dels operadors del servei privat de radiodifusió.

Per acabar aquesta síntesi, i amb ànsia comparativa, cal dir que, malgrat la voluntat de la normativa bàsica de molts estats per afavorir el pluralisme informatiu en tots els seus aspectes, la tutela d'aquest, per part dels organismes reguladors, correspon, bàsicament (excepte a Alemanya, on la influència política en el sistema públic de radiodifusió ha estat llargament discutida), al control del pluralisme polític a través de l'inventari de temps de paraula, de registre de presència o de seguiment de la freqüència i la durada dels actors polítics davant la pantalla de la televisió.

L'agenda temàtica dels teleinformatius a Catalunya

Carmina Puig

- *L'article pretén fer una radiografia dels principals esdeveniments de què han parlat els teleinformatius durant el període de mostra. Les notícies s'han agrupat en grans temes per poder determinar, en funció del temps de notícia dedicat, quins tenen més presència a les cadenes analitzades. Els descriptors temàtics Societat, Esports i Temps i els inserts de l'agrupació Altres són triats com a barems per tal de valorar si els teleinformatius tendeixen a la banalització i l'espectacularització de les notícies. Seguidament, es descriuen quins són els cinc ítems informatius o notícies al voltant d'un mateix esdeveniment que han atret més l'atenció informativa, així com la seva evolució durant el període analitzat.*

Paraules clau

Pluralisme, teleinformatius, Catalunya, agenda temàtica, espectacularització

Quins temes configuren l'agenda informativa de la televisió?

Les notícies dels teleinformatius, a excepció dels blocs de titulars, de resum i, si existeix, de segons titulars, s'engloben dins uns descriptors temàtics establerts, que són:

- Art i cultura
- Ciència i tecnologia
- Conflictes socials
- Crònica internacional
- Crònica política
- Economia i negocis
- Educació i ensenyament
- Esports
- Medi ambient
- Mitjans de comunicació i telecomunicacions
- Sanitat
- Societat
- Temps
- Trànsit
- Treball
- Altres¹

Cal fer notar que el temps total de notícia és molt diferent en cada cadena a causa de la durada mitjana dels teleinformatius i, en conseqüència, en les notícies que inclouen temàtics. Mentre que TV3 emet 1.531 hores de temàtics i BTV, 1.076, TVE a Catalunya n'emet 540, Localia, 88 i Citytv, 75.

Carmina Puig

Analista dels Serveis Tècnics del CAC

¹ En el temàtic *Altres* només s'inclou l'espai "Repàs a les portades dels diaris", que emet diàriament *La nit al dia* de TV3 i que en alguna ocasió també ha emès *l'Infodia* de BTV.

Les figures següents mostren la distribució del temps per temàtic i cadena. Tant a TV3 com a BTV i Citytv, els cinc primers temàtics coincideixen, per bé que amb un ordre diferent. En tots els teletinformatius de les tres cadenes esmentades prevalen les notícies relacionades amb *Art i cultura*, *Crònica política*, *Crònica internacional*, *Esports* i *Societat*. TVE a Catalunya manté el mateix esquema a excepció del temàtic *Temps* que, com que s'inclou en el bloc del teletinformatiu, entra a formar part dels cinc temes més apareguts, i deixa *Art i cultura* en una sisena posició.

Localia segueix un esquema bastant particular: als temàtics *Art i cultura*, *Crònica política* i *Societat*, comuns a la resta, s'hi afegeixen *Economia i negocis* i *Sanitat*, en detriment de la *Crònica internacional* i els *Esports*.

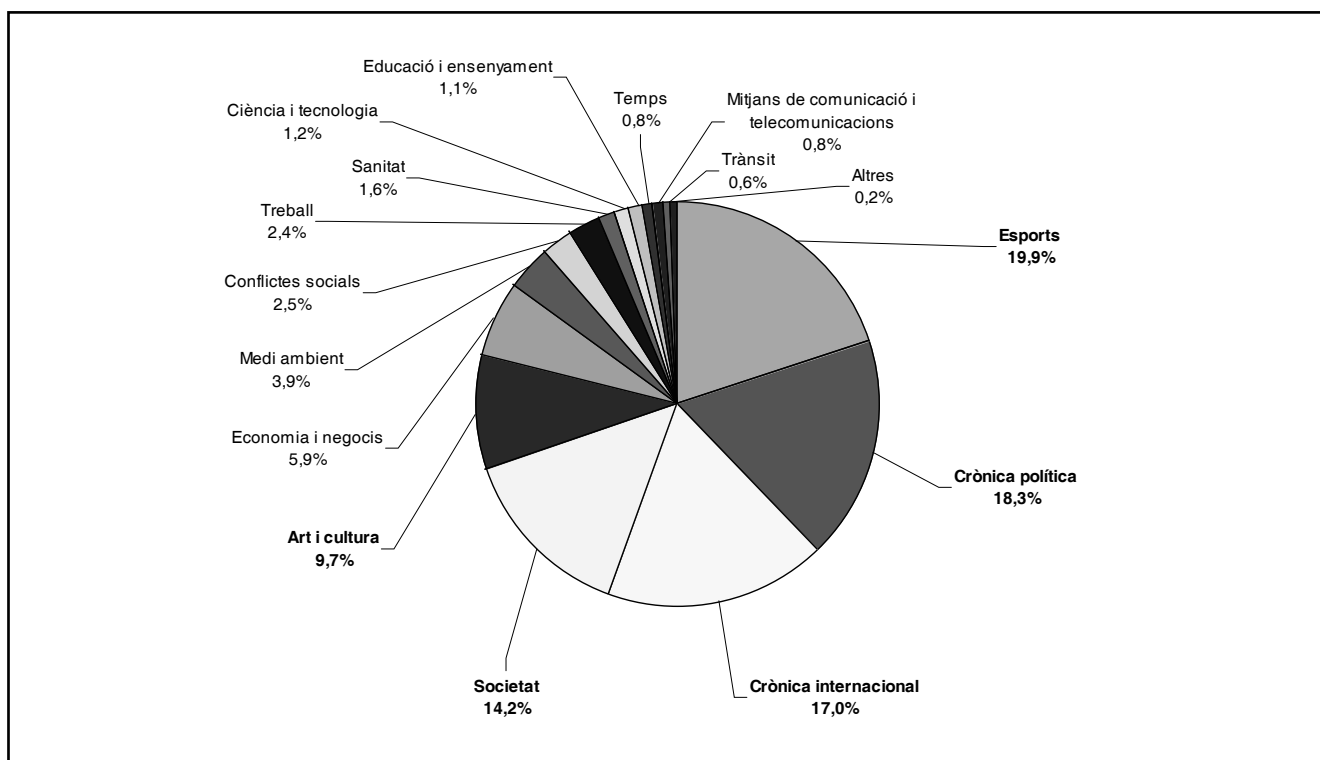
Si, per contra, observem de quins temes s'ha parlat menys en els teletinformatius, veurem que en totes les cadenes hi ha poques notícies relacionades amb els *Mitjans de comunicació i telecomunicacions* i el *Trànsit*. Aquests dos descriptors apareixen sempre formant part dels quatre

últims temes de les cinc emissores analitzades. La resta de temàtics amb poca presència en totes les cadenes són *Educació i Ensenyament*, *Ciència i Tecnologia* i *Temps*. *Trànsit* i *Temps*, però, són temàtics que només s'utilitzen en el cas que els blocs informatius sobre la situació de les carreteres i la meteorologia estiguin inclosos dins els teletinformatius, per la qual cosa la seva baixa presència està justificada.

Localia, en concordança amb el que passa amb els temàtics més apareguts en els seus teletinformatius, segueix un esquema una mica diferent i dedica molt poc temps a la *Crònica internacional*, tema que acostuma a ser prioritari en les altres cadenes.

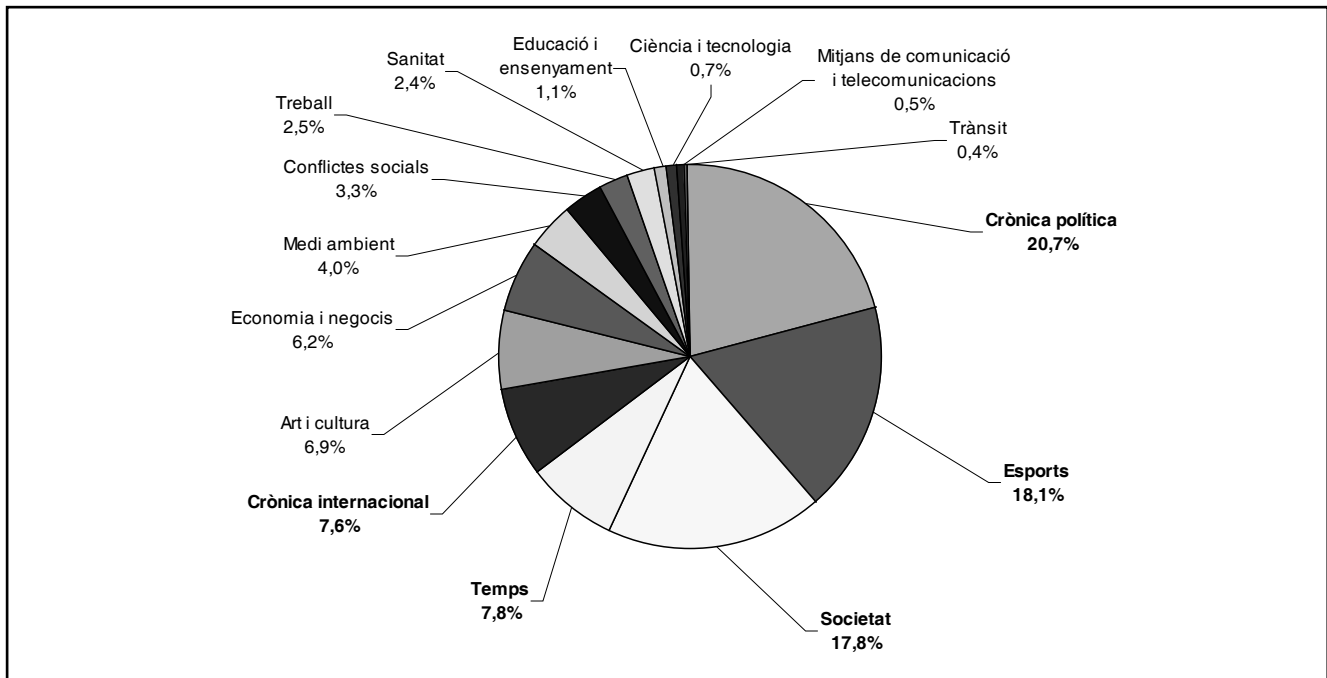
Així doncs, podem dir que totes les cadenes, a excepció de Localia, segueixen un mateix esquema quant a la transcendència que donen als temes: hi ha certs temes que sempre ocupen el primer pla de l'agenda informativa de televisió i, en canvi, n'hi ha d'altres que es queden en segon terme. L'*Art i la cultura*, la *Crònica política*, la *Crònica inter-*

Quadre 1. TV3. Temps de notícia per descriptor temàtic durant el període 2003-2005

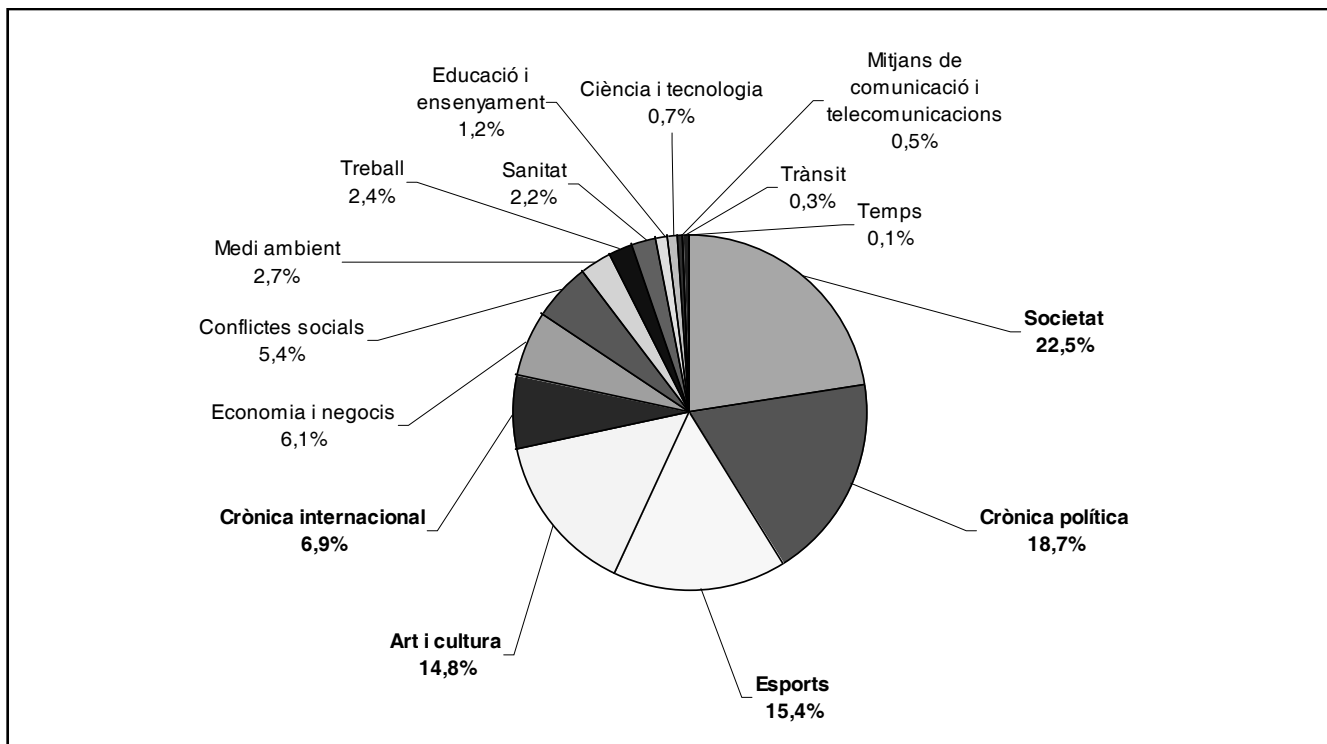
Font: elaboració pròpia

Quadre 2. TVE a Catalunya. Temps de notícia per descriptor temàtic durant el període 2003-2005

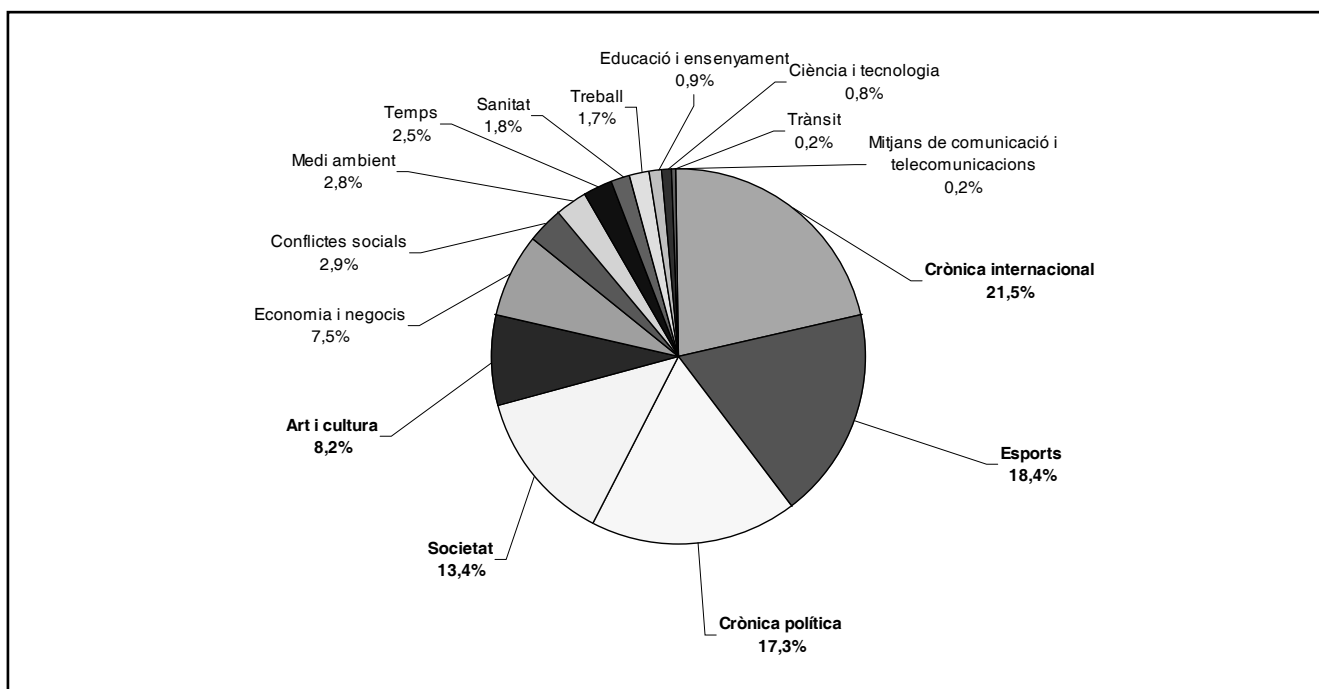
Font: elaboració pròpia

Quadre 3. BTV. Temps de notícia per descriptor temàtic durant el període 2003-2005

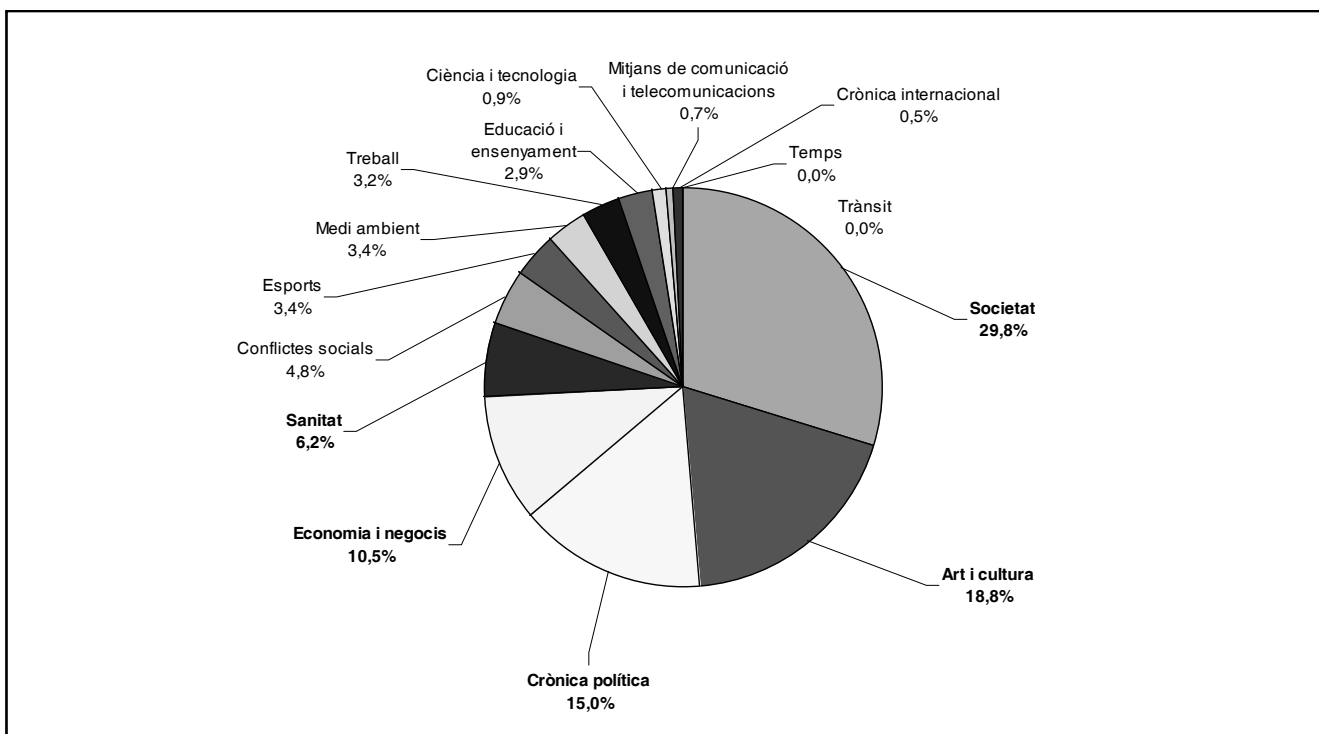
Font: elaboració pròpia

Quadre 4. Citytv. Temps de notícia per descriptor temàtic durant el període 2003-2005

Font: elaboració pròpia

Quadre 5. Localia. Temps de notícia per descriptor temàtic durant el període 2003-2005

Font: elaboració pròpia

Quadre 6. Totes les cadenes. Percentatge d'aparició dels temàtics *Esports*, *Societat* i *Temps* als teletinformatius (2003-2005)

Cadena	Esports (%)	Societat (%)	Temps (%)	Total (%)
TV3	19,9	14,2	0,8	34,9
TVE a Catalunya	18,1	17,8	7,8	43,7
BTV	15,4	22,5	0,1	38
Citytv	18,4	13,4	2,5	34,3
Localia	3,4	29,8	0,0	33,2

Font: elaboració pròpia

nacional, els *Esports* i la *Societat* són els temes amb més envergadura, mentre que els *Mitjans de comunicació* i les *telecomunicacions*, l'*Educació i Ensenyament* i la *Ciència i Tecnologia* són els temes amb menys presència.

Els teletinformatius tendeixen a l'espectacularització i a la banalització de les notícies?

Amb les dades de què es disposa, l'observança de l'espectacularització o la banalització dels teletinformatius es podria abordar des de dues òptiques diferents: la temàtica dominant i l'atorgament de temps de paraula. En aquest sentit, una presència significant de notícies agrupades dins els temàtics *Societat*, *Temps* i *Esports*, així com la recurrència a la inclusió d'inserts corresponents a l'agrupació *Altres*, indicarien una espectacularització dels teletinformatius.

Presència dels temàtics *Societat*, *Temps* i *Esports*

Un alt volum de notícies socials, esportives i meteorològiques, que es traduiria en la presència dels temàtics *Societat*, *Temps* i *Esports*, seria un signe de tendència a la banalització dels teletinformatius. Quant al temàtic *Temps*, cal puntualitzar que, per als informes mensuals d'observança de pluralisme, només s'analitzen aquelles notícies contingudes dins els teletinformatius, per la qual cosa queda fora d'aquest estudi qualsevol bloc annex a l'informatiu però que no en formi part (com és el cas, en alguna emissora, de l'espai *El Temps*). Així doncs, el temàtic *Temps* té una presència força baixa en la mostra analitzada a excepció de

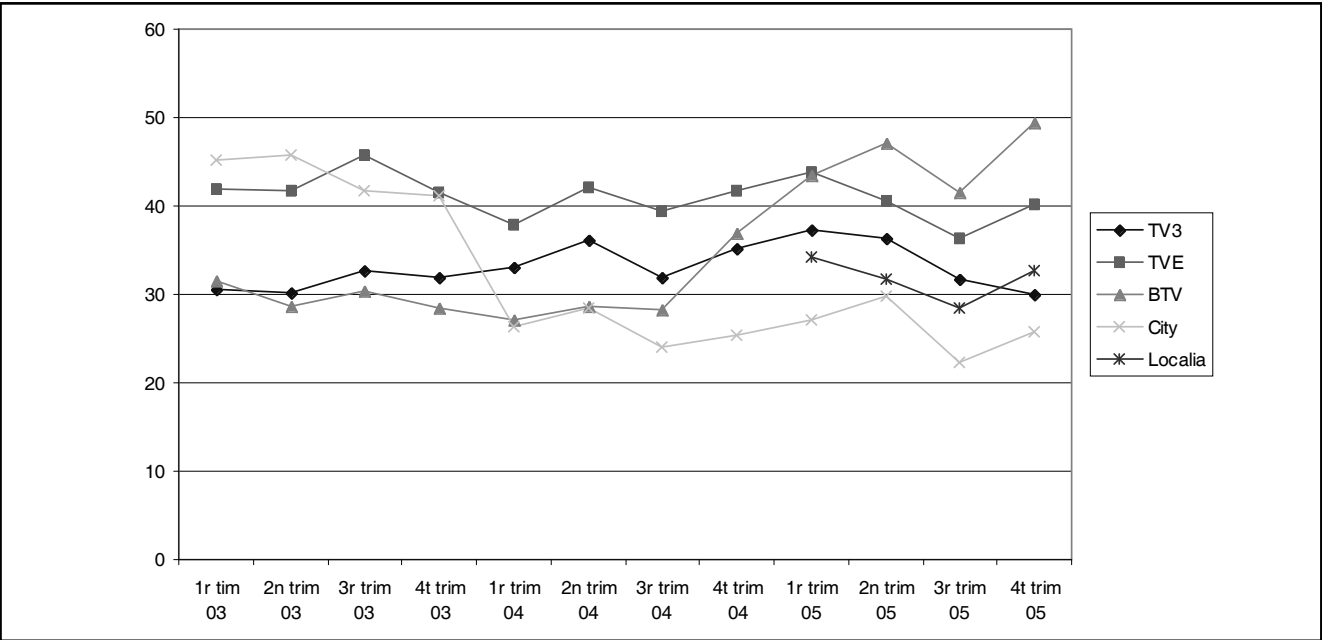
les cadenes que habitualment inclouen la previsió meteorològica en l'informatiu.

La suma dels tres temàtics esmentats conforma, en totes les cadenes, més del 33% del temps total de notícies d'un teletinformatiu (els blocs de titulars, de segons titulars i de resum no s'adscriuen a un temàtic). Aquest percentatge arriba fins al 43,7% en el cas de TVE a Catalunya, que habitualment inclou la informació meteorològica en el teletinformatiu. Si ometem el temàtic *Temps* per la variació entre cadenes, la suma dels temàtics *Esports* i *Societat* és sempre superior al 30%: oscil·la entre el 31,8% de Citytv i el 37,9% de BTV.

Quant a la visió diacrònica de la suma dels tres temàtics al llarg del període analitzat, s'observa que, malgrat l'alt percentatge de notícies relacionades amb els temàtics esmentats, aquest es manté i no varia significativament ni durant l'any ni entre anys. En aquest sentit, la teoria que a l'estiu els teletinformatius tendeixen a ser menys densos per la manca de fets noticiables no es reflecteix en la majoria d'emissores: els tercers trimestres segueixen la tònica general de la resta de trimestres, ja que els temàtics *Societat*, *Esports* i *Temps* tenen una presència similar tot l'any. La densitat estaria, així, determinada per una qüestió més quantitativa (durada dels teletinformatius) que qualitativa (contingut dels teletinformatius).

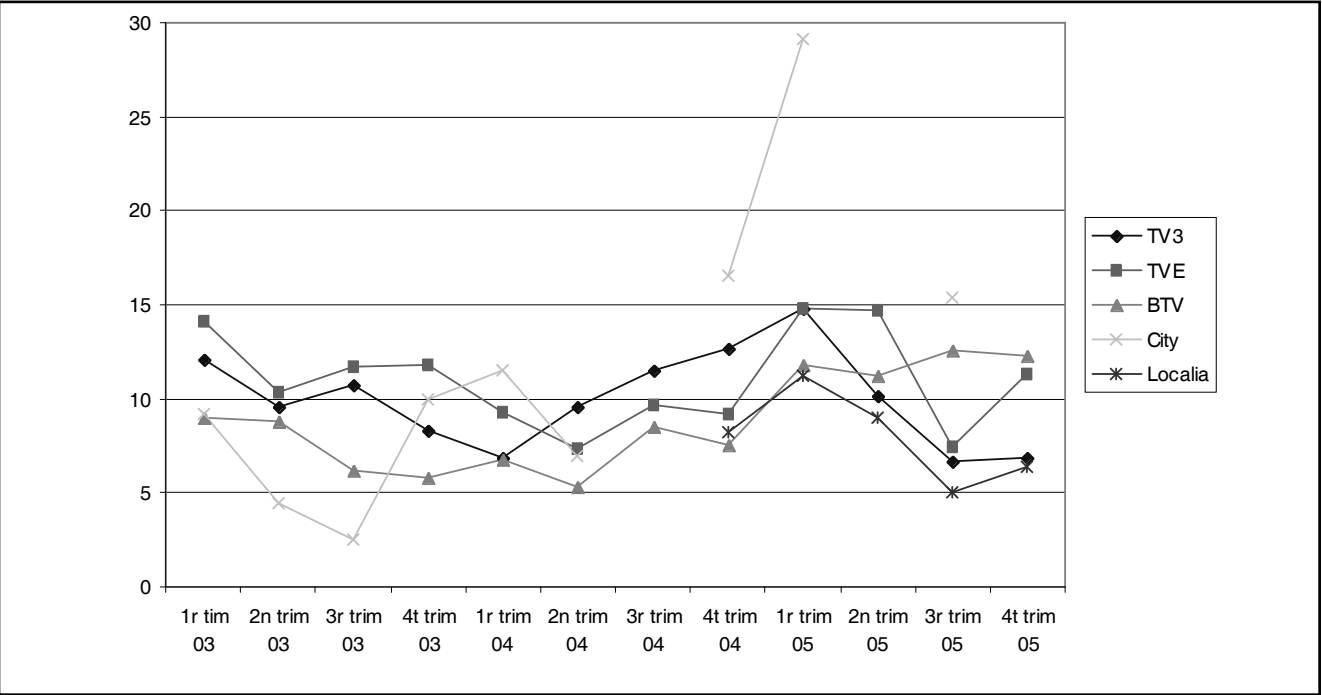
A diferència de la resta d'emissores, BTV sí que té un punt d'inflexió el quart trimestre de 2004. Mentre que la suma dels temàtics *Societat*, *Temps* i *Esports* ha estat fins aquell moment entre el 27% i el 31% del temps total de notícies amb temàtic del teletinformatiu, a partir d'aquest punt canvia la tendència i comença un augment que culmina, el quart

Quadre 7. Evolució trimestral dels temàtics *Societat, Temps i Esports*

Font: elaboració pròpia

Quadre 8. Evolució trimestral de l'agrupació *Altres*

Font: elaboració pròpia

trimestre de 2005, amb el 49%. Però això podria ser degut al fet que el teletinformatiu de nit augmenta la seva durada i incrementa així el nombre de notícies amb els temàtics *Esports* i *Societat*.

Per altra banda, la figura diacrònica mostra una variació gran entre el quart trimestre de 2003 i el primer de 2004 a Citytv: la suma dels tres temàtics passa de ser del 41,2% al 26,3%. De manera contrària, a BTV, els teletinformatius, que abans duraven de 15 a 20 minuts, ara passen a durar-ne 5-7, i se suposa que les notícies més banals són deixades de banda per centrar-se en els fets realment noticiables.

Presència d'inserts corresponents a l'agrupació *Altres*

Una gran presència d'inserts corresponents a l'agrupació *Altres* podria ser un altre indicatiu de banalització dels teletinformatius. En aquesta agrupació s'engloben els actors ocasionals afectats d'alguna manera per la notícia, però que no es poden incloure en cap de les agrupacions polítiques i no polítiques establertes. La presència elevada d'aquesta agrupació indicaria que l'emissora tendeix a fer prevaler l'opinió de la gent del carrer per sobre de l'opinió dels especialistes en temes determinats, prioritzant així la informació de testimoni i fent un periodisme de proximitat.

Quadre 9. Principals esdeveniments, quant a temps de notícia, en els teletinformatius de TV3 durant el període 2003-2005

Ítem informatiu	Durada	% sobre temps de not. total
Conflicte a l'Iraq	97:28:47	5,9
Estatut català	28:02:37	1,7
Immigració	24:12:36	1,5
Conflicte entre Israel i Palestina	20:35:52	1,2
11-M	17:56:28	1,1
Total temps de notícia	1.652:32:30	100

Font: elaboració pròpia

Quadre 10. Principals esdeveniments, quant a temps de notícia, en els teletinformatius de TVE a Catalunya durant el període 2003-2005

Ítem informatiu	Durada	% sobre temps de not. total
Conflicte a l'Iraq	21:16:19	3,6
Estatut català	10:06:14	1,7
11-M	8:53:23	1,5
Temporals i onades de fred o calor	7:37:23	1,3
Fòrum 2004	7:10:34	1,2
Immigració	6:46:13	1,2
Esfondrament al barri del Carmel	6:31:32	1,1
Accidents de trànsit i mesures per evitar-los	5:49:23	1,0
Total temps de notícia	584:55:01	100

Font: elaboració pròpia

La figura diacrònica mostra que l'agrupació *Altres* dels actors no polítics manté una evolució estable al llarg dels tres anys i dins els diferents trimestres de l'any. En aquest sentit, el percentatge de temps de paraula dels actors classificats dins l'agrupació *Altres* està sempre per sota del 15% del temps de paraula de tots els actors.

Un cas apart és Citytv, que té un curs molt variable quant a l'agrupació *Altres*, en la qual el de temps de paraula de les agrupacions polítiques i no polítiques representa entre el 0% i el 29% sobre el total.

Podem afirmar que si la banalitat i l'espectacularització es poden mesurar per l'alta presència de fets socials, esportius i meteorològics, així com per una quantitat gran d'inserts d'actors corresponents a l'agrupació *Altres*, els teletinformatius del període 2003-2005 han dedicat un terç del temps de notícia a aquests fets i d'un 5 a un 15% del temps de paraula a aquesta agrupació. BTV és l'única cadena amb una evolució creixent del percentatge d'aquests temàtics i d'aquesta agrupació d'actors, sobretot a partir del quart trimestre de 2004.

Esdeveniments que tenen més presència en els teletinformatius

Per al tractament de cada un dels fets ocorreguts al llarg dels tres anys, s'ha procedit a treballar a partir d'ítems informatius, que són el resultat del conjunt de notícies sorgides al llarg del temps arran d'un mateix esdeveniment.

Els quadres següents mostren els esdeveniments que superen l'1% del temps total de notícia en cada una de les emissores durant el període analitzat. Cal especificar que Localia és la cadena que difereix més de la resta, atès que l'anàlisi dels seus teletinformatius comença el novembre de 2004 i, per tant, els principals esdeveniments dels quals s'ha parlat no són els mateixos que a les emissores amb informatius des de gener de 2003.

Tal i com es pot observar, el conflicte a l'Iraq, entès com tots els fets relacionats amb la guerra a aquest país, la postguerra, els actes de rebuig, les eleccions, l'aniversari de l'inici de la guerra, els atemptats suïcides i les eleccions, ocupa el primer lloc en totes les emissores excepte a Localia. L'Estatut català, que engloba la proposta d'un nou Estatut, les cimeres polítiques per parlar-ne i el debat entorn

de la seva elaboració, ha estat un tema de forta significança en totes les emissores, amb l'excepció de BTV, en la qual no figura entre els primers. En canvi, en aquesta mateixa cadena, el Fòrum 2004, que inclou les notícies prèvies, posteriors i esdevingudes durant el transcurs de la celebració del Fòrum de les Cultures de Barcelona, ha tingut una gran transcendència. L'esfondrament al barri del Carmel, que comprèn tots els esdeveniments relacionats amb l'esfondrament causat per les obres del metro de Barcelona i les notícies relacionades amb la comissió d'investigació sobre els fets, figura entre els primers temes a Localia, BTV i TVE a Catalunya. Per la seva part, Immigració, que reuneix totes les notícies relacionades amb el tema, així com les reformes de les lleis d'estrangeria, supera l'1% del temps de notícia total en totes les emissores excepte a Citytv. El conflicte entre Israel i Palestina és un tema destacat bàsicament a TV3 i Citytv. Finalment, l'11-M, que engloba tant els atemptats terroristes com tots els esdeveniments que van tenir lloc arran dels quals (operació policial contra els autors de l'11-M, comissió d'investigació, procés judicial i aniversari dels fets), té un temps de notícia alt a totes les emissores a excepció de Localia.

A nivell particular, TVE a Catalunya inclou, entre els fets amb més temps de notícia, els temporals i onades de fred o calor i els accidents de trànsit i les mesures per evitar-los. Citytv, per la seva part, tracta el terrorisme d'ETA (atemptats, mobilitzacions, anuncis de treva, cops antiterroristes, judicis a etarres, plans especials de seguretat i comunicats de la banda terrorista) com un bloc de notícies d'envergadura. Localia inclou, a més, el finançament autonòmic, la sequera de 2005 i la violència domèstica.

De les notícies que més representació tenen en el període 2003-2005 cal destacar especialment l'11-M i l'esfondrament al barri del Carmel, dos *fets excepcionals*, segons el concepte de Grossi. Aquests ítems informatius no s'esdevenen al principi de l'anàlisi (gener de 2003), sinó que sorgeixen més endavant, i aconsegueixen tanta importància com els altres. En aquest sentit, l'11-M apareix arran dels atemptats del març de 2004 i, en menys de dos anys, l'atenció mediàtica que s'hi dedica és tant important que entra a formar part dels esdeveniments amb més temps de notícia. El mateix passa amb l'esfondrament al barri del Carmel que, des dels fets ocorreguts el 27 de gener de

Quadre 11. Principals esdeveniments, quant a temps de notícia, en els teletinformatius de BTV durant el període 2003-2005

Ítem informatiu	Durada	% sobre temps de not. total
Conflicte a l'Iraq	47:32:12	4,1
Fòrum 2004	28:31:39	2,5
Esfondrament al barri del Carmel	18:58:06	1,6
Immigració	17:01:47	1,5
11-M	11:30:36	1,0
Total temps de notícia	1.163:22:37	100

Font: elaboració pròpia

Quadre 12. Principals esdeveniments, quant a temps de notícia, en els teletinformatius de Citytv durant el període 2003-2005

Ítem informatiu	Durada	% sobre temps de not. total
Conflicte a l'Iraq	7:42:44	9,4
Conflicte entre Israel i Palestina	1:42:39	2,1
11-M	1:06:46	1,4
Estatut català	0:51:44	1,1
Terrorisme d'ETA	0:51:31	1,0
Total temps de notícia	82:06:23	100

Font: elaboració pròpia

Quadre 13. Principals esdeveniments, quant a temps de notícia, en els teletinformatius de Localia durant el període 2003-2005

Ítem informatiu	Durada	% sobre temps de not. total
Esfondrament al barri del Carmel	4:25:05	4,7
Estatut català	4:23:40	4,6
Immigració	2:10:09	2,3
Finançament autonòmic	1:22:18	1,4
Sequera de 2005	0:55:55	1,0
Violència domèstica	0:55:32	1,0
Total temps de notícia	94:44:10	100

Font: elaboració pròpia

2005, l'atenció informativa, sobretot a TVE a Catalunya i BTV, se situa a uns nivells similars als de la resta d'ítems informatius amb més temps de notícia.

Recapitulant, es poden fixar set grans ítems informatius dels quals s'ha parlat en els teleinformatius durant el període 2003-2005: el conflicte a l'Iraq, l'Estatut català, la immigració, el Fòrum 2004, el conflicte entre Israel i Palestina, l'esfondrament al barri del Carmel i l'11-M (aquests dos últims, fets excepcionals).

Evolució de l'atenció informativa dels temes amb més temps de notícia

Per norma general, el curs dels cinc fets principals (analitzat, en els quadres, en trams trimestrals) és semblant en totes les cadenes a excepció de Localia, que comença les seves emissions el novembre de 2004 i, per tant, té una evolució que no és comparable a la resta.

Conflicte a l'Iraq

El *Conflicte a l'Iraq* ha estat el principal esdeveniment del període analitzat i ha tingut una evolució similar en totes les emissores. A TV3 i Citytv ha estat el tema principal dels teleinformatius durant més de dos anys. A TVE a Catalunya i BTV la durada ha estat inferior (un any i tres mesos), malgrat ser també el tema predominant.

El volum de notícies més gran es dona el primer i segon trimestre de 2003, període que comprèn l'inici de la guerra i la proclamació per part de George Bush de la fi de les principals operacions militars (del 20 de març a l'1 de maig). Sobretot el primer trimestre conté un percentatge molt elevat de notícies relacionades amb el tema: els actes de rebuig a la guerra (escuts humans, crits i manifestos contra la guerra, recollida de signatures...), la manifestació del 15 de febrer contra la guerra a l'Iraq, dinàmica política (posicions a favor i en contra de la participació d'Espanya en el conflicte) i l'inici de la invasió. Aquestes notícies conformen entre el 15% i el 23% del temps total de notícia dels teleinformatius. El segon trimestre conté les notícies relacionades amb el dia a dia de les operacions militars a l'Iraq, els actes de rebuig duts a terme per la societat civil, l'inici de la postguerra i la reconstrucció del país.

El *Conflicte a l'Iraq* manté el seu predomini sobre la resta de notícies fins a finals de 2004. Durant aquest any, en el segon trimestre, torna a haver-hi un puntal informatiu que coincideix, en totes les emissores, amb el moment en què l'estrenat president Zapatero compleix amb la promesa electoral de retirar les tropes espanyoles de l'Iraq. L'abril és també el moment en què la resistència iraquiana opta pel segrest de civils estrangers com a política intimidadora, mesura que dona lloc a un gran volum de notícies.

Estatut català

L'Estatut català és un altre dels esdeveniments centrals del període 2003-2005 malgrat que dista molt, quant a temps de notícia, del conflicte a l'Iraq. L'evolució és manté en totes les emissores per sota de l'1% del total de temps de notícia dels teleinformatius fins al tercer trimestre de 2005, quan les notícies relatives a les negociacions per a l'elaboració del nou estatut arriben a un consens. Així, el 29 de setembre s'aconsegueix el vistiplau necessari per tirar endavant la proposta, fet que porta el dia 30, a l'aprovació, en sessió parlamentària, del nou estatut.

A partir d'aquest moment, comença un trimestre, l'últim de 2005, farcit de notícies relacionades amb l'Estatut, tant a nivell nacional com estatal. A Catalunya, el Govern engega una campanya per donar-lo a conèixer; a l'Estat espanyol, el projecte de l'Estatut comença un recorregut que el portarà a la seva aprovació, per part de les Corts Generals, el maig de 2006: lliurament del projecte d'Estatut al Congrés de diputats, aprovació de l'admissió a tràmit de la proposta, presentació d'un recurs d'inconstitucionalitat per part del PP i rebuig posterior, presentació del projecte al Congrés per part de tres parlamentaris catalans i presentació d'esmenes. A TV3 i Localia, el percentatge de notícies sobre l'Estatut durant aquest període arriba a l'11% del total de temps de notícia dels teleinformatius.

Immigració

Les notícies relacionades amb la immigració han tingut un curs estable al llarg dels tres anys en totes les emissores analitzades. Hi ha hagut dues puntes informatives corresponents al segon i tercer trimestre de 2004 i els últims tres trimestres de 2005. *Immigració* engloba totes les

notícies que tenen a veure amb l'arribada d'immigrants a l'Estat espanyol, el naufragi de pasteres, les reformes diverses de la llei d'estrangeria, les tancades d'immigrants, l'arribada de temporers per a la recollida de fruita, l'adaptació d'aquest col·lectiu a la nostra societat, etc.

El primer puntal informatiu, que correspon al segon i al tercer trimestre de 2004 és degut a la tancada d'immigrants no regularitzats en esglésies del centre de Barcelona per reclamar una sortida amb garanties davant l'amenaça que suposava la Llei d'estrangeria. Des de principis de juny i durant 48 dies, la tancada va propiciar una allau de notícies en totes les emissores analitzades, que, sumades a les habituals notícies d'arribades de pasteres durant l'estiu, donaven una especial significança al tema.

El segon puntal informatiu, de l'abril al desembre de 2005, engloba les notícies relacionades amb el final del procés de normalització dels estrangers dut a terme pel Govern espanyol i les protestes que aquest procés va comportar reclamant la flexibilització dels requisits per acollir-s'hi. A més, s'hi ha de sumar l'arribada d'immigrants a les tanques frontereres de Ceuta i Melilla el setembre de 2005, i les denúncies de diverses entitats pel tracte de les autoritats.

Fòrum 2004

El 9 de maig de 2004 s'inaugura a Barcelona el Fòrum Universal de les Cultures, un esdeveniment que, al llarg de 141 dies, organitza exposicions, espectacles i conferències relacionades amb la diversitat cultural. Així doncs, el tema *Fòrum 2004* té una especial rellevància el segon i el tercer trimestre de 2004, el període que comprèn l'esdeveniment cultural.

Des de gener de 2003, l'esdeveniment suscita informacions: l'estat de les obres de construcció dels edificis del recinte, els acords amb entitats, les informacions sobre els possibles conferenciant, les jornades de portes obertes, els plans de seguretat, les campanyes per donar-se a conèixer, etc. És, però, durant els mesos de maig a setembre de 2004 quan el pes de les notícies és més fort, amb informació diària de les activitats que s'hi duen a terme. Un cop clausurat el Fòrum, les emissores van reduint el nombre de notícies (malgrat que encara s'informa sobre la subhasta d'articles i els personatges polítics fan balanços) fins que, el primer trimestre de 2005, les notícies

sobre el tema desapareixen de les agendes dels teletinformatius.

Totes les emissores es fan ressò del Fòrum, però BTV és la cadena que es bolca en la informació sobre les activitats que s'hi duen a terme. En aquest sentit, les notícies sobre el Fòrum arriben a ocupar, el segon trimestre de 2004, el 15% del temps total de notícies dels teletinformatius de BTV, i supera, per primera vegada, el *Conflicte a l'Iraq* fins a quadruplicar-ne el temps de notícia. Durant aquest mateix període, TVE a Catalunya també dona més importància a les notícies del Fòrum que a les del conflicte.

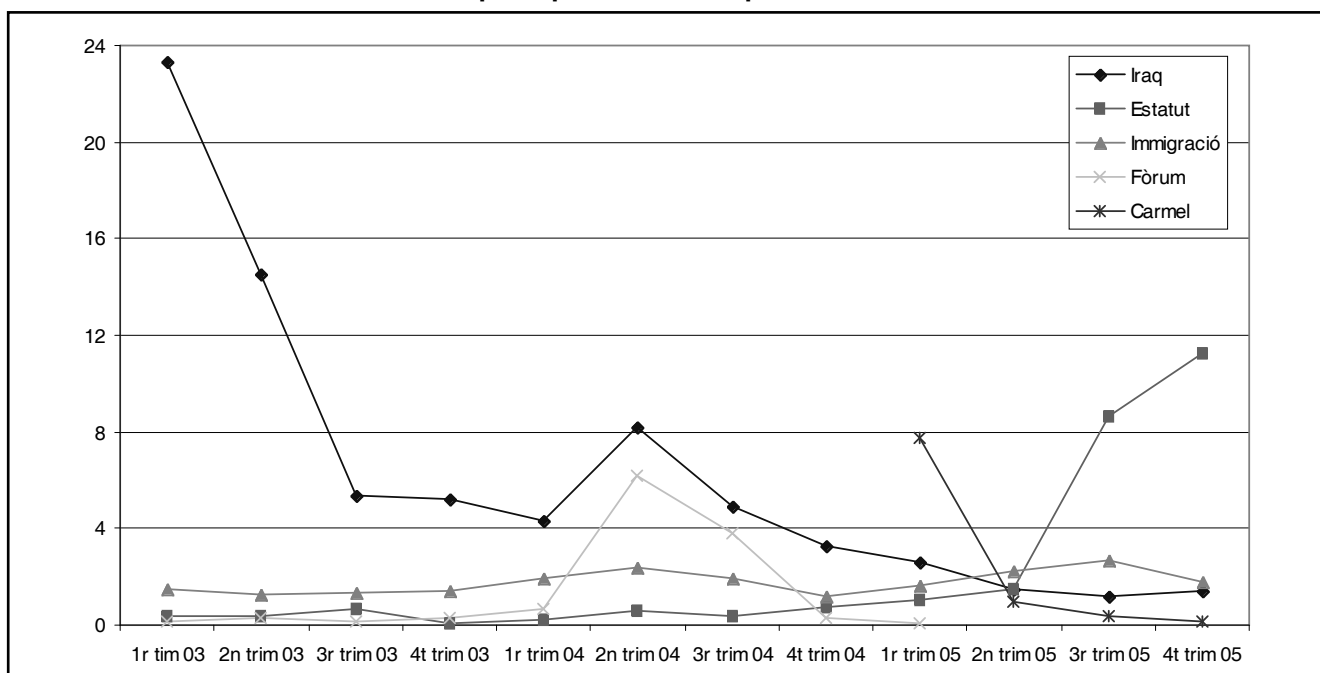
Esfondrament al barri del Carmel

El 27 de gener de 2005, les obres de construcció de la línia 5 del metro de Barcelona van provocar un esvoranc de 18 metres de diàmetre i 35 de profunditat al carrer de Calafell del barri del Carmel. No va haver-hi víctimes mortals perquè s'havia desallotjat l'edifici dos dies abans. No obstant això, 1057 persones van ser evacuades de casa seva. La magnitud dels fets, així com les possibles causes i els posteriors efectes, van farcir els teletinformatius del primer trimestre de l'any de notícies relacionades amb el tema. El 26 de febrer, el PP presenta una moció de censura contra el president Maragall, que acaba per no prosperar. Per altra part, comença la investigació judicial per esclarir els responsables de l'esfondrament i es crea la Comissió d'Investigació, que el 25 de maig, aprova el dictamen de les conclusions.

Fins acabar l'any, els teletinformatius de les cadenes analitzades segueixen emetent notícies relacionades amb l'evolució del barri, tot i que en major quantitat: escoles i carrers reoberts, veïns desallotjats que tornen a casa, indemnitzacions que no arriben, projectes de rehabilitació del barri, queixes veïnals, etc.

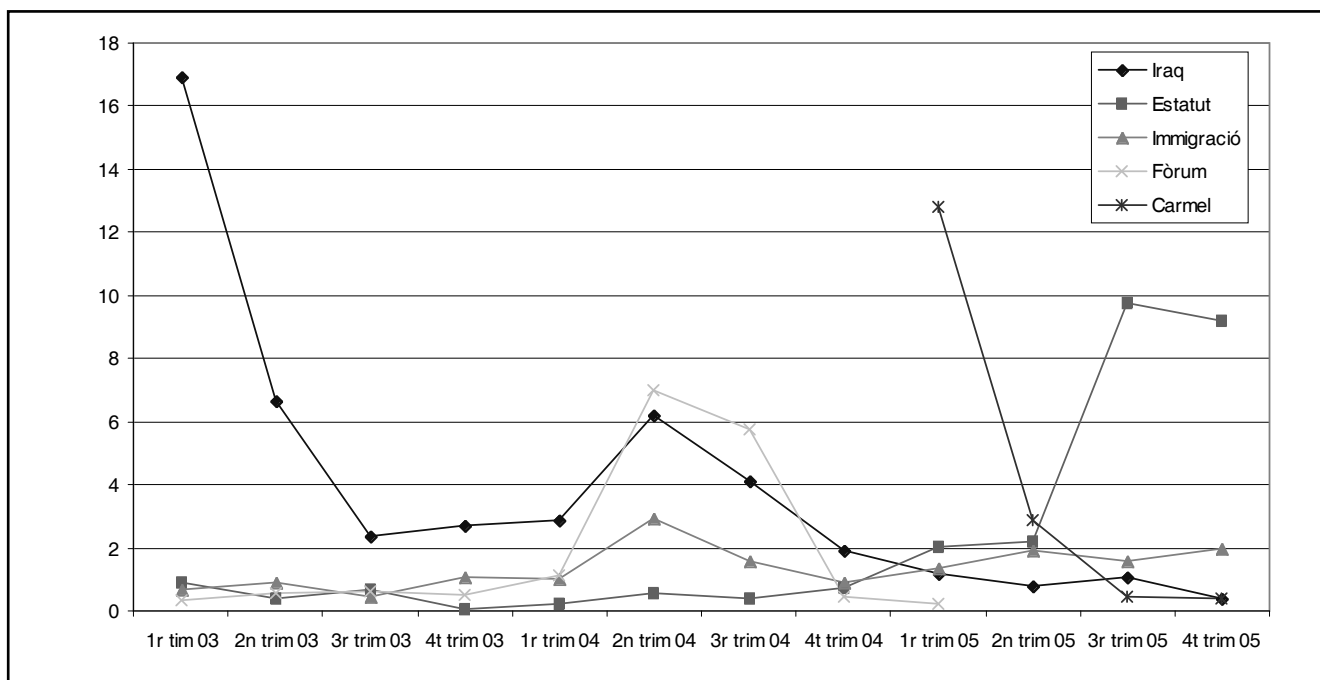
L'*Esfondrament al barri del Carmel* té caràcter de fet excepcional en tant que concentra durant un període molt curt un gran volum de notícies. BTV és l'emissora que dona als fets més atenció informativa, amb un 17,4% del temps de notícia el primer trimestre de 2005. A TV3, l'esdeveniment és el primer que supera el *Conflicte de l'Iraq* el primer trimestre de 2005 amb un 8% del temps de notícia. A TVE a Catalunya, durant el mateix període, les notícies sobre l'esvoranc arriben quasi al 13% i a Localia, al 19,6%.

Quadre 14. Evolució a TV3 dels cinc principals temes del període 2003-2005

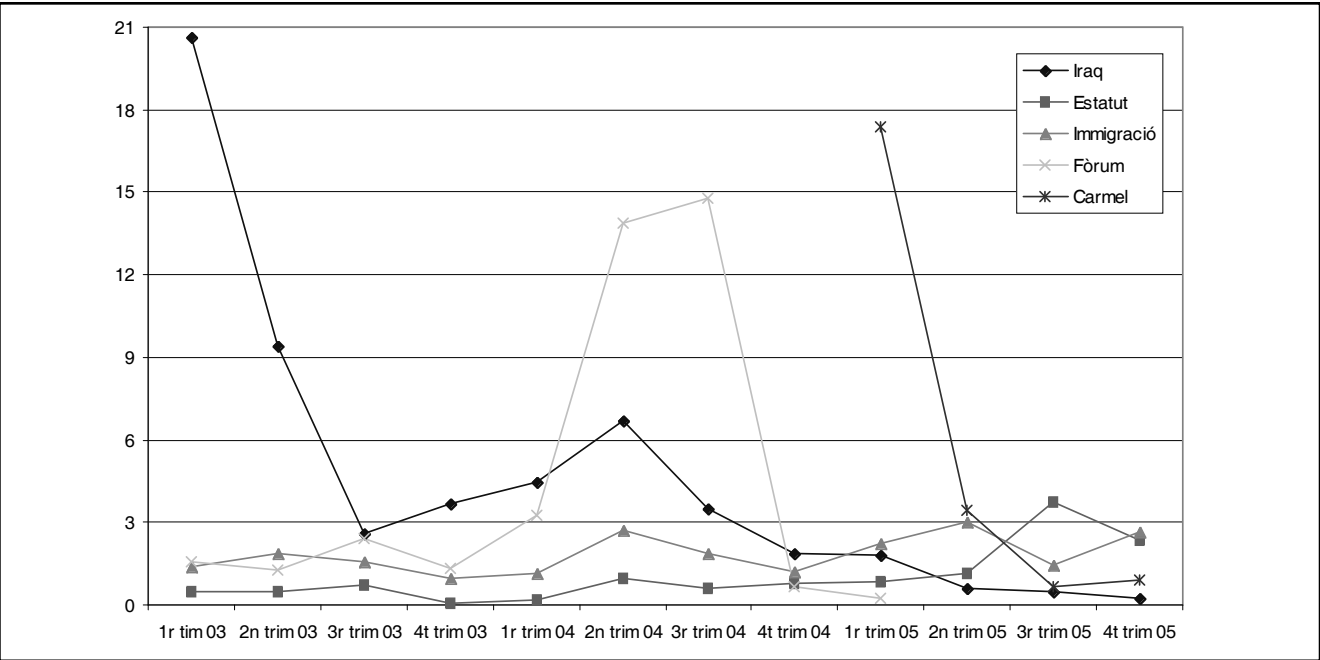
Font: elaboració pròpia

Quadre 15. Evolució a TVE a Catalunya dels cinc principals temes del període 2003-2005

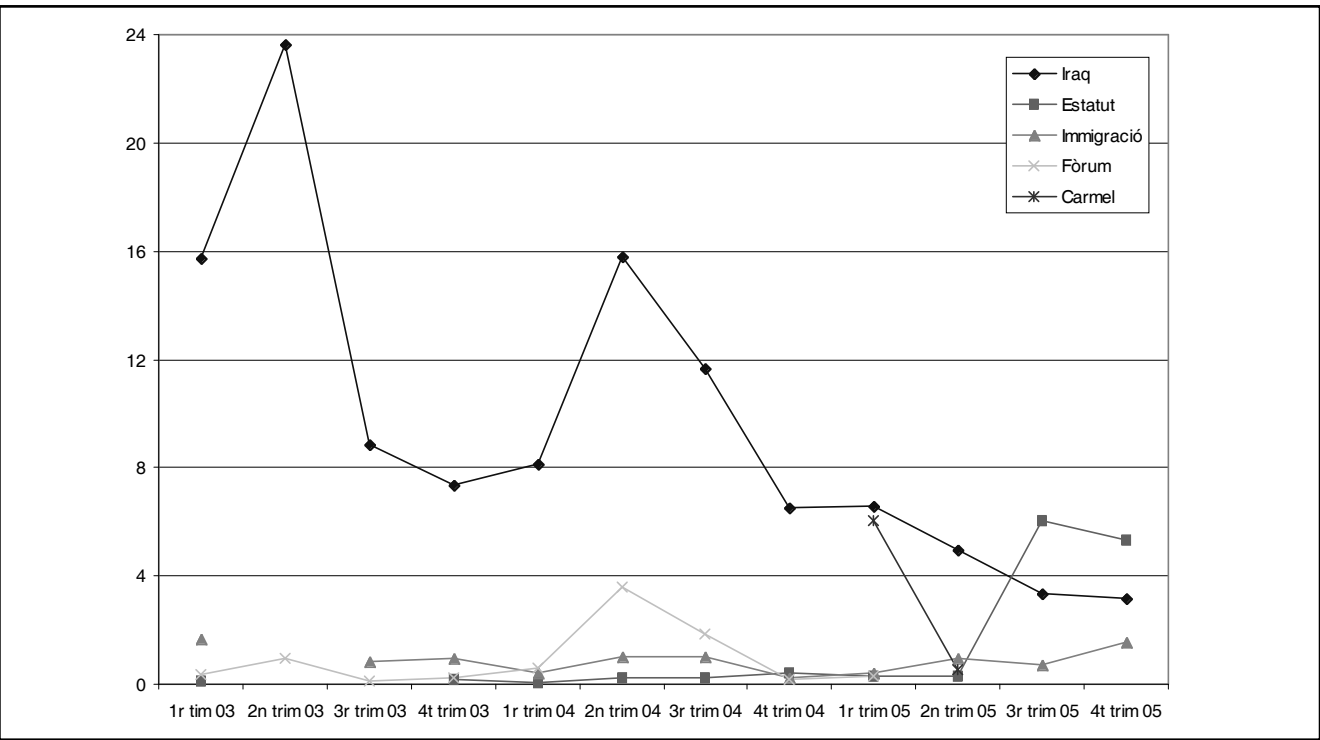
Font: elaboració pròpia

Quadre 16. Evolució a BTV dels cinc principals temes del període 2003-2005

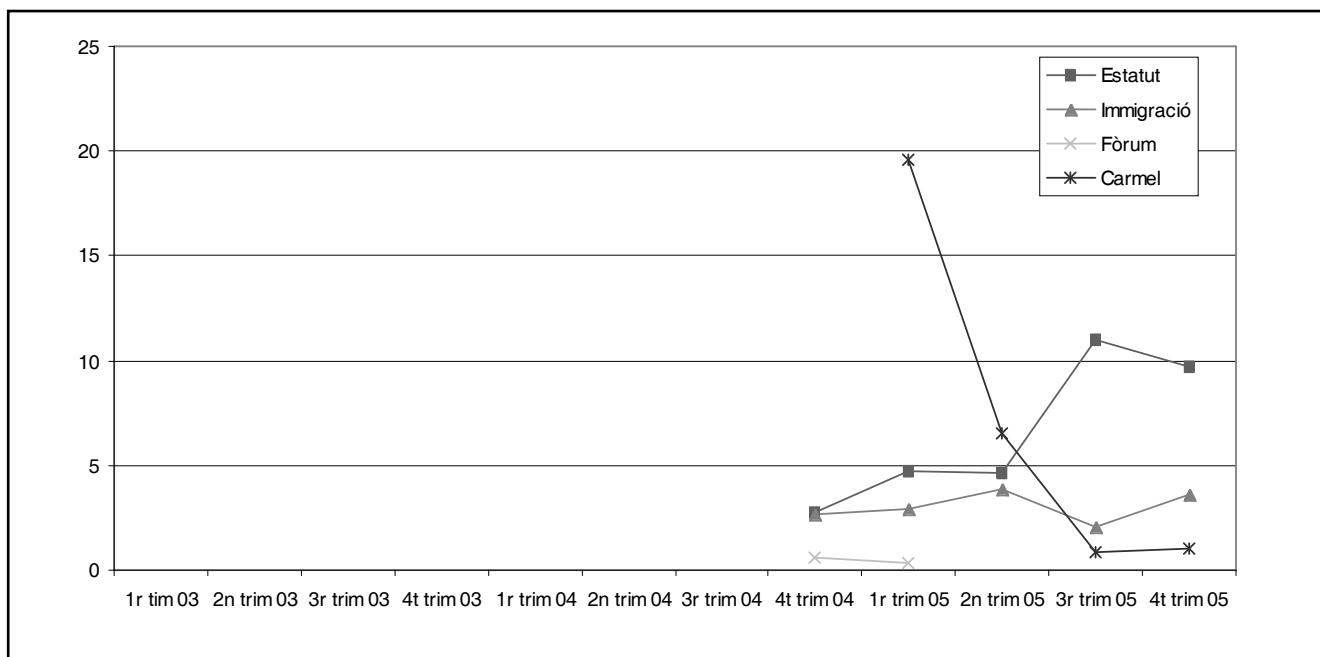
Font: elaboració pròpia

Quadre 17. Evolució a Citytv dels cinc principals temes del període 2003-2005

Font: elaboració pròpia

Quadre 18. Evolució a Localia dels cinc principals temes del període 2003-2005

Font: elaboració pròpia

Podem concloure dient que han estat cinc els principals esdeveniments de l'agenda informativa dels teletinformatius del període 2003-2005, amb una forta predominança del *Conflicte a l'Iraq*. Aquest, juntament amb *l'Estatut català*, *la Immigració*, *el Fòrum 2004* i *l'Esfondrament al barri del Carmel* ha seguit un mateix esquema en les diferents emissores, marcat per l'actualitat informativa. Les possibles variacions tenen a veure amb el caràcter local d'algun d'aquests esdeveniments que, lògicament, rebran una atenció especial en les cadenes locals. Un cas a part és l'emissora Localia, l'evolució de la qual dista molt de la resta de cadenes, perquè va començar les emissions el novembre de 2004.

La comparació entre cadenes de l'atenció informativa als diferents esdeveniments ens mostra que TV3 i TVE a Catalunya segueixen un patró similar (les puntes informatives van en paral·lel), mentre que BTV (més centrada en temes de la ciutat de Barcelona), Citytv (amb durades molt inferiors) i Localia (incomparable per la manca de la sèrie completa) són difícilment equiparables.

La presència dels actors polítics en els teletinformatius

Laura Rodas

- *Aquest article respon bàsicament a les preguntes següents: quins actors polítics han parlat? I quant han parlat?, i constitueix una primera aproximació al comportament de les emissores analitzades en relació amb el pluralisme polític. Sempre en termes de temps de paraula, s'analitzen les veus governamentals respecte del conjunt de veus polítiques; els actors polítics que, a títol individual, han parlat més en els teletinformatius i quines agrupacions d'actors polítics han obtingut una presència més destacada.*

Paraules clau

Pluralisme, teletinformatius, política, Catalunya, Espanya

Anàlisi de les veus governamentals

Per tal d'analitzar el pes de les veus governamentals, només s'han tingut en compte tres emissores (TV3, TVE a Catalunya i BTV), aquelles que comparteixen una mostra més homogènia al llarg del període analitzat. En aquests sentit, les tres cadenes coincideixen a atorgar un pes força semblant, entre el 41,3% i el 47%, a la suma dels tres principals àmbits governamentals (Govern de Catalunya, Govern de l'Estat i governs locals, incloent-hi el Govern de l'Ajuntament de Barcelona i el de la resta de municipis catalans). Això no obstant, el repartiment d'aquest temps de paraula entre cadascun dels àmbits competencials varia segons la cadena, sobretot quant al pes atorgat a l'àmbit local¹, que va del 6,1% a TV3 (d'abast autonòmic) fins al 19,6% de BTV (d'abast local).

L'observació de les dades no permet anar més enllà de la mera comparació entre cadenes ja que, com que no hi ha cap norma establerta sobre quin hauria de ser el pes relatiu dels governs en relació amb la resta d'actors polítics, resulta impossible realitzar una anàlisi de verificació de norma. Les figures que segueixen a continuació contribueixen a completar, de forma gràfica, aquesta lectura.

D'altra banda, la mostra analitzada (que abasta des de l'1 de gener de 2003 fins al 31 de desembre de 2005), permet comparar la presència mediàtica (en termes de temps de paraula) de dos governs de signe polític diferent, tant pel que fa a Catalunya com pel que fa a l'Estat espanyol.

Laura Rodas

Analista dels Serveis Tècnics del CAC

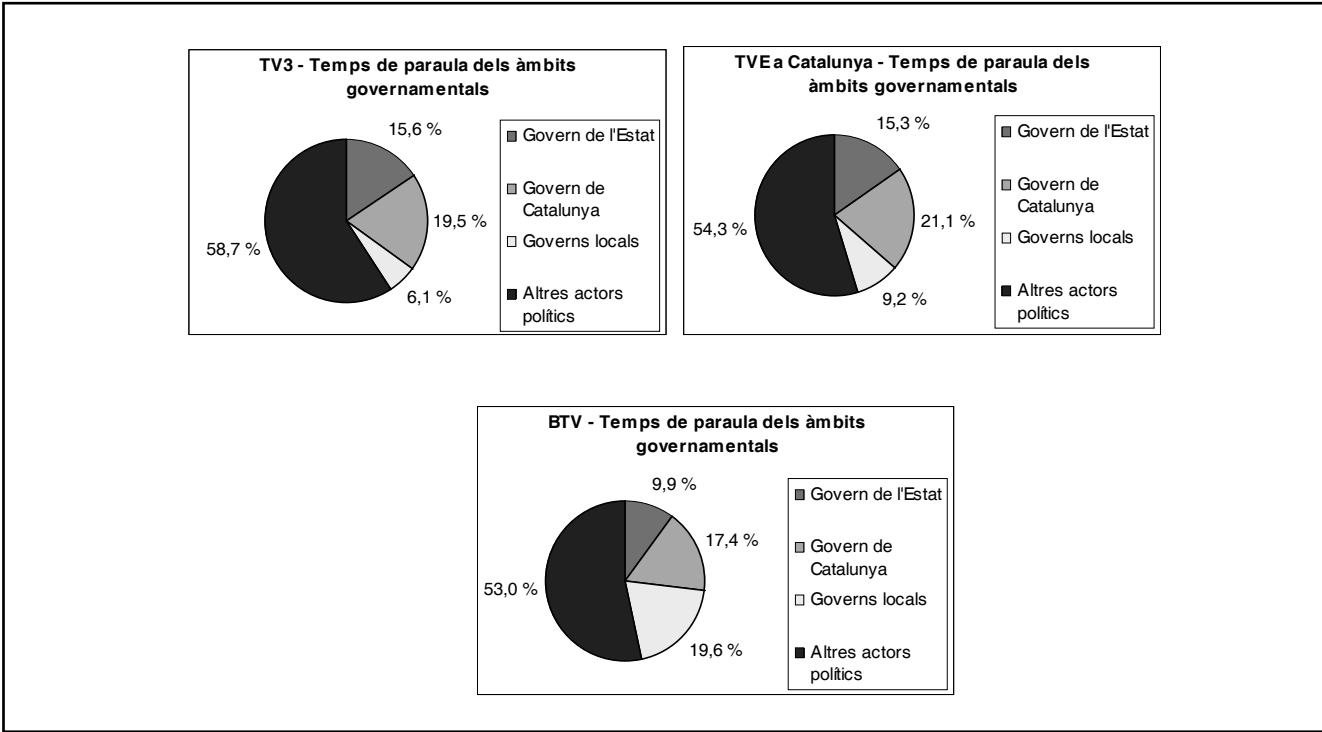
¹ L'article 12, sobre agrupacions d'actors polítics, també fa referència al repartiment de temps de paraula entre els governs dels diferents àmbit competencials.

Quadre 1. TV3, TVE a Catalunya i BTV. Temps de paraula dels principals àmbits governamentals en relació amb la resta d'agrupacions d'actors polítics

	TV3		TVE a Catalunya		BTV	
Govern de l'Estat	15,6	41,3	15,3	45,7	9,9	47,0
Govern de Catalunya	19,5		21,1		17,4	
Govern de l'Ajuntament de Barcelona	1,9		3,7		17,2	
Govern de les adm. locals catalanes	4,2		5,5		2,4	
Altres agrupacions d'actors polítics	58,7	58,7	54,3	54,3	53,0	53,0
Total	100	100	100	100	100	100

Font: elaboració pròpia

Quadres 2, 3 i 4. TV3, TVE a Catalunya i BTV. Temps de paraula dels principals àmbits governamentals en relació a la resta d'agrupacions d'actors polítics

Font: elaboració pròpia

Efectivament, el 16 de novembre de 2003 es van celebrar eleccions al Parlament de Catalunya, que es van resoldre amb un canvi polític en el Govern que fins llavors ocupava CiU i que va passar a mans de tres forces polítiques que van arribar a un pacte de govern (PSC-CpC, ERC i ICV-EA). Aquest canvi es va fer efectiu el 18 de desembre del

mateix any. Uns mesos més tard, concretament el 14 de març de 2004, es van celebrar comicis generals al Congrés dels Diputats. En aquest cas, el procés electoral també va culminar amb un canvi en el partit al capdavant del Govern de l'Estat que va passar del PP al PSOE i que es va materialitzar, a efectes pràctics, el 17 d'abril de 2004.

Quadre 5. TV3, TVE a Catalunya i BTV. Temps de paraula dels governs presidits per Pujol/Maragall i Aznar/Rodríguez Zapatero a Catalunya i l'Estat espanyol

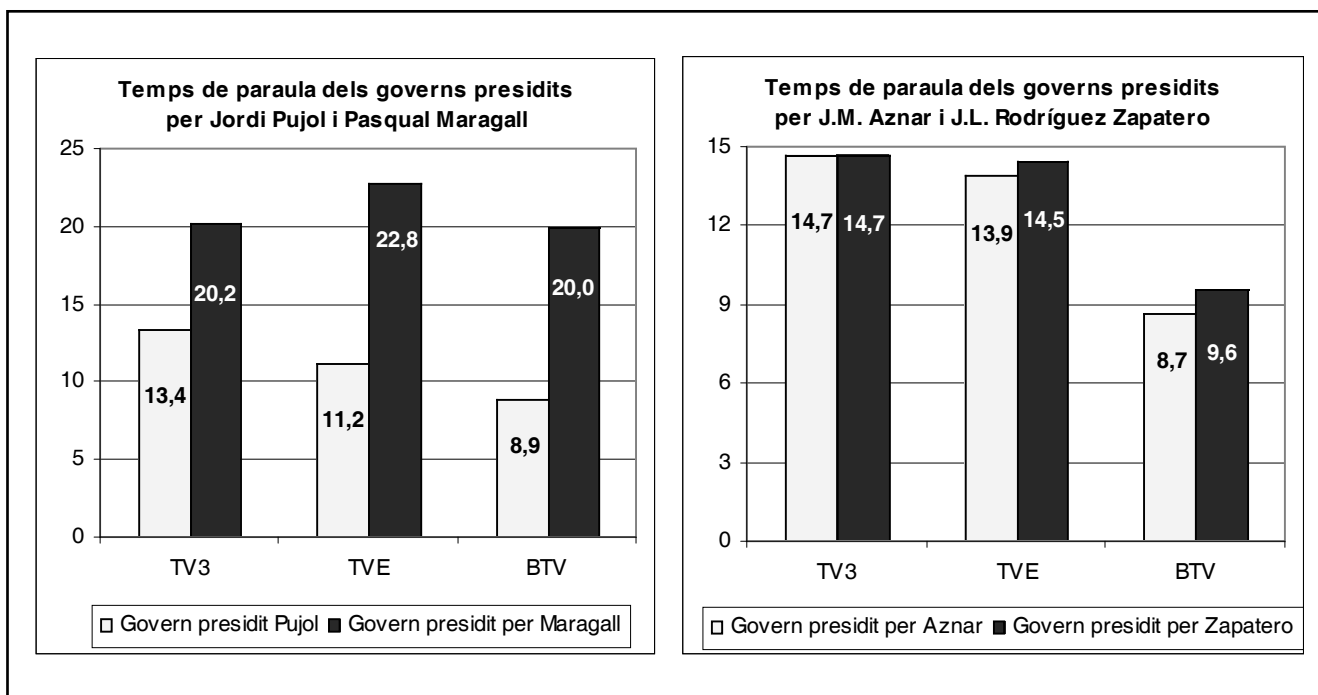
TV3				
	Presidència de Pujol (Entre 01/01/03 i 17/12/03)		Presidència de Maragall (Entre 18/12/03 i 31/12/05)	
Govern de Catalunya	3:50:37	13,4	16:00:07	20,2
Resta d'actors polítics	24:54:57	86,6	63:02:00	79,8
<i>Total</i>	<i>28:45:34</i>	<i>100,0</i>	<i>79:02:07</i>	<i>100,0</i>
	Presidència d'Aznar (Entre 01/01/03 i 16/04/04)		Presidència de Rodríguez Zapatero (Entre 17/04/04 i 31/12/05)	
Govern de l'Estat	6:35:24	14,7	9:16:30	14,7
Resta d'actors polítics	38:06:20	85,3	53:49:27	85,3
<i>Total</i>	<i>44:41:44</i>	<i>100,0</i>	<i>63:05:57</i>	<i>100,0</i>
TVE a Catalunya				
	Presidència de Pujol (Entre 01/01/03 i 17/12/03)		Presidència de Maragall (Entre 18/12/03 i 31/12/05)	
Govern de Catalunya	1:25:00	11,2	8:00:07	22,8
Resta actors polítics	11:11:04	88,8	27:07:41	77,2
<i>Total</i>	<i>12:36:04</i>	<i>100,0</i>	<i>35:07:48</i>	<i>100,0</i>
	Presidència d'Aznar (Entre 01/01/03 i 16/04/04)		Presidència de Rodríguez Zapatero (Entre 17/04/04 i 31/12/05)	
Govern de l'Estat	2:40:46	13,9	4:09:15	14,5
Resta actors polítics	16:33:34	86,1	24:30:17	85,5
<i>Total</i>	<i>19:14:20</i>	<i>100,0</i>	<i>28:39:32</i>	<i>100,0</i>
BTV				
	Presidència de Pujol (Entre 01/01/03 i 17/12/03)		Presidència de Maragall (Entre 18/12/03 i 31/12/05)	
Govern de Catalunya	3:31:00	8,9	14:21:42	20,0
Resta actors polítics	35:56:01	91,1	57:20:38	80,0
<i>Total</i>	<i>39:27:01</i>	<i>100,0</i>	<i>71:42:20</i>	<i>100,0</i>
	Presidència d'Aznar (Entre 01/01/03 i 16/04/04)		Presidència de Rodríguez Zapatero (Entre 17/04/04 i 31/12/05)	
Govern de l'Estat	4:46:44	8,7	5:25:21	9,6
Resta actors polítics	49:55:42	91,3	51:01:34	90,4
<i>Total</i>	<i>54:42:26</i>	<i>100,0</i>	<i>56:26:55</i>	<i>100,0</i>

Font: elaboració pròpia

En el cas de Catalunya s'observa un notable increment del temps de paraula de l'agrupació corresponent al *Govern de Catalunya* a partir del moment en què aquest va passar

d'estar format per un únic partit polític (CiU) a estar integrat per tres forces polítiques diferents (PSC-CpC, ERC i ICV-EA). Aquest increment es produeix en proporcions gairebé

Quadres 6 i 7. TV3, TVE a Catalunya i BTV. Percentatge de temps de paraula dels governs presidits per Pujol/Maragall i Aznar/Rodríguez Zapatero a Catalunya i l'Estat espanyol

Font: elaboració pròpia

idèntiques tant a TVE a Catalunya com a BTV (més del doble), mentre que a TV3 la seva magnitud és sensiblement menor (d'un 50% aproximadament).

En el cas de l'Estat espanyol es pot constatar una certa continuïtat pel que fa al temps de paraula obtingut pels successius governs del PP i el PSOE. En el cas de TV3, per exemple, tots dos governs obtenen percentatges idèntics (14,7%). En el cas de TVE a Catalunya i BTV, en canvi, s'observa un petit augment del temps de paraula obtingut pel govern de José Luis Rodríguez Zapatero en relació amb el temps de paraula obtingut pel govern precedent, presidit per José María Aznar. Això no obstant, aquest increment no assoleix en cap cas, ni a TVE a Catalunya ni a BTV, la xifra de l'1%.

En resum, les tres cadenes analitzades atorguen al conjunt dels principals àmbits governamentals (estatal, autonòmic i municipal) un percentatge de temps de paraula inferior al 50%, però la manca d'una norma que estableixi quin hauria de ser el percentatge de les veus governamentals en relació amb la resta d'actors polítics impedeix valorar la

idoneïtat o inconveniència d'aquesta dada. D'altra banda, el govern tripartit presidit per Pasqual Maragall obté, a totes les cadenes, un percentatge de temps de paraula superior a l'obtingut pel govern monocolor de Jordi Pujol. Mentrestant, el percentatge de temps de paraula dels successius governs del PP i del PSOE a nivell estatal es manté força estable a TV3, TVE a Catalunya i BTV.

Actors polítics amb més temps de paraula

En termes generals, l'anàlisi del temps de paraula dels actors polítics permet establir una correlació entre els actors amb més temps de paraula i els dirigents dels governs autonòmic i estatal vigents durant el període analitzat. D'aquesta manera, Pasqual Maragall (president de la Generalitat des del novembre de 2003 i fins al setembre de 2006) apareix entre les cinc primeres posicions a totes les cadenes si sumem, això sí, les seves intervencions com a president de la Generalitat i com a president del PSC.

Quadre 8. TV3. Actors polítics amb més temps de paraula

TV3		
Maragall, Pasqual	6:28:01	6,0
Rodríguez Zapatero, José Luis	5:08:04	4,8
Mas, Artur	4:56:04	4,6
Carod-Rovira, Josep-Lluís	3:28:34	3,2
Rajoy, Mariano	2:57:39	2,7
<i>Total temps de paraula dels actors polítics</i>	107:47:41	100

Font: elaboració pròpia

Quadre 9. TVE a Catalunya. Actors polítics amb més temps de paraula

TVE a Catalunya		
Maragall, Pasqual	2:58:14	6,2
Mas, Artur	2:29:08	5,2
Rodríguez Zapatero, José Luis	2:25:05	5,1
Carod-Rovira, Josep-Lluís	1:41:10	3,5
Piqué, Josep	1:37:00	3,4
<i>Total temps de paraula dels actors polítics</i>	47:44:23	100

Font: elaboració pròpia

Igualment, José Luis Rodríguez Zapatero (president del Govern de l'Estat des de l'abril de 2004) és un dels dirigents polítics amb més temps de paraula en quatre de les cinc cadenes analitzades, si sumem les seves intervencions com a president del Govern i com a secretari general del PSOE. Però malgrat aquesta tendència generalitzada, l'estudi dels cinc actors polítics amb més temps de paraula en cadascuna de les cadenes permet fer observacions específiques en cadascun dels casos.

TV3 i TVE a Catalunya coincideixen a situar Pasqual Maragall, José Luis Rodríguez Zapatero, Artur Mas i Josep-Lluís Carod-Rovira en les quatre primeres posicions, per bé que en ordre diferent en el cas de Zapatero i Mas. Efectivament Zapatero ocupa el segon lloc a TV3 i el tercer a TVE a Catalunya, mentre que en el cas de Mas aquest ordre es produeix a la inversa. El cinquè lloc, en canvi, l'ocupen actors polítics diferents en una cadena i l'altra. Així, Mariano Rajoy és qui l'ocupa a TV3, mentre que Josep

Piqué és qui l'ocupa a TVE a Catalunya. Cal puntualitzar que, en tots dos casos, les intervencions d'aquests actors es van produir majoritàriament des de l'àmbit dels seus partits respectius (PP i PPC) i no tant des de l'àmbit de les seves responsabilitats respectives durant l'etapa de govern del PP a l'Estat espanyol.

D'altra banda, a BTV també trobem Maragall, Mas, Rodríguez Zapatero i Carod-Rovira entre els cinc primers llocs pel que fa a temps de paraula. Això no obstant, qui ocupa la primera posició és Joan Clos, alcalde de Barcelona durant la totalitat del període analitzat. De la mateixa manera, els portaveus dels dos grups municipals a l'oposició, Alberto Fernández Díaz (PPC) i Xavier Trias (CiU), ocupen el sisè i setè lloc respectivament en aquesta cadena. L'àmbit local de BTV és la causa d'aquesta peculiaritat, tot i que cal destacar que quatre dels cinc primers llocs estan ocupats per actors polítics de política no municipal.²

Quadre 10. BTV. Actors polítics amb més temps de paraula

BTV		
Clos, Joan	6:03:05	5,4
Maragall, Pasqual	5:08:10	4,6
Mas, Artur	3:52:30	3,5
Rodríguez Zapatero, José Luis	3:42:07	3,3
Carod-Rovira, Josep-Lluís	3:07:30	2,8
<i>Total temps de paraula dels actors polítics</i>	111:09:21	100

Font: elaboració pròpia

Quadre 11. Citytv. Actors polítics amb més temps de paraula

Citytv		
Rodríguez Zapatero, José Luis	0:08:54	8,4
Aznar, José María	0:08:45	8,3
Maragall, Pasqual	0:05:04	4,8
Fernández Díaz, Alberto	0:04:53	4,6
Clos, Joan	0:04:49	4,6
<i>Total temps de paraula dels actors polítics</i>	1:45:50	100

Font: elaboració pròpia

Quadre 12. Localia. Actors polítics amb més temps de paraula

Localia		
Mas, Artur	0:38:43	5,0
Geli, Marina	0:30:17	3,9
Ridao, Joan	0:29:56	3,9
Clos, Joan	0:27:57	3,6
Maragall, Pasqual	0:23:59	3,1
<i>Total temps de paraula dels actors polítics</i>	12:48:28	100

Font: elaboració pròpia

Les dades de Citytv i de Localia no són comparables a les de la resta de cadenes per diferents motius. D'una banda, la curta durada dels informatius de Citytv (d'uns cinc minuts aproximadament) determina el fet que aquesta emissora no sempre inclogui inserts. Així, per exemple, resulta estèril comparar com s'han distribuït l'hora i quaranta-cinc minuts de temps de paraula dels actors polítics a Citytv enfront de

les 107 hores de TV3. D'altra banda, el fet que la mostra de Localia no sigui igual d'extensa a la de la resta de cadenes, perquè es va començar a analitzar més tard, també impedeix que es puguin establir comparacions vàlides. Això no obstant, l'observació de quins són els actors que ocupen les primeres posicions en aquesta cadena permet afirmar que es tracta d'una emissora que prioritza la política

Quadre 13. Resum dels cinc actors polítics amb més temps de notícia

	TV3	TVE a Catalunya	BTV	Citytv	Localia
1r lloc	Pasqual Maragall	Pasqual Maragall	Joan Clos	José Luis Rodríguez Zapatero	Artur Mas
2n lloc	José Luis Rodríguez Zapatero	Artur Mas	Pasqual Maragall	José María Aznar	Marina Geli
3r lloc	Artur Mas	José Luis Rodríguez Zapatero	Artur Mas	Pasqual Maragall	Joan Ridaó
4t lloc	Josep Lluís Carod-Rovira	Josep Lluís Carod-Rovira	José Luis Rodríguez Zapatero	Alberto Fernández Díaz	Joan Clos
5è lloc	Mariano Rajoy	Josep Piqué	Josep Lluís Carod-Rovira	Joan Clos	Pasqual Maragall

Font: elaboració pròpia

autonòmica i local per damunt de la política estatal, ja que entre els deu actors polítics amb més temps de paraula no trobem cap governant ni cap líder polític d'aquest àmbit.

Després de l'anàlisi, els resultats indiquen que els actors polítics que obtenen la primera posició pel que fa al temps de paraula durant el període 2003-2005 varien segons l'emissora, però es corresponen gairebé sempre amb algun cap de govern: a TV3 i TVE és Pasqual Maragall (president de la Generalitat des del novembre del 2003), a BTV és Joan Clos (alcalde de la ciutat durant els tres anys analitzats) i a Citytv ho són José Luis Rodríguez Zapatero i José María Aznar en proporcions gairebé idèntiques (presidents del Govern de l'Estat durant 21 i 15 mesos, respectivament).

Agrupacions polítiques amb més presència

Per tal d'abordar aquesta qüestió convé distingir, des del principi, dos tipus d'agrupacions polítiques: les que fan referència a institucions polítiques i les que fan referència a

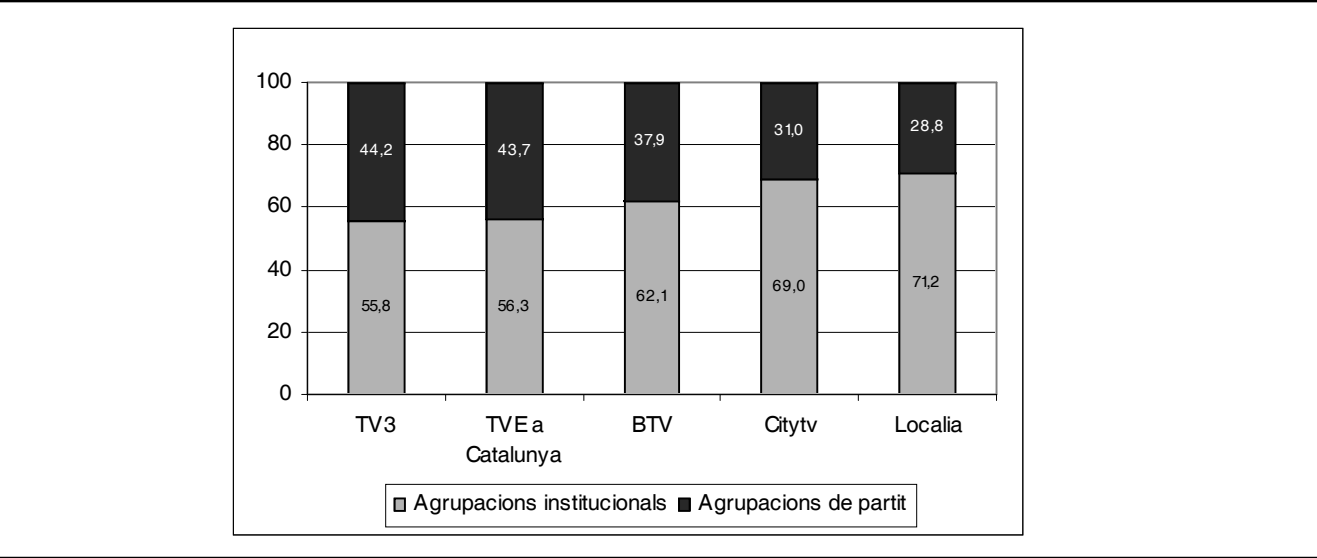
partits polítics. En aquest sentit, cal dir que totes les cadenes, en major o menor mesura, han atorgat més presència a les agrupacions institucionals que a les de partit en els seus respectius teleinformatius. Aquesta tendència és especialment evident a Citytv i a Localia, on les agrupacions institucionals obtenen al voltant del 70% del temps de paraula corresponent a les agrupacions polítiques.

Observant les dades corresponents a les agrupacions de caràcter institucional, la primera apreciació que es pot fer és el major pes dels àmbits estrictament governamentals per davant de les respectives estructures administratives, ja que les tres primeres posicions de gairebé totes les emissores, les ocupen els governs dels diferents àmbits competencials: estatal, autonòmic i local.

A TV3 i TVE a Catalunya, les tres posicions capdavanteres, les ocupen les mateixes agrupacions, en el mateix ordre i amb percentatges força semblants en tots dos casos: en primer lloc, el Govern de Catalunya (33,0% i 35,0%), en segon lloc, el Govern de l'Estat (26,4% i 25,4%) i, en tercer lloc, a una certa distància, els governs de les

administracions locals catalanes (7,1% i 9,2%). De fet, resulta un ordre força lògic tenint en compte que es tracta d'emissores d'abast autonòmic. La diferència més destacable entre aquestes dues emissores és el pes que atorguen, sempre en termes de temps de paraula, al Govern i l'Oposició de l'Ajuntament de Barcelona. TV3 únicament atorga un 3,2% del temps de paraula al Govern barceloní, mentre que TVE a Catalunya atorga un 6,2%, gairebé el doble, als membres del cartipàs i un 1,2% a l'Oposició de l'Ajuntament de Barcelona.

Quadre 14. Repartiment del temps de paraula de les agrupacions d'actors polítics entre les agrupacions institucionals i les agrupacions de partit

Font: elaboració pròpia

Quadre 15. Temps de paraula de les agrupacions polítiques institucionals

TV3			BTV		
1	Govern de Catalunya	33,0	1	Govern de Catalunya	25,9
2	Govern de l'Estat	26,4	2	Govern de l'Ajuntament de Barcelona	25,6
3	Govern de les administracions locals catalanes	7,1	3	Govern de l'Estat	14,8
4	Administració autonòmica no catalana	6,3	4	Administració de la Generalitat de Catalunya	5,9
5	Administració de la Generalitat de Catalunya	6,1	5	Altres entitats públiques	5,1
6	Administració de l'Estat espanyol	3,3	6	Oposició de l'Ajuntament de Barcelona	4,4
7	Govern de l'Ajuntament de Barcelona	3,2	7	Govern de les administracions locals catalanes	3,6
8	Administració local no catalana	2,5	8	Administració de l'Estat espanyol	3,0
9	Administració de justícia	2,3	9	Administració de l'Ajuntament de Barcelona	3,0
10	Altres entitats públiques	2,2	10	Administració de justícia	2,6
Total temps de paraula agrupacions institucionals		60:10:08 100	Total temps de paraula agrupacions institucionals		68:59:30 100

Font: elaboració pròpia

Quadre 15. Temps de paraula de les agrupacions polítiques institucionals (continuació)

TVE a Catalunya		
1	Govern de Catalunya	35,0
2	Govern de l'Estat	25,4
3	Govern de les administracions locals catalanes	9,2
4	Govern de l'Ajuntament de Barcelona	6,2
5	Administració de la Generalitat de Catalunya	6,0
6	Administració de l'Estat espanyol	3,7
7	Administració autonòmica no catalana	2,5
8	Altres entitats públiques	2,2
9	Administració de justícia	2,1
10	Oposició de l'Ajuntament de Barcelona	1,2
Total temps de paraula agrupacions institucionals		26:52:22 100

Citytv		
1	Govern de l'Estat	28,2
2	Govern de Catalunya	27,2
3	Govern de l'Ajuntament de Barcelona	16,3
4	Govern de les administracions locals catalanes	8,8
5	Administració autonòmica no catalana	4,2
6	Administració de la Generalitat de Catalunya	3,9
7	Administració de l'Estat espanyol	3,8
8	Corona	1,8
9	Administració local catalana	1,1
10	Administració local no catalana	0,9
Total temps de paraula agrupacions institucionals		1:13:00 100

Localia		
1	Govern de Catalunya	43,8
2	Govern de l'Ajuntament de Barcelona	26,1
3	Administració de la Generalitat de Catalunya	7,1
4	Oposició de l'Ajuntament de Barcelona	4,0
5	Govern de l'Estat	3,6
6	Altres entitats públiques	3,1
7	Administració de justícia	2,6
8	Administració de l'Ajuntament de Barcelona	2,5
9	Altres institucions	1,9
10	Administració de l'Estat espanyol	1,7
Total temps de paraula agrupacions institucionals		9:07:12 100

Font: elaboració pròpia

BTV i Localia, dues de les emissores locals de la mostra, coincideixen amb TV3 i TVE a Catalunya a atorgar al Govern de Catalunya la primera posició però, en canvi, situen en segon lloc el Govern de l'Ajuntament de Barcelona. A BTV, a més, la diferència percentual entre l'un i l'altre és de només tres dècimes (un 25,9% del Govern autonòmic enfront d'un 25,6% del Govern municipal de Barcelona). El Govern de l'Estat queda relegat, en aquestes

emissores, a la tercera posició en el cas de BTV i a la cinquena posició en el cas de Localia.

Així doncs, les emissores locals de la mostra no determinen necessàriament quina és l'agrupació amb més temps de paraula (en totes dues, BTV i Localia segueix sent el Govern català), tot i que sí que es diferencien a l'hora de situar el Govern de l'Ajuntament de Barcelona entre les tres agrupacions polítiques amb més temps de paraula.

Quadre 16. Percentatge de temps de paraula de les agrupacions de partit

	TV3	TVE a Catalunya	BTV	Citytv	Localia
1	CiU (21,8%)	CiU (23,8%)	CiU (20,4%)	PSOE (26,0%)	CiU (34,1%)
2	PP (15,3%)	PSC (17,6%)	PSC (18,3%)	CiU (17,5%)	ERC (27,9%)
3	PSC (14,7%)	PP (14,2%)	ERC (13,9%)	PPC (17,1%)	PSC (13,2%)
4	ERC (13,6%)	ERC (13,1%)	PSOE (11,6%)	PP (15,8%)	ICV-EUiA (13,0%)
5	PSOE (12,2%)	PPC (11,0%)	PPC (9,9%)	ERC (10,6%)	PPC (9,6%)
6	ICV-EUiA (8,3%)	PSOE (9,9%)	ICV-EUiA (9,8%)	PSC (6,1%)	PP (1,5%)
7	PPC (7,7%)	ICV-EUiA (7,4%)	PP (9,8%)	ICV-EUiA (2,6%)	PSOE (0,6%)
8	PNB (2,0)	IU (1,0%)	IU (3,3%)	Batasuna (1,6%)	--
9	Batasuna (1,7%)	PNB (0,7%)	PNB (1,1%)	IU (1,1%)	--
10	IU (1,2%)	Batasuna (0,7%)	Batasuna (0,9%)	PNB (0,7%)	--

Font: elaboració pròpia

Quadre 17. Percentatge de temps de paraula de les agrupacions de partit sumant els partits catalans i espanyols

	TV3	TVE a Catalunya	BTV	Citytv	Localia
1	PSC+PSOE (26,9%)	PSC+PSOE (27,5%)	PSC+PSOE (29,9%)	PPC+PP (32,9%)	CiU (34,1%)
2	PPC+PP (23,0%)	PPC+PP (25,2%)	CiU (20,4%)	PSC+PSOE (32,1%)	ERC (27,9%)
3	CiU (21,8%)	CiU (23,8%)	PPC+PP (19,7%)	CiU (17,5%)	PSC+PSOE (13,8%)
4	ERC (13,6%)	ERC (13,1%)	ERC (13,9%)	ERC (10,6%)	ICV-EUiA (13,0%)
5	ICV-EUiA+IU (9,5%)	ICV-EUiA+IU (8,4%)	ICV-EUiA+IU (13,1%)	ICV-EUiA+IU (3,7%)	PPC+PP (11,1%)
6	PNB (2,0)	PNB (0,7%)	PNB (1,1%)	Batasuna (1,6%)	--
7	Batasuna (1,7%)	Batasuna (0,7%)	Batasuna (0,9%)	PNB (0,7%)	--

Font: elaboració pròpia

L'anàlisi de les dades corresponents a les agrupacions de partit s'ha fet des d'una doble perspectiva. En primer lloc s'ha analitzat el temps de paraula dels partits polítics catalans i, a continuació, s'ha analitzat el temps de paraula d'aquests partits sumant-hi el temps de paraula de les agrupacions respectives a l'Estat espanyol (PSC i PSOE, PPC i PP, ICV-EUiA i IU).

Durant el període analitzat, tots els partits catalans amb representació al Parlament de Catalunya apareixen entre els deu partits amb més temps de paraula, per bé que no totes les emissores els el distribueixen d'acord amb el seu pes parlamentari respectiu. Així, mentre que TVE a Catalunya i BTV els ordenen d'acord amb el nombre d'escons (CiU³, PSC, ERC³, PPC i ICV-EUiA), TV3 respecta les tres primeres posicions, però n'intercanvia la quarta i la cinquena (on situa ICV-EUiA i PPC, respectivament). L'ordre dels partits catalans a Citytv i Localia no segueix, en cap cas, la lògica de la representativitat parlamentària.

Si sumem el temps de paraula dels partits catalans amb el de les seves agrupacions respectives a nivell estatal (PSC i PSOE, PPC i PP i ICV-EUiA i IU), el resultat que s'obté és un altre. TV3 i TVE a Catalunya situen al capdavant PSC-PSOE i PPC-PP respectivament (els sumatoris que inclouen els dos partits que han ostentat la presidència del Govern durant el període d'anàlisi). De fet, totes dues cadenes, sense entrar a considerar els percentatges de temps de paraula, reproduïxen exactament l'ordre dels partits d'acord amb el seu nombre d'escons al Congrés dels Diputats i situen Batasuna, sense representació, en l'últim lloc. BTV segueix una lògica força semblant excepte pel fet que situa CiU per davant del sumatori PPC-PP, amb la qual cosa aconsegueix acostar-se més a la distribució de partits existent al consistori barceloní. Un cop més, les dades de Citytv i Localia no són comparables a les de la resta d'emissores.

A l'últim, val la pena destacar la presència de l'esquerra abertzale en el rànquing dels deu partits amb més temps de paraula en totes les emissores excepte Localia. Cal

puntualitzar que dins de l'agrupació Batasuna s'han inclòs, a efectes pràctics, els diferents partits que, al llarg de del període analitzat, s'han anat creant i dissolent per tal de representar l'esquerra *abertzale* (Aukera Guztiak, Euskal Herriarrok, Sozialista Abertzaleak, Herriarren Zerrenda i Autodeterminazioaren Bilgunea).

L'anàlisi de les dades referent al temps de paraula de les agrupacions polítiques permet extreure tres conclusions bàsiques. En primer lloc, es pot afirmar que les agrupacions institucionals amb més temps de paraula corresponen, sobretot, als àmbits governamentals estatal, autonòmic i local. En segon lloc, s'observa que, tot i que es reconeix una relació entre l'àmbit competencial del govern que obté més temps de paraula i l'abast territorial de l'emissora, les emissores locals analitzades no situen el Govern de l'Ajuntament de Barcelona com a agrupació amb més temps de paraula. Finalment, l'ordenació dels partits segons el respectiu temps de paraula reproduïx, en termes generals, la composició (l'ordre segons el nombre d'escons) dels parlaments català, si només atenem al temps de paraula dels partits catalans, i espanyol, si sumen el temps de paraula dels partits catalans i espanyols. Cal tenir en compte que, com a conseqüència del disseny de les dades, en el cas de CiU i ERC no s'ha dissociat el temps de paraula a nivell autonòmic i estatal.

3 Les agrupacions CiU i ERC inclouen les intervencions dels diputats d'aquestes dues formacions al Congrés dels Diputats

El pluralisme polític durant el cicle electoral del període 2003-2004

Carme Ortín

- *L'article analitza el pluralisme polític durant el cicle electoral del període 2003-2004. Aquest cicle comprèn les eleccions municipals 2003, les eleccions al Parlament de Catalunya 2003, les eleccions generals 2004 i les eleccions europees 2004. El període va estar marcat, en bona mesura, per la divergència d'opinions envers l'aplicació dels blocs electorals ja siguin en forma de peces d'una durada determinada o de barems de proporcionalitat. Aquest esdevé el tema central que articula el text següent. En primer lloc es tracta l'evolució del temps de paraula dels Governos objecte de les eleccions durant l'any de contesa electoral; a continuació s'estudia l'atenció informativa que rep la crònica política durant els períodes electorals i, per últim, s'aborda la incidència dels diferents sistemes de blocs electorals en la representació de partits i la funció dels blocs com a garants del pluralisme polític.*

Paraules clau

Eleccions, cicle electoral, campanya, precampanya, blocs electorals, teleinformatius, pluralisme, política, crònica política, govern, Catalunya, Espanya

Els cicles electorals i el temps de paraula dels governs objecte de les eleccions

L'anàlisi de l'evolució del temps de paraula del govern de Catalunya i de l'Estat, al llarg de l'any que es van celebrar les eleccions corresponents (2003 i 2004, respectivament) se centra en els teleinformatius de TV3, TVE a Catalunya, BTV i Citytv, durant la campanya electoral, el període electoral i l'any complet de referència. Per manca de dades comparables, s'ha obviat el cas de Localia.

El quadre 1 es refereix a 2003, any de les eleccions al Parlament de Catalunya. S'observa que el percentatge de temps de paraula del Govern català amb relació al temps de paraula de tots els actors polítics és superior que durant el període i la campanya electoral, en totes les cadenes. Seguint un ordre descendent, a continuació se situen els percentatges corresponents als 55 dies de període electoral i, finalment, els que fan referència als 15 dies de campanya electoral. En aquest sentit, les dades mostren un descens significatiu del temps de notícia governamental durant la campanya.

Si es tenen en compte les dues cadenes d'àmbit nacional, el temps de paraula del govern de Catalunya registra valors més elevats a TV3 que a TVE a Catalunya, en els tres períodes analitzats. Pel que fa a les cadenes d'àmbit local, s'observen valors superiors de temps de paraula governamental a BTV durant la campanya electoral, i a Citytv durant el període electoral i pel còmput anual. No obstant això, i tenint en compte la brevetat pròpia dels teleinformatius de Citytv, cal interpretar aquesta darrera comparativa amb certes reserves.

El segon quadre es refereix a 2004, any en què es van celebrar les eleccions generals. El percentatge del temps de paraula del Govern de l'Estat amb relació al temps de paraula dels actors polítics presenta valors molt similars

Carme Ortín

Analista dels Serveis Tècnics del CAC

Quadre 1. Percentatge del temps de paraula del govern de Catalunya amb relació al temps de paraula dels actors polítics. Any 2003

Període	TV3	TVE a Catalunya	BTV	Citytv
Període electoral 23 setembre-16 novembre	11,1	9,6	8,1	5,5
Campanya electoral 31 octubre-14 novembre	4,7	1,2	2,3	0,0
2003	14,3	12,2	9,5	18,4

Font: elaboració pròpia

Quadre 2. Percentatge del temps de paraula del Govern de l'Estat amb relació al temps de paraula dels actors polítics. Any 2004

Període	TV3	TVE a Catalunya	BTV	Citytv
Període electoral 20 gener-14 març	14,8	15,1	9,2	30,3
Campanya electoral 27 febrer-10 març	5,7	3,7	2,9	100,0
2004	15,0	14,9	10,8	32,6

Font: elaboració pròpia

tant en el període electoral com durant l'any complet. Seguint la constant observada en el quadre 1, els percentatges corresponents al còmput anual són superiors que els referits en el període electoral. L'única excepció es registra a TVE a Catalunya: el percentatge de temps de paraula governamental durant el període electoral assoleix el 15,1%, mentre que el corresponent a l'any 2004 se situa en el 14,9%. L'anàlisi horitzontal del quadre mostra, novament, que els percentatges menors de temps de paraula governamental es concentren durant la campanya electoral. Citytv en constitueix l'única excepció, tot i que el 100% obtingut es refereix, en termes absoluts, a només 14 segons.

Quant a l'anàlisi per cadenes, la comparativa entre les dues d'àmbit nacional mostra valors molt similars, especialment en el còmput anual i durant el període electoral (al voltant del 15% en ambdós casos). L'anàlisi comparativa de les cadenes locals, per la seva banda, presenta valors superiors a Citytv respecte a BTV en tots els períodes. A l'hora d'interpretar aquestes dades, però, cal tenir en compte la brevetat pròpia dels teleinformatius de Citytv.

En definitiva, els estudis de cas analitzats mostren que els cicles electorals suposen, en termes generals, un descens del temps de paraula dels Governos objecte de les eleccions amb relació al període anual de referència. Si bé aquest descens es percep moderat durant el període electoral –que comprèn el dia dels comicis i els 54 dies previs–, s'acusa de manera notable durant els 15 dies específics de campanya electoral. De la comparació dels quadres també es desprèn que, durant el 2004, els percentatges de temps de paraula del Govern són superiors als de 2003 per la totalitat de cadenes i períodes analitzats.

L'evolució de l'atenció informativa a la crònica política durant els períodes electorals

L'estudi de l'atenció informativa que rep la crònica política se centra en els períodes electorals i durant el mes previ i posterior a aquests. La crònica política, a més, es mesura en relació amb la resta de descriptors temàtics per cada

període analitzat. Pel que fa a la mostra, cal interpretar les dades de Citytv amb certes reserves, atesa la brevetat dels seus teletinformatius.

El quadre 3 fa referència a les eleccions municipals. Totes les cadenes coincideixen a atorgar el percentatge major de crònica política durant la campanya electoral. A part d'aquesta similitud, les cadenes no presenten un model homogeni. Mentre que a TV3 el període següent amb més crònica política percentual se situa en el mes posterior a les eleccions, a TVE a Catalunya correspon al mes previ a la

precampanya i, a BTV, a la precampanya. Com a conseqüència de la manca de dades en relació amb Citytv, no s'ha realitzat la comparativa amb aquesta cadena. L'anàlisi per files, d'altra banda, indica que BTV registra, per tots els períodes analitzats, els percentatges més alts de crònica política, mentre que TV3 presenta els més baixos.

Pel que fa a les eleccions al Parlament de Catalunya 2003, el quadre 2 mostra que la campanya electoral i el mes posterior a les eleccions són, respectivament, els períodes amb un percentatge més elevat de crònica política en totes

Quadre 3. Eleccions municipals 2003. Percentatge de temps de crònica política en relació amb el temps de la resta de descriptors temàtics.

Període	Dates	TV3	TVE a Catalunya	BTV	Citytv
Mes previ a la precampanya	28 febrer - 31 març	13,7	20,9	21,1	13,3
Període electoral	1 abril - 8 maig	11,5	14,1	22,7	8,6
Campanya electoral	9 maig - 23 maig	32,0	39,0	46,4	sense dades
Mes posterior a les eleccions	26 maig - 26 juny	20,1	20,4	21,4	sense dades

Font: elaboració pròpia

Quadre 4. Eleccions al Parlament de Catalunya 2003. Percentatge de temps de crònica política en relació amb el temps de la resta de descriptors temàtics.

Període	Dates	TV3	TVE a Catalunya	BTV	Citytv
Mes previ a la precampanya	22 agost-22 setembre	16,4	17,9	18,7	12,7
Període electoral ¹	23 setembre-30 octubre	17,4	15,7	23,9	11,4
Campanya electoral	31 octubre-14 novembre	25,8	34,3	37,5	27,9
Mes posterior a les eleccions	17 novembre-17 desembre	24,2	25,5	28,2	24,9

Font: elaboració pròpia

1 Per aquest i per la resta de quadres, el període electoral es refereix als 38 dels 55 dies que el configuren segons la normativa vigent, ja que s'exceptuen els 15 dies corresponents a la campanya electoral, la jornada de reflexió i la jornada electoral. En el text s'utilitza el terme precampanya electoral per tal de simplificar l'explicació.

les cadenes. A TV3 i BTV, l'ordre descendent es concreta en la precampanya electoral i, finalment, en el mes previ a la precampanya. Per contra, TVE a Catalunya i Citytv inverteixen l'ordre en relació amb aquests dos períodes. BTV es manté com la cadena que dedica un major temps percentual a la crònica política en tots els períodes analitzats. TV3 continua sent la cadena que hi dedica menys temps relatiu, amb l'excepció de TVE a Catalunya durant la precampanya electoral.

Del quadre referit a les eleccions generals 2004, es desprèn que TVE a Catalunya i BTV segueixen el mateix model quant als ordres percentuals de crònica política. En aquest sentit, ambdues cadenes coincideixen a registrar els percentatges més elevats durant la campanya electoral, seguida dels períodes de precampanya electoral, el mes

posterior a les eleccions i el mes previ a la precampanya. TV3 també dedica el major temps percentual de crònica política durant la campanya i precampanya electoral, mentre que presenta valors pràcticament idèntics durant els períodes pròpiament no electorals. Al contrari del que succeïa amb les eleccions al Parlament i, en algun cas, amb les municipals, l'atenció informativa, en aquesta ocasió, presenta el període de precampanya com el segon més alt quant al percentatge de crònica política. Citytv, per la seva banda, constitueix una excepció en relació amb la tendència constatada en totes les eleccions, ja que és l'única cadena que mostra el percentatge de crònica política menor durant la campanya electoral. L'anàlisi horitzontal torna a mostrar que els teletinformatius de BTV són els que més temps relatiu dediquen a la crònica política.

Quadre 5. Eleccions generals 2004. Percentatge de temps de crònica política en relació amb el temps de la resta de descriptors temàtics.

Període	Dates	TV3	TVE a Catalunya	BTV	Citytv
Mes previ a la precampanya	19 desembre-19 gener	17,9	17,5	20,9	15,3
Període electoral	20 gener-26 febrer	23,3	22,7	29,9	23,3
Campanya electoral	27 febrer-10 març	27,4	37,2	37,9	13,0
Mes posterior a les eleccions	15 març-15 abril	17,8	20,5	24,8	17,0

Font: elaboració pròpia

Quadre 6. Eleccions europees 2004. Percentatge de temps de crònica política en relació amb el temps de la resta de descriptors temàtics.

Període	Dates	TV3	TVE a Catalunya	BTV	Citytv
Mes previ a la precampanya	19 març-19 abril	17,7	21,3	23,5	19,5
Període electoral	20 abril-27 maig	17,8	17,6	22,9	19,0
Campanya electoral	28 maig-11 juny	27,0	36,4	37,4	13,0
Mes posterior a les eleccions	14 juny-14 juliol	21,9	24,1	24,2	24,7

Font: elaboració pròpia

Finalment, el quadre relatiu a les eleccions europees de 2004 indica que tant TVE a Catalunya com BTV mostren els majors percentatges de crònica política durant la campanya electoral i, els menors, durant la precampanya. TV3 coincideix pel que fa al període amb un percentatge més elevat de crònica política, però situa en darrera posició el mes previ a la precampanya. De la mateixa manera que a les eleccions immediatament anteriors, Citytv registra el menor temps de crònica política durant el període de campanya. El lideratge dels teletinformatius de BTV quant al major temps relatiu dedicat a la crònica política és substituït, només durant el mes posterior a les eleccions, per Citytv.

L'anàlisi de l'atenció informativa en la crònica política durant els períodes electorals mostra que la campanya electoral representa, en termes generals, i per raons òbvies, el període que concentra un major percentatge relatiu de crònica política en relació amb la resta de descriptors temàtics. La mitjana resultant, calculada per les quatre eleccions analitzades, supera el 30%. La segona mitjana global més alta correspon al mes posterior a les eleccions (22,7%), seguida de la precampanya electoral (18,9%). El mes previ a la precampanya registra la mitjana global més baixa (18%). No obstant això, la tendència observada durant les eleccions generals indica que la precampanya electoral assoleix el segon nivell més alt quant al percentatge de crònica política. Una possible explicació podria trobar-se en el fet que, en el context d'unes eleccions generals caracteritzades pel bipartidisme, l'atenció informativa se centra més en el caire determinant del –període previ a les eleccions que en un període posterior marcat per uns resultats tancats i sense perspectives de pactes. En 5 dels 16 casos presentats –4 per elecció–, el model d'ordre percentual més repetit, en sentit descendent, és el següent: campanya electoral, mes posterior a les eleccions, mes previ a la precampanya i precampanya electoral. Pel que fa a l'anàlisi específica per cadenes, BTV apareix com la cadena que dedica més temps percentual a la crònica política, amb valors superiors al 37% i, per les eleccions municipals, fins i tot pròxims al 50%.

La representació dels partits polítics segons els diferents sistemes de blocs electorals

Durant el període analitzat, el Consell d'Administració de la CCRTV va aprovar i aplicar dos sistemes de blocs electorals. A continuació es compara la incidència d'aquests dos models amb relació a la representació de cada partit. En concret, s'estudia la cobertura realitzada per TV3 sobre el cicle electoral 2003-2004.

Un dels dos sistemes de blocs electorals es va aplicar a les eleccions municipals (maig de 2003), a les eleccions al Parlament de Catalunya (novembre de 2003) i a les eleccions generals (març de 2004). Aquest sistema suposa l'emissió de peces d'una durada determinada i d'un ordre establert en els informatius diaris de les televisions i ràdios públiques. L'extensió i l'ordre de les informacions varia segons la representació obtinguda pels partits en les eleccions anteriors del mateix abast. El col·lectiu periodístic va mostrar el seu rebuig a aquest sistema de diverses maneres, com ara la vaga de signatures en les informacions o un comunicat signat pels professionals dels mitjans públics. Les eleccions generals van estar precedides per la decisió del Consell d'Administració de la CCRTV d'introduir criteris més flexibles en la informació dels blocs electorals. Segons aquest acord, es pretenia una *correcció del temps* que garantís a les forces polítiques amb menor representació un temps mínim que afavorís una millor difusió dels programes electorals. També es deixava a criteri de la redacció l'ordre dels blocs electorals de les formacions polítiques. La Junta Electoral Central va fer rectificar aquest acord, estimant així un recurs que havia presentat una formació política. Això significava que TVC havia d'aplicar novament, i de manera estricta, el sistema de blocs.

Poc abans de les eleccions europees (juny de 2004), el Consell d'Administració de la CCRTV va aprovar uns altres criteris sobre la cobertura del procés electoral. L'objectiu de l'acord consistia a compatibilitzar els criteris professionals amb una presència ponderada de totes les forces polítiques. Es van establir uns barems de proporcionalitat i no es va determinar cap ordre prefixat.

Quadre 7. TV3. Durada dels blocs electorals

Eleccions	Teleinformatiu	Durada establerta	Durada real	Desviació
Eleccions municipals	TN migdia / TN vespre	02:40:00	04:08:37	+01:28:37
Eleccions al Parlament	TN migdia / TN vespre	03:30:00	03:50:02	+00:20:02
Eleccions generals (fins al 3/3/04)	TN migdia / TN vespre	01:18:00	01:41:02	+00:23:02
Eleccions generals (des del 4/3/04)	TN migdia / TN vespre	01:35:40	01:46:41	+00:11:01

Font: elaboració pròpia

Quadre 8. TV3. Resum del temps de notícia (%)

Candidatura	Eleccions municipals			Eleccions al Parlament de Catalunya			Eleccions generals (fins al 3/3/04) ²			Eleccions generals (des del 4/3/04)		
	Criteris de cobertura (%)	Temps de notícia (%)	Desviació (%)	Criteris de cobertura (%)	Temps de notícia (%)	Desviació (%)	Criteris de cobertura (%)	Temps de notícia (%)	Desviació (%)	Criteris de cobertura (%)	Temps de notícia (%)	Desviació (%)
PSC³	31,2	30,3	-0,9	36,2	35,0	-1,2	29,5	28,8	-0,7	29,3	29,1	-0,2
CIU	26,6	26,7	0,1	35,5	35,7	0,2	25,6	26,1	0,5	28,0	28,4	0,4
PPC⁴	17,2	16,0	-1,2	11,0	11,2	0,2	21,8	21,7	-0,1	23,2	23,3	0,1
ICV-EA⁵	12,5	14,4	1,9	7,1	7,7	0,6	11,5	11,9	0,4	9,8	9,7	-0,1
ERC	12,5	12,6	0,1	10,2	10,4	0,2	11,5	11,6	0,1	9,8	9,5	-0,3

Font: elaboració pròpia

- Les dues columnes referides a les eleccions generals responen als dos models de cobertura aplicats, abans (fins al 3/3/04) i després (des del 4/3/04) de la resolució de la Junta Electoral Central.
- Per a les eleccions al Parlament de Catalunya, la candidatura és PSC-CpC. Per a les eleccions generals, és PSC+PSOE.
- Per a les eleccions generals, la candidatura és PPC+PP.
- Per a les eleccions generals, la candidatura és ICV-EUiA+IU.

Quadre 9. TV3. Resum del temps de notícia durant les eleccions europees

Candidatura	Criteris de cobertura		Dades reals		
	Interval (proporció)	Interval (temps)	Proporció	Durada	Respecte dels criteris
PSC+PSOE	2,2-2,5	00:45:43-00:51:58	2,0	00:41:53	Inferior a l'interval
CiU+Galeusca	2,2-2,5	00:45:43-00:51:58	2,0	00:42:14	Inferior a l'interval
PPC+PP	1,5-1,8	00:31:10-00:37:25	1,4	00:29:13	Inferior a l'interval
ERC+EdP	1,5-1,8	00:31:10-00:37:25	1,4	00:29:03	Inferior a l'interval
ICV-EUiA+IU	1	00:20:47	1,0	00:20:47	-

Font: elaboració pròpia

Per tant, els criteris de cobertura de la CCRTV es poden dividir en dos grups:

- Grup 1: eleccions municipals, al Parlament i generals. Estableixen un ordre fix d'emissió dels blocs i un percentatge de temps fix per a cada formació política. Tots dos paràmetres són directament proporcionals, tot i que no de manera estricta, als resultats electorals de cada formació en el darrer procés d'abast idèntic.
- Grup 2: eleccions europees. No s'estableix un ordre d'emissió dels blocs i el temps d'emissió es calcula a partir del temps de la formació amb menys pes electoral. Es crea la categoria *partits mitjans* i la de *partits grans*.

Tot seguit s'analitza l'aplicació dels dos models de blocs. En qualsevol cas, si bé l'aplicació dels blocs es basa en criteris de durada i d'ordre d'aparició, aquesta anàlisi es refereix únicament al temps per a cada formació política.

Pel que fa a les eleccions del grup 1, el temps d'informació dels blocs electorals de TV3 és superior al que determinen els criteris preestablerts. El percentatge assignat a cada formació es respecta, en termes generals, per al conjunt de la campanya electoral. Amb relació a la quota de cada partit, s'observa que el PSC se situa sempre per sota del percentatge assignat; CiU, per contra, se situa sempre per sobre del percentatge assignat. Una altra dada que es desprèn de l'anàlisi és que els dos partits amb menor temps de notícia –ERC i ICV-EA– se situen per sobre del percentatge assignat en tots els casos excepte durant el període de les eleccions generals posterior a la resolució de la Junta Electoral Central.

La relació percentual del partit amb menys temps de notícia respecte al partit amb més temps de notícia varia segons les eleccions. A les municipals i durant el primer període de les generals, el temps de notícia del PSC és 2,5 vegades superior al d'ERC. Durant el segon període de les eleccions generals, aquesta proporció assoleix el valor 3 per a aquests mateixos partits. D'aquí es dedueix que la correcció imposada per la Junta Electoral Central amb relació als criteris de cobertura suposa l'ampliació de l'interval entre els partits amb menys i més temps de notícia. A les eleccions al Parlament de Catalunya se n'observa la proporció més elevada. El temps de notícia corresponent a CiU és 4,5 vegades superior al d'ICV-EA.

Quant a les eleccions del grup 2 (les europees), el temps de notícia registrat a TV3 per a cada formació política és, en tots els casos, inferior a l'interval establert per les normes de cobertura. La proporció del partit amb menys temps de notícia (ICV-EUiA+IU) respecte al partit amb més temps de notícia (CiU+Galeusca) se situa en el valor 2. L'interval de proporcions corresponent oscil·lava entre el 2,2 i el 2,5.

En definitiva, la comparació entre les pràctiques de les eleccions del grup 1 (percentatges) i les del grup 2 (proporcions) mostra que l'aplicació del barem de proporcionalitat suposa la menor distància proporcional entre els partits amb més i menys temps de notícia.

La substitució del percentatge de temps fix per a cada partit per la proporció crea tres grups de partits amb temps gairebé idèntics en el si de cada grup, malgrat que els criteris no marquen una proporció exacta, sinó un interval. La distància, en temps real, entre partits grans (CiU i PSC)

és del 0,8% i la distància entre partits mitjans (ERC i PPC) és del 0,6%.

D'altra banda, la distància entre el partit amb menys temps real i el següent assoleix en les eleccions europees el màxim valor del conjunt dels processos: 39,8% (ICV-EUiA+IU i ERC+EdP). A les eleccions municipals aquest percentatge se situa en el 14,3% (ERC i ICV-EA); a les eleccions al Parlament, en el 35,1% (ICV-EA i ERC); al primer període de les eleccions generals, en el 2,6% (ERC i ICV-EUiA+IU); i al segon període de les eleccions generals, en el 2,1% (ERC i ICV-EUiA+IU).

Per tant, en aquest cas, la comparació entre les pràctiques de les eleccions del grup 1 (percentatges) i les del grup 2 (proporcions) implica la major distància de tots els processos entre els dos partits amb menys temps de notícia.

A més d'aquestes implicacions dels models de blocs en la representació dels partits, l'anàlisi de les quatre eleccions ha permès deduir altres conclusions. En primer lloc, la durada real dels blocs electorals és superior a la durada establerta en tots els casos. Aquesta pràctica es pot interpretar com una manera de fer possible l'emissió de notícies amb una durada raonable pel que fa als partits amb menys temps assignat, així com una millor difusió dels programes electorals de totes les formacions, sense deixar de complir les proporcions derivades dels criteris de cobertura.

Finalment, i en relació amb la correcció imposada per la Junta Electoral Central durant les eleccions generals, es poden indicar dues observacions. D'una banda, suposa l'ampliació de l'interval entre els partits amb menys i més temps de paraula (la proporció passa de 2,5 a 3). D'altra banda, pels partits amb menys temps de notícia s'observa un perjudici, ja que la desviació de la quota de partit passa de positiva a negativa.

Els blocs electorals garanteixen el pluralisme?

Per intentar conèixer les implicacions dels blocs electorals d'unes eleccions concretes amb relació al pluralisme observat en un període de temps més ampli, s'han pres com a mostra d'anàlisi els teletinformatius del migdia i del vespre de les cadenes d'abast nacional, TV3 i TVE a Catalunya.

Pel que fa a TV3, s'ha de tenir en compte que, com ja hem dit anteriorment, els criteris acordats quant al repartiment del temps i l'ordre d'aparició de cada formació política pel Consell d'Administració de la CCRTV per a la cobertura de les eleccions generals van ser rectificats poc després per la Junta Electoral Central. Per tant, l'anàlisi dels blocs electorals s'ha efectuat en dues parts: fins al 3 de març i entre el 4 i el 10 de març. Aquest segon període ve delimitat per la Resolució de la Junta Electoral Central, pel que fa a l'inici, i per la fi de la campanya electoral arran dels atemptats terroristes de Madrid, pel que fa a l'acabament.

La CCRTV va acordar que fos la representativitat en anteriors convocatòries electorals la clau per determinar el temps d'aparició de les agrupacions polítiques. També s'estableix una correcció del temps o un temps mínim d'aparició per tal de no perjudicar els partits més petits. Es va preveure la inclusió del seguiment de la campanya electoral en el conjunt del territori espanyol.

Quant al pla de cobertura en la programació territorial de TVE, aprovat pel Consell d'Administració de RTVE, s'estableix que els temps dedicats a informar de la campanya electoral de cada partit es distribuïran en funció de la representativitat obtinguda en les eleccions anteriors al Congrés en l'àmbit territorial de la comunitat autònoma, en aquest cas, Catalunya. S'assigna un temps d'informació a totes les formacions que van obtenir almenys l'1% dels vots en les eleccions de 2000. Quant a IC-V-EUiA i ERC, segons els criteris de RTVE, calia emetre 18 espais per a cadascun d'ells (9 per a TVE1 i 9 per a La 2) al llarg de la campanya.

Els quadres 10 i 11 estableixen una comparació entre els percentatges previstos pels criteris de cobertura, el de temps de notícia durant la campanya i el temps de paraula en tots els teletinformatius en el conjunt del període 2003-2005, i en les dues cadenes analitzades. Tal com s'ha demostrat en estudis previs, els temps de notícia i de paraula constitueixen conceptes comparables, tot i no ser estrictament equivalents.

Les dades permeten reflexionar sobre la funció dels blocs electorals a l'hora de garantir el pluralisme. En primer lloc, s'observa que els criteris de cobertura establerts pels Consells d'Administració de la CCRTV i de RTVE són respectats, d'una manera molt clara, per les dues cadenes durant la campanya electoral. La dada més destacada, però, es desprèn de la comparació d'aquestes dades amb

el temps de paraula de les formacions polítiques per al període 2003-2005. El resultat d'aquesta comparació mostra similituds en l'ordre dels percentatges, malgrat l'excepció dels llocs segon i tercer. Així, mentre que CiU i PPC+PP són el segon i el tercer partit durant la campanya de les eleccions generals, l'ordre s'inverteix quan es comptabilitza el temps de paraula global dels tres anys del període esmentat. El fet que el PP constitueixi el principal partit de

l'oposició a l'Estat espanyol durant més de la meitat de la mostra podria ser una causa d'aquesta alteració.

Amb relació a l'ordre de les formacions polítiques, també cal destacar la coincidència entre l'ordre dels temps de paraula derivat dels anys 2003-2005 i l'ordre d'aquestes formacions en el Congrés dels Diputats a partir de les eleccions generals de 2004: PSC+PSOE, PPC+PP, CiU, ERC i ICV-EUiA+IU.

Quadre 10. TV3. Quadre-resum. Temps de notícia previst pels criteris de cobertura i real durant la campanya de les eleccions generals. Temps de paraula del període 2003-2005.

Candidatura	% criteris de cobertura		% temps de notícia		% temps de paraula 2003-2005
	Eleccions generals (fins al 3/3/04) ⁶	Eleccions generals (des del 4/3/04)	Eleccions generals (fins al 3/3/04)	Eleccions generals (des del 4/3/04)	
PSC+PSOE	29,5	29,3	28,8	29,1	28,4
CiU	25,6	28,0	26,1	28,4	23,0
PPC+PP	21,8	23,2	21,7	23,3	24,3
ERC	11,5	9,8	11,6	9,5	14,3
ICV-EUiA+IU	11,5	9,8	11,9	9,7	10,0

Font: elaboració pròpia

Quadre 11. TVE a Catalunya. Quadre-resum. Temps de notícia previst pels criteris de cobertura i real durant la campanya de les eleccions generals. Temps de paraula del període 2003-2005 .

Candidatura	% criteris de cobertura	% temps de notícia. Eleccions generals	% temps de paraula 2003-2005
PSC+PSOE	33,3	34,8	28,1
CiU	28,0	29,4	24,3
PPC+PP	22,7	24,4	25,7
ERC	5,5 ⁷	5,6	13,4
ICV-EUiA+IU	5,5 ⁸	5,4	8,6

Font: elaboració pròpia

6 Les dues columnes referides a les eleccions generals responen als dos models de cobertura aplicats, abans (fins al 3/3/04) i després (des del 4/3/04) de la Resolució de la Junta Electoral Central.

7 Prenent en consideració els 18 espais previstos pels criteris de cobertura, el 8,0% previst per a cada bloc electoral amb presència d'ICV-EUiA es converteix en un 5,5% en el conjunt de la campanya electoral.

8 Prenent en consideració els 18 espais previstos pels criteris de cobertura, el 8,0% previst per a cada bloc electoral amb presència d'ERC es converteix en un 5,5% en el conjunt de la campanya electoral.

Una altra observació es refereix al fet que, en ambdues cadenes, i en el còmput global dels tres anys del període esmentat, els partits amb menys temps assignat segons les normes de cobertura (ERC i ICV-EUiA+IU) obtenen una presència més elevada que en el període electoral. Per contra, els partits amb més temps assignat (PSC+PSOE, PPC+PP i CiU) veuen com disminueix la seva quota respecte a la registrada durant la campanya.

Els quadres 12 i 13 mostren el temps de paraula dels dos partits que han estat en el govern entre 2003 i 2005 en les dues cadenes analitzades. S'hi han obviat les dades corresponents a 2004 perquè, com que aquest és l'any en què es va produir el canvi de govern, podrien presentar problemes comparatius.

El fet que el primer partit de l'oposició obtingui més temps que el partit en el govern esdevé una constant en els dos anys analitzats. En aquest sentit, també cal tenir en compte el temps que registra el partit en el govern, no com a formació política concreta, sinó en tant que Govern. D'altra banda, s'aprecien diferències significatives en l'amplitud

dels barems. La distància entre un partit i l'altre és més destacada durant l'any 2005 que durant l'any 2003. L'estudi del contingut de les notícies referides a cada partit contribuiria a assolir una interpretació al respecte, ja que permetria obtenir informació sobre les connotacions implícites. Aquesta tasca, però, transcendeix els objectius d'aquest article.

Les dades analitzades, basades en un estudi de cas concret, no permeten deduir conclusions definitives sobre la necessitat de blocs electorals per garantir el pluralisme. Si bé els blocs electorals distribueixen d'una manera molt clara la presència de les formacions polítiques en funció de la seva representativitat, la situació no és gaire diferent fora de les campanyes electorals, si més no durant el període 2003-2005. La manca de dades sobre si l'absència de blocs electorals suposaria un canvi substancial en les quotes de temps de les diferents formacions impedeix extreure deduccions més profundes en aquest sentit.

Quadre 12. TV3. Temps de paraula de PP i PSOE amb relació al temps de paraula dels partits polítics d'àmbits català i espanyol agrupats. Anys 2003 i 2005.

Candidatura	2003	2005
PP	9,1%	19,0 %
PSOE	13,9 %	10,2 %

Font: elaboració pròpia

Quadre 13. TVE a Catalunya. Temps de paraula de PP i PSOE amb relació al temps de paraula dels partits polítics d'àmbits català i espanyol agrupats. Anys 2003 i 2005 (%).

Candidatura	2003	2005
PP	4,6%	19,0%
PSOE	9,3%	9,6%

Font: elaboració pròpia

La presència dels àmbits territorials en els teleinformatius

Isabel Sánchez

- *Aquest article pretén fer una instantània de la distribució territorial de la informació que fan els teleinformatius d'àmbit català que permeti tant conèixer els àmbits geogràfics als quals es dona prioritat informativa com els que reben una atenció reduïda o nul·la i, alhora, conjecturar quins factors poden haver determinat la focalització de l'interès dels operadors en uns territoris o uns altres.*

En primer lloc, s'elabora una comparativa de la distribució geogràfica de la informació dels teleinformatius de TV3, TVE a Catalunya i BTV. També s'analitza de forma detallada com queda representat el territori català tant a nivell comarcal com municipal i s'aprofundeix en l'atenció informativa als diferents districtes barcelonins per BTV. L'àmbit estatal s'analitza en funció de l'atenció mediàtica dedicada a les diferents comunitats autònomes. Quant a la informació internacional, s'assenyalen aquells estats més representats i els esdeveniments que han provocat aquest major interès dels mitjans de comunicació.

Paraules clau

Pluralisme, territori, teleinformatius, Internacional, Catalunya, Estat espanyol, Barcelona

A diferència de la resta d'articles del present monogràfic de *Quaderns del CAC*, en aquesta ocasió no s'analitza l'any 2003 en la seva totalitat, sinó només el període comprès entre els mesos de setembre i desembre. El motiu és una modificació en els procediments d'anàlisi que provoca que les dades geogràfiques anteriors al setembre de 2003 no siguin equiparables amb la resta.

Pel que fa a la mostra, també cal apuntar que la majoria de punts analitzats en aquest article exclouen l'estudi de Citytv i Localia, atès que el caràcter local d'aquestes emissores provoca que l'atenció dedicada als àmbits geogràfics municipal (amb l'excepció de la ciutat de Barcelona), comarcal i internacional, sigui molt baixa.

Àmbits geogràfics de la informació

Tot i que les tres cadenes analitzades són de titularitat pública, representen tres models televisius molt diferents. TV3 i TVE a Catalunya tenen un mateix àmbit de cobertura (Catalunya), però, mentre que la primera és una emissora d'àmbit nacional català que emet de forma continuada, TVE a Catalunya és la desconexió regional d'una emissora d'àmbit estatal i, conseqüentment, la seva programació té unes hores d'emissió limitades. D'altra banda, BTV, de titularitat municipal, és l'única emissora local pública de la capital catalana.

A continuació s'exposen els percentatges atorgats per cada cadena a cadascuna de les quatre grans categories geogràfiques preestablertes: *Barcelona*, *Catalunya*, *Estat espanyol* i *Internacional*. Cal apuntar que es tracta de categories no inclusives, és a dir, l'agrupació *Catalunya* no conté la informació referent a la ciutat de Barcelona, així com tampoc es comptabilitzen les referències geogràfiques d'àmbit català dins de la categoria *Estat espanyol*.

Isabel Sánchez

Analista dels Serveis Tècnics del CAC

Quadre 1. Comparativa de la distribució geogràfica de la informació en els teleinformatius de TV3, TVE a Catalunya i BTV

Agrupacions geogràfiques	% de la distribució geogràfica de la informació		
	TV3	TVE a Catalunya	BTV
Barcelona	15,5	20,8	45,2
Catalunya	30,6	41,3	26,0
Estat espanyol	25,3	22,2	15,5
Internacional	28,6	15,7	13,3
Total	100	100	100

Font: elaboració pròpia

De l'anàlisi del quadre es desprèn que TV3 és la cadena en què l'atenció mediàtica atorgada a cadascuna de les quatre grans categories geogràfiques és més equilibrada. Així, tot i que les informacions relatives a Catalunya ocupen el primer lloc, amb un 30,6% del total, són seguides de molt a prop per la informació d'àmbit internacional (28,6%), a la qual aquesta cadena és la que dedica més temps de les tres, i per la referent a l'Estat espanyol (25,3%). Les notícies relatives a la capital catalana, en canvi, ocupen el darrer lloc, amb gairebé la meitat del temps dedicat a les altres agrupacions (un 15,5% del total).

La raó que podria explicar que els telenotícies de TV3 mostrin una distribució tan proporcionada de la informació en funció dels diferents àmbits territorials cal buscar-la en el fet que han estat concebuts com a informatius d'àmbit nacional que, sense deixar de banda el territori català, al qual dediquen la parcel·la de temps considerada necessària, també proporcionen una informació àmplia d'allò noticable en l'àmbit estatal i internacional.

El cas contrari és el model que representa BTV, el més desigual quant a la distribució geogràfica de la informació, atès que l'atenció mediàtica atorgada a la capital catalana ocupa més d'un 45% dels seus teleinformatius. El segon lloc l'ocupen les informacions relatives a Catalunya (26%), seguides de les referents a l'Estat espanyol (15,5%) i de la informació internacional (13,3%).

Lògicament, l'àmbit local de la cadena explica la prioritat atorgada a les notícies sobre Barcelona en primer lloc, i al territori català, en el segon. Així, si es computa de manera conjunta el temps de notícia adjudicat a les agrupacions

Barcelona i Catalunya s'observa que la cadena dedica un 71,2% de les informacions a l'àmbit català, el major percentatge de les tres cadenes analitzades.

Finalment es constata que TVE a Catalunya, com BTV, també mostra diferències importants amb relació a la distribució de la informació per àmbit geogràfic. Així, és la cadena que més atenció dedica a les notícies referides a Catalunya (41,3%). D'altra banda, atorga la meitat del temps a l'Estat espanyol i a la ciutat de Barcelona (22,2 i 20,8%, respectivament). El darrer lloc l'ocupen les notícies d'àmbit internacional (15,7%). La suma de les agrupacions *Catalunya i Barcelona* ocupa un percentatge lleugerament inferior que a BTV: un 62,1% del temps de notícia.

D'aquests resultats es pot despendre que els informatius de TVE a Catalunya han estat concebuts com un complement de les edicions d'àmbit estatal de la cadena, cosa que explicaria el major temps dedicat a les notícies relatives al territori i a la capital catalanes en detriment de la informació sobre l'Estat espanyol i l'àmbit internacional, atès que, teòricament, aquests temes ja són tractats a les edicions estatals.

Les diferències exposades entre les tres emissores objecte d'anàlisi pel que fa a la naturalesa, la titularitat i l'àmbit de cobertura queden clarament reflectides en la distribució geogràfica desigual de la informació entre la ciutat de Barcelona, Catalunya, l'Estat espanyol i l'àmbit internacional. Mentre que TV3 mostra una atenció mediàtica a les quatre grans categories geogràfiques bastant equilibrada, BTV i TVE a Catalunya tendeixen a concentrar-se en un dels àmbits. Així, els teleinformatius de

la cadena local dediquen prop de la meitat del seu temps de notícia a la ciutat de Barcelona, mentre que als de TVE el territori català és, amb diferència, el més representat.

Evolució temporal de la distribució territorial de la informació

Les variacions en el temps de la distribució de la informació entre les quatre categories geogràfiques d'anàlisi se sintetitzen als quadres següents, on, a més, s'hi han assenyalat aquelles informacions que han provocat un augment important del temps de notícia atorgat a una d'aquestes categories. Cal comentar, però, que una major atenció mediàtica no es correspon sempre amb una única informació, ja que pot tractar-se d'una confluència en el temps de notícies diverses centrades en el mateix àmbit territorial.

La distribució territorial de la informació dels teleinformatius de **TV3** al llarg del període temporal analitzat es caracteritza principalment per l'estabilitat. Així, s'hi observa que, mentre l'atenció dedicada a l'àmbit barceloní es manté invariablement per sota del 20% del temps de notícia, les categories *Catalunya*, *Estat espanyol* i *Internacional* sempre es troben per sobre d'aquest percentatge.

Així, aquest equilibri en el temps de notícia atorgat a les quatre categories geogràfiques només es veu alterat per diverses variacions a l'alça que indiquen un augment puntual de l'atenció mediàtica que, en general, es correspon amb esdeveniments concrets de l'actualitat informativa.

En serien alguns exemples destacables les eleccions autonòmiques celebrades el novembre de 2003, l'anunci de la treva d'ETA a Catalunya el febrer de 2004, o els atemptats terroristes de l'11 de març de 2004, que, a més, van coincidir en el temps amb la celebració de les eleccions generals. O, ja en l'àmbit barceloní, l'esfondrament al barri del Carmel que es va produir a finals del gener de 2005.

Cal mencionar a part la important atenció informativa dedicada per TV3 al debat sobre la reforma de l'Estatut de Catalunya durant els mesos de setembre i octubre de 2005, que provoca que el temps de notícia atorgat al territori català assoleixi el nivell màxim del període analitzat, fins a superar el 40% del total. La gràfica indica que, tot i que l'atenció informativa al voltant del nou Estatut va continuar

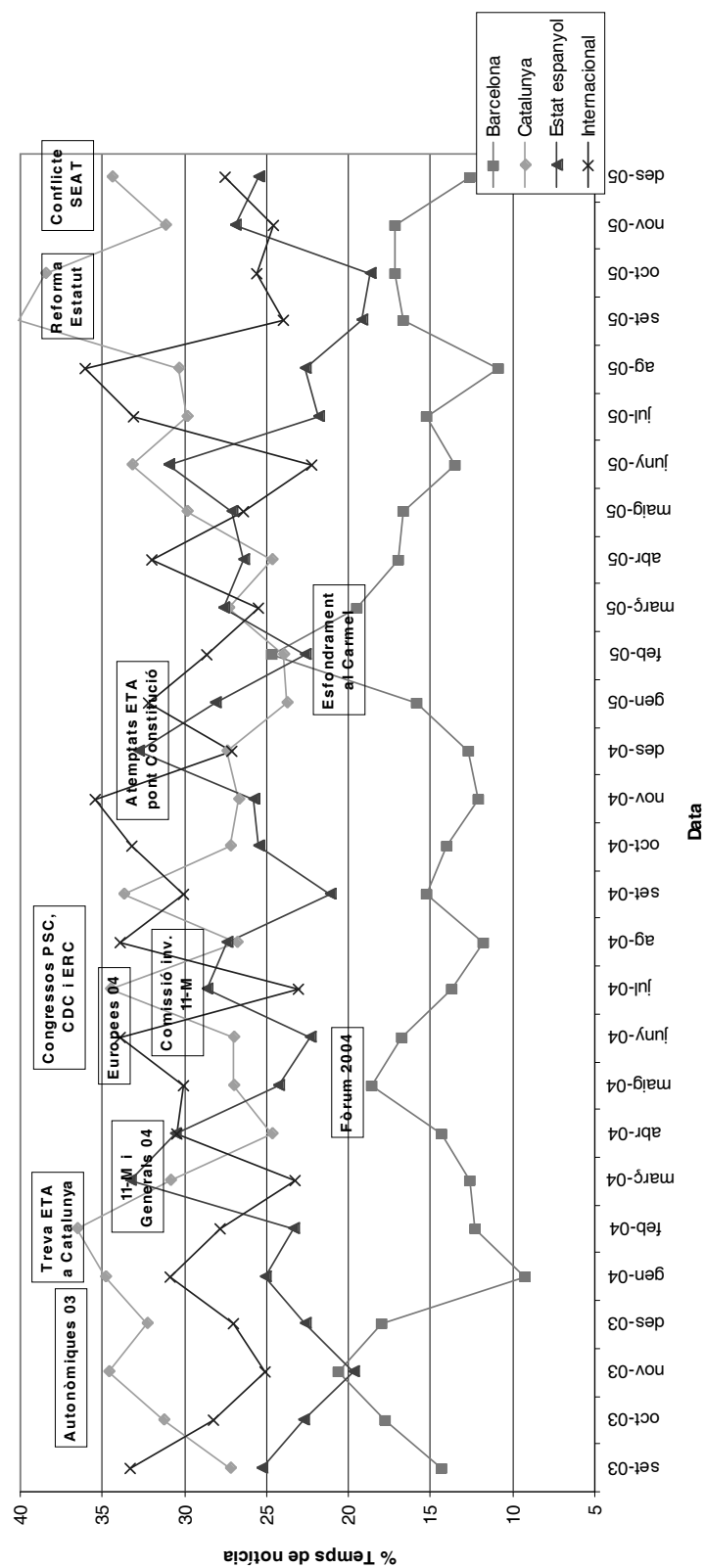
sent molt elevada fins a finals d'any, a partir del mes de novembre disminueix el temps de notícia atorgat al territori català, mentre que augmenta el dedicat a l'Estat espanyol. La causa es troba en el fet que en aquest moment es presenta l'Estatut a les Corts generals.

El quadre 2, corresponent a TV3, també permet observar que durant el període comprès entre març de 2004 i abril de 2005 es dona una disminució del temps de notícia dedicat al territori de Catalunya respecte a la resta de categories geogràfiques. Quant a la informació internacional, cal destacar que les puntes que indiquen una major atenció mediàtica que s'observen al quadre no corresponen a una notícia concreta, sinó a la suma de diverses informacions d'àmbit internacional que coincideixen en el mateix període. A més, s'ha de tenir en compte que hi ha notícies d'àmbit internacional, com la guerra a l'Iraq i el conflicte entre Israel i Palestina, que tenen una durada molt dilatada en el temps i reben una atenció mediàtica considerable, per la qual cosa sempre ocupen els primers llocs pel que fa a atenció informativa dins la seva categoria i impossibiliten associar una punta de forma exclusiva a qualsevol altra notícia. Aquesta situació és comuna en les altres dues cadenes analitzades. L'única excepció, la constitueixen les eleccions europees celebrades el juny de 2004, que durant aquest mes superen en temps de notícia les dues informacions mencionades.

Els teleinformatius de **TVE a Catalunya** coincideixen amb TV3 en l'estabilitat al llarg del temps pel que fa a la distribució geogràfica de la informació. En aquest cas s'observa que la informació referent a l'àmbit territorial català ocupa sempre més de la tercera part del temps de notícia, i sempre es manté per sobre de les altres tres categories geogràfiques, en què el temps de notícia es distribueix de manera equilibrada. També cal destacar que en els teleinformatius de TVE a Catalunya no es donen tantes fluctuacions del temps de notícia associat a cada àmbit geogràfic i vinculat clarament a esdeveniments concrets de l'actualitat informativa com en la cadena autonòmica.

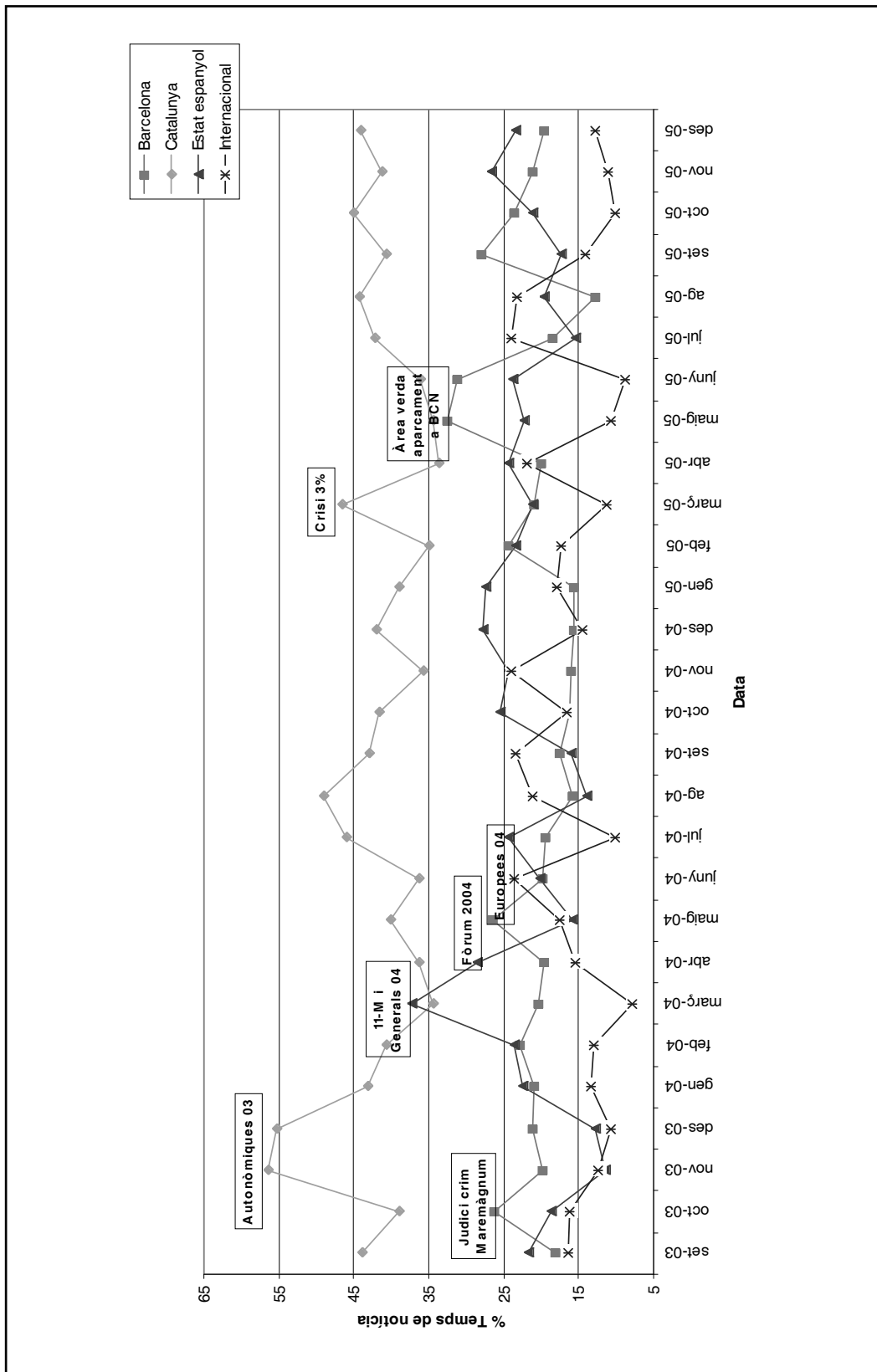
A diferència de les altres dues emissores, on l'equilibri en la distribució geogràfica de la informació és la norma, la dels teleinformatius de **BTV** pateix un canvi notori a partir del febrer de 2005, en què l'atenció mediàtica atorgada a l'àmbit barceloní augmenta considerablement i passa a

Quadre 2. TV3. Evolució diacrònica de la distribució territorial de la informació. Setembre 2003 - desembre 2005

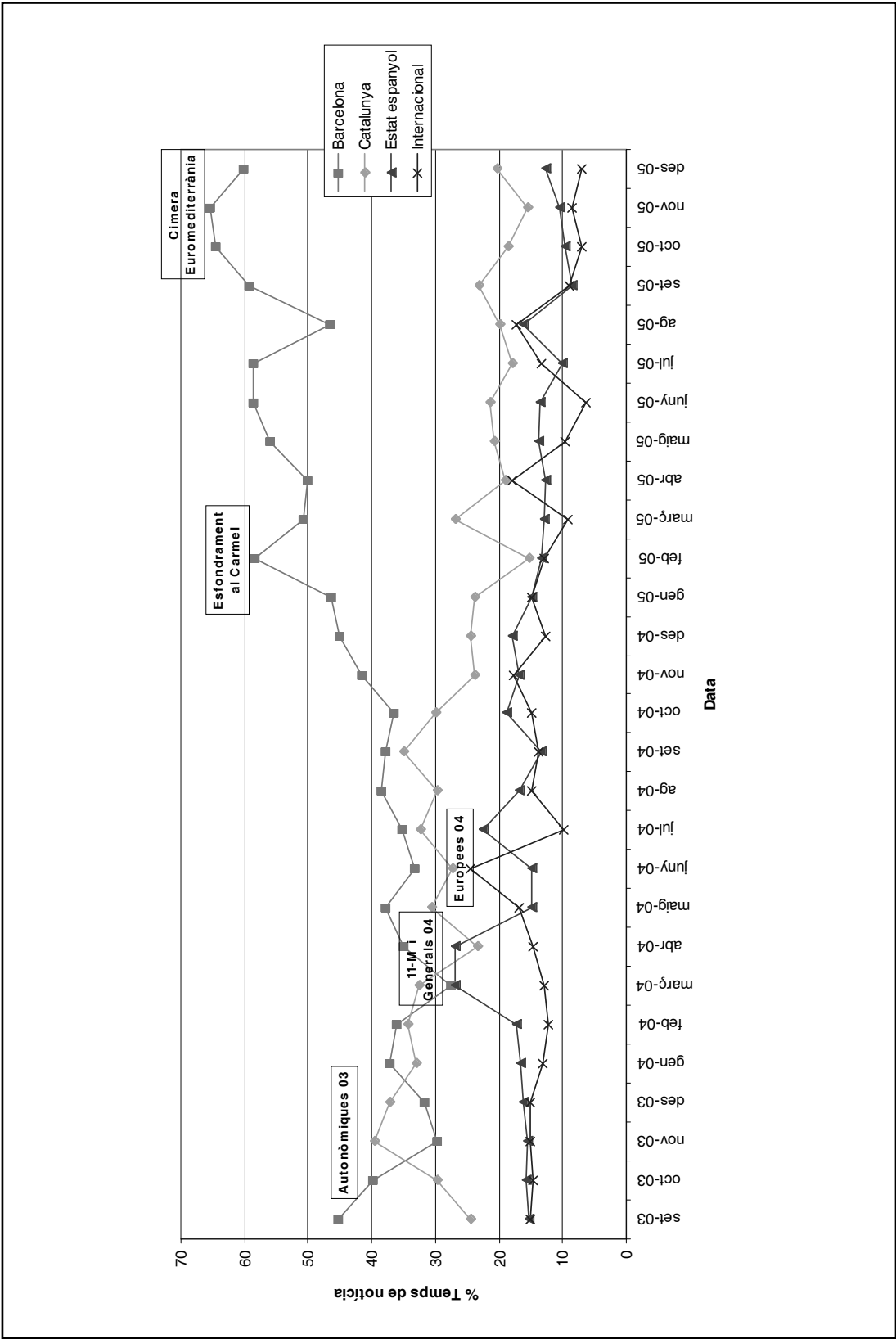
Font: elaboració pròpia

Quadre 3. TVE a Catalunya. Evolució diacrònica de la distribució territorial de la informació. Setembre 2003 - desembre 2005

Font: elaboració pròpia

Quadre 4. BTV. Evolució diacrònica de la distribució territorial de la informació. Setembre 2003 - desembre 2005

Font: elaboració pròpia

superar el 50% del temps de notícia, en detriment de la resta de categories geogràfiques. Aquesta modificació coincideix amb un canvi en el format de l'edició nocturna de l'informatiu de la cadena, que va comportar un augment substancial de la seva durada. Se'n pot extreure, doncs, que aquest temps addicional de l'informatiu va dedicar-se principalment a la informació local. Una altra característica de la informació de BTV és que els esdeveniments que protagonitzen l'actualitat informativa no afecten de manera tan manifesta la distribució geogràfica com en les altres dues cadenes.

Així doncs, mentre que en els teleinformatius de TV3 i TVE a Catalunya s'observa un equilibri en la distribució geogràfica de la informació al llarg del període analitzat, a partir de febrer de 2005 hi ha un canvi en el model informatiu de BTV que provoca que l'atenció mediàtica dedicada a la ciutat de Barcelona augmenti considerablement en detriment de la resta d'àmbits geogràfics.

Les comarques catalanes més representades

Per determinar les comarques catalanes que apareixen amb més freqüència en els teleinformatius d'àmbit català, s'han considerat les informacions amb referències geogràfiques corresponents a poblacions i comarques catalanes, sense incloure, per tant, les relatives a Catalunya de forma genèrica. Les referències municipals han estat catalogades amb posterioritat dins la comarca corresponent. També es relacionen les *Referències geogràfiques supracomarcal*, concepte que comprèn tots aquells descriptors geogràfics que abasten dos o més comarques catalanes, com ara *Àrea Metropolitana de Barcelona* o *Terres de l'Ebre*.

L'atenció que les emissores analitzades han dedicat a les referències geogràfiques d'àmbit català no genèric és diversa. En primer lloc es troba TVE a Catalunya, que hi atorga un 20,1% del temps de notícia, seguida de TV3, amb un 13,8%, BTV (9,3%), Citytv (5,1%) i Localia (4,8%). Atès el caràcter local de les tres darreres cadenes, que explica el poc pes de les notícies referents a les comarques catalanes dins dels seus informatius i el fet que estiguin principalment concentrades en el Barcelonès, s'ha decidit excloure-les de l'anàlisi.

Així, el quadre 5 mostra les 41 comarques en què està

dividit el territori català amb l'atenció informativa dedicada per TV3 i TVE a Catalunya sobre el total de notícies d'àmbit comarcal. També s'hi inclou el percentatge sobre el total de població catalana real que representa cadascuna d'elles, ja que s'ha volgut comprovar la relació entre aquesta variable i l'atenció mediàtica. Les cinc comarques a les quals s'ha atorgat més temps de notícia en els teleinformatius de cada emissora apareixen ombrejades.

Així, sense comptabilitzar les referències geogràfiques supracomarcal, s'observa que les comarques amb més temps de notícia són les mateixes en les dues cadenes i en el mateix ordre: Barcelonès, Baix Llobregat, Vallès Occidental, Segrià, i Tarragonès.

El més destacable del quadre 5 és que el percentatge d'informacions centrades en la comarca del Barcelonès ocupa al voltant de la meitat del temps dedicat al total de les comarques catalanes tant a TV3 (55,9%) com a TVE a Catalunya. (54,8%). D'altra banda, si s'observen les dades de densitat de població per comarques es comprova que, tot i que la majoria de les més poblades també ocupen els primers llocs pel que fa a l'atenció mediàtica, els percentatges d'aquests dos paràmetres no són sempre correlatius. Aquí caldria aclarir que, a banda del volum de població d'una regió, hi ha altres indicadors molt diversos que poden incidir en l'atenció mediàtica, i que, per tant, els conceptes de sobrerrepresentació i subrepresentació que es fan servir són purament descriptius i, en cap cas, valoratius. També cal tenir en compte que, atès que el temps de notícia absolut dedicat a algunes de les comarques catalanes és molt baix, en ocasions les que reben percentatges molt per sota de l'1% del total de temps de notícia no superen l'hora d'emissió per cadena analitzada.

Així, destaca especialment que, mentre que la població corresponent al Barcelonès representa un 31,7% del total de Catalunya, l'atenció mediàtica a aquesta comarca supera amb escreix aquest percentatge a les dues cadenes analitzades. Evidentment, la capitalitat de Barcelona és l'explicació d'aquesta sobrerrepresentació de la comarca a la qual pertany.

No obstant, la desproporció entre els percentatges de població real i de temps de notícia també és acusada a moltes altres comarques. Així, si es pren esment en quines són les que es troben en aquesta situació en totes dues cadenes i quines causes l'han provocat es descobreix que,

Quadre 5. Atenció informativa atorgada a les diferents comarques catalanes als teletinformatius de TV3 i TVE a Catalunya

Comarques catalanes (ordre alfabètic)	% de temps de notícia sobre el total d'informacions amb referències geogràfiques d'àmbit català no genèric		% sobre el total de població catalana real 2005
	TV3	TVE a Catalunya	
Alt Camp	0,29	0,24	0,57
Alt Empordà	1,58	1,80	1,70
Alt Penedès	0,75	0,69	1,34
Alt Urgell	0,38	0,49	0,30
Alta Ribagorça	0,11	0,08	0,06
Anoia	0,61	0,53	1,51
Bages	1,51	1,93	2,42
Baix Camp	1,16	1,24	2,40
Baix Ebre	0,89	0,81	1,07
Baix Empordà	1,33	1,39	1,72
Baix Llobregat	4,87	4,76	10,83
Baix Penedès	0,44	0,55	1,14
Barcelonès	55,90	54,80	31,67
Berguedà	0,75	0,55	0,57
Cerdanya	0,20	0,42	0,24
Conca de Barberà	0,27	0,16	0,29
Garraf	1,39	0,89	1,83
Garrigues	0,28	0,11	0,29
Garrotxa	0,56	0,43	0,74
Gironès	2,44	2,45	2,30
Maresme	2,09	2,05	5,70
Montsià	0,46	0,43	0,92
Noguera	0,36	0,28	0,54
Osona	1,50	2,00	2,03
Pallars Jussà	0,20	0,23	0,18
Pallars Sobirà	0,37	0,50	0,10
Pla de l'Estany	0,31	0,24	0,47
Pla d'Urgell	0,23	0,12	0,40
Priorat	0,34	0,14	0,14
Ribera d'Ebre	0,50	0,42	0,33
Ripollès	0,42	0,32	0,38
Segarra	0,35	0,27	0,30
Segrià	2,97	3,39	2,63
Selva	1,05	0,93	2,06
Solsonès	0,17	0,06	0,18
Tarragonès	2,82	3,13	3,04
Terra Alta	0,24	0,18	0,18
Urgell	0,39	0,34	0,49
Val d'Aran	0,46	1,00	0,13
Vallès Occidental	4,31	3,97	11,66
Vallès Oriental	1,93	1,69	5,17
Referències geogràfiques supracomarçals	2,84	3,97	-
Total	100	100	100

Font: elaboració pròpia

d'una banda, es troben el Gironès i el Segrià, on s'ubiquen dues de les quatre capitals de província catalanes. El que resulta curiós és que la resta de comarques on el percentatge d'atenció televisiva supera el de població, amb l'excepció de la Ribera d'Ebre, coincideixen a estar situades als Pirineus: es tracta de l'Alt Urgell, l'Alta Ribagorça, el Pallars Jussà, el Pallars Sobirà i la Val d'Aran.

Però quines són les causes que expliquen la sobrerrepresentació d'aquestes comarques? L'associació dels descriptors geogràfics comarcals amb les respectives informacions permet donar una resposta. Així, pel que fa a l'Alt Urgell, no hi ha una informació que expliqui per si sola el major percentatge d'atenció mediàtica de la comarca respecte al volum de població, però s'hi detecta un pes més important de la informació dedicada al medi ambient (30,2%) que la mitjana de notícies d'àmbit comarcal de les cadenes analitzades (13,1%).

El cas de l'Alta Ribagorça és similar, atès que la informació dedicada al medi ambient de tipus divers també té un percentatge considerable (28,2%), però en aquest cas també cal destacar el fet que un 28% de les informacions relatives a la comarca fan referència a l'evacuació o desaparició d'excursionistes a les muntanyes de la zona.

Un percentatge important de les informacions relatives al Pallars Jussà, el Pallars Sobirà i la Val d'Aran coincideixen a estar vinculades al turisme de neu, cosa que provoca que

les informacions econòmiques tinguin un pes superior al de la mitjana de les notícies comarcals.

No obstant això, al Pallars Jussà també les notícies relacionades amb el medi ambient estan per sobre de la mitjana comarcal però, de nou, hi ha un cúmul d'informacions molt diverses, especialment les relatives a la meteorologia, que expliquen aquesta sobrerrepresentació pel que fa al volum de població.

Quant al Pallars Sobirà, destaca que gairebé un 20% de les informacions que s'hi vinculen facin referència a diversos sorteigs de loteria, principalment per la ubicació de la famosa administració de loteria de Sort en aquesta comarca.

Pel que fa a la Val d'Aran, a banda de la importància de la informació relativa al turisme a la zona, cal subratllar que un 20% del total d'informacions fan referència a l'apagada elèctrica que es va produir a la comarca el desembre de 2003 i les seves conseqüències.

Finalment, més de la meitat de l'atenció informativa atorgada a la Ribera d'Ebre està lligada a la contaminació del pantà de Flix (aquestes informacions es van concentrar principalment entre el setembre i el novembre de 2004), mentre que un altre 25% més fa referència als nombrosos incendis forestals que es van produir al llarg de l'estiu de 2005, que, entre d'altres localitats catalanes, també van afectar aquesta comarca.

Quadre 6. TV3 i TVE a Catalunya. Referències geogràfiques supracomarcals

Referències geogràfiques (ordre alfabètic)	TV3	TVE a Catalunya
Àrea Metropolitana de Barcelona	12,8	15,8
Comarques barcelonines	4,4	4,9
Comarques gironines	9,1	8,4
Comarques lleidatanes	14,3	16,5
Comarques pirinenques	24,8	26
Comarques tarragonines	6	8
Montserrat	4,5	1,7
Terres de l'Ebre	17,9	10,5
Altres	6,2	8,2
Total	100	100

Font: elaboració pròpia

A més, també cal tenir en compte les referències geogràfiques supracomarcals associades a les informacions de les dues cadenes analitzades, on les tres que tenen una major representació en cada emissora són les comarques pirinenques, les comarques lleidatanes i les Terres de l'Ebre, com es pot comprovar en el quadre 6.

Resulta interessant constatar que, com a la majoria de comarques ubicades als Pirineus que reben un major percentatge d'atenció mediàtica que el corresponent al volum de població, les comarques lleidatanes i pirinenques coincideixen a dedicar una porció molt important del temps de notícia a les informacions relatives al turisme de neu (un 40%) i al medi ambient (25% i 32% del total respectivament). Aquesta darrera dada fa concloure que una part molt important de les comarques amb més representació en els teletinformatius d'àmbit català que la corresponent pel seu volum de població real estan vinculades al turisme de muntanya.

Pel que fa a les Terres de l'Ebre, que ocupen el tercer lloc de les referències geogràfiques supracomarcals, cal subratllar que gairebé un 30% de les informacions que s'hi relacionen tenen a veure amb el Pla Hidrològic Nacional, que va acaparar una atenció mediàtica molt dilatada en el temps. D'altra banda, com en el cas de la comarca de la Ribera d'Ebre, un percentatge important del temps de notícia (en aquest cas, un 17%) es va atorgar a notícies relacionades amb la contaminació del pantà de Flix. Això fa concloure que una gran part de la major representació de les comarques situades a les Terres de l'Ebre respecte al seu volum de població cal associar-la d'una banda, al Pla Hidrològic Nacional i, de l'altra, a la contaminació del pantà de Flix.

Les comarques que reben un major temps de notícia en els teletinformatius tant de TV3 com de TVE a Catalunya són el Barcelonès, el Baix Llobregat, el Vallès Occidental, el Segrià i el Tarragonès. D'altra banda, s'observa que una sèrie de comarques gaudeixen d'una major representació amb relació al seu volum de població. Així, en primer lloc es troben el Gironès i el Segrià, on s'ubiquen dues de les capitals de província catalanes. En segon lloc hi ha la Ribera d'Ebre, cosa que s'explica per l'atenció mediàtica dedicada a la contaminació del pantà de Flix, ubicat a la regió. Finalment, hi ha una sèrie de comarques que coincideixen a estar ubicades als Pirineus: l'Alt Urgell, l'Alta

Ribagorça, el Pallars Jussà, el Pallars Sobirà i la Val d'Aran, i que es caracteritzen perquè una gran part de les informacions que s'hi vinculen i que provoquen aquesta major representació fan referència al turisme de muntanya i al medi ambient.

L'atenció informativa en els municipis catalans

A l'hora d'analitzar l'atenció informativa en l'àmbit municipal s'han seleccionat únicament les referències geogràfiques corresponents a poblacions catalanes, sense tenir en compte les informacions relatives a comarques ni les que fan referència a la totalitat del territori de Catalunya. Dins de la referència *Barcelona* s'han inclòs les informacions que tracten de qualsevol dels deu districtes que conformen la capital catalana.

Abans de fer la relació dels municipis catalans més representats, cal assenyalar el percentatge sobre el total de temps de notícia que representa l'àmbit municipal en cadascuna de les cadenes analitzades que es mostra al quadre 7. S'observa que, si s'exclou la ciutat de Barcelona de l'àmbit territorial municipal, els percentatges varien substancialment, especialment pel que fa a BTV, Citytv i Localia, on l'atenció dedicada a la capital catalana és molt important per comparació a l'atorgada a la resta de municipis. És per això que s'ha decidit limitar l'anàlisi de la representació municipal als teletinformatius de TV3 i TVE a Catalunya.

Als quadres 8 i 9 s'inclou una relació dels deu municipis catalans amb més atenció mediàtica en els teletinformatius de cadascuna de les cadenes objecte d'estudi, juntament amb el percentatge que representa la seva població sobre el total de Catalunya.

De l'observació dels quadres es desprèn que hi ha una gran concentració de l'atenció informativa relativa a municipis catalans en la ciutat de Barcelona. Així, en els teletinformatius de TV3 i TVE a Catalunya, el 57% i el 56,2% de la informació dedicada exclusivament a un municipi català versa sobre la capital catalana.

Pel que fa a la resta de municipis catalans als quals es dedica un major temps de notícia, cal destacar la coincidència existent entre les dues cadenes analitzades, on les altres tres capitals de província, Lleida, Tarragona i

Girona, se situen, en aquest ordre, immediatament per sota de la capital catalana, tot i que sempre amb un temps de notícia relatiu molt inferior.

A banda de la desigual distribució del temps de notícia entre les poblacions catalanes que mostren els quadres anteriors, també s'aprecien contrastos pel que fa al nombre de municipis dels quals es parla en cada cadena: mentre que durant el període analitzat, en els informatius de TV3

van aparèixer 561 poblacions catalanes diferents (un 59,3% del total de municipis de Catalunya), en els de TVE a Catalunya se'n van registrar 445 (47%). Com es pot intuir pel poc temps de notícia atorgat a la informació municipal catalana no barcelonina, la xifres minven substancialment quan s'observen les cadenes d'àmbit local: a BTV se'n van representar 247 (26,1%), a Citytv, 144 (15,2%) i a Localia, 77 (8,1%).

Quadre 7. TV3, TVE a Catalunya, BTV, Citytv i Localia. Temps de notícia sobre el total dedicat a l'àmbit municipal.

Emissores	TV3	TVE a Catalunya	BTV	Citytv	Localia
Incloent-hi la ciutat de Barcelona	27,3	36,9	53,4	17,6	58,2
Sense incloure la ciutat de Barcelona	11,7	16,1	8,3	4,6	3,6

Font: elaboració pròpia

Quadre 8. TV3. Els 10 municipis catalans amb més atenció mediàtica en els teleinformatius.

Municipis catalans amb més temps de notícia	% de temps de notícia sobre el total de municipis catalans representats	% de població sobre el total de Catalunya (2005)
Barcelona	57,0	22,8
Lleida	2,5	1,8
Tarragona	2,5	1,8
Girona	1,9	1,2
L'Hospitalet de Llobregat	1,3	3,6
Sabadell	1,2	2,8
Sitges	0,9	0,3
Martorell	0,8	0,4
El Prat de Llobregat	0,8	0,9
Badalona	0,8	3,1
Resta de municipis catalans representats	30,2	-
Total	100	-

Font: elaboració pròpia

Quadre 9. TVE a Catalunya. Els 10 municipis catalans amb més atenció mediàtica als teletinformatius.

Municipis catalans amb més temps de notícia	% de temps de notícia sobre el total de municipis catalans representats	% de població sobre el total de Catalunya (2005)
Barcelona	56,2	22,8
Lleida	3,1	1,8
Tarragona	2,8	1,8
Girona	2,3	1,2
Sant Adrià de Besòs	1,5	0,5
L'Hospitalet de Llobregat	1,3	3,6
El Prat de Llobregat	1,2	0,9
Martorell	1,1	0,4
Sabadell	1,0	2,8
Vic	0,9	0,5
Resta de municipis catalans representats	28,5	-
Total	100	-

Font: elaboració pròpia

A nivell genèric s'observa que dels 946 municipis catalans registrats el 2005, en la mostra analitzada n'han aparegut com a mínim una vegada un total de 629. Això implica que 317 municipis catalans no han estat objecte d'atenció informativa en els teletinformatius de les cadenes analitzades durant el període objecte d'estudi.

Pel que fa al nombre d'habitants, els municipis catalans apareguts en els teletinformatius de les cadenes analitzades han estat classificats en sis categories:

De l'anàlisi del quadre 10 s'extreu que la relació entre el nombre d'habitants d'un municipi i la seva representació en els teletinformatius és proporcional en les dues cadenes analitzades: com més població, més temps de notícia. Tant a TV3 com a TVE a Catalunya, dos terços de la informació sobre municipis catalans correspon als que superen els 50.000 habitants. Les localitats menys poblades (menys de 500 habitants) presenten, en canvi, el menor percentatge de temps de paraula sobre el total.

Si a més es confronten les dades relatives a l'atenció mediàtica amb la densitat de població dels municipis catalans aparegudes als quadres 8 i 9, també es poden extreure diverses conclusions: 6 dels 10 municipis catalans amb més població es troben entre els que tenen més representació en els teletinformatius de les dues cadenes analitzades: Barcelona, l'Hospitalet de Llobregat, Badalona, Sabadell, Tarragona i Lleida. En canvi, quatre dels municipis inclosos entre els deu més poblats de Catalunya no reben una atenció mediàtica paral·lela: es tracta de Terrassa, Santa Coloma de Gramenet, Mataró i Reus. D'altra banda, en els quadres també apareixen una sèrie de localitats que, tot i no ocupar els primers llocs pel nombre d'habitants dins del territori català, sí que tenen un gran protagonisme en els mitjans. Es tracta de Sitges, Martorell, el Prat de Llobregat, Sant Adrià de Besòs i Vic.

Cal apuntar que, si s'analitzen quines són les informacions que han provocat l'aparició de la resta de municipis entre

Quadre 10. TV3 i TVE a Catalunya. Temps de notícia dels municipis catalans en funció del nombre d'habitants.

Nombre d'habitants	TV3	TVE a Catalunya
Més de 50.000	74,5	75,1
Entre 10.001 i 50.000	13,2	13,7
Entre 5001 i 10.000	3,9	3,4
Entre 2001 i 5000	4,0	4,1
Entre 501 i 2000	2,4	2,1
Fins a 500	2,0	1,6
Total	100	100

Font: elaboració pròpia

les primeres posicions, es troba una explicació específica per a cada cas. En primer lloc, pel que fa a Sitges, més d'un 45% de les notícies que hi fan referència tracten les diverses edicions del Festival Internacional de Cinema, que se celebra anualment en aquesta localitat. Quant a Sant Adrià de Besòs, dos terços de les notícies associades a aquest municipi tenen a veure amb el Fòrum 2004. Al Prat de Llobregat, un 60% de les informacions estan directament o indirectament relacionades amb l'aeroport de Barcelona. La raó que explica l'aparició del municipi de Martorell entre els més representats és que més d'un 75% de les notícies amb aquest descriptor geogràfic fan referència a la fàbrica de l'empresa automobilística Seat, ubicada en aquesta localitat catalana. I, finalment, l'única informació destacada associada a la ciutat de Vic, amb un 20% del temps de notícia que s'hi associa, fa referència al sorteig de la loteria de Nadal de 2005, ja que la grossa va caure en aquesta localitat.

La capitalitat de Barcelona provoca que la ciutat concentri una gran part de l'atenció informativa relativa als municipis catalans, que tant a TV3 com a TVE a Catalunya supera el 50% del total. De la mateixa manera, les altres tres capitals de província catalanes ocupen els següents llocs de la llista, però amb percentatges molt inferiors, que en cap cas superen el 3,1%. També es pot concloure que, en general, hi ha una relació proporcional entre el nombre d'habitants dels municipis catalans i la seva representació mediàtica. No obstant això, no tots els municipis catalans més poblats es troben entre els que més apareixen en els teleinforma-

tius, com és el cas de Terrassa, Santa Coloma de Gramenet, Mataró i Reus. També s'han detectat una sèrie de localitats que, tot i no ocupar els primers llocs pel que fa al nombre d'habitants, reben un temps de notícia considerable perquè s'hi produeixen esdeveniments de gran repercussió mediàtica: es tracta de Sitges, Martorell, el Prat de Llobregat, Sant Adrià de Besòs i Vic.

Els municipis de menys de 5.000 habitants

En primer lloc, cal recordar que el percentatge de temps de notícia atorgat per les dues cadenes analitzades als municipis de menys de 5.000 habitants respecte al total de localitats catalanes és d'un 8,4% a TV3 i un 7,8% a TVE a Catalunya. El quadre 11 mostra els temes associats als municipis catalans de menys de 5.000 habitants en cadascuna de les cadenes analitzades. A efectes comparatius, s'afegeix la mateixa informació, però referida a tots els municipis catalans, sense fer cap distinció pel que fa al nombre d'habitants. Cal precisar que no s'hi han inclòs els descriptors temàtics *Esports* i *Temps*, perquè les notícies incloses dins el *Bloc esportiu* i la *Informació meteorològica* dels informatius no tenen associat cap descriptor geogràfic. Tampoc no s'ha comptabilitzat el descriptor temàtic *Crònica internacional*, ja que, per la naturalesa dels temes tractats, la seva presència amb relació als municipis catalans era molt baixa.

Si es confronten les dades relatives als municipis menys poblats amb les que fan referència a la totalitat de les localitats catalanes s'observen tres grans diferències pel que fa als descriptors temàtics *Art i cultura*, *Crònica política* i *Medi ambient*. D'aquesta manera, en les dues cadenes, les notícies referents a municipis de menys de 5.000 habitants tenen un percentatge molt inferior d'informacions sobre art i cultura respecte al total d'informacions d'àmbit geogràfic municipal. Aquest contrast és especialment acusat a TV3.

En segon lloc, tant a TV3 com a TVE a Catalunya s'observa un percentatge considerablement menor d'informacions dedicades a tractar la crònica política dels

municipis amb menys població que la del total de municipis catalans. D'altra banda, destaca el major pes de les informacions dedicades al medi ambient referides a municipis de menys de 5.000 habitants a ambdues cadenes (22,2% a TV3 i 18,9% a TVE a Catalunya), en comparació del corresponent a la totalitat de l'àmbit municipal, que no supera el 5,8%.

Finalment, cal assenyalar el fet, extensible al conjunt de notícies relatives a l'àmbit municipal català, que prop d'un terç de les informacions sobre les poblacions de menys de 5.000 habitants pertanyen al temàtic *Societat*, una xifra molt per sobre de l'habitual al conjunt d'informacions, que és del 14,2% a TV3 i del 17,8% a TVE a Catalunya.

Quadre 11. TV3 i TVE a Catalunya. Temes de les informacions sobre els municipis catalans de menys de 5.000 habitants

Descriptor temàtic	TV3		TVE a Catalunya	
	Municipis de menys de 5000 habitants	Tots el municipis catalans	Municipis de menys de 5000 habitants	Tots el municipis catalans
Art i cultura	9,0	21,5	13,9	17,0
Ciència i tecnologia	1,2	1,5	0,9	1,0
Conflictes socials	5,6	5,7	6,2	7,9
Crònica política	8,3	17,4	8,0	18,5
Economia i negocis	10,2	8,0	12,2	7,7
Educació i ensenyament	1,0	1,8	0,6	0,9
Medi ambient	22,2	5,8	18,9	4,4
Mitjans de com. i telecomunicacions	0,6	0,8	1,1	0,5
Sanitat	1,0	2,4	1,5	3,1
Societat	35,0	29,7	31,5	33,7
Trànsit	0,8	0,2	0,2	0,1
Treball	5,3	5,0	5,1	5,3
Total	100	100	100	100

Font: elaboració pròpia

Pel que fa a les notícies que s'associen als municipis catalans amb menys població, de l'anàlisi del quadre 12 se n'extreu que hi ha nombroses coincidències dins de les deu principals informacions relacionades amb els municipis catalans de menys de 5.000 habitants entre les dues cadenes analitzades. A ambdues emissores la primera i la segona informació amb més temps de notícia correspon als Temes d'Especial Rellevància (TER) *Accidents de trànsit* i *Contaminació del pantà de Flix*, mentre que el TER *Sequera 2005* ocupa la tercera i la quarta posició, respectivament.

Cal remarcar que les informacions referides a *Medi ambient*, on s'inclouen les catàstrofes naturals i els incendis, tenen un protagonisme especial tant a TV3 com a TVE a Catalunya. A més, coincideixen en la presència del TER *Immigració* a la sisena i la cinquena posició, respectivament. Finalment, destaca la importància de les notícies referides a sorteigs de loteria amb relació als municipis menys poblats, atès que el TER *Sorteig del Nen 2005* apareix al vuitè i el novè lloc a TV3, mentre que a TVE a Catalunya el TER *Loteria de Nadal 2004* ocupa la novena posició.

En conclusió, els municipis de menys de 5.000 habitants que apareixen en els teletinformatius de TV3 i TVE a Catalunya ho fan principalment en notícies de successos, especialment les relacionades amb accidents de trànsit o, en segon lloc, amb catàstrofes mediambientals, així com en informacions que fan referència a sorteigs de loteria. A més, es constata que, mentre que la informació dedicada al medi ambient és molt superior a l'atorgada als municipis catalans en el seu conjunt, la relativa a art i cultura i a la crònica política es troba per sota de la mitjana. Aquesta darrera afirmació permet induir que en els teletinformatius de les cadenes analitzades no es recull la informació sobre política municipal referent a aquestes poblacions.

Els districtes de Barcelona en els teletinformatius de BTV

En els teletinformatius de l'emissora local les notícies relatives a la capital catalana representen un 45,2% del

Quadre 12. TV3 i TVE a Catalunya. Les 10 informacions amb més temps de notícia relacionades amb els municipis catalans de menys de 5000 habitants.

Ordre	TV3	TVE a Catalunya
1	Accidents de trànsit	Accidents de trànsit
2	Contaminació del pantà de Flix	Contaminació del pantà de Flix
3	Sequera 2005	Operació de transvasament d'aigua del pantà de Sau al de Susqueda
4	Debat sobre la reforma de l'Estatut	Sequera 2005
5	Deslocalització d'empreses	Immigració
6	Immigració	Violència domèstica
7	Esboranc a l'AP-7	Festival Internacional de Música Castell de Peralada 2005
8	Sorteig del Nen 2005	Temporal de neu i pluja (segona quinzena de febrer 2004)
9	Conflicte per la instal·lació d'un centre d'investigació de primats a Camarles	Loteria de Nadal 2004
10	Terratrèmols a Catalunya	Incendi forestal a les Terres de l'Ebre (agost 2005)

Font: elaboració pròpia

total. D'aquest percentatge, un 80,4% del temps s'atorga al descriptor geogràfic genèric *Barcelona*, que fa referència a informacions que afecten la totalitat de la ciutat, i només el 19,6% restant es dedica a notícies sobre algun dels deu districtes que la conformen.

El quadre 13 mostra la distribució del temps de notícia dels deu districtes barcelonins (no inclou les informacions relatives a la totalitat de la ciutat) i de la seva anàlisi s'extreu que els dos districtes que destaquen per tenir més atenció informativa que la resta són, amb diferència, Horta-Guinardó, que concentra una quarta part del total d'informacions de la cadena relatives a districtes barcelonins, i Ciutat Vella, amb un 18,2%. A l'altre extrem se situen els barris de les Corts i Sarrià-Sant Gervasi.

Si es contrasten aquestes dades amb la distribució de la població real de la ciutat de Barcelona entre els deu districtes que la conformen, s'observa que, en general, no existeix una relació estricta entre aquest paràmetre i l'atenció informativa atorgada pels informatius de BTV, com ho demostra el fet que els districtes més poblats de la capital catalana, l'Eixample i Sant Martí, no se situen entre els primers llocs pel que fa a l'atenció informativa. El cas

contrari es dona amb el districte de Ciutat Vella, que només representa el 7% del total de la població de Barcelona i, en canvi, ocupa la segona posició pel que fa al temps de notícia.

Quant als districtes amb més temps de notícia, s'observa que el 79,4% de les notícies associades a Horta-Guinardó fan referència a l'esfondrament al barri del Carmel provocat per les obres del metro que es va produir el gener de 2005 i que va assolir una gran repercussió mediàtica. En canvi, no hi ha un tema concret que expliqui la major atenció informativa atorgada al districte de Ciutat Vella, sinó que el temps de notícia està repartit en informacions de caire molt divers. Destaca que més d'un 8% estan relacionades amb l'incivisme i un percentatge similar amb la remodelació i la inauguració posterior del mercat de Santa Caterina. També hi tenen un pes important les notícies de temàtica cultural i les relatives a la immigració.

L'estudi de la distribució temàtica de la informació per districtes, que mostra el quadre 14, pot ajudar a determinar quines són les notícies que han centrat l'interès mediàtic en cada barri barceloní. Per facilitar l'anàlisi s'han ombrejat els descriptors temàtics amb més temps de notícia a cada

Quadre 13. BTV. Distribució del temps de notícia atorgat a les informacions relatives als districtes barcelonins.

Districtes de Barcelona	% de temps de notícia	% de població sobre el total de Barcelona (2005)
Horta-Guinardó	25,2	10,7
Ciutat Vella	18,2	7,0
Sants-Montjuïc	10,5	11,2
Nou Barris	9,2	10,4
Sant Martí	8,5	13,9
Gràcia	8,1	7,5
Sant Andreu	7,5	9,0
Eixample	6,1	16,5
Les Corts	3,9	5,2
Sarrià-Sant Gervasi	2,8	8,8
Total	100	100

Font: elaboració pròpia

Quadre 14. BTV. Informacions sobre els districtes de Barcelona amb relació als descriptors temàtics

Descriptor temàtic	Ciutat Vella	Eixample	Gràcia	Horta-Guinardó	Les Corts	Nou Barris	Sant Andreu	Sant Martí	Sants-Montjuïc	Sarrià-Sant Gervasi
Art i cultura	20,6	10,9	34,0	1,9	15,8	16,6	11,8	9,8	18,5	11,3
Ciència i tecnologia			0,4	0,2		1,1				2,3
Conflictes socials	17,5	19,1	21,9	15,9	19,5	17,2	29,0	27,9	20,7	6,7
Crònica política	3,0	1,5	3,0	17,7	6,1	2,7	1,5	2,9	4,3	6,6
Economia i negocis	12,5	8,1	5,9	6,4	14,2	12,8	11,2	10,6	10,8	6,7
Educació i ensenyament	0,5	2,6	1,4	0,5		0,9	0,8	1,3	0,4	2,6
Medi ambient	1,1		1,5	0,1		0,5	1,0	1,6	0,6	1,7
Mitjans de com. i telecom.	0,4					0,2	0,2	0,9		
Sanitat	2,3	0,8	2,5	0,4	2,3	0,4	0,5	0,4		
Societat	41,8	54,9	28,6	56,2	41,1	47,0	43,1	44,7	41,7	62,1
Treball	0,4	2,1	0,8	0,7	1,0	0,4	1,0		2,9	
Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Font: elaboració pròpia

districte. No s'hi han inclòs els descriptors temàtics *Esports* i *Temps*, atès que aquest tipus d'informació no porta associat cap descriptor geogràfic. Tampoc no s'ha tingut en compte el descriptor temàtic *Crònica internacional*, ja que la seva presència amb relació als districtes barcelonins és molt puntual.

A nivell global, no s'observen grans diferències pel que fa a la distribució temàtica de la informació entre els districtes barcelonins. Així, els descriptors temàtics *Societat*, *Conflictes socials* i *Art i cultura* ocupen, per aquest ordre, els tres primers llocs pel que fa a l'atenció informativa a tots els barris, amb només algunes excepcions.

És el cas de Gràcia, que és l'únic districte on el temàtic *Societat* no ocupa la primera posició, que, en canvi, correspon a *Art i cultura*, amb un considerable 34% del total d'informacions. La principal causa de la importància de la informació cultural associada a aquest districte es troba en

el fet que un 30% del total de les notícies estan dedicades a les diverses edicions de les festes de Gràcia.

Ciutat Vella (20,6%), com ja s'ha vist, i Sants Montjuïc (18,5%) també tenen un percentatge important de notícies de temàtica cultural. En el cas de Sants Montjuïc, la festa major del districte també ocupa un percentatge important del temps de notícia, un 7%.

Altres districtes que s'allunyen de la tònica general són Horta-Guinardó on, mentre que la informació relativa a art i cultura és ínfima, el segon tema en importància és la crònica política, amb un 17,7%, una xifra molt allunyada de la de la resta de districtes i que s'explica, de nou, per l'atenció informativa a l'esfondrament al barri del Carmel provocat per les obres del metro de Barcelona.

També sobresurt el cas de Sant Martí que, juntament amb Horta-Guinardó, és l'únic barri on la informació econòmica i de negocis té més pes que la cultural. La causa es troba en

la important atenció informativa dedicada al projecte de renovació urbanística del barri del Poblenou, 22@ Barcelona. Igualment hi destaca la considerable proporció d'informacions que s'hi associen que fan referència a conflictes socials (27,9%), causada per la polèmica sobre l'enderrocament del polígon industrial Can Ricart a partir de l'abril de 2005.

Finalment, Sarrià-Sant Gervasi és el districte que més informació dedica a la temàtica social (62,1%) i menys als conflictes socials: només un 6,7%, una xifra molt inferior a la mitjana de la resta de barris. Entre les notícies de societat, de caire molt divers, tan sols destaca l'atracament d'un supermercat per part del Malo Dieguito el novembre de 2005, que ocupa el 8% del total d'informacions.

Pel que fa als municipis, es pot concloure que no hi ha cap relació entre l'atenció mediàtica atorgada per BTV als diferents barris barcelonins i el seu volum de població i que, globalment, s'observa una uniformitat temàtica entre ells. Així, els dos districtes que reben un major temps de notícia són, amb diferència, Horta-Guinardó, a causa de l'esfondrament del barri del Carmel, i Ciutat Vella, per la suma de notícies diverses, especialment les dedicades a l'incivisme, la immigració i la cultura, així com a la remodelació del mercat de Santa Caterina. A l'altre extrem se situen els districtes de les Corts i Sarrià-Sant Gervasi.

Les comunitats autònomes en els teletinformatius

En primer lloc, el quadre 15 mostra el percentatge de temps de notícia atorgat per cada cadena a l'Estat espanyol, distingint entre aquelles informacions que afecten tot l'Estat com a conjunt: *Estat espanyol (genèric)* i aquelles relatives a qualsevol de les seves comunitats autònomes, amb l'excepció de Catalunya, que es comptabilitza per separat. L'atenció mediàtica de les cadenes analitzades a les comunitats autònomes espanyoles no és homogènia. Així, el primer lloc l'ocupa Citytv, amb un 14,2% del total de temps de notícia, seguida de prop per TV3 (13,4%). A continuació es troben els teletinformatius de TVE a Catalunya (8,6%) i de BTV (5,7%). En darrera posició se situa Localia, amb tan sols un 1% del total d'informacions dedicat a algunes de les comunitats autònomes que conformen l'Estat.

El quadre 16 fa referència al temps de notícia corresponent a les comunitats autònomes amb l'excepció de Catalunya, i queda distribuït entre les setze comunitats restants i les dues ciutats autònomes. S'hi han ombrejat els percentatges corresponents a les quatre comunitats amb més atenció mediàtica en cada cadena.

Independentment de l'atenció mediàtica atorgada per cada cadena a les comunitats espanyoles, la distribució del

Quadre 15. Temps de notícia atorgat a l'Estat espanyol

Agrupacions geogràfiques	% de la distribució geogràfica de la informació				
	TV3	TVE a Catalunya	BTV	Citytv	Localia
Comunitats autònomes (excepte Catalunya)	13,4	8,6	5,7	14,2	1,0
Estat espanyol (genèric)	11,9	13,6	9,8	15,3	6,0
<i>Total Estat espanyol</i>	<i>25,3</i>	<i>22,2</i>	<i>15,5</i>	<i>29,5</i>	<i>7,0</i>
Rest a d'agrupacions geogràfiques	74,7	77,9	84,5	70,5	93,1
Total	100	100	100	100	100

Font: elaboració pròpia

temps de notícia és similar entre les emissores analitzades: a totes les cadenes el primer lloc l'ocupa, amb diferència, la Comunitat de Madrid (amb percentatges que oscil·len entre el 35% i el 47,2%) i el segon, el País Basc (que sempre supera el 18% del temps de notícia). Finalment, i a una certa distància, Andalusia i el País Valencià se situen en el tercer o el quart lloc en funció de la cadena.

L'única diferència destacable es troba a Localia, atès que concentra la seva atenció en només sis comunitats autònomes. En aquest sentit cal recordar que l'atenció de l'emissora a les comunitats autònomes espanyoles representa un percentatge molt petit del total (tan sols un 1%).

Cal afegir que a totes les cadenes analitzades s'ha detectat una gran concentració de l'atenció mediàtica en

unes poques comunitats espanyoles. Així, la suma dels percentatges de temps de notícia atorgat a les tres primeres comunitats autònomes de cada cadena oscil·la entre el 82,2% de Localia i el 67,9% de TV3.

Amb l'excepció del País Basc, les comunitats més representades coincideixen a ser les de major població de l'Estat: són, en aquest ordre, Andalusia, la Comunitat de Madrid i País Valencià. A l'altre extrem es troben les comunitats autònomes de les quals es parla menys, que varien lleugerament en funció de la cadena, tot i que La Rioja se situaria clarament en el darrer lloc. Destaquen per la poca atenció mediàtica Ceuta, Melilla, Extremadura i Cantàbria que, amb l'excepció d'Extremadura, coincideixen a situar-se a la cua de les comunitats espanyoles pel que fa a volum de població.

Quadre 16. Representació de les comunitats i les ciutats autònomes de l'Estat espanyol en els teletinformatius

Comunitats i ciutats autònomes		TV3	TVE a Catalunya	BTV	Citytv	Localia
1	Andalusia	7,6	7,0	8,4	9,4	2,9
2	Aragó	3,0	3,3	2,9	2,6	
3	Astúries	0,8	0,8	0,5	1,5	
4	Cantàbria	0,3	0,5	0,6	1,0	
5	Castella i Lleó	3,0	3,0	3,7	3,6	11,7
6	Castella-la Manxa	2,0	1,9	1,6	2,0	
7	Ceuta	0,5	0,5	0,1	0,5	
8	Comunitat de Madrid	37,3	47,2	46,8	37,9	35,0
9	Extremadura	0,5	0,7	0,5	0,6	
10	Galícia	4,9	5,1	5,1	7,1	3,2
11	Illes Balears	5,4	2,0	1,4	1,2	
12	Illes Canàries	1,3	1,0	0,7	0,9	
13	La Rioja	0,1	0,1	0,2	0,1	
14	Melilla	0,9	1,4	0,5	0,6	
15	Múrcia	0,8	0,5	0,9	1,3	
16	Navarra	1,0	1,2	0,6	1,2	
17	País Basc	19,7	19,7	18,8	21,9	31,8
18	País Valencià	10,8	4,2	6,6	6,6	15,4
Total		100	100	100	100	100

Font: elaboració pròpia

Quadre 17. Distribució temàtica del temps de notícia de les 4 comunitats autònomes amb major representació mediàtica

Descriptor temàtic	Andalusia	Comunitat de Madrid	País Basc	País Valencià
Art i cultura	5,1	4,4	3,5	14,8
Ciència i tecnologia	2,0	0,6	0,1	1,6
Conflictes socials	8,8	4,2	1,7	3,9
Crònica política	19,4	55,1	85,6	22,3
Economia i negocis	2,1	4,0	0,7	8,0
Educació i ensenyament	0,2	0,3	0,2	0,4
Medi ambient	8,8	0,6	0,7	6,8
Mitjans de comunicació i telecomunicacions	-	0,3	0,2	0,3
Sanitat	0,4	0,8	-	1,2
Societat	46,5	27,6	4,9	36,9
Trànsit	0,1	0,0	-	0,1
Treball	6,6	2,0	2,5	3,7
Total	100	100	100	100

Font: elaboració pròpia

El quadre 17, que associa les quatre comunitats autònomes amb més representació mediàtica amb els principals descriptors temàtics, pot ajudar a determinar les causes que, a banda d'una major densitat de població, han provocat aquest major temps de notícia. Recordem que, com en la resta de quadres en què es relacionen descriptors geogràfics i temàtics, no s'hi han inclòs les categories *Esports* ni *Temps*, atès que aquest tipus d'informació no porta associada cap referència geogràfica. Tampoc no s'ha tingut en compte el temàtic *Crònica internacional*, ja que, per la naturalesa dels temes tractats, la seva presència amb relació a les comunitats autònomes és anecdòtica.

Una de les dades més destacables és que un 85,6% de les notícies que fan referència al País Basc tenen com a temàtica la crònica política: el Pla Ibarretxe, les eleccions autonòmiques al País Basc i la posterior constitució del nou Govern, etc. A més, s'observa que moltes d'elles estan relacionades amb el conflicte basc: informació sobre atemptats terroristes, operacions policials, manifestacions, l'empresonament d'Arnaldo Otegi, les treves d'ETA amb els càrrecs polítics i a Catalunya, etc.

Pel que fa a la Comunitat de Madrid, el temps dedicat a la crònica política també és considerable: més del 50%. En aquest cas la capitalitat de Madrid explicaria aquest gran volum d'informació política. També cal assenyalar que la informació referent als atemptats de l'11-M (incloent-hi l'operació policial, la comissió d'investigació i l'aniversari dels fets) ha fet augmentar l'atenció dedicada a aquesta comunitat, atès que supera el 20% del temps total de notícia.

D'altra banda, les comunitats andalusa i valenciana coincideixen en el fet que la principal temàtica que s'hi associa és la informació de *Societat* (46,5% i 36,9%, respectivament).

En el cas del País Valencià, a més, destaca la considerable atenció informativa al temàtic *Art i cultura* (14,8%), que s'explica per l'atenció informativa atorgada a les Falles de València, al Festival de Música Independent de Benicàssim i als Premis Octubre. També s'observa que la informació que hi fa referència es troba menys concentrada que a la resta de comunitats analitzades. Així, les tres primeres notícies referents a aquest territori corresponen als Temes d'Especial Rellevància (TER) *Violència domèstica* (5,2%), *Pla Hidrològic Nacional* (3,7%) i *Polèmica per la*

presentació a la UE de dues versions de la Constitució, en català i en valencià (3,4%).

Andalusia, en canvi, té un elevat percentatge d'informació dedicada als *Conflictes socials* (8,8%), majoritàriament relacionats amb la immigració, una temàtica que obté un 13,4% del temps de notícia. Aquest elevat percentatge es deu, principalment, al cobriment informatiu de l'arribada d'immigrants en pasteres a les costes andaluses. Altres temes que van col·locar la comunitat andalusa en el punt de mira dels informatius van ser la investigació al voltant de les morts de Rocío Wanninkhof i Sonia Carabantes (8,7% del temps de notícia) i el cas Roquetas (5,7%).

Així doncs, hem vist que l'atenció mediàtica dels teletinformatius analitzats es concentra en quatre comunitats autò-

nomes: la Comunitat de Madrid, el País Basc i, a certa distància, Andalusia i el País Valencià. Totes excepte el País Basc es troben entre les de major població de l'Estat. A banda de la variable població, la capitalitat de la ciutat de Madrid i els atemptats de l'11-M són els dos motius que situen la comunitat madrilenya en el primer lloc, mentre que el conflicte basc és, clarament, la raó de la gran atenció informativa atorgada a Euskadi. El País Valencià i Andalusia és caracteritzen per la gran atenció dedicada a la cultura i als conflictes socials relacionats amb la immigració, respectivament. A l'altre extrem pel que fa a temps de notícia se situen les comunitats de La Rioja, Ceuta, Melilla, Extremadura i Cantàbria.

Quadre 18. Relació dels 15 descriptors geogràfics d'àmbit internacional amb més temps de notícia en els teletinformatius

TV3		TVE		BTV	
Descriptors geogràfics	%	Descriptors geogràfics	%	Descriptors geogràfics	%
EUA	15,1	Iraq	13,5	Iraq	16,5
Iraq	10,4	EUA	11,7	EUA	12,5
Unió Europea	8,1	Unió Europea	11,5	Internacional	10,8
Internacional	7,8	Internacional	8,6	Unió Europea	9,6
França	6,7	Regne Unit	6,2	Israel (i Palestina)	6,0
Regne Unit	6,5	Israel (i Palestina)	5,9	Regne Unit	5,2
Israel (i Palestina)	5,4	França	5,3	França	4,1
Itàlia	2,8	Vaticà	3,5	Itàlia	3,4
Marroc	2,4	Itàlia	3,1	Vaticà	3,0
Alemanya	2,1	Rússia	1,5	Sud-est asiàtic	2,5
Xina	2,1	Turquia	1,4	Rússia	1,7
Vaticà	2,0	Alemanya	1,3	Marroc	1,3
Rússia	1,6	Andorra	1,3	Turquia	1,2
Bèlgica	1,2	Sud-est asiàtic	1,3	Xina	1,1
Iran	1,0	Marroc	1,2	Ucraïna	1,0
Resta de descriptors d'àmbit internacional	24,8	Resta de descriptors d'àmbit internacional	22,8	Resta de descriptors d'àmbit internacional	20,1
Total	100	Total	100	Total	100

Font: elaboració pròpia

Les notícies internacionals

A efectes d'aquest text es considera notícies d'àmbit internacional aquelles que fan referència a un estat estranger, incloent-hi les informacions referents a la Unió Europea i als estats que la conformen. També s'hi inclouen els descriptors que fan referència a àrees geogràfiques supraestats, com ara el *Sud-est asiàtic* o *Europa* i la referència geogràfica no administrativa *Internacional*, utilitzada quan la informació és d'abast mundial. Només s'hi inclouen les dades de TV3, TVE i BTV, atès que el caràcter local de les emissores Citytv i Localia determina que l'atenció dedicada a la informació internacional sigui molt baixa. Els teletinformatius de TV3, amb un 28,6% del total del temps de notícia, hi dediquen el doble de temps que els de TVE a Catalunya (15,7%) i BTV (13,3%). A més, cal afegir que, mentre que a TV3 apareixen 181 descriptors geogràfics d'àmbit internacional diferents, a TVE a Catalunya n'apareixen 125 i a BTV, 142.

Del quadre 18 destaca una gran coincidència quant als descriptors geogràfics d'àmbit internacional amb més atenció mediàtica en totes les emissores, com ho demostra que les vuit primeres posicions estan ocupades pels mateixos estats, amb lleugeres variacions en l'ordre en funció del temps del major o menor temps de notícia atorgat. Es tracta dels EUA, l'Iraq, la Unió Europea, la referència no administrativa *Internacional*, França, el Regne Unit, Israel, Itàlia i el Marroc.

També cal esmentar els descriptors geogràfics que apareixen entre les quinze primeres posicions en només dues de les tres emissores analitzades. És el cas d'Alemanya (TV3 i TVE), Turquia i el sud-est asiàtic (TVE i BTV) i la Xina (TV3 i BTV).

D'altra banda, per tal de conèixer les informacions que han motivat que els mencionats descriptors geogràfics d'àmbit internacional tinguin una major atenció mediàtica, cal observar el quadre 19. Les dades corresponen a les tres informacions amb major temps de notícia de les deu referències geogràfiques d'àmbit internacional més representades en cada cadena.

Es posa de relleu que els principals ítems informatius referents als mateixos descriptors geogràfics d'àmbit internacional sovint coincideixen en les tres cadenes analitzades. Això es fa especialment palès pel que fa a la primera

informació associada a cada descriptor, tot i que també s'observen lleugeres variacions en l'ordre en funció del major temps de notícia atorgat per cada emissora. La referència geogràfica *Internacional* és la que registra més variacions entre cadenes atès que, pel seu caràcter genèric, permet englobar informacions molt diverses.

Alguns ítems informatius tenen tanta rellevància dins la informació internacional que apareixen relacionats amb diverses referències geogràfiques. És el cas del conflicte a l'Iraq, que no només apareix relacionat amb l'estat iraquí, sinó també a països com els EUA, França, el Regne Unit i Itàlia, així com amb la referència geogràfica *Internacional*.

Destaca la importància de la temàtica política dins de les informacions d'àmbit internacional amb més temps de notícia, en especial la referida a la celebració d'eleccions. Així, entre les notícies que provoquen una major atenció mediàtica fora de l'Estat espanyol es troben les eleccions presidencials als EUA, el referèndum sobre la Constitució europea, les eleccions a la presidència de l'Autoritat Nacional Palestina, les eleccions generals a Alemanya i les eleccions legislatives a Rússia, així com les campanyes electorals d'alguns grups polítics.

A banda de les conclusions que es poden extreure de l'observació del quadre 19, cal mencionar que hi ha molts estats que destaquen perquè concentren l'atenció mediàtica en una o poques informacions i, al mateix temps, els principals ítems informatius que s'hi relacionen són els mateixos en totes les cadenes. Dos casos molts clars són els estats de l'Iraq i Israel (on s'inclou Palestina), als quals s'associen informacions relacionades amb conflictes bèl·lics de llarga durada. Pel que fa a l'Iraq, la principal informació fa referència a la guerra i la postguerra, que arriba a acaparar el 91,3% del total de l'atenció informativa. Quant a l'Estat d'Israel, el conflicte amb Palestina ocupa un 74,9% del total de l'atenció mediàtica. No obstant això, les següents notícies sobre l'Estat israelià amb major representació també es troben indirectament relacionades amb el conflicte: *Alerta per l'estat de salut d'Arafat* i *Eleccions a la presidència de l'Autoritat Nacional Palestina*.

Pel que fa a l'Estat del Vaticà, de nou es produeix una gran concentració de l'atenció mediàtica en una sola informació: més del 70% del total d'informacions sobre el Vaticà han tractat sobre la malaltia i la mort del papa Joan Pau II i la consegüent elecció d'un successor.

Quadre 19. Principals ítems informatius referents als 10 descriptors geogràfics d'àmbit internacional més representats

TV3			TVE a Catalunya			BTV		
Descriptors geogràfics	Ítems informatius	Descriptors geogràfics	Ítems informatius	Descriptors geogràfics	Ítems informatius	Descriptors geogràfics	Ítems informatius	
EUA	1. Conflicte a l'Iraq	Iraq	1. Conflicte a l'Iraq	Iraq	Iraq	Iraq	1. Conflicte a l'Iraq	
	2. Eleccions presidencials als EUA (2004)		2. Judici a Saddam Hussein				2. Captura de Saddam Hussein	
	3. Huracà Katrina		3. Captura de Saddam Hussein				3. Judici a Saddam Hussein	
Iraq	1. Conflicte a l'Iraq	EUA	1. Conflicte a l'Iraq	EUA	EUA	EUA	1. Conflicte a l'Iraq	
	2. Judici a Saddam Hussein		2. Eleccions presidencials als EUA (2004)				2. Eleccions presidencials als EUA (2004)	
	3. Captura de Saddam Hussein		3. Huracà Katrina				3. Huracà Katrina	
Unió Europea	1. Referèndum sobre la Constitució europea	Unió Europea	1. Referèndum sobre la Constitució europea	Unió Europea	Unió Europea	Unió Europea	1. Cimera Euromediterrània a Barcelona	
	2. Negociacions dels pressupostos de la UE per al període 2007-2013		2. Campanya electoral PSC+PSOE referèndum Constitució europea				2. Augment del preu del petroli i repercussions	
	3. Ampliació de la UE		3. Campanya electoral PSC+PSOE europees 2004				3. Fòrum 2004	
Internacional	1. Conflicte a l'Iraq	Internacional	1. Mort i successió de Joan Pau II	Internacional	Unió Europea	Unió Europea	1. Referèndum sobre la Constitució europea	
	2. Cimera Euromediterrània a Barcelona		2. Conflicte a l'Iraq				2. Campanya electoral PSC+PSOE europees 2004	
	3. Augment del preu del petroli i repercussions		3. Fòrum 2004				3. Campanya electoral CiU + Galeusca europees 2004	
França	1. Aldarulls als suburbis de diverses ciutats franceses	Regne Unit	1. Atemptats terroristes del 7-J a Londres	Regne Unit	Israel (i Palestina)	Israel (i Palestina)	1. Conflicte entre Israel i Palestina	
	2. Referèndum sobre la Constitució europea		2. Conflicte a l'Iraq				2. Mort de Yasser Arafat	
	3. Conflicte a l'Iraq		3. Repercussions a la Gran Bretanya pels atemptats terroristes del juliol del 2005				3. Eleccions a la presidència de l'Autoritat Nacional Palestina	
Regne Unit	1. Atemptats terroristes del 7-J a Londres	Israel (i Palestina)	1. Conflicte entre Israel i Palestina	Israel (i Palestina)	Regne Unit	Regne Unit	1. Atemptats terroristes del 7-J a Londres	
	2. Conflicte a l'Iraq		2. Mort de Yasser Arafat				2. Conflicte a l'Iraq	
	3. Negociacions dels pressupostos de la UE per al període 2007-2013		3. Eleccions a la presidència de l'Autoritat Nacional Palestina				3. Atemptats terroristes del 21-J a Londres	
Israel (i Palestina)	1. Conflicte entre Israel i Palestina	França	1. Aldarulls als suburbis de diverses ciutats franceses	França	França	França	1. Referèndum sobre la Constitució europea	
	2. Mort de Yasser Arafat		2. Mort de Yasser Arafat				2. Aldarulls als suburbis de diverses ciutats franceses	
	3. Eleccions a la presidència de l'Autoritat Nacional Palestina		3. Referèndum sobre la Constitució europea				3. Conflicte a l'Iraq	
Itàlia	1. Mort i successió de Joan Pau II	Vaticà	1. Mort i successió de Joan Pau II	Vaticà	Itàlia	Itàlia	1. Mort i successió de Joan Pau II	
	2. Conflicte a l'Iraq		2. 25è aniversari del pontificat de Joan Pau II				2. Conflicte a l'Iraq	
	3. Immigració		3. Diada de Sant Jordi 2005				3. Referèndum sobre la Constitució europea	
Marroc	1. Immigració	Itàlia	1. Conflicte a l'Iraq	Itàlia	Vaticà	Vaticà	1. Mort i successió de Joan Pau II	
	2. Terratrèmol al Marroc (24/02/04)		2. Avaria d'un creuer per aigües mediterrànies				2. 25è aniversari del pontificat de Joan Pau II	
	3. 11-M		3. Referèndum sobre la Constitució europea				3. Legalització del matrimoni de parelles homosexuals	
Alemanya	1. Eleccions generals a Alemanya (2005)	Rússia	1. Segrest en una escola de Beslan, a Rússia	Rússia	Sud-est asiàtic	Sud-est asiàtic	1. Tsunami al sud-est asiàtic	
	2. Festival de Cinema de Berlín		2. 60è aniversari de la caiguda del nazisme				2. Terratrèmol a Indonèsia (28/03/05)	
	3. Referèndum sobre la Constitució europea		3. Eleccions legislatives a Rússia				3. -	

Font: elaboració pròpia

Respecte a altres referències geogràfiques, apareixen vinculades a esdeveniments puntuals de conseqüències greus però d'una durada més breu que ocupen les primeres posicions pel que fa a atenció informativa, com és el cas del sud-est asiàtic, on el tsunami que es va produir el desembre de 2004 concentra més del 99% del temps de notícia. També cal destacar altres tragèdies que, tot i aparèixer en la llista de les tres més representades, no concentren tant volum del temps de notícia total. És el cas del pas de l'huracà Katrina als EUA, els aldarulls als suburbis de diverses ciutats franceses, el segrest en una escola de Beslan, a Rússia, o el terratrèmol que es va produir al Marroc el febrer de 2004.

En resum, hi ha una gran coincidència quant als descriptors geogràfics d'àmbit internacional amb més atenció mediàtica en totes les emissores analitzades, com ho demostra el fet que les vuit primeres posicions estan ocupades pels mateixos estats: els EUA, l'Iraq, la Unió Europea, la referència no administrativa *Internacional*, França, el Regne Unit, Israel, Itàlia i el Marroc. De la mateixa manera, s'observa que els ítems informatius que situen els descriptors geogràfics d'aquest àmbit en el punt de mira dels mitjans són molt similars en les tres cadenes. Destaca la importància de la temàtica política, en especial la referida a la celebració d'eleccions, i també que alguns estats, com l'Iraq, Israel i el Vaticà, es caracteritzen per concentrar gran part de l'atenció mediàtica en una única informació.

La visibilitat dels actors socials en la informació

Laura Rodas

- *L'anàlisi de la visibilitat dels actors socials en la informació contribueix a il·lustrar la manera com els mitjans de comunicació han reflectit la societat. En primera instància es compara la presència dels actors polítics i no polítics per tal de determinar quin dels dos grups ha intervingut més en la informació. Seguidament el text se centra en el conjunt d'actors no polítics i ofereix, de forma separada, les dades referents als diversos col·lectius socials. Per últim, s'aprofundeix en la presència d'alguns col·lectius socials (els sindicats, les organitzacions que conformen el teixit associatiu i l'agrupació Altres) anant més enllà de les xifres i apuntant, a més de qui i quant parla, en quin tipus de notícies intervenen aquests col·lectius específics.*

Paraules clau

Pluralisme, teleinformatius, actors socials, política, sindicat, societat

Els teleinformatius atorguen més presència als actors polítics o als no polítics?

L'estudi de la distribució del temps de paraula que fan les emissores entre els actors polítics i no polítics (les dues categories més àmplies que es poden establir) pot resultar, en ocasions, un indicador del tipus d'informació que es prioritza en cada cas i, per tant, de l'estil periodístic de cada emissora. En efecte, una cadena que atorga més temps de paraula als actors polítics (institucionals o de partit) probablement està prioritant la crònica política enfront d'altres tipus d'informació. Per contra, una emissora que atorga més temps de paraula als actors no polítics, sobretot si es tracta majoritàriament de persones incloses en l'agrupació *Altres*, estaria prioritant la informació de testimoni, més propera a l'emoció que no pas a la reflexió i, per tant, el seu estil periodístic es podria qualificar com *de proximitat*.

Malgrat tot, la classificació de les emissores en un grup o un altre només a partir de l'indicador que constitueix la distribució del temps de paraula no és possible en el cas que ens ocupa, ja que les dades globals obtingudes en el període 2003-2005 no mostren tendències clares que permetin fer afirmacions rotundes en aquest sentit. En qualsevol cas, el que sí que es pot afirmar és que hi ha tres emissores que atorguen més temps de paraula als actors polítics que als no polítics (TV3, TVE a Catalunya i Citytv) i dues emissores que segueixen la tendència inversa (BTV i Localia).

Entre les tres emissores que atorguen més temps de paraula als actors polítics, la que presenta una tendència més marcada és TVE a Catalunya, amb un 58,6% del temps de paraula als actors polítics, enfront del 41,4% als no polítics. A continuació se situaria TV3, amb una lleugera preferència pels actors polítics (53,1%) per sobre dels no polítics (46,9%). Finalment, a Citytv és on els actors polítics

Laura Rodas

Analista dels Serveis Tècnics del CAC

i no polítics obtenen percentatges més igualats (50,6% dels primers enfront 49,4% dels segons). En qualsevol del casos, només el creuament d'aquestes dades amb les corresponents als descriptors temàtics ens permetrien establir conclusions vàlides amb relació a l'estratègia informativa que segueix cada emissora.

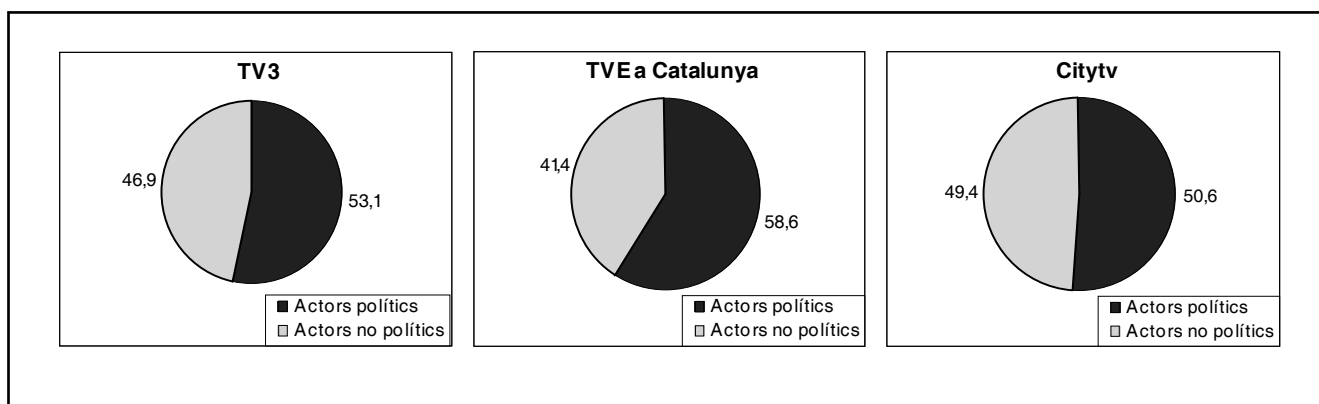
En la banda oposada se situen BTV i Localia, que coincideixen a atorgar més temps de paraula als actors no polítics. La minsa diferència entre ambdues tipologies d'actors, de cinc punts percentuals aproximadament tant en una emissora com en l'altra, és massa petita per afirmar categòricament que aquestes emissores, totes dues d'àmbit local, prioritzen la informació de proximitat, però constitueix un primer indicatiu que apuntaria en aquesta direcció.

També resulta interessant observar com ha evolucionat el repartiment de temps de paraula entre els actors polítics i no polítics al llarg dels tres anys que conformen la mostra. En aquest sentit, el comportament de TV3 i TVE a Catalunya s'ha mantingut força estable al llarg dels tres anys: totes dues emissores han atorgat sempre un lleuger avantatge als actors polítics enfront dels no polítics (certament més gran en el cas de TVE a Catalunya).

Pel que fa a BTV s'observa un canvi clar de tendència a partir de 2005. Efectivament, aquesta cadena, que fins llavors s'havia comportat de manera molt similar a TV3 o TVE a Catalunya, comença a donar més presència als actors no polítics enfront dels actors polítics, fins al punt de decantar la mitjana dels tres anys en aquest sentit. Aquest

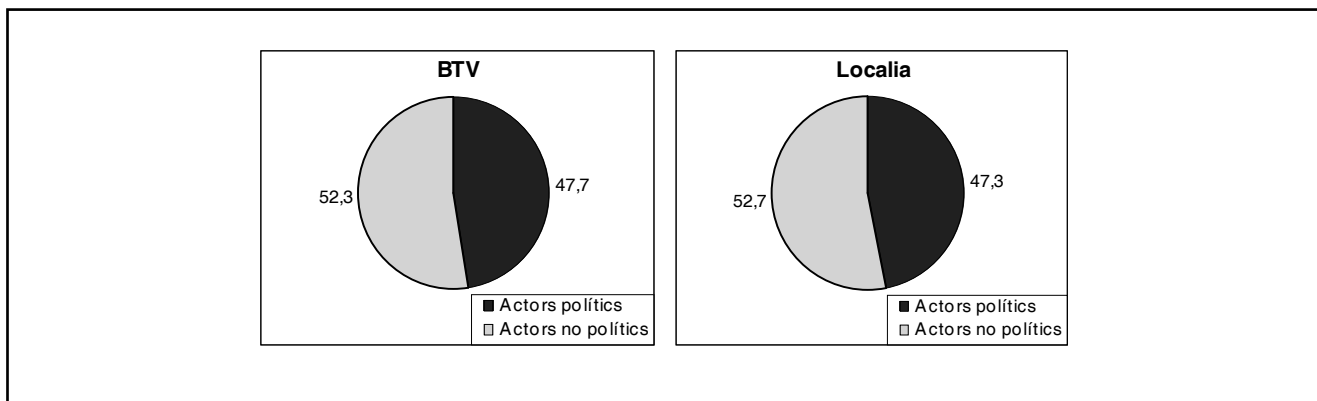
Quadres 1, 2 i 3. TV3, TVE a Catalunya i Citytv.

Repartiment del temps de paraula entre els actors polítics i no polítics

Font: elaboració pròpia

Quadres 4 i 5. BTV i Localia. Repartiment del temps de paraula entre els actors polítics i no polítics

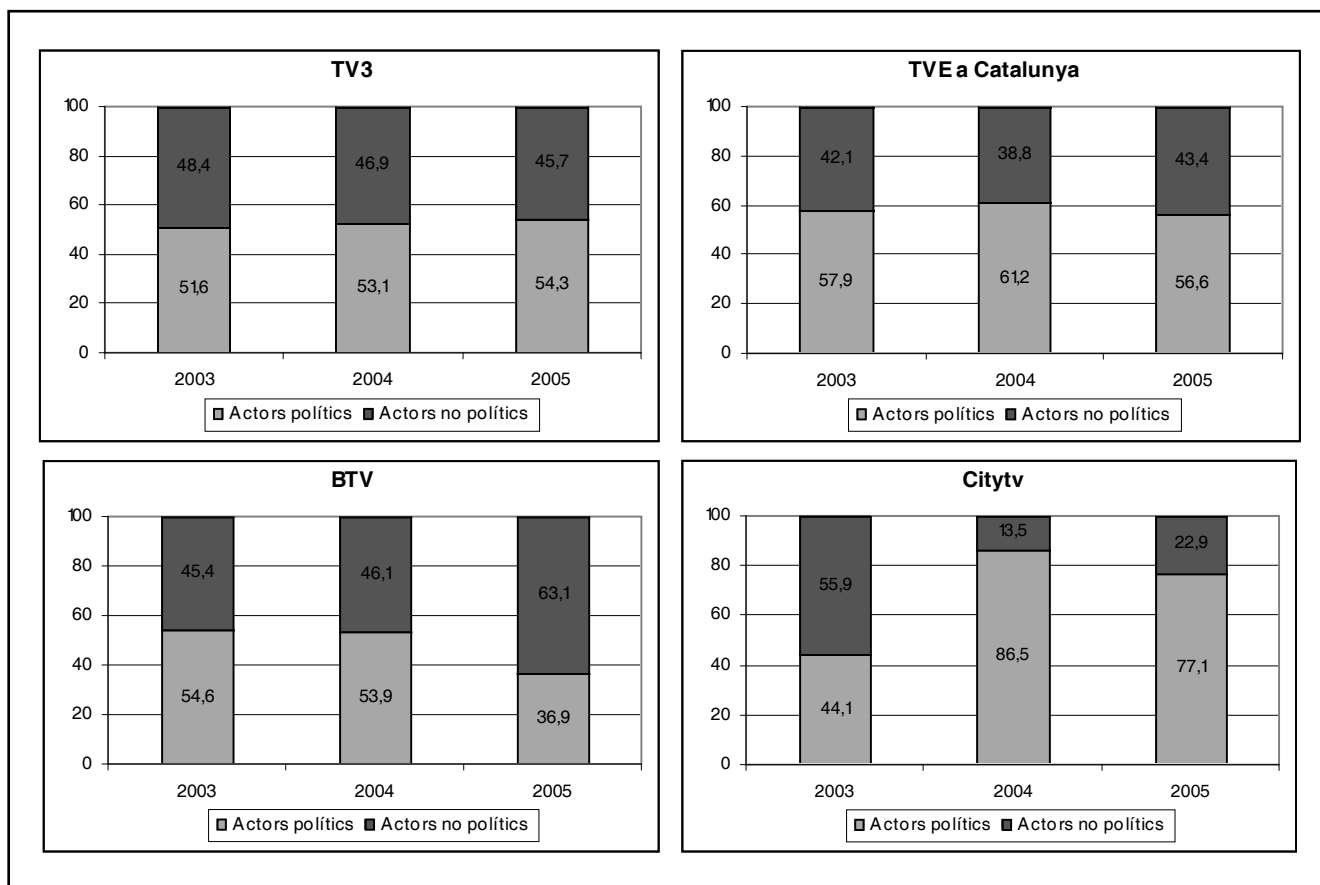
Font: elaboració pròpia

canvi de tendència coincideix en el temps amb el canvi de format de l'edició del vespre dels teletinformatius d'aquesta cadena que, a partir del primer trimestre de 2005, van passar a ser més llargs i més focalitzats en les informacions locals de la ciutat de Barcelona.

El comportament de Citytv durant el 2003 és molt diferent al que va mantenir durant el 2004 i 2005. No podem oblidar que, en termes generals, les emissions d'aquesta cadena són les més irregulars de la mostra i que, com en el cas de BTV, els teletinformatius de Citytv van experimentar un canvi de format a partir del tercer trimestre de 2003 que va incidir en la seva durada (que es va escurçar fins a poc més de cinc minuts) i, conseqüentment, en el nombre d'inserts, que va passar a ser gairebé testimonial.

Recapitulant, durant el període 2003-2005 hi ha tres emissores que atorguen més temps de paraula als actors polítics (TV3, TVE a Catalunya i Citytv) i dues emissores que n'atorguen més als actors no polítics (BTV i Localia). Si bé el comportament de TV3 i TVE a Catalunya s'ha mantingut estable al llarg dels tres anys analitzats, el de BTV va canviar de tendència a partir del 2005, any en què l'edició del vespre dels seus teletinformatius va canviar de format. En conseqüència, si bé és cert que les dades globals no posen de manifest inclinacions molt marcades per part de les cadenes cap a un determinat estil periodístic, sí que s'intueix un acostament de BTV cap al que hem definit com a periodisme de proximitat a partir de l'any 2005.

Quadres 6, 7, 8 i 9. TV3, TVE a Catalunya, BTV i Citytv. Evolució del repartiment de temps de paraula entre els actors polítics i no polítics. Anys 2003, 2004 i 2005

Font: elaboració pròpia

Els col·lectius socials amb més presència en els teleinformatius

La societat civil és aquell “àmbit de les societats modernes que, enfront de l'esfera pública (que inclou l'Estat), engloba les relacions entre els ciutadans juntament amb les seves prerrogatives privades”¹ i, per tant, està integrada per un ampli ventall d'organitzacions no governamentals presents en la vida pública que expressen els interessos i els valors dels seus membres (ONG, clubs esportius, esglésies, sindicats, col·legis professionals, associacions de veïns, empreses privades, etc.). Encara que no es tracta d'organitzacions polítiques, acostumen a influir en la societat i la política i, per tant, la seva presència en els informatius no és irrellevant.

Abans d'entrar a analitzar en detall quins col·lectius socials han tingut més presència en els teleinformatius, convé fer un parell de recordatoris referents a la metodologia emprada. D'una banda, no s'han tingut en compte els actors integrats en l'agrupació *Altres*, actors ocasionals que intervenen en les notícies com a part implicada en els fets narrats, però que no es poden incloure en cap altra agrupació perquè no formen part de cap col·lectiu. Aquest actors, de fet, són estudiats en un altre punt d'aquest article. D'altra banda, les notícies del bloc esportiu no han estat objecte d'anàlisi i, per tant, el temps de paraula dels actors esportius es refereix únicament a les intervencions que aquests puguin haver fet fora d'aquest bloc.

Els tres col·lectius socials que obtenen més temps de paraula són els mateixos en totes les emissores (actors culturals, econòmics i del món associatiu²) i el seu sumatori supera, en tots el casos, el 50% del temps de paraula corresponent a les agrupacions d'actors no polítics. De fet,

l'única diferència notable entre emissores és la manera com aquestes ordenen els tres grups d'actors.

Els actors culturals obtenen la primera posició en totes les cadenes sense excepció, amb percentatges que oscil·len entre el 33,5% de BTV i el 21,1% de TVE a Catalunya. Es tracta d'una dada força previsible tenint en compte el concepte d'excepció cultural que s'aplica a l'hora d'indexar els actors que intervenen en els teleinformatius. Aquest concepte implica que qualsevol persona susceptible d'ésser inclosa en una altra de les agrupacions establertes, si desenvolupa la seva activitat en l'àmbit cultural en sentit ampli, serà inclosa dins la categoria *Actors culturals*. En qualsevol cas, el clar predomini d'aquesta agrupació, sumat al fet que el descriptor temàtic *Art i cultura* sigui un dels cinc que obté més temps de notícia en totes les emissores, posa de manifest un alt grau d'interès de totes les emissores per les informacions culturals.

Quant als actors econòmics, aquests assoleixen xifres que van des del 9,4% de Localia al 16,8% de TVE a Catalunya. Aquesta categoria agrupa aquells actors que intervenen en la notícia pel fet de desenvolupar una determinada activitat econòmica (bàsicament, persones directives d'empreses i persones propietàries de negocis a qualsevol escala, des d'un botiguer o una botiguera fins al propietari o la propietària d'una gran empresa). La dada referent al temps de paraula d'aquests actors, sumada a la de temps de notícia del descriptor temàtic *Economia i negocis* (que ocupa el sisè lloc en la majoria de cadenes, amb percentatges gens menyspreables³), revela també un cert protagonisme dels temes relacionats amb l'economia en els teleinformatius analitzats.

1 GINER, S.; LAMO DE ESPINOSA, E. *Diccionario de Sociología*. Madrid: Alianza Editorial, 1998.

2 Aquesta agrupació és objecte d'un apartat específic en què s'analitza exhaustivament la seva presència en els teleinformatius durant el període 2003-2005.

3 Vegeu l'article *L'agenda temàtica dels teleinformatius a Catalunya* d'aquest monogràfic.

Quadre 10. Temps de paraula de les agrupacions d'actors socials

TV3	
Actors culturals	31,4
Actors econòmics	15,4
Món associatiu	13
Universitats i ensenyament	9,3
Persones expertes	9
Sindicats	6,3
Organitzacions empresarials	5
Actors del món sanitari	4,9
Assoc. i col·lectius professionals	2,1
Església catòlica	1,8
Associacions de veïns	1,3
Actors esportius	0,5
Religions i esglésies no catòliques	0,2
<i>Total</i>	<i>100</i>

TVE a Catalunya	
Actors culturals	21,1
Actors econòmics	16,8
Món associatiu	15,9
Persones expertes	10,3
Sindicats	8,2
Actors del món sanitari	7,9
Universitats i ensenyament	6,6
Organitzacions empresarials	6,4
Assoc. i col·lectius professionals	2,3
Associacions de veïns	1,8
Església catòlica	1,6
Actors esportius	0,7
Religions i esglésies no catòliques	0,2
<i>Total</i>	<i>100</i>

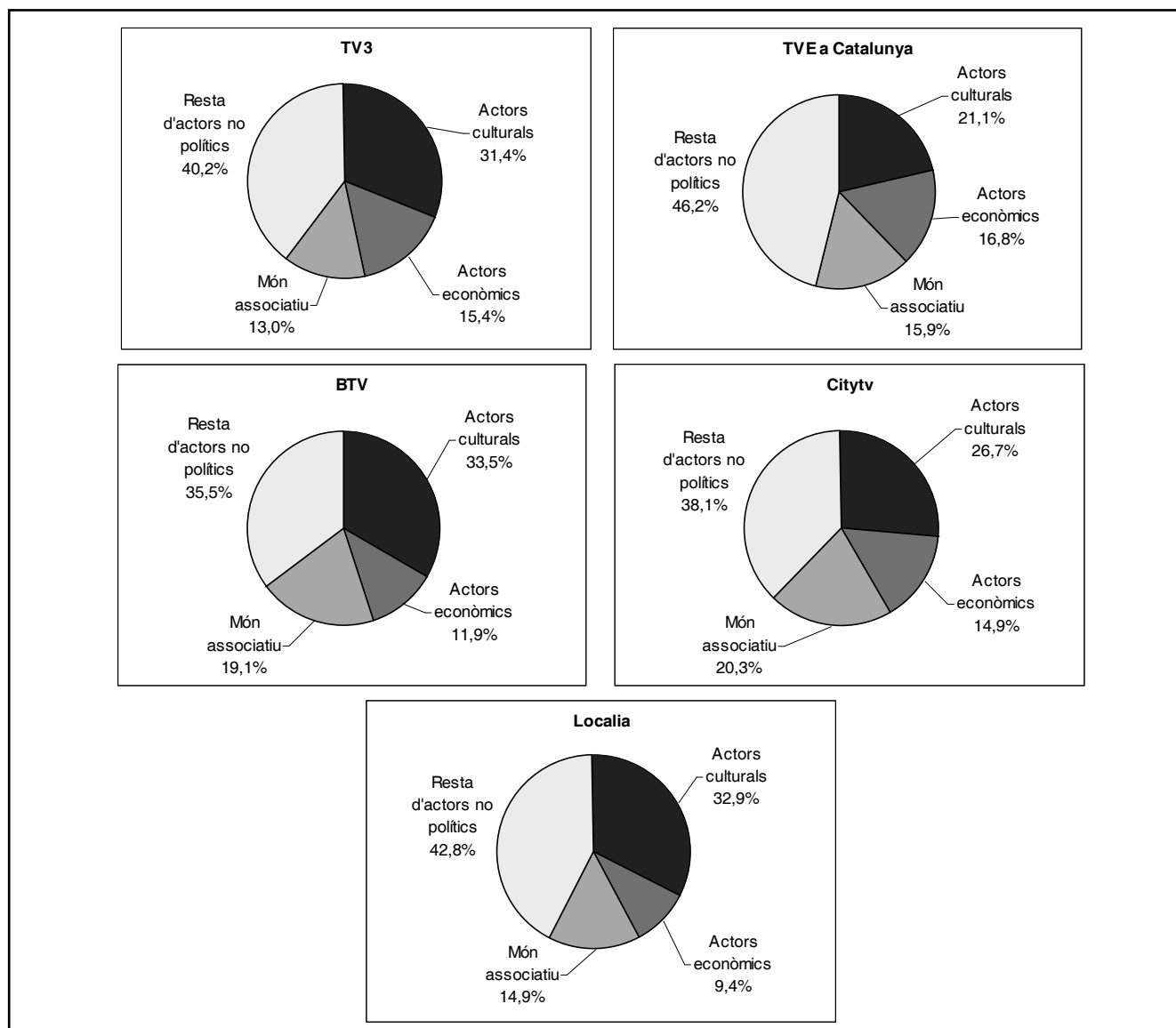
BTV	
Actors culturals	33,5
Món associatiu	19,1
Actors econòmics	11,9
Persones expertes	7,1
Sindicats	6,4
Universitats i ensenyament	6
Actors del món sanitari	4,4
Organitzacions empresarials	4,2
Associacions de veïns	3,7
Assoc. i col·lectius professionals	1,8
Església catòlica	1,4
Actors esportius	0,5
Religions i esglésies no catòliques	0,1
<i>Total</i>	<i>100</i>

Localia	
Actors culturals	21,1
Món associatiu	16,8
Actors econòmics	15,9
Persones expertes	10,3
Universitats i ensenyament	8,2
Actors del món sanitari	7,9
Organitzacions empresarials	6,6
Sindicats	6,4
Associacions de veïns	2,3
Assoc. i col·lectius professionals	1,8
Religions i esglésies no catòliques	1,6
Actors esportius	0,7
Església catòlica	0,2
<i>Total</i>	<i>100</i>

Citytv	
Actors culturals	26,7
Món associatiu	20,3
Actors econòmics	14,9
Actors del món sanitari	8,6
Universitats i ensenyament	7,4
Sindicats	7,3
Persones expertes	5,3
Assoc. i col·lectius professionals	4,4
Organitzacions empresarials	3,2
Associacions de veïns	1,5
Actors esportius	0,5
<i>Total</i>	<i>100</i>

Font: elaboració pròpia

Quadres 11, 12, 13, 14 i 15. Distribució del temps de paraula entre les agrupacions d'actors no polítics

Font: elaboració pròpia

Pel que fa a la resta d'agrupacions d'actors no polítics, tot i que les dades són molt heterogènies entre cadenes, val la pena analitzar si certes agrupacions tenen algun tipus de relació entre elles. És el cas, per exemple, de les agrupacions *Sindicats* i *Organitzacions empresarials*, els principals agents socials implicats en les relacions laborals. Val a dir que ni l'agrupació *Sindicats* recull les intervencions dels treballadors de les empreses (incloses en l'agrupació *Altres*) ni l'agrupació *Organitzacions empresarials* recull les

intervencions dels empresaris (incloses en l'agrupació *Actors econòmics*) quan aquestes, les unes i les altres, es fan a títol personal. Sigui com sigui, totes les emissores (excepte Localia) coincideixen a atorgar un lleuger avantatge a les organitzacions sindicals enfront de les organitzacions empresarials.

També val la pena confrontar les dades de les agrupacions *Església catòlica* i *Religions i esglésies no catòliques*. Un cop més totes les cadenes (excepte Localia, amb una

Quadre 16. Percentatge de temps de paraula de les agrupacions *Sindicats i Organitzacions empresarials*

	TV3	TVE a Catalunya	BTV	Citytv	Localia
Sindicats	6,3	8,2	6,4	7,3	6,2
Organitzacions empresarials	5,0	6,4	4,2	3,2	5,6

Font: elaboració pròpia

Quadre 17. Percentatge de temps de paraula de les agrupacions *Església catòlica i Religions i esglésies no catòliques*

	TV3	TVE a Catalunya	BTV	Citytv	Localia
Església catòlica	1,8	1,6	1,4	-	0,1
Religions i esglésies no catòliques	0,2	0,2	0,1	-	0,6

Font: elaboració pròpia

mostra molt diferent a la de la resta d'emissores) coincideixen a situar l'Església catòlica per davant del conjunt d'altres religions, amb una distància considerable. Tenint en compte que els respectius percentatges ja són força baixos per si mateixos, la presència de les religions no catòliques resulta poc més que testimonial. D'altra banda, la manca de paràmetres de referència validats sobre la presència d'aquestes agrupacions fa difícil valorar el pluralisme religiós en aquests mitjans.

Els col·lectius socials amb més presència en els teletinformatius durant el període 2003-2005 són, en totes les emissores, els actors culturals, els actors econòmics i els actors del món associatiu. Aquestes tres agrupacions sumen, en tots els casos, més del 50% del temps de paraula de les agrupacions d'actors no polítics (excloent-ne l'agrupació *Altres*). Entre la resta d'agrupacions d'actors no polítics s'ha detectat una presència lleugerament superior de les organitzacions sindicals enfront de la patronal i una més gran presència, en termes de temps de paraula, de l'agrupació *Església catòlica* (que oscil·la entre 1,4% i 1,8%) per sobre de l'agrupació *Religions i esglésies no catòliques* (0,1%-0,2%).

Temps de paraula del món associatiu

En general, l'agrupació *Món associatiu* és una de les que més temps de paraula aglutina dins del conjunt de les agrupacions d'actors no polítics (excloent-ne l'agrupació *Altres*). TV3, TVE a Catalunya i Localia hi atorguen percentatges força semblants, que oscil·len entre el 13% i el 16%. D'altra banda, BTV i Citytv incrementen la presència d'aquest col·lectiu fins al 19,1% i el 20,3%, respectivament.

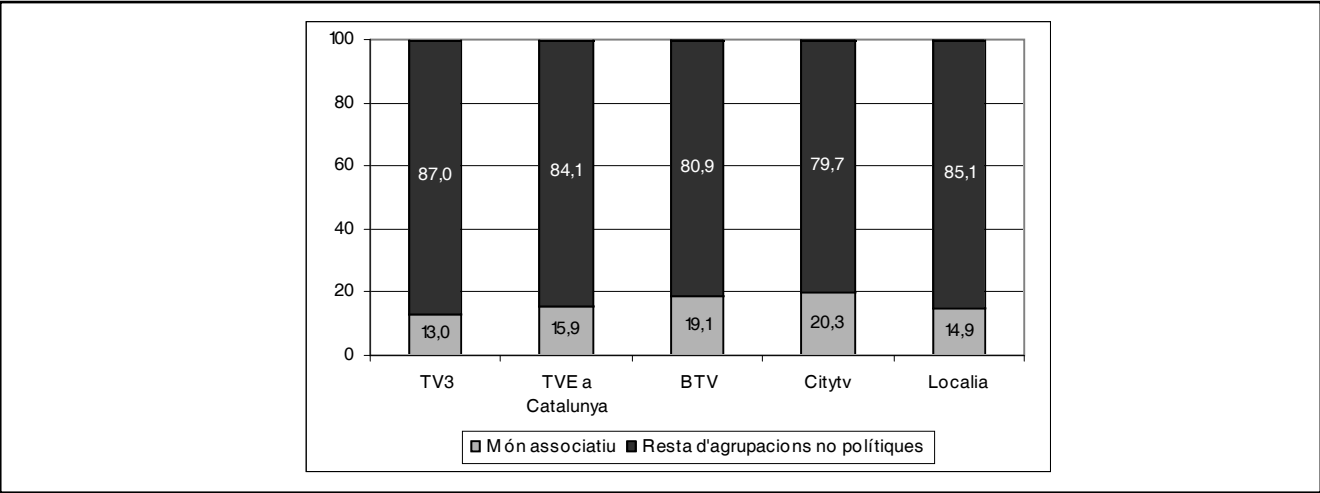
L'actor amb més presència a TV3 (10 minuts i 5 segons de temps de paraula) és Manolo Tomàs, portaveu de la Plataforma en Defensa de l'Ebre. Més endavant (en la novena posició) trobem Àngel Aznar, un altre dels portaveus d'aquesta plataforma. TV3 és l'única emissora en què apareixen representants d'aquesta organització d'oposició al Pla Hidrològic Nacional entre els deu actors amb més temps de paraula. En el segon lloc del rànquing trobem la presidenta de l'Associació 11-M Afectats pel Terrorisme, Pilar Manjón, amb 8 minuts i 33 segons. En aquesta mateixa línia, el president de l'Associació Catalana de Víctimes d'Organitzacions Terroristes (ACVOT), Roberto Manrique, obté 4 minuts i 14 segons, i ocupa el cinquè lloc.

Les dades evidencien un interès notable de la cadena envers el fenomen del terrorisme en general i dels atemptats de l'11-M en particular. Aquest interès és compartit per TVE a Catalunya, que coincideix a situar aquests mateixos actors en posicions destacades (la primera i la novena, respectivament) dins del conjunt de representants del món associatiu amb més temps de paraula.

Aquestes emissores tenen un altre punt en comú, i és que

situen al capdamunt de les seves respectives llistes almenys dos representants d'organitzacions no governamentals d'abast internacional. Al quart i al sisè lloc de TV3 trobem la presidenta i el director de comunicació de Metges Sense Fronteres, les intervencions dels quals es produeixen, sobretot, en el si d'informacions sobre catàstrofes naturals com el tsunami al sud-est asiàtic o el pas de l'huracà Katrina pels EUA. El cinquè lloc de TVE a Catalunya

Quadre 18. Temps de paraula de l'agrupació *Món associatiu* respecte del temps de paraula de la resta d'agrupacions no polítiques

Font: elaboració pròpia

Quadre 19. TV3. Representants del món associatiu amb més temps de paraula

TV3		
Tomás, Manolo	Plataforma en Defensa de l'Ebre	0:10:05
Manjón, Pilar	Associació de Víctimes de l'11-M	0:08:33
Valls, Raül	Plataforma Salvem les Valls	0:04:33
Farias, Paula	Metges Sense Fronteres	0:04:14
Manrique, Roberto	Associació Catalana de Víctimes d'Organitzacions Terroristes (ACVOT)	0:04:14
Passola, Jordi	Metges Sense Fronteres	0:03:55
Pujol, Ferran	Hispanosida	0:03:37
Gispert, Núria	Càritas Diocesana de Barcelona	0:03:25
Aznar, Àngel	Plataforma en Defensa de l'Ebre	0:03:21
Izverniceanu, Ileana	Organització de Consumidors i Usuaris (OCU)	0:03:18
Total Món associatiu		9:47:41

Font: elaboració pròpia

l'ocupa l'exdirector d'aquesta mateixa ONG, mentre que al sisè i al desè lloc trobem dos membres d'Amnistia Internacional que apareixen, sobretot, en notícies sobre informes i/o campanyes on es denuncia la violació dels drets humans en diferents àmbits (violència domèstica, immigració, etc.).

També val la pena esmentar la presència, en la tercera i la quarta posició, de TVE a Catalunya, de dos representants de l'Organització de Consumidors i Usuaris de Catalunya

(OCUC). Si bé TV3 i Localia també situen en les deu primeres posicions representants d'organitzacions de consumidors, TVE a Catalunya és, amb diferència, l'emissora que els situa en un lloc més destacat.

Les dades de BTV són bastant diferents i permeten fer algunes observacions interessants. Sorpren, per exemple, la presència de fins a tres representants d'organitzacions relacionades amb el fenomen de la immigració en els llocs

Quadre 20. TVE a Catalunya. Representants del món associatiu amb més temps de paraula

TVE		
Manjón, Pilar	Associació de Víctimes de l'11-M	0:06:10
Sánchez, Begoña	SOS Racisme	0:03:36
Caballero, Mònica	Organització de Consumidors i Usuaris de Catalunya (OCUC)	0:02:38
Torrent, Montserrat	Organització de Consumidors i Usuaris de Catalunya (OCUC)	0:02:35
Vilasanjuán, Rafael	Metges Sense Fronteres	0:02:11
Baltà, Jordi	Amnistia Internacional	0:01:35
Gálvez, Pau	Front d'Alliberament Gai de Catalunya	0:01:26
Tubau, Francesc	Plataforma Aturem la Guerra	0:01:26
Manrique, Roberto	Associació Catalana de Víctimes d'Organitzacions Terroristes (ACVOT)	0:01:24
Güell, Sílvia	Amnistia Internacional	0:01:21
Total Món associatiu		3:55:58

Font: elaboració pròpia

Quadre 21. BTV. Representants del món associatiu amb més temps de paraula

BTV		
Sánchez, Begoña	SOS Racisme	0:14:26
Pujol, Ferran	Hispanosida	0:13:29
Pérez, Felisa	Federació Catalana d'Ajuda al Drogodependent	0:11:40
Tubau, Francesc	Plataforma Aturem la Guerra	0:11:30
Falconi, Norma	Plataforma Papers per a Tothom/Assemblea per la Regularització Sense Condicions	0:08:35
Pérez Pozo, M. Carmen	Associació d'Afectats de la L5 del Carmel	0:07:55
Noró, Ramon	Fundació Arrels	0:07:08
Oliveres, Arcadi	Justícia i Pau	0:07:07
Massana, Pilar	Plataforma Aturem la Guerra	0:07:04
Mosquera, Enrique	Assemblea per la Regularització Sense Condicions	0:06:33
Total Món associatiu		19:13:55

Font: elaboració pròpia

de capçalera: Begoña Sánchez, portaveu de SOS Racisme (primer lloc); Norma Falconi, membre de la Plataforma Papers per a Tothom i de l'Associació per la Regularització Sense Condicions (cinquè lloc) i Enrique Mosquera, també de l'Associació per la Regularització Sense Condicions (desè lloc). La presència destacada d'aquests representants a BTV s'explica, almenys en part, per les tancades d'immigrants que van tenir lloc en diverses esglésies de la ciutat de Barcelona el juny de 2004 per reclamar la regularització d'aquestes de persones.

Un segon aspecte rellevant a BTV és la presència de dos membres de la Plataforma Aturem la Guerra (Francesc

Tubau i Rosa Cañadell) entre els deu representants del teixit associatiu amb més temps de paraula. Per contextualitzar aquestes dades cal remetre's al rebuig que la participació de tropes espanyoles en la invasió d'Iraq va suscitar en alguns sectors de la ciutadania i que es va materialitzar en nombroses mobilitzacions organitzades, en molts casos, per aquesta plataforma.

Els deu actors amb més temps de paraula a Citytv i a Localia representen entitats molt diverses pel que fa a la seva naturalesa i objectius. Únicament sobresurt, a Citytv, la presència de quatre representants d'organitzacions contràries a la guerra a l'Iraq (dos de la Plataforma Aturem la Guerra i dos de la Plataforma No a la Guerra).

Quadre 22. Citytv i Localia. Representants del món associatiu amb més temps de paraula

Citytv		
Cardús, Pere	Coordinadora d'Associacions per la Llengua (CAL)	0:01:38
Pons, Albert	Assoc. Promotora de l'Orientació del Consum de la Gent Gran (PROGRAN)	0:01:05
Cuscó, Anna	Fundació per a la Fibromiàlgia i la Síndrome de Fatiga Crònica	0:00:49
Bilke, David	Plataforma No a la Guerra	0:00:43
Tubau, Francesc	Plataforma Aturem la Guerra	0:00:41
Canelles, Neus	Associació Catalana d'Amics del Poble Saharai (ACAPS)	0:00:41
Hell, David	Plataforma No a la Guerra	0:00:35
Cañadell, Rosa	Plataforma Aturem la Guerra	0:00:34
Vilà, Montserrat	Plataforma Unitària contra les Violències de Gènere	0:00:33
Gómez, Jesús	Associació La Formiga per la interculturalitat i la solidaritat	0:00:31
Total Món associatiu		0:17:07
Localia		
Pérez Pozo, M. Carmen	Associació d'Afectats de la L5 del Carmel	0:02:58
Vázquez, María José	Federació ECOM	0:02:02
Álvarez, Maria	Unió de Consumidors de Catalunya	0:02:01
Codina, Marga	Viatgers del Món	0:01:52
Falconi, Norma	Plataforma Papers per a Tothom/Assemblea per a la Regularització Sense Condicions	0:01:51
Rossell, Joan Jordi	Federació Pares d'Alumnes de Catalunya (FAPAC)	0:01:41
Thorson, Ole	Associació Prevenció d'Accidents de Trànsit (PAT)	0:01:36
Mateu, Francesc	Intermón Oxfam Catalunya	0:01:36
Sánchez, Jordi	Fundació Jaume Bofill	0:01:35
García Prieto, Francisco	Federació d'Entitats Culturals Andalusos de Catalunya (FECAC)	0:01:27
Total Món associatiu		1:47:49

Font: elaboració pròpia

L'objectiu d'aquest article fa convenient completar la lectura de les dades de cada emissora amb una lectura transversal dels actors que han aparegut en les posicions de capçalera de més d'una cadena. Aquesta doble lectura ens permetrà afirmar de forma rotunda si existeix o no algun representant del teixit associatiu que destaquí per sobre dels altres, no només perquè hagi obtingut molt de temps de paraula en una determinada emissora, sinó també perquè la seva presència hagi estat un fet comú en unes quantes d'elles.

El quadre 23 posa de manifest que l'agrupació *Món associatiu* és força heterogènia pel que fa als actors que l'integren, ja que no hi ha cap actor que s'hagi situat al capdavant en totes les cadenes analitzades. Francesc Tubau, membre de la Plataforma Aturem la Guerra, és qui apareix entre les posicions de capçalera en un major nombre d'emissores, tres. D'altra banda, Pilar Majón i Roberto Manrique, representants d'associacions de víctimes del terrorisme d'àmbit estatal i autonòmic respectivament, apareixen tant a TV3 com a TVE a Catalunya. La presència d'aquests actors justament en aquestes cadenes es podria explicar pel fet que el terrorisme sigui un afer d'Estat. De la mateixa manera, la presència de Norma Falconi i M. Carmen Pérez Pozo entre les posicions més destacades de BTV i Localia, es justifica perquè l'activitat de les seves respectives associacions es desenvolupa en l'àmbit local.

Una visió global de les dades permet afirmar que algunes de les notícies que es van produir durant el període 2003-2005, sobretot les relacionades amb el Pla Hidrològic Nacional, el terrorisme, els desastres naturals, l'oposició a la invasió d'Iraq o les tancades d'immigrants a Barcelona han condicionat que els representants del món associatiu amb més temps de paraula en les diferents emissores siguin els que són i no uns altres. En qualsevol cas, tant l'anàlisi individualitzada dels actors que ocupen les primeres deu posicions a cadascuna de les emissores com l'anàlisi transversal del actors que han aparegut en més d'una cadena permeten descartar presències especialment destacades entre els representants del món associatiu.

Temps de paraula dels grups sindicals

Un sindicat es pot definir, a grans trets, com una associació formada per treballadors amb la finalitat de reivindicar i defensar els interessos socials, econòmics i professionals relacionats amb la seva activitat laboral. Però sovint els sindicats, sobretot aquells que compten amb un major nombre d'afiliats (CCOO i UGT en el cas de l'Estat espanyol), participen activament en el debat polític i social i, consegüentment, fan sentir la seva veu en relació amb molts temes, no necessàriament vinculats a l'àmbit laboral. Per

Quadre 23. Representants del món associatiu que apareixen entre els 10 actors amb més temps de paraula a més d'una cadena

	TV3	TVE a Catalunya	BTV	Citytv	Localia
Manjón, Pilar (Assoc. de Víctimes de l'11-M)					
Manrique, Roberto (ACVOT)					
Pujol, Ferran (Hispanosida)					
Sánchez, Begoña (SOS Racisme)					
Tubau, Francesc (Plataforma Aturem la Guerra)					
Falconi, Norma (Papers per a Tothom/As. Regularització Sense Condicions)					
Pérez Pozo, M. Carmen (Assoc Afectats L5 del Carmel)					

Font: elaboració pròpia

aquest motiu resulta interessant resseguir la seva presència en els teletinformatius, no només en termes quantitatius sinó també qualitatius.

Després d'analitzar trimestralment el pes específic de l'agrupació *Sindicats* amb relació al conjunt d'agrupacions d'actors no polítics, no s'ha detectat cap trimestre en el qual aquesta agrupació hagi assolit un percentatge de temps de paraula molt per sobre de la mitjana corresponent als tres anys analitzats. Es pot afirmar, per tant, que la presència dels grups sindicals en els teletinformatius s'ha mantingut estable al llarg del període 2003-2005.

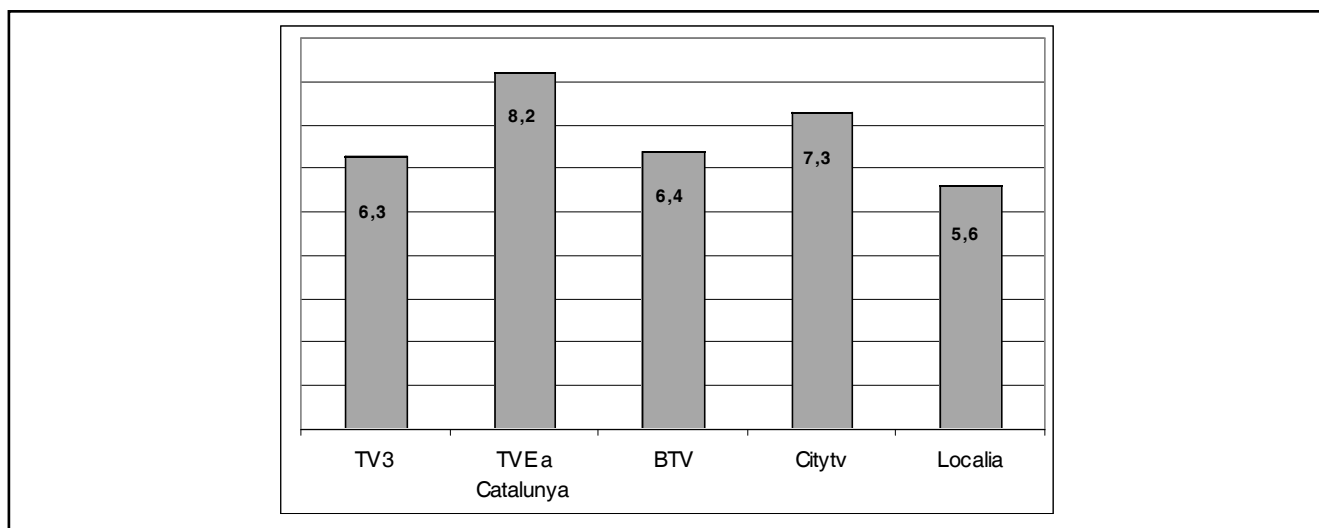
El quadre 25 mostra aquelles organitzacions sindicals que, dins l'agrupació *Sindicats*, han obtingut un percentatge de temps de paraula superior al 10%. Les dades de totes les emissores posen de manifest una clara rellevància dels dos sindicats majoritaris tant a l'Estat espanyol com a Catalunya: Comissions Obreres (CCOO) i la Unió General de Treballadors (UGT). Totes les emissores ordenen aquests dos sindicats d'acord amb el seu nombre d'afiliats (superior

en el cas de CCOO), però la diferència percentual entre l'un i l'altre és molt superior a BTV, Citytv i Localia que no pas a TV3 i TVE a Catalunya.

També destaca el temps de paraula atorgat als comitès d'empresa, que assoleixen xifres superiors al 10% a TV3, TVE a Catalunya i BTV. Convé matisar que els membres d'aquests òrgans, representatius dels treballadors d'una determinada empresa, s'han agrupat en funció d'aquesta condició i no pas de la seva afiliació sindical. Finalment, val la pena fer notar la destacada presència del sindicat Unió de Pagesos tant a TV3 com, molt especialment a TVE a Catalunya, on assoleix la primera posició amb un percentatge molt similar al de CCOO o la UGT. Tenint en compte que el percentatge de població activa del sector agrari a Catalunya durant el període 2003-2005 se situa en un 2,4%⁴ es podria concloure que, en general, es tracta d'un sindicat amb una presència informativa notable.

Un cop vistos els sindicats que han obtingut més temps de paraula també resulta interessant estudiar quins han estat

Quadre 24. Percentatge de temps de paraula de l'agrupació *Sindicats* sobre el total d'agrupacions d'actors no polítics

Font: elaboració pròpia

4 Font: Idescat, a partir de dades de l'enquesta de població activa del Instituto Nacional de Estadística

Quadre 25. Organitzacions sindicals amb un percentatge de temps de paraula superior al 10%

TV3		
Comissions Obreres (CCOO)	1:22:37	28.9
Unió General de Treballadors (UGT)	0:59:54	20.9
Comitès d'empresa	0:50:58	17.8
Unió de Pagesos (UP)	0:40:56	14.3
Total Sindicats	4:46:11	100
TVE		
Unió de Pagesos (UP)	0:31:35	25.8
Comissions Obreres (CCOO)	0:29:19	23.9
Unió General de Treballadors (UGT)	0:26:54	22.0
Comitès d'empresa	0:20:47	17.0
Total Sindicats	2:02:25	100
BTV		
Comissions Obreres (CCOO)	2:38:21	41.2
Unió General de Treballadors (UGT)	1:28:37	23.0
Comitès d'empresa	0:45:55	11.9
Total Sindicats	6:24:39	100
Citv tv		
Comissions Obreres (CCOO)	0:03:14	52.9
Unió General de Treballadors (UGT)	0:01:48	29.4
Confederació General del Treball (CGT)	0:01:05	17.7
Total Sindicats	0:06:07	100
Localia		
Comissions Obreres (CCOO)	0:17:26	43.1
Unió General de Treballadors (UGT)	0:05:32	13.7
USTEC-STES	0:05:17	13.1
Total Sindicats	0:40:26	100

Font: elaboració pròpia

els dirigents sindicals que, majoritàriament, han fet ús d'aquest temps i en quines notícies. En primer lloc, destaca la presència de Joan Coscubiela i Josep Maria Álvarez, secretaris generals de CCOO i la UGT a Catalunya respectivament, entre els cinc dirigents sindicals amb més temps de paraula a pràcticament totes les emissores. TVE a Catalunya és la única que atorga més temps de paraula al dirigent de la UGT que no pas al dirigent de CCOO. Resulta significatiu constatar que aquests dirigents no han intervingut únicament en notícies relacionades amb el món laboral (sinistralitat laboral, deslocalització d'empreses, celebració de l'1 de Maig, etc.), sinó que també han gaudit de temps de paraula en notícies sobre diferents problemàtiques

socials (immigració, rebuig a la invasió de l'Iraq, etc.) i, fins i tot, en notícies d'un marcat caràcter polític (debat sobre la reforma de l'Estatut de Catalunya, referèndum sobre la Constitució Europea, etc.).

Mereix una atenció especial la presència de Matías Carnero, president del comitè d'empresa de SEAT, tant a TV3 (en la tercera posició, amb un 4,4%) com a TVE a Catalunya (en la primera posició, amb un 8,5%). Aquesta presència, a més a més, es concentra sobretot en cinc mesos (entre agost i desembre de 2005), que és el que va durar el conflicte laboral originat després que la direcció de l'empresa presentés un expedient de regulació d'ocupació que va culminar amb l'acomiadament de 660 treballadors.

Les dades obtingudes demostren, per tant, que els mitjans de comunicació, sobretot TV3 i TVE a Catalunya, van atorgar una presència notable al màxim representant del col·lectiu de treballadors de SEAT.

També destaca la presència de Joan Caball, coordinador general de la Unió de Pagesos, en el quart lloc de TV3 i TVE a Catalunya (amb un 3,3% i un 3,0%, respectivament).

Contràriament al que succeïa amb el president del comitè d'empresa de SEAT, les intervencions de Joan Caball no estan tan concentrades en el temps, sinó que es reparteixen al llarg dels tres anys que conformen la mostra. D'altra banda, aquestes intervencions no fan referència a cap fet puntual ni a cap temàtica concreta, sinó que es produeixen en el si de notícies diverses, això sí, relacionades

Quadre 26. Dirigents sindicals amb més temps de paraula

TV3		
Coscubiela, Joan	Comissions Obreres (CCOO)	5.7
Álvarez, Josep Maria	Unió General de Treballadors (UGT)	5.1
Carnero, Matías	Comitès d'empresa	4.4
Caball, Joan	Unió de Pagesos (UP)	3.3
Fidalgo, José María	Comissions Obreres (CCOO)	3.3
<i>Total Sindicats</i>	4:46:11	100
TVE		
Carnero, Matías	Comitès d'empresa	8.5
Álvarez, Josep Maria	Unió General de Treballadors (UGT)	7.1
Coscubiela, Joan	Comissions Obreres (CCOO)	5.9
Caball, Joan	Unió de Pagesos (UP)	3.0
Fidalgo, José María	Comissions Obreres (CCOO)	1.9
<i>Total Sindicats</i>	2:02:25	100
BTV		
Coscubiela, Joan	Comissions Obreres (CCOO)	10.2
Álvarez, Josep Maria	Unió General de Treballadors (UGT)	7.4
Saliba, Ghassan	Comissions Obreres (CCOO)	3.7
Tomàs, Miquel	Sindicat del Taxi de Catalunya (STAC)	2.7
Fidalgo, José María	Comissions Obreres (CCOO)	2.2
<i>Total Sindicats</i>	6:24:39	100
Citvív		
Roldán, Manuel	Comissions Obreres (CCOO)	28.6
Broncano, Àngels	Confederació General del Treball (CGT)	12.3
Coscubiela, Joan	Comissions Obreres (CCOO)	8.7
Álvarez, Josep Maria	Unió General de Treballadors (UGT)	8.7
Maria Dolores (militant)	Confederació General del Treball (CGT)	5.4
<i>Total Sindicats</i>	0:06:07	100
Localia		
Coscubiela, Joan	Comissions Obreres (CCOO)	8.5
Rius, Carolina	USTEC-STES	5.8
De Torres, Ferran	USTEC-STES	5.0
Garcia Biel, Manel	Comissions Obreres (CCOO)	4.0
Soto, José María	Grup de Taxistes Independents (GTI)	4.0
<i>Total Sindicats</i>	0:40:26	100

Font: elaboració pròpia

amb les reivindicacions i les problemàtiques pròpies de l'activitat agrària.

Resta per comentar breument la presència de dos membres la Unió Sindical de Treballadors de l'Ensenyament de Catalunya (USTEC-STES) entre els cinc representants sindicals que obtenen més temps de paraula a Localia. Efectivament, aquesta organització sindical de l'àmbit de l'ensenyament obté un percentatge gens menyspreable en aquesta cadena (13,1%) que, de fet, és l'única que hi atorga un temps de paraula superior al 10%.

Per tant, els grups sindicals que més atreuen l'atenció dels mitjans són aquells que compten amb un major nombre d'afiliats, és a dir, CCOO i la UGT. A més, els dirigents d'aquests sindicats a Catalunya se situen entre els que concentren més temps de paraula a TV3, TVE a Catalunya i BTV. Les intervencions d'aquests dirigents no se ceneixen a notícies estrictament relacionades amb el món laboral, sinó que també es produeixen en el si de notícies de contingut marcadament polític i/o social. També resulta significativa la presència tant de Matías Carnero, president del comitè d'empresa de SEAT, i de Joan Caball, coordinador general de la Unió de Pagesos, en els llocs més destacats de TV3 i TVE a Catalunya. La presència del

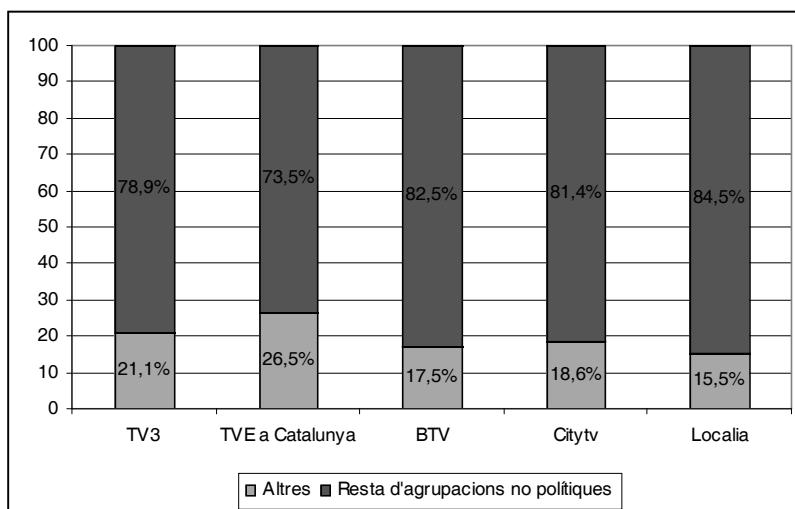
primer es concentra en el segon semestre del 2005, coincidint amb el conflicte laboral que va viure aquesta empresa. La presència del segon, en canvi, és més o menys constant al llarg de temps i ve a reforçar una pràctica generalitzada a la majoria d'emissores que han tendit a atorgar al sindicat Unió de Pagesos una presència mediàtica notable.

Quan participen en les notícies els actors englobats dins l'agrupació *Altres*?

Dins de la categoria *Altres*, com ja indicàvem a l'inici de l'article, s'inclouen tots els actors que intervenen a les notícies com a part implicada en els fets narrats quan no es poden incloure en cap de les agrupacions establertes perquè no formen part de cap col·lectiu.

No obstant això, cal advertir que aquesta definició només és aplicable a partir del setembre de 2004, atès que en aquesta data es va produir un canvi metodològic que va implicar la introducció del concepte d'*interès* a l'hora d'acordar la pertinença dels actors en aquesta agrupació i la seva conseqüent indexació. Així, si fins llavors

Quadre 27. Temps de paraula de l'agrupació *Altres* respecte del temps de paraula de la resta d'agrupacions no polítiques

Font: elaboració pròpia

s'indexaven tots els actors als quals s'atorgava veu dins la notícia, inclosos els testimonis i els visitants o assistents a actes diversos, a partir d'aquell moment només es tenen en compte els actors afectats d'alguna manera per la informació presentada.

Quant a la presència de l'agrupació *Altres* respecte al total d'agrupacions no polítiques en les diferents cadenes analitzades, s'observa que el percentatge oscil·la entre el 26,5% de TVE a Catalunya i el 15,5% de Localia (vegeu el quadre 27).

Així, amb l'excepció de TVE a Catalunya, on ocupa el primer lloc, l'agrupació *Altres* és la segona que més temps de paraula aglutina dins del conjunt de les agrupacions d'actors no polítics, darrera dels *Actors culturals*.

Com ja s'ha comentat en altres articles, la presència elevada d'aquesta agrupació en una emissora pot constituir un indicador d'una tendència a fer prevaler la informació dels testimonis per sobre de la dels experts, posant de manifest un estil periodístic més *pròxim* i menys analític. En

aquest sentit, tot i que cap de les cadenes analitzades destaca de manera clara sobre la resta en aquest aspecte, es podria afirmar que el model més proper a aquest estil seria el de TVE a Catalunya, mentre que Localia se situaria en l'altre extrem.

El quadre 28 mostra el percentatge de temps de paraula atorgat a l'agrupació *Altres* en relació amb la temàtica de la notícia en què s'insereix. S'hi han exclòs les informacions relatives als esports, el temps i el trànsit, atès que en aquest tipus de notícies rarament hi apareixen actors i l'aparició dels inclosos dins l'agrupació *Altres* en particular, és ínfima, quan no inexistent.

Així, de la distribució temàtica de les informacions en què s'atorga veu a l'agrupació *Altres*, en destaca, en primer lloc, la gran importància de les notícies de *societat* respecte a la mitjana: oscil·len entre el 43,6% de Citytv i el 57% de Localia, xifres que en molts casos tripliquen les corresponents al total de temps de notícia dispensat a aquestes matèries a les emissores analitzades. D'altra banda, també

Quadre 28. Percentatge de temps de paraula de l'agrupació *Altres* en relació amb la temàtica de les informacions

Temàtica	TV3	TVE a Catalunya	BTV	Citytv	Localia
Art i cultura	5,8	3,8	7,8	6,7	7,2
Ciència i tecnologia	0,9	0,4	0,5	-	0,3
Conflictes socials	8,9	14,0	18,1	26,2	12,2
Crònica internacional	3,9	1,0	2,3	4,2	1,2
Crònica política	9,1	6,0	5,6	5,4	4,2
Economia i negocis	4,6	6,1	5,4	2,4	8,4
Educació i ensenyament	3,1	2,0	2,6	4,3	3,4
Medi ambient	6,3	6,4	2,5	-	0,5
Mitjans de comunicació i telecomunicacions	0,8	0,7	0,5	-	-
Sanitat	3,3	3,7	4,1	6,6	3,8
Societat	48,2	51,6	48,0	43,6	57,0
Treball	5,2	4,2	2,6	0,7	1,8
Total	100	100	100	100	100

Font: elaboració pròpia

resulta destacable el temps de notícia atorgat als conflictes socials, que, de nou, triplica l'atorgat a aquest tipus d'informacions de mitjana.

Resulta evident, doncs, que els actors inclosos dins la categoria *Altres*, apareixen primordialment en les notícies de *societat* i en les relatives a conflictes socials en totes les cadenes analitzades. No obstant això, es donen alguns contrastos entre cadenes pel que fa a aquesta darrera temàtica, atès que el percentatge d'*Altres* a qui es dona veu dins les informacions relatives a conflictes socials és superior a BTV i Citytv respecte a la resta, especialment en comparació de TV3. D'altra banda, la cadena autonòmica és la que atorga temps de paraula a més integrants de l'agrupació *Altres* dins de les informacions de crònica política.

Però quines són les notícies que concentren un nombre major de declaracions dels actors que conformen l'agrupació *Altres*? En primer lloc destaquen, amb diferència, les informacions relatives a l'esfondrament del barri del Carmel, que, tot i ser un fet puntual, va incidir de manera considerable en les dades genèriques referents al temps de paraula dels tres anys d'anàlisi, a causa de la seva llarga durada. Així, els *Altres* vinculats a aquest esdeveniment, conformats principalment per veïns i afectats, arriben a ocupar un 7% del total de la categoria.

Un altra temàtica que té una alta presència d'actors compresos dins l'agrupació *Altres* és la immigració, amb un 4% del total. En efecte, si es fa una anàlisi detallada dels actors pertanyents a aquesta categoria a qui s'atorga veu, s'observa que els immigrants de procedència diversa conformen un grup amb un pes específic considerable.

També cal destacar la importància del temps de paraula atorgat als actors que integren l'agrupació *Altres* apareguts dins de les informacions sobre els atemptats de l'11-M (un 3% del total d'*Altres* apareixen vinculats a aquest fet). Els participants en els actes de rebuig a la guerra contra l'Iraq (2,3%), igual que els del Fòrum 2004 (1,7%), també fan incrementar de manera notable el nombre d'actors pertanyents a l'agrupació. La resta de la categoria, la conformen un grup molt heterogeni d'actors: manifestants, persones implicades en judicis, estudiants, afectats i víctimes de diferents esdeveniments o catàstrofes, usuaris del transport públic, etc.

Si, a més, s'analitza el pes específic de l'agrupació *Altres* en relació amb el conjunt d'agrupacions d'actors no polítics al llarg del període d'anàlisi, tan sols es detecten dos mesos en el quals les cadenes analitzades han registrat puntes corresponents a un temps de paraula superior a la mitjana. Es tracta del març de 2004, amb motiu dels atemptats de l'11-M, i del febrer de 2005, quan es va produir l'esfondrament al barri del Carmel, esdeveniments que van provocar l'augment puntual de declaracions d'afectats fins a tal punt que, com s'ha vist, han incidit en les xifres globals del període analitzat.

També resulta interessant assenyalar que dins de l'agrupació *Altres* el percentatge de temps de paraula atorgat a les dones és molt superior a la mitjana (que està al voltant del 20% del total), atès que en totes les cadenes analitzades supera el 40%:

Aquestes dades confirmen que la única agrupació en què les dones que apareixen en els teletinformatius tenen un pes

Quadre 29. Percentatge del temps de paraula dels actors inclosos dins l'agrupació *Altres* en funció de la variable sexe

Emissora	% Dones	% Homes
TV3	41,8	58,2
TVE a Catalunya	40,9	59,1
BTV	41,0	59,0
Citytv	42,5	57,5
Localia	43,0	57,0

Font: elaboració pròpia

específic considerable (tot i que mai superior al del sexe masculí) és la d'*Altres*. És a dir, a les dones se'ls atorga veu en una proporció similar a la dels homes únicament quan actuen com a afectades per tragèdies o esdeveniments diversos, però sense representar cap institució o col·lectiu ni actuar com a expertes.

La presència de l'agrupació *Altres* respecte al total d'agrupacions no polítiques oscil·la entre el 26,5% de TVE a Catalunya i el 15,5% de Localia. Amb l'excepció de TVE a Catalunya, on ocupa el primer lloc, aquesta categoria és la segona que aglutina més temps de paraula, darrere dels *Actors culturals*. Pel que fa al percentatge de temps de paraula atorgat a l'agrupació en relació amb la temàtica de la notícia en què s'insereix, destaca la gran importància de les notícies de societat i les relatives a conflictes socials, amb percentatges que tripliquen els dispensats habitualment a aquestes matèries. Les informacions que concentren un nombre major de declaracions dels actors que conformen l'agrupació són, amb diferència, les relatives a l'esfondrament del barri del Carmel, seguides de les vinculades amb la immigració, els atemptats de l'11-M, els actes de rebuig a la guerra contra l'Iraq i el Fòrum 2004. La presència de l'agrupació *Altres* en els teleinformatius s'ha mantingut molt estable al llarg del període analitzat, amb només dos moments puntuals en què es produeix un petit augment del temps de paraula: el març de 2004, amb els atemptats de l'11-M, i el febrer de 2005, amb l'esfondrament al barri del Carmel. Per últim, cal assenyalar que, dins d'aquesta agrupació, el percentatge de temps de paraula atorgat a les dones en totes les cadenes supera el 40%, una xifra que duplica l'habitual.

El tractament de la variable sexe en els teleinformatius

Carmina Puig i Isabel Sánchez

- *En aquest article s'estudia el temps de paraula atorgat al sexe femení als teleinformatius del període 2003-2005 des de diverses òptiques. Primerament s'estableix el percentatge de temps de paraula i de nombre d'inserts que tenen les dones respecte els homes a cada emissora, concretant, a més, si pertanyen a agrupacions polítiques o no polítiques i l'evolució al llarg dels tres anys. Seguidament se seleccionen els grans ítems informatius de cada emissora en els quals les dones tenen un temps de paraula superior al 75% del temps total per tal d'estudiar en quines notícies es dona veu a les dones. Finalment, es compara la proporció real de dones membres dels governs català i espanyol a les dues legislatures del període analitzat i el seu reflex en els temps de paraula concedits als teleinformatius.*

Paraules clau

Pluralisme, teleinformatius, Catalunya, sexe, dones, homes

L'evolució del temps de paraula en funció de la variable sexe

La presència dels actors en els teleinformatius ve determinada pel nombre d'inserts (inserció d'imatges i veu d'un actor polític o no polític, sense que hi intervingui cap mena de locució per part del mitjà) i pel temps de paraula (durades d'aquests inserts). En totes les cadenes analitzades, en el període 2003-2005, tant el temps de paraula, com el nombre d'inserts és molt superior en el cas del sexe masculí que del sexe femení. En aquest sentit, el temps de paraula dels homes als teleinformatius oscil·la entre el 74% de Localia i el 82,5% de TV3. Paral·lelament, el nombre d'inserts d'homes a Localia correspon al 74,4% del nombre total d'inserts. Aquest percentatge és similar en totes les cadenes, amb el puntal de TV3, que arriba a un 80,7%. Per tant, es pot afirmar que, en totes les emissores analitzades, i durant el període 2003-2005, qui té dret a paraula és, en percentatge molt superior, el sexe masculí.

Si distingim entre les agrupacions d'actors polítics i no polítics, veiem que, malgrat que en tots els casos el percentatge de temps de paraula del sexe femení és sempre inferior al del masculí, en el cas dels actors polítics és sensiblement més baix que en el dels actors no polítics. A TV3, TVE a Catalunya, BTV i Citytv el percentatge de temps de paraula d'actors polítics femenins oscil·la entre el 9,5% i el 13,2% del total; en les mateixes emissores, el percentatge de temps de paraula d'actors no polítics femenins oscil·la entre el 24,8% i el 34,5%. Per tant, si la presència de dones amb dret a paraula en els teleinformatius ja és ínfima, en el cas del món polític la seva presència és encara inferior. Caldria valorar, però, si aquesta baixa representació es correspon a la realitat política del país quant a paritat. Localia, per la seva part, atorga un percentatge de temps de paraula al sexe femení superior al

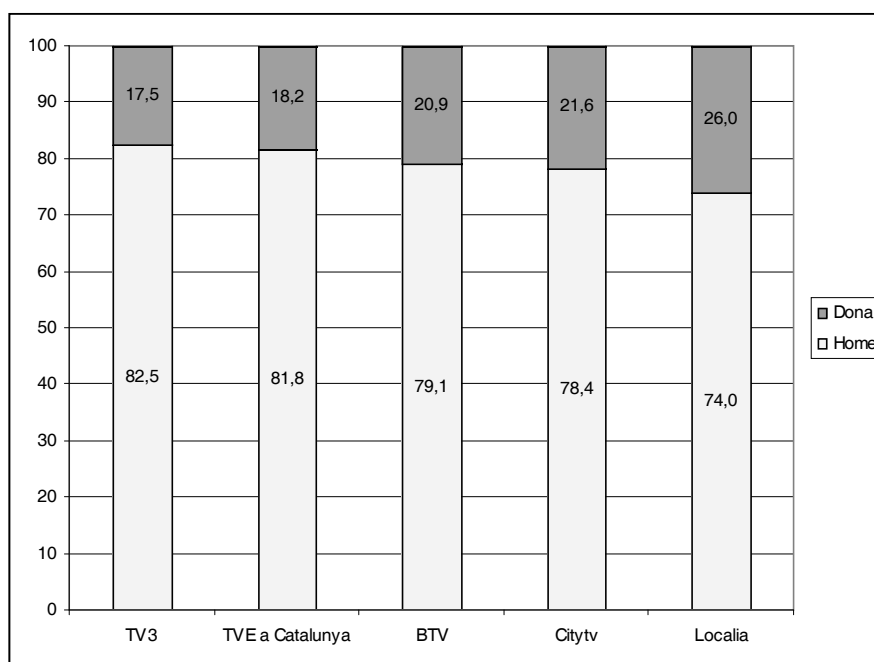
Carmina Puig i Isabel Sánchez
Analistes dels Serveis Tècnics del CAC

Quadre 1. Percentatge de temps de paraula i de nombre d'inserts en funció de la variable sexe per cadena (2003-2005)

Emissora	Temps de paraula		Nombre d'inserts	
	Home	Dona	Home	Dona
TV3	82,5	17,5	80,7	19,3
TVE a Catalunya	81,8	18,2	79,5	20,5
BTV	79,1	20,9	77,2	22,8
Citytv	78,4	21,6	78,2	21,8
Localia	74,0	26,0	74,4	25,6

Font: elaboració pròpia

Quadre 2. Percentatge de temps de paraula en funció de la variable sexe per cadena

Font: elaboració pròpia

de la resta de cadenes: un 20,6% en el cas dels actors polítics i un 30,9% en el cas dels actors no polítics.

De l'observança de les figures diacròniques (vegeu quadres 4 i 5) es desprèn que el temps de paraula de les dones es manté en nivells molt inferiors al dels homes al llarg dels tres anys en totes les emissores. Citytv no es pot comparar amb les altres perquè els seus teletinformatius acostumen a donar poc temps de paraula als actors i, per tant, la presència d'inserts hi és intermitent al llarg dels anys.

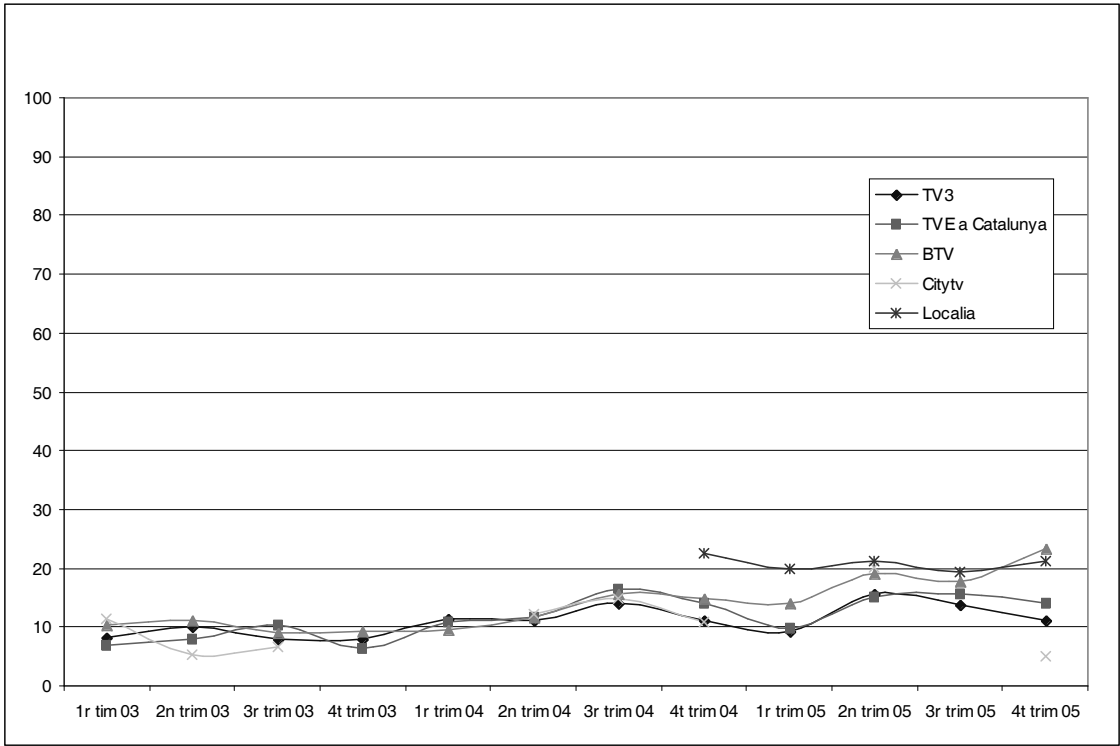
En el cas de les agrupacions polítiques, la tendència es manté en totes les cadenes per sota del 24% del temps de paraula total, malgrat que se n'observa un lleuger augment respecte als inicis de 2003. Si el primer trimestre de 2003 les emissores atorgaven d'un 7% a un 11,5% del temps de paraula a les dones pertanyents a agrupacions polítiques, l'últim trimestre de 2005 el percentatge havia passat d'un 11% a un 23,3%. Citytv, com ja hem dit, no és comparable amb la resta.

Quadre 3. Percentatge de temps de paraula de les agrupacions polítiques i no polítiques en funció de la variable sexe

Cadena	Agrupació	Home	Dona
TV3	Agrupacions polítiques	89,0	11,0
	Agrupacions no polítiques	75,2	24,8
TVE a Catalunya	Agrupacions polítiques	88,4	11,6
	Agrupacions no polítiques	72,3	27,7
BTV	Agrupacions polítiques	86,8	13,2
	Agrupacions no polítiques	72,1	27,9
Citytv	Agrupacions polítiques	90,5	9,5
	Agrupacions no polítiques	65,5	34,5
Localia	Agrupacions polítiques	79,4	20,6
	Agrupacions no polítiques	69,1	30,9

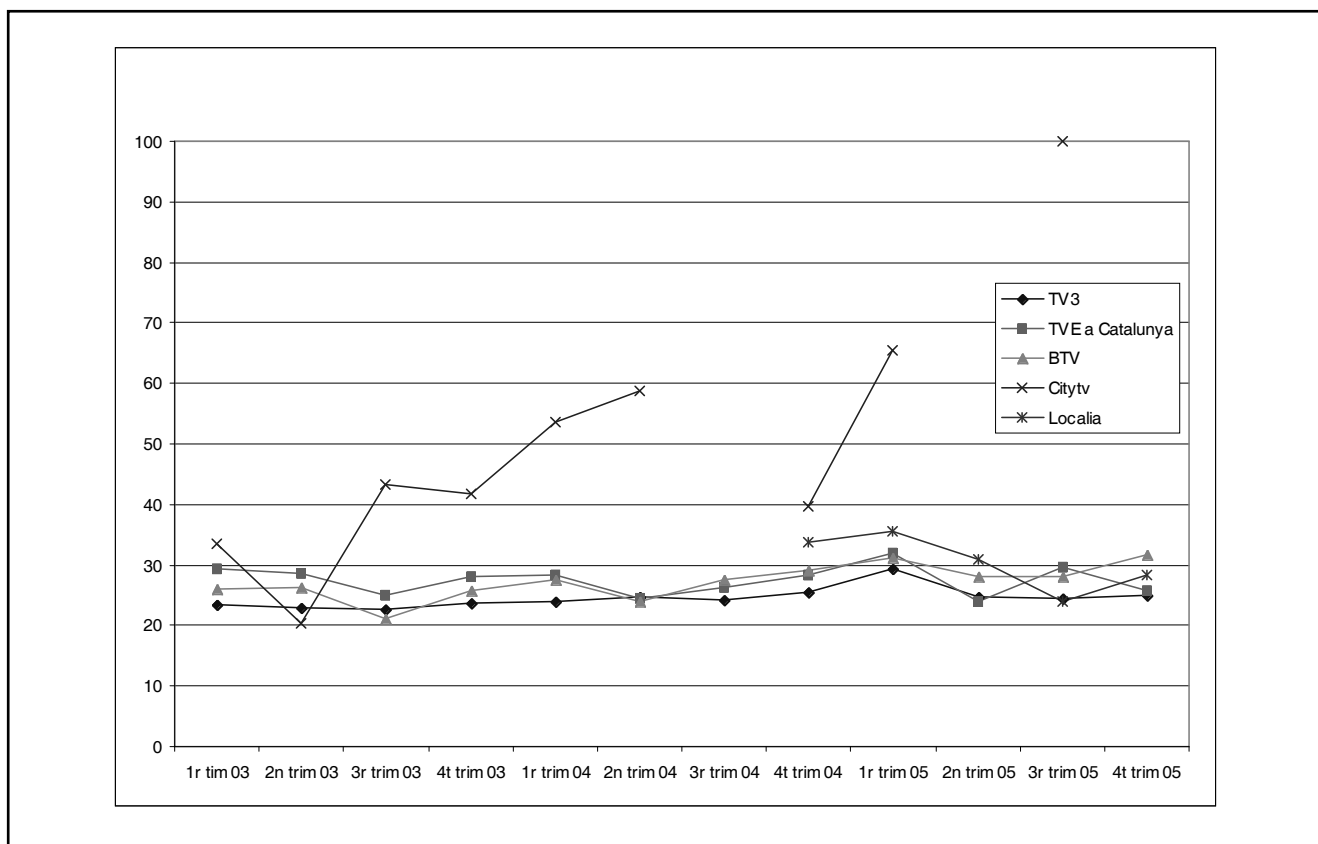
Font: elaboració pròpia

Quadre 4. Evolució del temps de paraula de les dones pertanyents a agrupacions polítiques

Font: elaboració pròpia

Quadre 5. Evolució del temps de paraula de les dones pertanyents a agrupacions no polítiques

Font: elaboració pròpia

En el cas de les agrupacions no polítiques, l'evolució del temps de paraula del sexe femení es manté entre el 21,2% i el 35,5%. Aquest percentatge és superior al que concentren les agrupacions polítiques, però en aquest cas no s'observa cap tendència a l'augment.

El temps de paraula en els teletinformatius es concedeix al sexe masculí en un percentatge molt superior al del sexe femení. Quan es tracta de donar veu a actors representants d'agrupacions polítiques, aquest percentatge masculí encara augmenta més; per contra, les dones de les agrupacions no polítiques, malgrat mantenir-se en inferioritat, guanyen alguns punts. L'evolució del temps de paraula en funció de la variable *sexe* al llarg dels tres anys és estable en el cas de les agrupacions d'actors no polítics i amb una tendència a l'augment de la presència del sexe femení en el cas dels actors polítics.

Els esdeveniments amb més d'un 75% del temps de paraula a dones

Per seleccionar els ítems informatius s'han ordenat tots els grans temes amb més temps de paraula i, dels que superaven els dos minuts, se n'han destriat els que atorgaven més d'un 75% del temps de paraula al sexe femení. Aquest criteri s'ha aplicat a TV3, TVE a Catalunya i BTV. Atès que la mostra de teletinformatius de Localia és molt inferior a la resta i que Citytv té una quantitat d'inserts ínfima, s'ha decidit no incloure'ls en aquesta anàlisi.

Totes les emissores incorporen, entre els principals ítems que atorguen un temps de paraula elevat a les dones, les notícies en què elles són el tema central: *Dia Internacional de la Dona Treballadora*, *Dia Internacional contra la Violència de Gènere*, *Dia Mundial contra el Càncer de Mama*,

Quadre 6. TV3. Ítems informatius amb un total de temps de paraula total superior als 2 minuts i un percentatge superior al 75% atorgat al sexe femení

Ítem informatiu	% temps paraula sexe femení	Total temps paraula
Dia Internacional contra la Violència de Gènere (2004)	100,0	0:05:09
Dia Mundial Contra el Càncer de Mama	100,0	0:02:43
Dia Internacional de la Dona Treballadora (2005)	100,0	0:02:25
Onada de calor (estiu 2005)	94,7	0:03:08
Incendi a Girona (14/11/04)	93,5	0:02:49
Nova directiva europea sobre el tabac	89,8	0:02:46
Dia Internacional de la Dona Treballadora (2003)	88,3	0:02:25
Aixecament de rebels a Haití	87,2	0:04:02
Ajudes econòmiques a mares treballadores	86,8	0:02:47
Dia Internacional contra la Violència de Gènere (2003)	83,0	0:05:24
Judici a un professor de karate acusat d'abusos sexuals	76,6	0:05:03
Dia Internacional de la Dona Treballadora (2004)	75,4	0:07:44

Font: elaboració pròpia

Ajudes econòmiques a mares treballadores i *Cimera Euro-med Dones*. Les cadenes, no obstant, també donen un alt temps de paraula al sexe femení en altres ítems informatius; tot i que sovint no coincideixen entre elles.

TV3, a més dels ítems ja mencionats relacionats amb les dones, dona un temps de paraula important al sexe femení en altres esdeveniments: *l'Onada de calor de l'estiu de 2005* té un alt percentatge d'inserts de dones representants del món sanitari i del Govern de Catalunya (la Consellera de sanitat Marina Geli). *L'Incendi a Girona a mitjan novembre de 2004* també dona veu majoritàriament a les dones, ja siguin representants de l'agrupació *Altres* (veïnes afectades per l'incendi) com del Govern de l'Ajuntament de la ciutat (l'alcaldeessa Anna Pagans). La *Nova directiva europea sobre el tabac*, i en concret, les notícies relacionades amb la possibilitat d'incloure fotografies en els paquets de cigarretes, inclou molts inserts de dones representants de diverses agrupacions: sanitàries (metgesses), econòmiques (empresàries), del Govern de l'Estat (la ministra de sanitat Ana Pastor) i *Altres* (fumadores). Així mateix, *l'Aixecament de rebels a Haití*, el primer trimestre de 2004, repercuteix en les famílies espanyoles que estaven en procés d'adjudica-

ció d'un infant en adopció; és per això que hi ha un alt percentatge d'inserts femenins de l'agrupació *Altres* (mares adoptives), el món associatiu (cooperants) i el Govern de Catalunya (Departament de Benestar i Família de la Generalitat). Finalment, el *Judici a un professor de karate acusat d'abusos sexuals* (maig de 2005) incorpora força inserts femenins provinents de l'advocada, de la psicòloga forense, de la coordinadora de l'Associació de Dones Agredides Sexualment i d'una professora.

A TVE a Catalunya trobem que el *Dia Mundial de l'Alzheimer* hi ha un predomini de temps de paraula provinent del sexe femení: de metgesses, psicòlogues, voluntàries, de la presidenta de l'AFAB (Associació de Familiars amb Malalts d'Alzheimer de Catalunya) i de la Consellera de sanitat de la Generalitat. En l'ítem informatiu *Inici del curs escolar 2005-2006* hi ha una gran quantitat d'inserts de Marta Cid, consellera d'ensenyament de la Generalitat, i de diverses mestres. *El primer aniversari dels atemptats de l'11-M* incorpora un percentatge alt de temps de paraula de dones pertanyents com la fiscal de l'Audiència Nacional, la portaveu de l'Associació de Víctimes de l'11-M Pilar Manjón, de la portaveu del Govern espanyol i de la Consellera d'interior

catalana. Finalment, en l'ítem informatiu *Paralització de l'aplicació de la Llei de qualitat de l'ensenyament*, hi figuren inserts de la consellera d'Ensenyament catalana, de les dues ministres espanyoles de Cultura, Educació i Esports del moment (la del PP i la del PSOE, que relleva la primera el mes d'abril de 2004), de la vicepresidenta de la FAPAC

(Federació d'Associacions de Mares i Pares d'Alumnes de Catalunya) i d'una directora d'un centre de secundària.

Cal fer un esment especial al fet que TVE a Catalunya no incorpora, en aquests principals ítems informatius, cap insert del sexe femení pertanyent a l'agrupació *Altres* (actors ocasionals afectats d'alguna manera per la notícia, però

Quadre 7. TVE a Catalunya. Ítems informatius amb un total de temps de paraula total superior als 2 minuts i un percentatge superior al 75% atorgat al sexe femení

Ítem informatiu	% temps paraula sexe femení	Total temps paraula
Dia Mundial de l'Alzheimer	89,3	0:02:20
Inici del curs escolar 2005-2006	88,5	0:02:36
Dia Mundial Contra el Càncer de Mama	86,8	0:02:31
1r aniversari de l'11-M	85,9	0:05:05
Paralització de l'aplicació de la LOCE	85,7	0:02:27
Dia Internacional contra la Violència de Gènere (2003)	84,4	0:03:00
Dia Internacional contra la Violència de Gènere (2004)	81,6	0:02:16

Font: elaboració pròpia

Quadre 8. BTv. Ítems informatius amb un total de temps de paraula total superior als 2 minuts i un percentatge superior al 75% atorgat al sexe femení

Ítem informatiu	% temps paraula sexe femení	Total temps paraula
Dia Internacional del llibre infantil	100,0	0:04:24
Dia Internacional contra la Violència de Gènere (2004)	100,0	0:03:12
Dia Mundial Contra el Càncer de Mama	93,3	0:03:58
Cimera Euromed Dones	90,9	0:03:06
Dia Internacional de la Dona Treballadora (2005)	90,1	0:15:08
Dia Mundial de l'Alzheimer	88,3	0:08:59
Dia Internacional contra la Sida	87,6	0:14:45
Llei Orgànica d'Educació	87,1	0:02:58
Dia Internacional contra la Violència de Gènere (2003)	83,0	0:05:05
Protocol de Kyoto	82,1	0:02:36
Dia Internacional de la Dona Treballadora (2004)	81,4	0:05:45
Saló del Llibre de Barcelona 2005	77,7	0:06:43
Judici per l'assassinat de dues policies a l'Hospitalet	76,6	0:02:04
Inauguració del nou mercat de Santa Caterina	76,1	0:10:57

Font: elaboració pròpia

que no es poden incloure en cap de les agrupacions polítiques i no polítiques establertes).

En la notícia *Dia Internacional del llibre infantil*, BTV dona el 100% del temps de paraula al sexe femení, amb la inclusió d'inserts d'una llibretera i d'una directora d'editorial, per tant, ambdues representants del món cultural. Una gran quantitat del temps de paraula del *Dia Mundial de l'Alzheimer* s'atorga a dones representants del món sanitari, del món associatiu, del Govern de Catalunya, de l'Ajuntament de Barcelona, de l'agrupació *Altres* (familiars i cuidadores de malalts d'alzheimer) i d'*Expertes* (psicòlogues i educadores socials). A la notícia *Dia Internacional contra la Sida* predomina també el temps de paraula del sexe femení: metgesses, representants d'Administracions locals, Conselleres de benestar social i família i de salut de la Generalitat, així com diverses portaveus d'associacions relacionades amb la malaltia: Comitè 1r de Desembre, ACTUA, Fundació Salut i Comunitat, Stop Sida, Amnistia Internacional, Metges Sense Fronteres i Acció contra la fam. Els informatius de BTV, en la notícia *Llei Orgànica d'Educació*, també atorguen un alt percentatge de temps de paraula a dones representants del Govern català (Marta Cid), del Govern de l'Estat (María Teresa Fernández de la Vega i María Jesús Sansegundo), del PP (Ana Pastor), de FAPAC i dels sindicats CC.OO i USTEC. En l'ítem informatiu *Protocol de Kyoto*, hi intervenen, amb diversos inserts, la ministra de medi ambient Cristina Narbona i una professora universitària. Quan al *Saló del Llibre de Barcelona 2005*, hi ha un temps de paraula elevat de la directora del saló i d'una membre del comitè organitzador, així com d'una professora. El temps de paraula atorgat al sexe femení en la notícia del *Judici per l'assassinat de dues policies a l'Hospitalet* correspon a la Consellera d'interior de la Generalitat, a Núria de Gispert (CiU), a una representant de l'Associació de dones juristes Themis i a la presidenta del TSJC. Ja per acabar, el temps de paraula de dones en l'ítem informatiu *Inauguració del mercat de Santa Caterina* va dirigit majoritàriament a paradistes, a la presidenta de l'Associació de comerciants del mercat i a Benedetta Tagliabue, una de les arquitectes.

Així doncs, es pot afirmar que els ítems informatius que atorguen més temps de paraula al sexe femení coincideixen, en totes les cadenes, amb els temes centrats amb les dones: *Dia Internacional de la Dona Treballadora*, *Dia Internacional contra la Violència de Gènere*, *Dia Mundial*

contra el Càncer de Mama, *Ajudes econòmiques a mares treballadores* i *Cimera Euromed Dones*. A part d'aquestes notícies comunes, cada cadena té notícies diferents que atorguen més del 75% del temps de paraula a les dones, sovint per raons diferents: judicis on les advocades són dones, incendis a ciutats governades per dones, notícies relacionades amb conselleries dirigides per dones, ítems informatius relacionats amb el món educatiu, etc. Per tant, les dones tenen més temps de paraula que els homes bàsicament en aquells en temes relacionats amb elles mateixes i també en aquells que, per la circumstància del moment, en són protagonistes.

La relació entre el percentatge de dones dins els governs català i espanyol i la seva representació mediàtica

Per determinar si la proporció real de dones dins dels governs català i espanyol queda reflectida en el temps de paraula que se'ls atorga en els teletinformatius, s'efectua una comparativa entre les diferents legislatures compreses dins del període d'estudi (gener de 2003-desembre de 2005): les VI i VII del Govern de Catalunya, corresponents als presidents Jordi Pujol i Pasqual Maragall, i la VII i VIII del Govern espanyol, presidides per José M. Aznar i José Luis Rodríguez Zapatero.

Cal aclarir que l'anàlisi inclou únicament els membres dels governs en sentit estricte, és a dir, els presidents i els consellers i les conselleres o els i les ministres i que la variable que s'ha fet servir per avaluar aquesta presència ha estat sempre el temps de paraula atorgat i no el nombre d'inserts.

Atès que s'ha detectat que a Citytv i Localia la presència mensual de membres dels governs tant català com de l'Estat és molt baixa i, sovint, nul·la, s'ha decidit excloure aquestes dues cadenes de l'anàlisi.

En primer lloc cal comentar que el percentatge de temps de paraula atorgat a les dones membres dels diferents governs està, en general, lleugerament per sobre de la mitjana corresponent al total d'actors. Aquest fet és especialment destacable si es té en compte que la proporció de dones a les quals s'atorga veu dins del món polític és encara inferior a la global: oscil·la entre l'11% de TV3 i el 13,2% de BTV.

Per tal de facilitar la comparativa de l'evolució de la

Quadre 9. Percentatge de temps de paraula atorgat als membres del governs català i espanyol del sexe femení per cadena i legislatura

Emissora	% de temps de paraula del sexe femení			
	Govern català		Govern espanyol	
	VI legislatura (Pujol)	VII legislatura (Maragall)	VII legislatura (Aznar)	VIII legislatura (Rodríguez Zapatero)
TV3	10,7	16,2	13,3	23,7
TVE a Catalunya	15,0	22,9	8,9	21,2
BTV	16,2	24,0	12,3	27,0

Font: elaboració pròpia

presència de dones en els teletinformatius entre les diferents legislatures del període analitzat s'han elaborat els quadres 10 i 11 que corresponen als governs català i espanyol, respectivament. Cal aclarir que en el tipus de gràfica utilitzat els percentatges de temps de paraula no són els propis de cada mes, sinó que corresponen a la mitjana mòbil mensual juntament amb la dels dos mesos anteriors.

A més de les dades relatives al temps de paraula, a les gràfiques també s'indica el percentatge de dones dins del govern a cada legislatura i, si s'escau, les modificacions en aquest sentit provocades per canvis en els titulars de les conselleries o els ministeris.

El més destacable dels quadres 10 i 11 és que el percentatge de dones integrants dels governs de totes les legislatures és sempre considerablement superior al percentatge de temps de paraula atorgat pels teletinformatius de les tres cadenes analitzades. Com a les dades genèriques sobre la variable *sexe*, BTV és la cadena que més temps de paraula dóna a les dones de les agrupacions corresponents als governs català i espanyol.

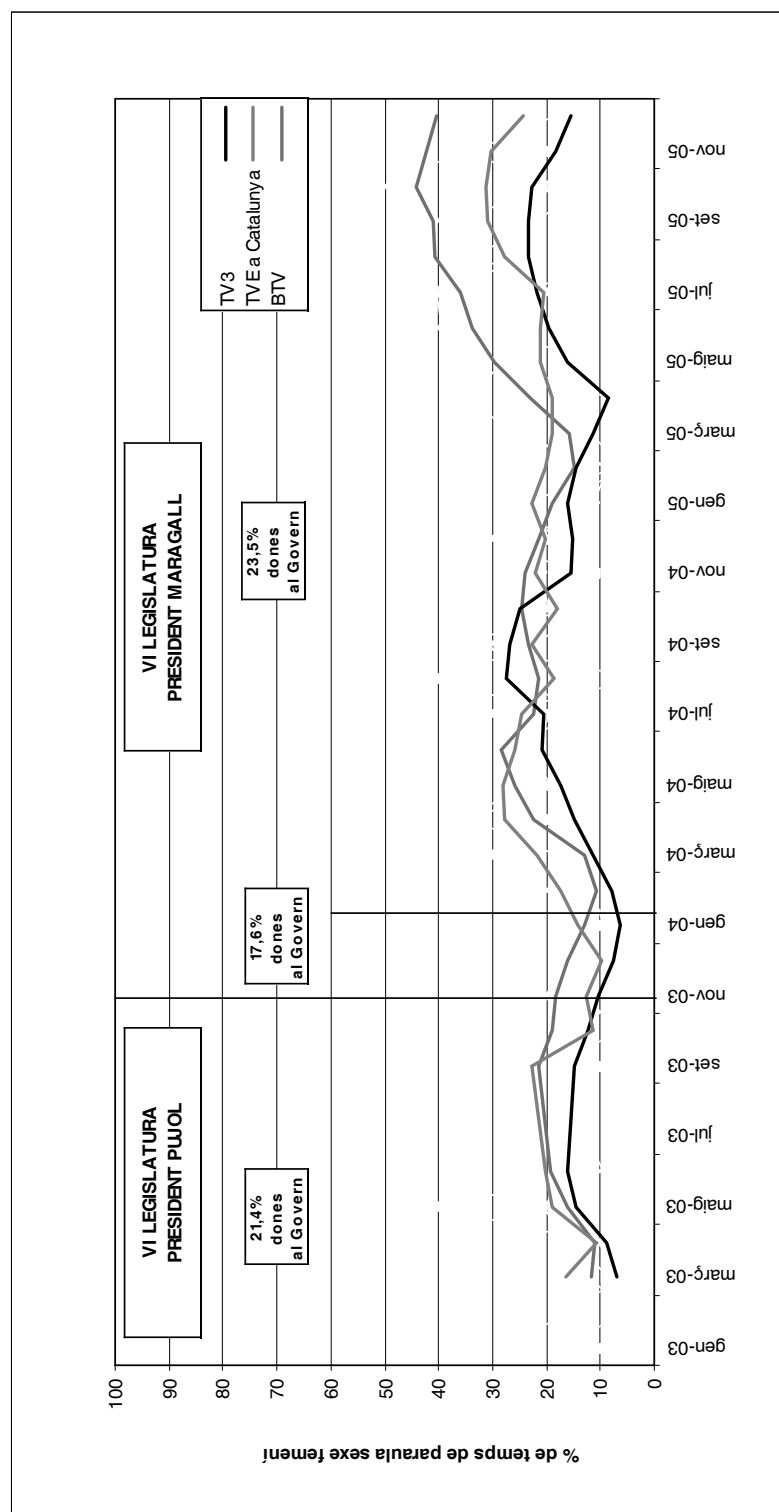
Tant a les legislatures catalanes com a les espanyoles, les línies de tendència de les tres cadenes analitzades sempre mostren una clara similitud: les puntes i les baixades coincideixen en el temps, i revelen la seva relació amb l'actualitat informativa, que provoca que s'atorgui més temps de paraula a un determinat membre femení del govern durant un període concret.

Entrant ja en l'anàlisi detallada de les gràfiques, el quadre 10 mostra com durant el darrer any de la VI legislatura, presidida per Jordi Pujol, no es va produir cap canvi en el govern

que afectés el percentatge de dones, per la qual cosa es va mantenir durant tot aquest període en un 21,4%. En canvi, durant la VII legislatura catalana, el 23 de febrer de 2004, Marta Cid passa a substituir Josep Bargalló com a responsable de la Conselleria d'Educació. En aquest moment el percentatge de dones en el Govern passa d'un 17,6% (xifra que, de fet, només afecta un període dos mesos i mig) a un 23,5%, percentatge que es manté fins al final de 2005. Aquí cal comentar que, tot i que durant la VII legislatura el percentatge de dones en el Govern català és només dos punts percentuals superior al del període Pujol, el temps atorgat als membres femenins del govern de Maragall pels teletinformatius és considerablement superior. Aquest augment es fa especialment acusat durant la segona meitat de 2005.

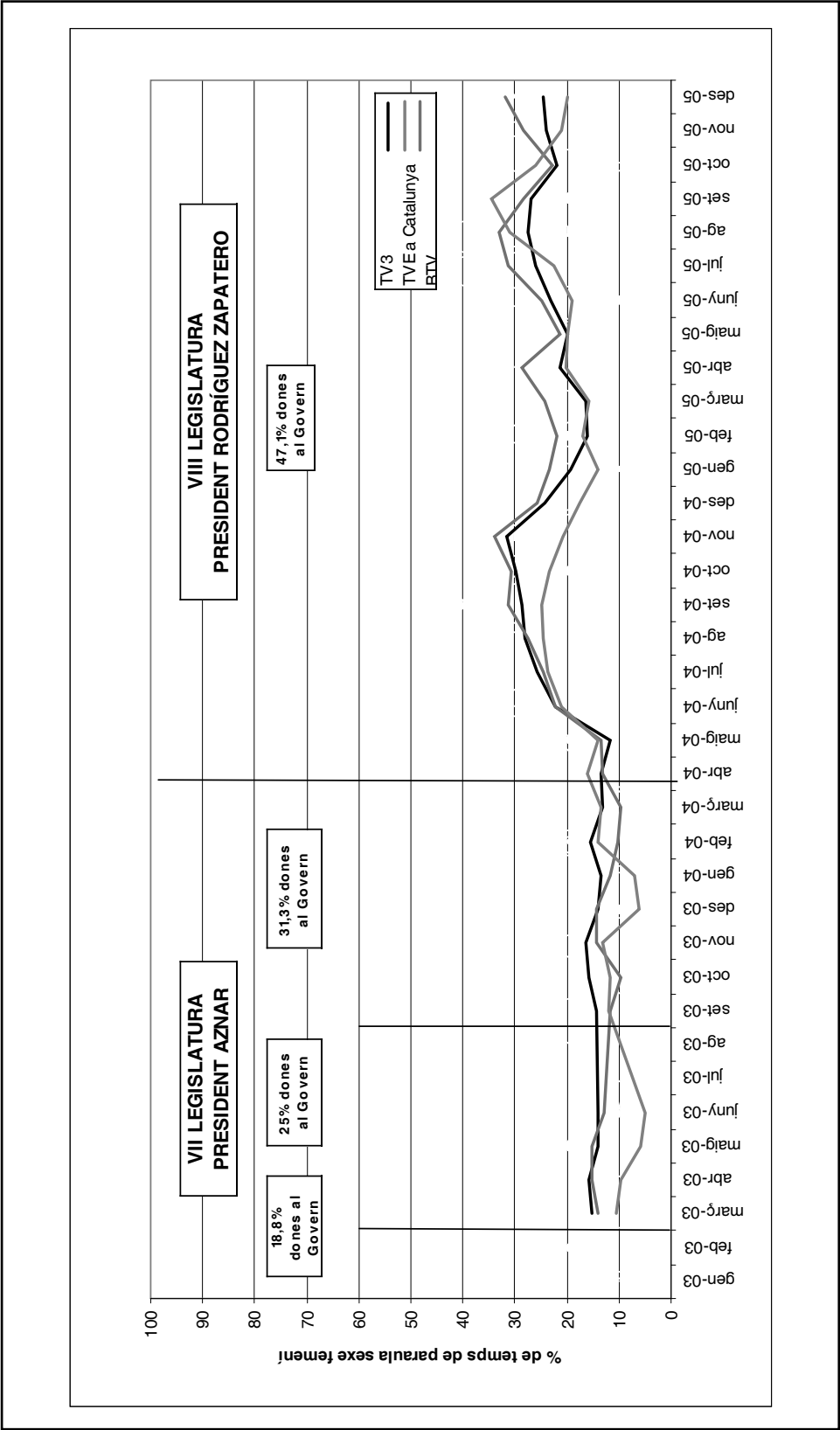
Quant al quadre 11, el període analitzat, corresponent a la VII legislatura espanyola, destaca perquè s'hi produeixen dos canvis en el Govern que fan augmentar gradualment el percentatge de dones. El primer s'escau el 28 de febrer de 2003, amb la substitució del ministre de Medi Ambient, Jaime Matas, per M. Elvira Rodríguez i provoca que el percentatge de dones del Govern espanyol passi d'un 18,8% a un 25%. La següent renovació es produeix el 5 de setembre de 2003 amb la substitució de Javier Arenas, que ocupava la cartera d'Administracions públiques, per Julia García Valdecasas, cosa que torna a incrementar la xifra de dones al Govern espanyol, que ara representa un 31,3% del total. Aquests dos canvis, però, no es veuen reflectits en el percentatge de temps de paraula femení atorgat per cap de les cadenes.

Quadre 10. Evolució del temps de paraula del sexe femení dins del Govern català

Font: elaboració pròpia

Quadre 11. Evolució del temps de paraula del sexe femení dins del Govern espanyol

Font: elaboració pròpia

D'altra banda, el govern de la legislatura presidida per Rodríguez Zapatero es caracteritza per ser el primer govern paritari de la història de l'Estat espanyol, format per 8 ministres homes i 8 dones, i no pateix cap canvi en aquest sentit durant el període objecte d'anàlisi. Cal tenir en compte que aquest article, a més dels i les ministres i els consellers i les conselleres, també inclou els presidents en el còmput relatiu als governs, per la qual cosa, el percentatge de dones corresponent a la VIII legislatura és d'un 47,1%. Durant aquesta legislatura, i a diferència de l'anterior, es fa molt palesa la relació entre l'augment de la proporció de dones en el Govern espanyol i l'increment del seu temps de paraula en els teleinformatius. No obstant això, cal deixar clar que en cap moment aquesta xifra no s'apropa a la real, atès que en cap període arriba al 40% de mitjana, tot i la important presència mediàtica de la ministra portaveu, M. Teresa Fernández de la Vega.

En conclusió, es pot dir que el percentatge de dones dels governs catalans i espanyols de totes les legislatures analitzades és sempre considerablement superior al temps de paraula que els atorguen els teleinformatius de les tres emissores objecte d'estudi. Malgrat això, s'observen algunes diferències entre legislatures. Així, tot i que en el període Maragall analitzat el percentatge de dones en el Govern català és només de dos punts percentuals superior al del període Pujol, el temps atorgat als membres femenins del seu govern pels teleinformatius és considerablement superior. Durant la legislatura de govern de Rodríguez Zapatero, en canvi, i a diferència de l'anterior, es fa molt palès que l'augment de la proporció de dones en el govern afecta al temps de paraula atorgat pels teleinformatius a aquest col·lectiu. No obstant això, aquest temps de paraula en cap moment s'apropa a la xifra real, tot i el fet que el càrrec de portaveu del govern, amb una gran presència mediàtica, està ocupat per una dona, M. Teresa Fernández de la Vega. Finalment, el fet que en les tres cadenes les línies de tendència mostrin un paral·lelisme clar prova la relació existent entre el temps de paraula atorgat a les dones membres del govern i l'actualitat informativa.

Els altres pluralismes: perspectives de futur sobre l'anàlisi del pluralisme

Rafael Jorba

■ *Com a valoració final del monogràfic, l'article incideix en la necessitat de ser plurals i respectar l'alteritat dels mitjans de comunicació com a base democràtica elemental. L'autor fa una perspectiva de futur quant al seguiment del pluralisme que el CAC duu a terme amb regularitat i que s'ha d'adaptar a l'aparició de més canals amb la televisió digital terrestre, ha d'introduir paràmetres qualitatius en els seus informes d'observança de pluralisme polític i trobar vies per mesurar els altres pluralismes.*

Paraules clau

Pluralisme, periodisme, mitjans de comunicació, servei públic, ràdio, televisió

Dic sovint, a tall de provocació, que l'objectivitat no existeix i que l'esforç de pluralitat és allò que més s'hi acosta. Serem objectius en la mesura que integrem la variable del pluralisme –dels pluralismes, en plural– en la tasca quotidiana del periodisme. Es tracta de refer el mirall trencat, cada tros del qual ens ajuda a reconstruir el trencaclosques d'una realitat polièdrica. Aquesta metàfora té un valor universal –l'han utilitzada Espriu i Tagore– i ens diu que la veritat es reflecteix en un mirall trencat, que cada trosset en reproduïx una petita part i que com més trossos aconseguim reunir més ens apropem a la veritat sencera. Hi ha també una altra metàfora, que evoca l'escriptor José María Ridao en un llibre recent, i que ens parla d'un soldat que patrullava pels passadissos d'un edifici. De sobte es va trobar davant d'un home uniformat i armat amb un fusell, amb una expressió de pànic al rostre. Instintivament, va situar el seu propi fusell en posició i va disparar: el seu enemic no es va desplomar, sinó que la seva pròpia imatge es va esquarterar en mil bocins... El soldat havia disparat contra ell mateix, reflectit en un mirall.

Aquestes dues metàfores ens serveixen per a subratllar una necessitat i per a alertar d'un perill. La necessitat de ser plurals, d'integrar el pluralisme com una de les funcions dels mitjans audiovisuals. I el perill de projectar en els altres les nostres pròpies pors, de creure que la millor manera d'afirmar una identitat és destruir la identitat de l'altre, és a dir, l'alteritat. Aquest darrer és un fenomen atàvic, accentuat, però, per la mateixa complexitat de les societats globalitzades. En aquest context, la doble tasca dels mitjans de comunicació és preservar la pluralitat i respectar l'alteritat. Per tant, el respecte del pluralisme en totes les seves dimensions esdevé una necessitat del conjunt del sistema audiovisual i una missió específica del servei públic, com ho assenyala la Llei de la comunicació audiovisual de Catalunya.

Rafael Jorba

Conseller ponent de pluralisme

En concret, l'article 115 d'aquesta llei atribueix al Consell de l'Audiovisual de Catalunya la funció de "vetllar pel respecte del pluralisme polític, religiós, social, lingüístic i cultural, i també per l'equilibri territorial". Aquesta és la tasca que realitzen els analistes dels serveis tècnics del CAC, a manera de *cervell d'obra* de tot el dispositiu, i els articles dels quals es recullen en aquest número de *Quaderns*, amb l'aportació del professor Joan Botella, exconseller ponent de pluralisme.

Estem davant d'un treball consolidat, tant pel que fa a la metodologia com als diferents conceptes de referència. Així, a partir del setembre de l'any 2002 i després de diferents assaigs, el CAC elabora i publica els informes sistemàtics sobre l'observança del pluralisme en la ràdio i la televisió, amb una periodicitat mensual, però en trimestres lliscants, de manera que les dades tenen una doble referència, mensual i trimestral. És des d'aquesta base sòlida i consolidada, bo i salvaguardant-ne les eines d'anàlisi que han mostrat la seva eficàcia, que el Servei d'Anàlisi de Continguts es disposa a donar un nou pas endavant en una triple direcció: implementar el model de seguiment del pluralisme en el marc de la multiplicitat de programes que suposa la introducció de la TDT local, introduir elements de valoració qualitativa en les dades i analitzar de manera sistemàtica els altres pluralismes, amb informes trimestrals i de tendència, que s'afegirien als informes mensuals sobre pluralisme polític.

Val a dir, pel que fa al seguiment del pluralisme polític, que la introducció de paràmetres qualitius permetrà avaluar no només el respecte quantitatiu d'aquest pluralisme, sinó també la qualitat de la informació política. Es tracta d'un factor major, com ho ha recordat el ple del Consell, pel fet que una informació de qualitat afavoreix la tria democràtica de la ciutadania i, per tant, reforça la qualitat de la democràcia mateixa. Des d'aquesta òptica, el Consell va fer una primera valoració qualitativa de l'*Informe específic de pluralisme durant la campanya de les eleccions al Parlament de Catalunya 2006*, que constata que els dos descriptors temàtics que apareixien amb una freqüència més alta –gairebé del 50%– eren *dinàmica política*, definida com les al·lusions genèriques a les actituds dels candidats –la picabaralla política, en llenguatge col·loquial–, i *pactes electorals i postelectorals*. "El resultat –dèiem aleshores– fa que les qüestions programàtiques i els ítems que més preo-

cupen a l'electorat, de les infraestructures a la immigració, quedin en segon pla. (...) Ens trobem –concloïem– davant d'un fenomen que interpel·la totes les parts –els protagonistes de la notícia i els professionals que en fan la tria– i que, en un o altre grau, no és aliè a la davallada crònica de la participació electoral".

La introducció de nous paràmetres qualitius en els informes mensuals de pluralisme polític facilitarà avançar en l'anàlisi de qualitat de la informació i permetrà mesurar-ne, per exemple, el grau de *governamentalització* –la presència dels diferents governs en el conjunt dels temps de paraula. Tanmateix, el seguiment dels altres pluralismes –social, cultural, territorial, religiós...– és el repte de futur que afronta aquest Consell i també els altres organismes reguladors de la seva naturalesa en les societats globalitzades del segle XXI. Cal recordar, des d'aquesta perspectiva, que la llei catalana de l'audiovisual no només atribueix al servei públic aquesta missió específica, sinó també "la promoció activa de la convivència cívica, el desenvolupament plural i democràtic de la societat, el coneixement i el respecte de les diverses opcions i manifestacions polítiques, socials, lingüístiques, culturals i religioses presents al territori de Catalunya. En aquest context és necessari l'ús de tots els llenguatges, formats i discursos que dins el respecte i l'atenció a la diversitat i el pluralisme, permetin el diàleg, la comprensió i la cohesió entre les diverses opcions, i entre les diverses àrees del territori de Catalunya" (article 26.3.g).

La lectura d'aquests preceptes permet entreveure la tasca que queda per fer en el foment i la promoció dels altres pluralismes. També en el seguiment de la seva observança i pel que fa al dret d'accés a l'espai audiovisual públic dels grups socials i culturals significatius (article 26.4). No és aquest l'espai ni el moment d'avançar propostes concretes, però sí de fer reflexions i explorar les pistes del *full de ruta* que caldrà seguir.

Pel que fa a l'equilibri territorial, la ràdio i la televisió de proximitat són un dels trets diferencials del model comunicacional català. Cal que ho segueixin sent i, des d'aquesta òptica, cal també que la progressiva implantació de la TDT local n'asseguri la continuïtat. Els factors de proximitat i d'interactivitat d'aquests mitjans són també instruments de cohesió territorial i social. Això no obstant, cal que els mitjans audiovisuals del servei públic de la Generalitat

acompleixin també la seva missió específica de respecte de l'equilibri territorial, oi més quan les dades d'aquest monogràfic assenyalen un dèficit notable: els municipis de menys de 5.000 habitants que apareixen en els informatius de TV3 ho fan principalment en notícies de successos o catàstrofes mediambientals. Caldria, per tant, corregir aquesta tendència i repartir millor la televisió entre tot el territori de Catalunya.

D'altra banda, en relació amb el pluralisme social, cal fomentar la presència en els mitjans audiovisuals públics d'àmbit nacional i local dels diversos sectors socials, inclosa l'anomenada *nova immigració*. Es perfilen a l'horitzó dos riscos igualment perversos. El primer, a curt termini, és una tendència a la notícia-espectacle, amb amalgames d'ítems que desdibuixen o embruten el rostre de l'altre. El segon risc, a mig termini, és l'emergència de mitjans de caire comunitarista, és a dir, d'aquells mitjans que es focalitzen en una comunitat social concreta pel dèficit del caràcter obert a totes les comunitats que hauria de tenir el servei públic.

Pel que fa al pluralisme religiós, s'imposen les regles de joc de la laïcitat —el respecte de la llibertat religiosa i de culte, amb una carta de drets i deures compatible per tothom— davant la temptació d'una deriva laïcista amarada de vells tics anticlericals. No cal tampoc oblidar, en relació amb les noves religions en escena, que si es vol que els seus membres acceptin i practiquin els deures que s'imposen al conjunt de la ciutadania, caldrà que puguin gaudir dels mateixos drets, inclòs el respecte de la llibertat religiosa i de culte. La concreció d'aquests principis en l'espai audiovisual públic és una assignatura pendent. I ho és també en relació amb religions de major tradició històrica.

Heus aquí, al capdavant, uns breus apunts sobre la tasca que planteja definir i mesurar els altres pluralismes. La complexitat d'aquest exercici rau en la creixent complexitat de la societat mateixa. Caldrà defugir les respostes amb blanc o negre. El mitjans de comunicació, això no obstant, no estan acostumats als grisos. L'audiència, a més a més, fomenta els anomenats *fast thinkers*, en expressió del sociòleg Pierre Bourdieu, és a dir, dels *pensadors ràpids*, que donen respostes simples a problemes complexos. Un exemple d'aquesta tendència és el programa *59 segundos*, de TVE, amb un format que alimenta la demagògia enfront de la pedagogia que caldria esperar d'un mitjà audiovisual

públic. La tendència a l'espectacularització, sumada al culte de l'emoció, són dos corrents de fons del conjunt del sistema mediàtic i, en particular, de l'audiovisual que fomenten el pas de l'*homo sapiens* a l'*homo videns* (Giovanni Sartori) i a l'*homo sentiens* (Michel Lacroix). És funció específica del servei públic preservar l'equilibri del sistema per frenar aquesta mutació de l'espècie.

Val a recordar que la democràcia no és sinònim d'absència de conflictes, sinó la forma civilitzada de resoldre'ls i de fer prevaler l'interès general. Es basa en el debat contradictori, amb un mínim denominador comú de valors que no estan subjectes a la demoscòpia. Aquests valors s'inscriuen en les constitucions —és el cas, per exemple, de l'abolició de la pena de mort a Europa— per tal que la nau dels nostres sistemes democràtics no es deixi emportar pel cant de les sirenes dels neopopulismes. Aquests valors constitucionals —*valors republicans*, en diuen a la veïna França— es lliguen a la Constitució de la mateixa manera que Ulisses es va lligar al pal major de la seva nau per no acabar sucumbint al cant de les sirenes. Avui, quan els seus cants s'escolten amb força i el populisme i la demagògia guanyen terreny polític i mediàtic, és també missió específica del servei públic de l'audiovisual saber lligar aquests valors amb la seva informació i programació diàries. I és tasca d'aquest Consell continuar vetllant per la seva observança.

La revisió sobre el servei públic audiovisual al Regne Unit: el debat entre l'Ofcom i la BBC

Martí Petit

- *Aquest article analitza la revisió de servei públic que va dur a terme l'Ofcom, l'autoritat reguladora de l'audiovisual i de les telecomunicacions del Regne Unit. L'Ofcom Review of Public Service Television Broadcasting¹ va ser una consulta que es va dur a terme en tres fases al llarg dels anys 2004-05 i que partia d'una anàlisi de l'Ofcom que contenia alguns plantejaments de caire liberalitzador. Aquest fet va provocar un intens debat ideològic amb la BBC, recollit en el present article, i mostra la necessitat d'una intervenció pública decidida en el sector audiovisual. Al final, la revisió esmentada va concloure, entre altres qüestions, que era necessari mantenir el caràcter de servei públic de tots els operadors audiovisuals, sigui quina sigui la seva titularitat.*

Paraules clau

Servei públic, digitalització, Ofcom, BBC, Regne Unit, mercat audiovisual

Context general del sector audiovisual al Regne Unit

Fins a la dècada dels noranta, es pot dir que el model televisiu britànic era un híbrid entre el sistema de l'Europa continental i el dels EUA. Als països de la Comunitat Europea d'aleshores, la televisió era un servei en règim de monopoli públic, mentre que als EUA, es va establir des dels inicis un sistema d'oligopoli privat amb una competència restringida. La liberalització dels anys noranta, prèvia a la digitalització, va trencar els monopolis públics als Estats europeus i va multiplicar l'oferta televisiva als EUA.

Al Regne Unit trobem un sector públic molt potent (BBC) acostumat des dels seus inicis a la competència amb el sector privat (ITV, des del 1954). El 1981 es va atorgar una nova llicència a Channel 4, una societat anònima de propietat pública, però que es finança mitjançant la publicitat. Des dels inicis de la radiodifusió al Regne Unit, la legislació va establir que es tractava d'un servei públic, fos quina fos la titularitat de l'operador. Així, tant les televisions públiques (BBC, Channel 4 i S4C) com les privades (ITV i Five) són serveis públics per llei, i estan subjectes a reglamentacions que enumeren les seves obligacions específiques.

La BBC, Channel 4 i S4C tenen accés gratuït a l'ús de l'espectre radioelèctric (un bé públic escàs), circumstància que els imposa un plus d'exigència pel que fa a producció i programació. Per la seva banda, ITV i Five tenen un accés

Martí Petit

Cap la unitat de Relacions Internacionals del Consell de l'Audiovisual de Catalunya i cap de redacció de Quaderns del CAC

¹ Hem optat per traduir l'expressió *Public Service Broadcasting (PSB)* per "servei públic audiovisual". Les raons d'aquesta opció són diverses: si bé la consulta de l'Ofcom té com a punt de partida la radiodifusió televisiva, planteja l'ampliació del concepte de servei públic a l'àmbit de l'ample de banda i de les noves aplicacions digitals.

subvencionat a l'espectre (el paguen per sota del preu que el Govern els el podria fer pagar d'acord amb el rendiment comercial que en poden treure). El 2003, ITV va pagar un total de 239 milions de lliures (358 milions d'euros), mentre que Five, 33 milions (49,5 milions). Les obligacions de servei públic que tenen aquests operadors, si bé són costoses, són menys exigents que les de la BBC i Channel 4. D'altra banda, la BBC és l'únic operador que rep subvenció directa,

mitjançant el cànon (o *licence fee*) que, segons dades de l'Ofcom, el 2004 va ser de 3.000 milions de lliures (4.500 milions d'euros).

Pel que fa a S4C, és el canal en llengua gal·lesa, creat el 1982, que emet unes hores al dia utilitzant la freqüència de Channel 4 al País de Gal·les. Rep subvenció directa del Departament de Cultura, Mitjans de Comunicació i Esports del Govern britànic.

Quadre 1. Principals característiques del sistema televisiu britànic fins al 1996

	Any de creació	Titularitat	Finançament	Accés a l'espectre
BBC	BBC1: 1922-27* BBC2: 1964	Pública	Cànon	Gratuït
ITV	1954	Privada	Publicitat	Subvencionat
Channel 4	1981	Pública	Publicitat	Gratuït
Five	1996	Privada	Publicitat	Subvencionat
S4C	1982	Pública	Subvenció i publicitat	Gratuït

Font: Ofcom.

* La British Broadcasting Company (sic) es va crear el 1922. La primera Royal Charter (licència de la BBC que estableix els seus deures i obligacions) va entrar en vigor l'1 de gener de 1927 i va establir el seu nom definitiu, British Broadcasting Corporation.

Quadre 2. Despesa total en programació dels cinc operadors de SP (BBC, ITV, Channel 4, Five i S4C) (En milions de lliures i preus de 2002. 1 £ = 1,5 €)

	1998	1999	2000	2001	2002
Horari màxima audiència	1.219	1.255	1.260	1.327	1.418
Horari NO màxima audiència	967	1.025	1.095	1.100	1.150
Desconnexions regionals i nacionals	296	321	342	363	384
TOTAL	2.482	2.601	2.697	2.790	2.952

Font: Ofcom.

Però arran de la migració digital (*switchover*, en terminologia britànica), el model de servei públic vigent durant cinquanta anys planteja algunes incògnites. La digitalització redueix el valor d'utilitzar un bé escàs com l'espectre (privilegi que, en contrapartida, obliga els operadors a complir costoses obligacions de servei públic). A més, els operadors comercials (ITV i Five) competeixen en un mercat publicitari cada vegada més fragmentat, veuen com els seus ingressos econòmics es redueixen i, doncs, minva la seva capacitat de produir el servei públic tal i com estableix la llei.

Això no obstant, els canals de servei públic van augmentar la despesa en programació un 19% en termes reals entre 1998 i 2002. Però si excloem els esports i els drets de cinema (on hi ha hagut una alta inflació de preus), el creixement de la despesa només ha estat del 8% en termes reals. Amb tot, algunes àrees han reduït el seu pressupost, com ara l'art i la cultura, la religió, infantil i l'educació. En total, la indústria televisiva britànica genera uns ingressos superiors als 9.000 milions de lliures i n'inverteix quasi 5.000 en programació, 2.500 dels quals corresponen a la producció original de programes per part de les cinc principals cadenes (vegeu els quadres 2, 3 i 4).

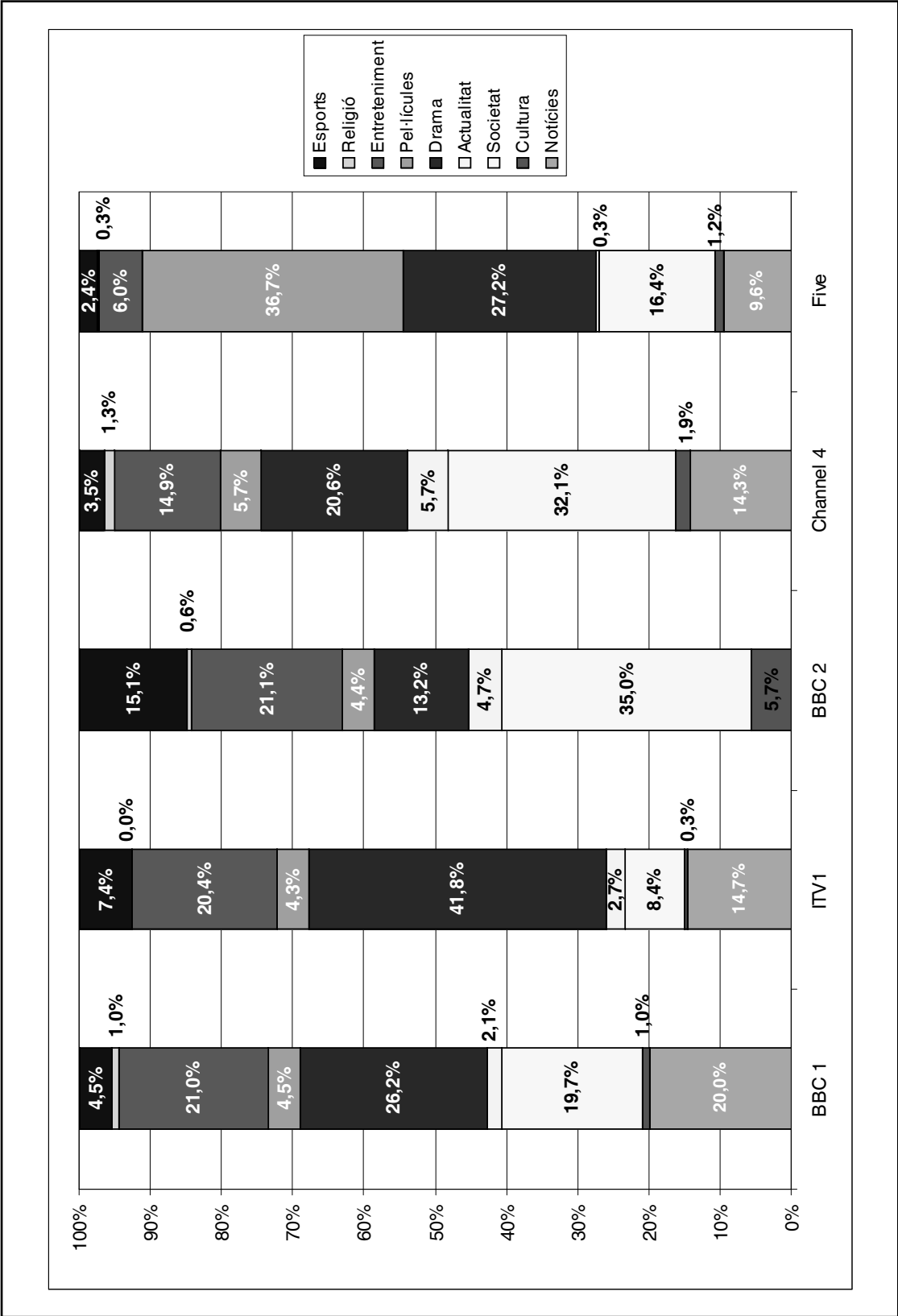
Quadre 3. Despesa total per gènere dels cinc operadors de SP (BBC, ITV, Channel 4, Five i S4C). Any 2002. (En milers de lliures. 1 £ = 1,5 €)

Gènere	Despesa total	Despesa/hora*	Variació % des de 1998
Notícies (<i>News</i>)	175.000	34	13%
Actualitat (<i>Current affairs</i>)	84.000	62	8%
Parlament	8.000	44	10%
Cultura (<i>Arts</i>)	49.000	93	-1%
Infantil	111.000	23	-7%
Religió	19.000	49	-20%
Societat (<i>Factual</i>)	357.000	58	0%
Educació	8.000	3	-58%
Drama	669.000	129	16%
Pel·lícules	165.000	30	3%
Entreteniment	411.000	80	12%
Esport	512.000	102	90%

Font: Ofcom.

* Cost mitjà de la despesa de producció de programes dels cinc operadors: 61.000 lliures per hora.

Quadre 4. Gèneres televisius per canal en hora de màxima audiència. Any 2002. (no inclou les desconexions regionals i nacionals)

Font: Ofcom.

La Communications Act 2003 i la definició de servei públic audiovisual

El 17 de juliol de 2003, la Corona britànica va sancionar la Communications Act 2003 (CA 2003)², una iniciativa del Govern Blair per unificar i actualitzar la legislació relativa al sector audiovisual. Una de les novetats d'aquesta llei va ser la creació d'una única autoritat reguladora convergent anomenada Office of Communications (Ofcom). L'Ofcom té competències tant en l'audiovisual com en les telecomunicacions i, d'aquesta manera, assumeix les funcions dels organismes reguladors preexistents, que es van dissoldre.

En el seu capítol IV, la CA 2003 defineix el servei públic (SP) com una política pública que ha de desplegar una àmplia intervenció en el mercat audiovisual britànic. Aquesta intervenció inclou la legislació, la regulació i el finançament públic del servei. El SP és també el conjunt dels operadors terrestres que tenen llicència, així com la tipologia de programes que aquests operadors han de produir i emetre d'acord amb la llicència que han obtingut.

- Així, els propòsits del SP audiovisual establerts per la CA 2003 són:
- Alta qualitat: la producció de programes ha de tenir uns estàndards de qualitat elevats.
 - Diversitat: la graella ha de tractar una ampli ventall de temes.
 - Multiculturalitat: les llengües i els grups socials del Regne Unit han de tenir accés i representació en l'audiovisual de servei públic.
 - Descentralització: les polítiques audiovisuals han de potenciar la producció fora de l'àrea M25 (Londres). Els estudis centralitzats i la integració vertical de la producció poden ser una conseqüència de l'antic duopoli.
 - Originalitat: els continguts han de ser d'estrena i de producció britànica, i no pas reposicions o programació comprada a l'estranger.
 - Caràcter atractiu: si la programació rep diners públics, ha d'arribar a una àmplia majoria de ciutadans, ha de tenir un nivell accessible i ha d'entretenir.
 - D'audiència massiva: el conjunt de les emissions ha de

Quadre 5. Quotes de producció per any natural. Cadenes analògiques terrestres (en % de les hores)

	BBC 1	BBC 2	ITV	Channel 4	Five
Independent	25%	25%	25%	25%	25%
Total original ⁽ⁱ⁾	70%	70%	65%	60%	51% ^(v)
Original en horari de màxima audiència	90%	80%	85%	70%	42%
Producció regional ⁽ⁱⁱ⁾	25% en total BBC	ídem BBC1	33%	30%	10%
Producció regional (% despesa)	30% en total BBC	ídem BBC1	40%	30%	10%
Programació de Proximitat ⁽ⁱⁱⁱ⁾	95% en total BBC1 i BBC2	ídem BBC1	90%	-	-
Producció europea ^(iv)	50%	50%	50%	50%	50%
Producció europea independent	10%	10%	10%	10%	10%

Font: Ofcom.

(i) Inclou les reemissions.

(ii) Producció de fora l'àrea M25 (Londres), inclou les reemissions.

(iii) Percentatge del total de la programació regional.

(iv) La Directiva europea TV sense fronteres exclou les notícies, esports i concursos de la quota de producció europea.

(v) El 2009 ha de ser del 60%.

2 Communications Act 2003. <<http://www.opsi.gov.uk/acts/acts2003/20030021.htm>>

Quadre 6. Quotes de programació setmanal (inclou reemissions). Cadenes analògiques terrestres (expressat en hores: minuts)

	BBC 1	BBC 2	ITV ⁱ	Channel 4	Five ⁽ⁱⁱ⁾
General (sense desconexions)					
Notícies i mèteo	26: 28 ^v	No quota	7: 00 ^(vi)	4: 00 ^(vi)	9:00 ^(viii)
Actualitat ⁽ⁱⁱⁱ⁾	7: 00 ^(viii)	^(viii)	1: 30	4: 00	2: 30
Religió			2: 00	1: 00	1: 00
Total infantil			7: 30 ^(ix)		10: 56
Drama infantil			1: 26		0: 46
Info infantil			1: 00		9: 10 ^(x)
Preescolar			1: 21		^(x)
Documentals ^(iv)			1: 45		2: 00
Educació ^(iv)			1: 45	7: 00	3: 00
Cultura ^(iv)			0: 45		0: 30
Escoles				6: 20	
Muticultural				3: 00	
Total general	33: 28^(viii)	^(viii)	22: 15	25: 20	29: 40
General màxima audiència					
Notícies	5: 16	No quota	2: 24	4: 00	2: 41
Actualitat	2: 00 ^{viii}	^{viii}	0: 40	1: 32	0: 12
Desconnexions Nacionals i Regionals	126: 12 ^{viii}	^{viii}			
Notícies			5: 30 ^(xi)		
Actualitat			0: 26 ^(iv)		
Altres			2: 34 ^(iv)		
Total Nacional i Regional			8: 30^(iv)		
Nacional i Regional Màxima audiència			3: 17^(xii)		

Font: Ofcom

(i) Tota la programació (excepte la de producció aliena) emesa des de les 9.25 h a les 24 h, excepte per a Religió, que inclou transmissions fins a la 1 h.

(ii) Tota la programació (excepte la de producció aliena) emesa des de les 6 h a les 24 h.

(iii) No inclou programes sobre consum.

(iv) Quotes indicatives només per ITV i Five.

(v) Inclou Breakfast news.

(vi) Exclou Breakfast news.

(vii) Inclou News Headlines.

(viii) BBC1 i BBC2 conjuntament, en totes les nacions i les regions.

(ix) Si s'inclou la producció aliena (comprada), la programació infantil d'ITV no ha de sumar menys de 10 hores setmanals.

(x) Inclou Preescolars.

(xi) Només s'hi compten les primeres emissions dels programes entre les 9.25 h fins a les 12.30 h. Aquestes xifres corresponen a una regió típica anglesa. Cada ITV regional i nacional té quotes específiques, algunes de les quals són més altes que el temps estàndard anotat. La programació en desconexions de la BBC no respon a quotes fixades per a cada regió i nació, tot i que el document BBC Statement of Programme Policy 2005-063 dona xifres indicatives, a l'apartat "Nations & regions".

(xii) Aquesta xifra inclou l'obligació d'emetre programes de 30 minuts de durada de dilluns a divendres amb temàtica regional i subregional, a més del compromís d'altres espais en horari de màxima audiència els dies laborables i cap de setmana, tal com s'especifica a l'ITV Charter.

servir a l'audiència més àmplia possible, en el conjunt de les diferents franges horàries del dia i mitjançant diversos tipus de programes (l'horari de màxima audiència –*peak-time*, en denominació britànica– és de 18 h a 22.30 h).

- Innovació: la programació han d'oferir idees noves o reinventar enfocaments ja establerts, i no pas copiar programes o plantejaments antics.
- Estimulant (*challenging*): sempre s'ha de fer pensar els espectadors i les espectadores.

Com succeeix a altres estats de la Unió Europea, el Regne Unit aplica una política de quotes que l'Ofcom, de manera flexible, ha de supervisar. Així, són objecte de suport i seguiment els següents tipus de programació:

- Programació que reflecteixi l'activitat cultural del Regne Unit (ja sigui mitjançant el drama, la comèdia, la cultura, la música o el cinema).
- Notícies i actualitat (britàniques i internacionals).
- Esport i oci.
- Educació.
- Ciència.
- Religió (incloent-hi els actes litúrgics).
- Programes referents a qüestions socials i internacionals.
- Programació infantil.
- Programació que reflecteixi les diferents comunitats,

interessos i tradicions dins del Regne Unit (incloent-hi aquells aspectes de les comunitats locals).

La BBC

Tal com estableix la secció 198 de la Communications Act 2003, l'Ofcom regula la BBC d'acord amb els preceptes de la *Royal Charter* i de l'*Agreement*. La *Charter* és la llicència reial per la qual queden definides les obligacions de la corporació pública britànica. L'*Agreement* és l'acord detallat entre la BBC i el Govern que deriva de la *Charter*, en què es reconeix la independència editorial dels mitjans estatals i on es detallen les obligacions de servei públic.

La *Charter* té una vigència de 10 anys, circumstància que permet al Govern una redefinició del rol, de les funcions i de l'estructura de la BBC cada cert període de temps. La vuitena *Charter* va ser aprovada el 1996 i va acabar la seva vigència el 31 de desembre de 2006. Amb l'objectiu de renovar la llicència de la BBC, el 9 de març de 2005, la Cambra dels Lords va crear el comitè de redacció de les noves atribucions de la Corporació. Aquest comitè va dur a terme una sèrie de consultes amb els agents implicats, entre els quals destaquen la mateixa BBC, l'Ofcom i el Departament de Cultura, Mitjans de Comunicació i Esports

Quadre 7. Quotes de producció per any natural a les cadenes digitals de la BBC (en % de les hores)

	BBC 3	BBC 4	CBeebies	CBBC	News 24	Parliament
Total original*	80%	70% aprox.	80% aprox.	70%	90%	90%
Original màx. aud. **	70%	50%				
Prod. Europea	90%	70% aprox.	90% aprox.	75% aprox.		
Prod. indep.	25%	25% en el conjunt dels canals restants				
Prod. regional	25% en el conjunt dels canals					
Prod. reg. (% despesa)	33% ***	30% en el conjunt dels canals restants				

Font: Ofcom.

* En els canals CBeebies, CBBC, News 24, Parliament, els percentatges inclouen la reemissió de programes estrenats en qualsevol canal de la BBC. Aquest criteri no és aplicable a BBC3 i BBC4.

** L'horari de màxima audiència a BBC3 i BBC4 és de les 19 h a les 24 h. En la resta de canals, és de les 18 h a les 22.30 h.

*** Des d'abril de 2004, BBC3 té un compromís específic del 33% de la despesa de producció regional

del Govern britànic, el responsable polític en darrera instància de la Royal Charter⁴. Sa Majestat va renovar la llicència el 19 de juliol de 2006, que va entrar en vigor el primer de gener de 2007. Es tracta d'un document d'una trentena de pàgines en què s'enumeren els principis genèrics que han de regir la BBC. En qualsevol cas, el debat seriós sobre el futur de la televisió pública britànica rau en la naturalesa del seu finançament. I aquest va ser un dels temes clau de la consulta de l'Ofcom.

Per llei, cada llar amb un televisor ha de pagar un cànon (*licence fee*), que el 2004-05 era de 121 lliures (185,5 euros). Gràcies a aquest impost, la BBC va obtenir el 2003-2004 un total de 2.820 milions de lliures (4.230 euros), 408 dels quals van ser una subvenció directa del Govern, que assumeix el cànon dels ciutadans majors de 75 anys. De tota manera, com succeeix amb tots els impostos, hi ha bosses de frau que són difícils de quantificar.

La despesa total de la BBC el 2003-2004 va ser de 2.994 milions de lliures, 4.491 milions d'euros (aquesta xifra inclou

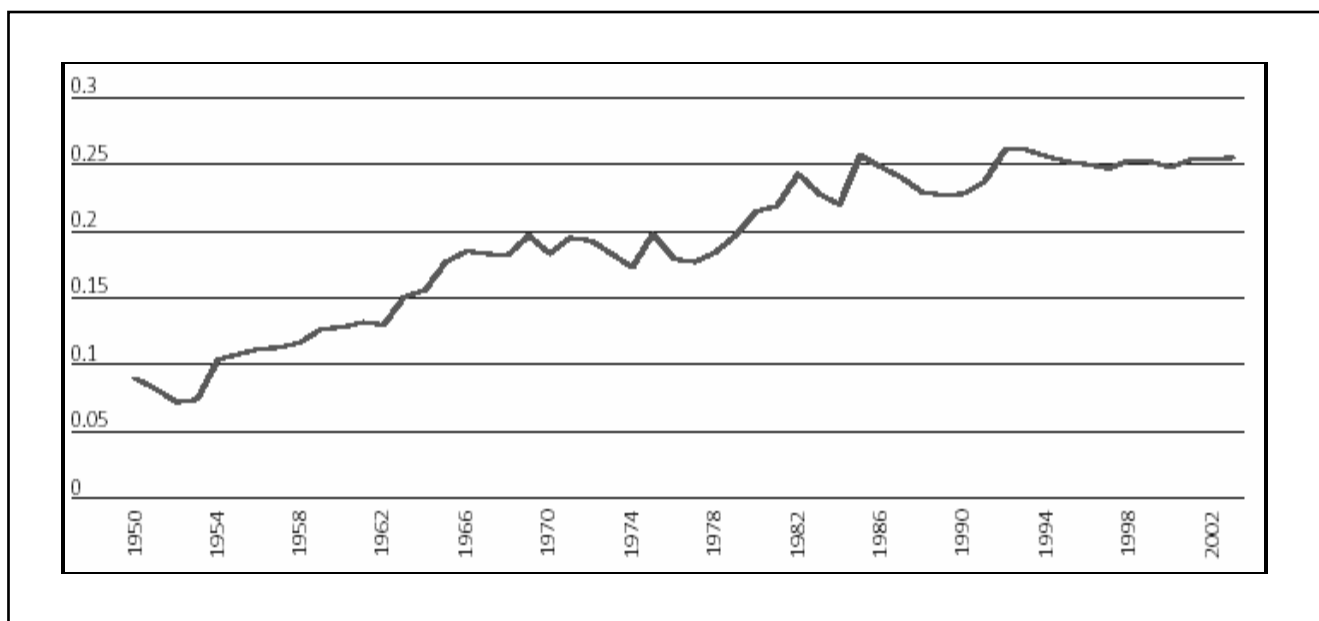
despeses generals d'administració, costos de transmissió i recapte del cànon). El diferencial negatiu dels ingressos per cànon (2.820 M lliures) i de les despeses (2.994 M lliures) es cobreix amb ingressos comercials i amb dèficit. Pel que fa als serveis televisius, l'Ofcom calcula que la despesa arriba a 2.320 milions de lliures (3.480 M €).

És en aquest context de canvis tecnològics, transformacions en el mercat i amb dos processos de revisió del servei públic, en el qual la BBC va publicar el seu posicionament de futur, *Building Public Value*. En aquest document, la BBC defineix els objectius de servei públic en una triple vessant:

- Generar valor per a les persones com a individus.
- Generar valor per a la societat en el seu conjunt (per a les persones com a ciutadans).
- Generar valor en el mercat augmentant-hi el seu rendiment econòmic.

La BBC reconeix les dificultats per mesurar el valor públic dels seus serveis i proposa aplicar un nombre de mesures

Quadre 8. Percentatge del producte interior brut del Regne Unit destinat al cànon

Font: Ofcom

4 Documentació sobre la renovació de la Royal Charter: BBC: <<http://www.bbc.co.uk/thefuture/charter/charter.shtml>> Departament de Cultura, Mèdia i Esports: <http://www.culture.gov.uk/what_we_do/Broadcasting/bbc_public_service_broadcasting/bbccharterreview.htm> Web específica: <<http://www.bbccharterreview.org.uk/>>

Quadre 9. Cost dels serveis televisius de la BBC. 2003-04 (en milions de lliures. 1 £ = 1,5 €)

Costos per serveis de televisió*	
BBC 1	812,3
BBC 2	365,2
TV nacional i regional	212,3
BBC 3	99,4
BBC 4	35,2
Cbeebies i CBBC	46,2
BBC News 24	23,5
BBC Parlament	2,5
TV interactiva	15,3
Costos per programació	
Informatius	73,5
Màrqueting, publicitat i esdeveniments	42,4
Costos d'emissió i navegació (<i>On-air trails and navigation</i>)	18,4
Recerca de mercat	11,4
Programes especials (marató, etc.)	64,2
Administració	258,9
Recaptació cànon	119,8
Costos transmissió	120,8
TOTAL	2.321,4

Font: Ofcom, a partir de l'Informe anual BBC 2003-04.

* BBC 1 és el canal generalista en obert de la Corporació.

BBC 2 és el segon canal en obert.

BBC 3 és el canal dedicat a la innovació, orientat a l'audiència més jove.

BBC 4 és el canal cultural de continguts més intel·lectuals.

Cbeebies és el canal didàctic per a infants menors de 5 anys.

CBBC és el canal infantil per a infants de 6 a 12 anys.

BBC News 24 és el canal informatiu.

BBC Parlament és el canal d'informació parlamentària.

alternatives com ara l'abast setmanal, la varietat de programes, la valoració qualitativa que en fa l'audiència, les dimensions de l'audiència i l'avaluació d'experts.

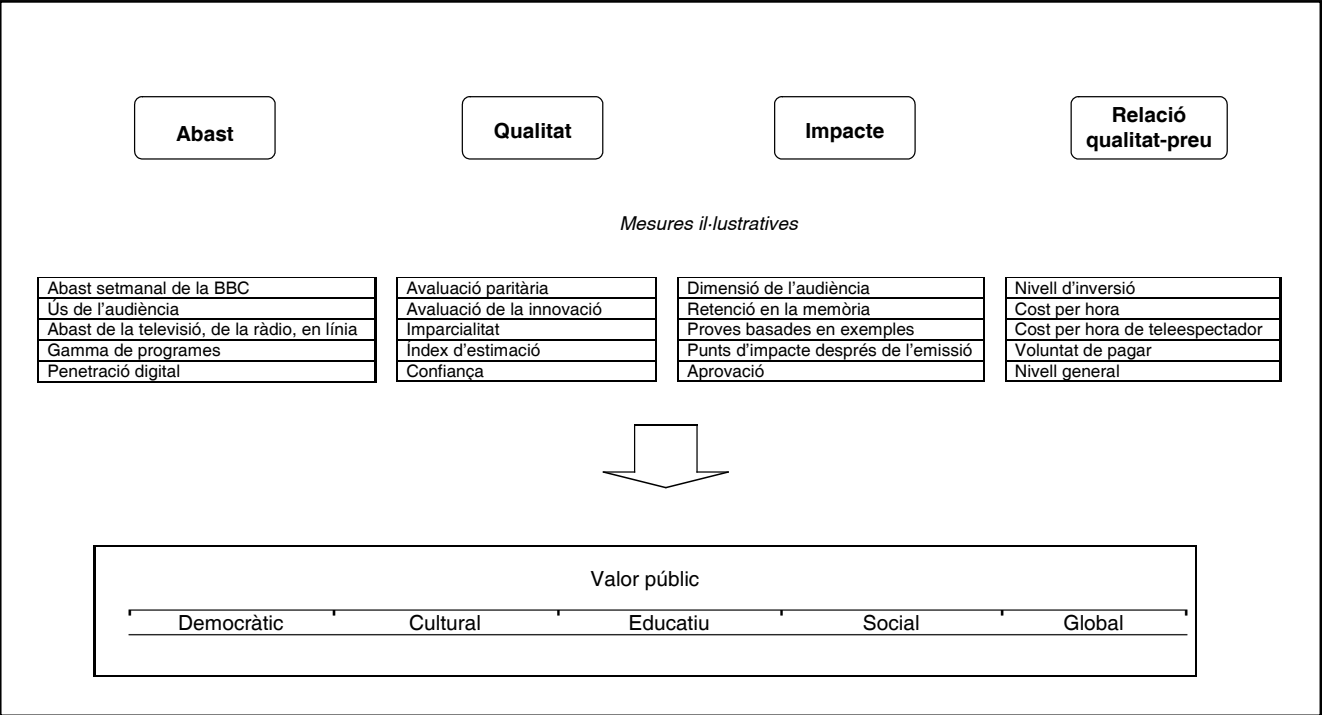
En un context de digitalització sense regular, la BBC es podria convertir en un quasimonopoli en la provisió de servei públic. A parer de l'Ofcom, aquesta no seria una bona evolució: la manca de competència en la programació de SP podria desembocar en una autocomplaença, una producció ineficient, una manca d'innovació, una programació de baixa qualitat, una manca de varietat de punts de vista i la pèrdua de programació de SP per a determinats grups. Atesa la necessitat de mantenir i reforçar la qualitat del SP, aquest panorama no afavoriria l'interès de la

societat, ni tampoc els interessos de la BBC.

D'altra banda, la BBC ha d'exercir una funció important a l'hora de reflectir les nacions i les regions del Regne Unit. A principis dels noranta, la programació produïda fora de Londres per la BBC era una cinquena part de les seves hores emeses. El 2003, el percentatge de producció regional i nacional va arribar al 31% del total dels serveis televisius de la Corporació, la qual cosa representava el 33% de la despesa en producció. Tot i així, aquest nivell de descentralització no es considera suficient, i el Consell de Govern de la Corporació (*Board of Governors*) va expressar la seva preocupació perquè la temporada 2003-2004 no s'emetia prou material de la BBC Nations.⁵

5 BBC (2004), *Annual Report and Accounts 2003/2004*

Quadre 10. Proposta de la BBC sobre com mesurar el servei públic

Font: BBC, *Building Public Value. Renewing the BBC for a Digital World*

Quadre 11. Comparativa de les propostes sobre servei públic de l'Ofcom i la BBC

Objectius de SP d'Ofcom	Objectius de SP de la BBC
• Informar-nos, nosaltres mateixos i els altres. • Despertar el nostre interès i coneixement. • Reflectir i reforçar la nostra identitat cultural. • Posar-nos al corrent de les diferents cultures i punts de vista alternatius.	• Valor democràtic: proporcionar notícies i informació fiables i imparcials. • Valor educatiu: construir una societat forta en coneixements i capacitats. • Valor cultural i creatiu: enriquir la vida cultural del Regne Unit. • Valor social i col·lectiu: relacionar comunitats. • Valor global: donar suport al rol del Regne Unit al món.

Font: *Ofcom PSB Review* i *BBC, Building Public Value*.

Un dels compromisos de futur de la BBC va en aquesta línia, i així s'exposa en el document *Building Public Value*. Les propostes de continguts locals i de proximitat expressades per la Corporació són:

- Reforçament dels serveis a Escòcia, Gal·les i Irlanda del Nord, que inclou un compromís continuat amb totes les llengües del Regne Unit.
- Serveis de notícies per televisió ultralocals per a 50-60 ciutats i comtats de tot el Regne Unit, inicialment proporcionats per banda ampla, i possiblement després per televisió digital.
- Creació de més oportunitats de participació i implicació ciutadana en les comunitats locals, gràcies a les possibilitats que ofereixen les noves tecnologies.

Punt de partida de la consulta de l'Ofcom: Desregular el mercat

El servei públic audiovisual al Regne Unit s'ha mantingut durant mig segle gràcies a una combinació d'institucions, de finançament i de regulació, que es reforçava mútuament. El punt de partida de la consulta de l'Ofcom plantejava que aquest entorn canviaria radicalment els propers anys. La digitalització farà augmentar els canals de distribució de continguts audiovisuals (TDT, banda ampla, *personal video recorder* PVR, etc.). Això comportarà una major competència i una fragmentació progressiva del mercat publicitari. En aquest context, els operadors reduiran els seus ingressos per realitzar les seves obligacions de servei públic. A més, la fragmentació de l'audiència pot deslegitimar els ajuts públics, directes o indirectes, als operadors. Com es justifica un ajut per a un servei que cada any té menys audiència i, en conseqüència, un impacte social menor? Si el públic de la BBC minva progressivament, es podria qüestionar el manteniment dels ajuts a la Corporació.

D'altra banda, afegia l'Ofcom, la digitalització transformarà els hàbits de consum audiovisual, que deixaran de ser tan uniformes i d'aplegar grans masses d'audiència. Cal tenir en compte, a tall d'exemple, que a principis de 1996, ningú tenia televisió digital. El 2005, en canvi, el 50% de les llars tenien equipament digital, que els donava accés a una àmplia oferta en TDT, cable i/o satèl·lit. I com a dada rellevant de l'any 2004, l'audiència global de l'oferta digital

va ser major que cap canal analògic a les *llars multicanal* (*multichannel homes*).

Com a dada reveladora, l'any 2005 els ingressos per subscripció de BskyB van ser superiors al cànon de la BBC. El total dels ingressos de la indústria televisiva van augmentar un 11% entre el 1998 i el 2002, però en els operadors terrestres de servei públic, el percentatge del *pastís* d'ingressos va disminuir del 65% al 57%.

Aquesta evolució del mercat publicitari crea dificultats per al pacte històric sobre servei públic que ofereixen els operadors privats. En virtut d'aquest pacte, les televisions comercials com ITV i Five estaven disposades a complir les obligacions de SP i a pagar al Govern les llicències de radiodifusió. A canvi, els operadors gaudien del privilegi d'utilitzar l'espectre analògic per un preu inferior al valor d'escassetat de l'espectre (*spectrum scarcity value*). El valor econòmic d'aquest privilegi és el finançament indirecte que reben les televisions comercials per al servei públic.

Però a mesura que l'audiència es fragmenta en un entorn digital, es redueix el valor d'aquest accés privilegiat a l'espectre analògic. La publicitat analògica ja no és l'única font d'ingressos dels operadors comercials, i possiblement no és ni tan sols la principal.

De tota manera, la percepció de l'Ofcom sobre el futur és clarament optimista. Segons el regulador britànic, hi havia fins al moment present dos objectius bàsics que justificaven la intervenció pública en el sector audiovisual:

- D'una banda, es tractava de garantir un funcionament eficaç del mercat, per tal de garantir el dret dels **consumidors** a accedir a tots aquells continguts que volguessin veure.
- De l'altra, la regulació havia d'assegurar uns valors i uns objectius socials amplis per a la **ciutadania** britànica en el seu conjunt (com, per exemple, assegurar una democràcia informada i una identitat cultural).

Pel que fa a la vessant mercantil, l'Ofcom argumenta que la digitalització multiplicarà les opcions del consumidor. Així, un mercat audiovisual competitiu fomentarà que els operadors proporcionin qualitat, innovació, varietat i possibilitat d'elecció en la seva recerca d'espectadors i anunciants. Segons el regulador, a mesura que s'acosti l'apagada analògica, el mercat audiovisual del Regne Unit funcionarà d'una manera cada cop més eficaç per proporcionar allò

Quadre 12. Audiències televisives del Regne Unit. Període 1998-2003 (en percentatge). Comparació entre el percentatge general i el de les llars multicanal (LLM, que reben TV per satèl·lit, cable i/o TDT)

	BBC 1	BBC 2	ITV	Channel 4	Five	Altres
1998						
General	29.5	11.3	31.7	10.3	4.3	12.9
LLM	21.5	6.7	24.5	6.8	3.2	37.2
1999						
General	28.4	10.8	31.2	10.3	5.4	14.0
LLM	20.8	6.5	24.5	6.9	4.3	37.0
2000						
General	27.2	10.8	29.3	10.5	5.7	16.6
LLM	20.0	6.6	22.3	7.2	4.2	39.8
2001						
General	26.9	11.1	26.7	10.0	5.8	19.6
LLM	20.2	6.8	20.5	7.0	4.3	41.2
2002						
General	26.2	11.4	24.1	10.0	6.3	22.0
LLM	20.0	7.1	19.7	7.1	4.6	41.5
2003						
General	25.6	11.0	23.7	9.6	6.5	23.6
LLM	19.3	7.0	19.2	6.9	4.7	42.9

Font: Ofcom.

que els consumidors volen i poden pagar. Els fracassos de mercat (*market failures*) del passat —associats a la naturalesa de *bé públic* de la radiodifusió, l'escassetat de l'espectre, la manca de mecanismes de pagament directe i la manca d'informació al consumidor o la consumidora— es reduiran de forma significativa.

A més, l'Ofcom veu probable que les noves tecnologies digitals tinguin un profund impacte sobre la manera com mirem la televisió:

- La pròxima dècada, l'acompliment de la digitalització comportarà que tota la població britànica tingui accés a almenys 30 serveis audiovisuals.
- Cada cop és més probable que la població vulgui escollir l'hora, el lloc i el ritme amb què vol mirar la televisió.
- La internet de banda ampla i alta velocitat (més de 2 megabits per segon) permetrà diferents serveis audiovisuals a la carta i noves formes d'interactivitat.
- La millora de la tecnologia de compressió digital podria doblar, com a mínim, el nombre de canals en el futur.
- Les comunicacions en xarxa sense fils distribuïran els mitjans de comunicació per tota la casa.
- Els dispositius mòbils cada cop es faran servir més per veure els serveis de televisió.
- El perfeccionament de les pantalles planes i de plasma millorarà la visió, i la televisió d'alta definició crearà noves oportunitats a mig termini.
- Les llars estaran equipades amb servidors multimèdia, que personalitzaran el contingut a consumir i permetran un emmagatzematge i un accés eficients. Els vídeos digitals o *personal video recorder* (PVR) seran cada cop més habituals.
- Les guies electròniques de programació (EPG), cada cop més perfeccionades, afegiran noves i potents funcions al consum de televisió.
- El desenvolupament dels mecanismes de pagament podrà crear diferents modalitats en què els espectadors pagaran en funció dels continguts a què vulguin tenir accés.
- A mig i llarg termini, les programacions de la televisió tradicional poden ser desplaçades pels serveis totalment a la carta (*on demand*).

Resposta de la BBC: La regulació és necessària

La resposta de la BBC a les previsions optimistes de l'Ofcom és especialment contundent i val la pena fer-ne una menció detallada⁶. Així, la BBC diu comprendre els arguments teòrics del model consumidor-ciutadà proposats pel regulador, però adverteix que aquesta distinció no s'ha de portar massa lluny per diverses raons importants.

En primer lloc, la BBC observa que tots els serveis audiovisuals tenen el caràcter de bé públic, siguin en tecnologia digital o en analògica. Des d'una perspectiva econòmica, tenen costos fixos de producció molt elevats i, una vegada produïts, el cost marginal per a cada nou espectador és pràcticament zero. La Corporació posa l'exemple de la il·luminació del carrer o de la defensa nacional, "que comparteixen el caràcter de bé públic amb l'audiovisual". Per posar un cas concret, la BBC cita el programa *Blue Planet*, que va tenir un cost en producció de 6 milions de lliures (uns 9 milions d'euros), però la seva emissió costava el mateix a 250 llars que a 25 milions. I el fet que un espectador veiés aquest programa no impedia que altres també el poguessin veure. Tot això fa que l'audiovisual sigui un bé no excludent (*non-rivalrous*), és a dir, el seu consum per part d'un individu no en redueix la disponibilitat davant de tercers.

El problema, continua la BBC, és que, en un context en què el mercat determina els preus dels béns públics, els preus tendeixen a ser més elevats i la qualitat més baixa. Com és obvi, aquesta circumstància desafavoreix el consumidor-ciutadà. Per tant, la proposta d'un bé públic com l'audiovisual distribuït mitjançant un sistema de pagament per visió (*pay-per-view*) és una contradicció que pervertiria el correcte funcionament que ha tingut el mercat audiovisual fins ara: el consumidor o consumidora només ha de pagar individualment per aquells béns i serveis que tenen uns costos marginals elevats (un rellotge, una auditoria financera específica, etc.).

Però en el sector audiovisual, els costos (fixos) de produc-

ció en continguts de qualitat es mantindran invariables en un context digital, de la mateixa manera que els costos (marginals) de distribució continuaran sent quasi zero per a cada nou espectador. En conseqüència, la digitalització no canvia el marc ni exigeix una redefinició de servei públic en el sector audiovisual, atès que continuarà sent un bé públic en els termes econòmics emprats.

I pel que fa als continguts, les mateixes conclusions de l'Ofcom constaten que hi ha una gran coincidència entre els tipus de programa que els espectadors i les espectadores valoren personalment i allò que consideren important per a la societat. A més, tal com reconeix la mateixa Ofcom, per tal de complir amb eficàcia els propòsits de servei públic, els operadors han d'assolir una massa crítica de consumidors i consumidores que mirin els seus programes i siguin sensibles a la seva influència. No té gaire sentit tenir un SP que no arribi a àmplies capes de la població o que actuï en la perifèria del mercat: no podria complir els seus ambiciosos propòsits públics. Un dels punts forts de televisions com ara la BBC i ITV és la seva capacitat de captar grans audiències amb programació seriosa i que convida a la reflexió.

La BBC no accepta la conclusió de l'Ofcom, segons la qual la digitalització comportarà una millora automàtica del funcionament del mercat, fet que deslegitimarà la intervenció pública per garantir la provisió de servei públic. L'informe de l'Ofcom afirma que el mercat proporcionarà de manera progressiva els continguts que demanen els consumidors. A partir d'aquí, creu l'Ofcom, la llei de la lliure competència serà més eficaç que una intervenció pública a gran escala en el mercat audiovisual. L'Ofcom basa la seva argumentació en el fet que el final de l'escassetat de l'espectre (a causa de la digitalització) reduirà les barreres d'entrada al mercat i que la tecnologia de subscripció i de pagament per veure permetrà cobrar per continguts de televisió, igual que per altres productes de consum.

La BBC no discuteix que, en condicions d'igualtat i transparència, els mercats competitius tendeixen a resultats

6 La resposta de la BBC està disponible a: <http://www.ofcom.org.uk/consult/condocs/psb/responses/a_c/bbc.pdf>

econòmicament eficients per als consumidors.⁷ No obstant això, tot i que el mercat funciona bé a l'hora d'assignar els béns privats *normals*, no ho fa en tots els casos. Quan les condicions econòmiques requerides per a un mercat lliure no es mantenen, les forces del mercat ja no poden garantir un resultat òptim per als consumidors. La incapacitat dels mercats per funcionar d'una manera òptima en determinades condicions és el que justifica una intervenció pública ferma per motius d'eficiència i benestar dels consumidors i les consumidoras. Sense aquesta intervenció, existeix el perill real que els consumidors i les consumidoras rebin menys del que ells valoren i ho paguin més car.

I l'audiovisual és un d'aquests sectors en què existeix un risc efectiu de fallida del mercat per una sèrie de raons:

- Les economies d'escala augmenten el valor de les inversions i dels seus rendiments, circumstància que genera una tendència a la concentració i a l'oligopoli privat.
- La radiodifusió comporta la creació d'externalitats que no es veuen del tot reflectides en els preus de mercat.
- En un mercat desregulat (o no prou regulat), la falta d'informació i de garanties fa que la demanda no exigeixi el nivell de qualitat que el mercat podria arribar a proporcionar.

A mesura que es desplega la migració digital, cada cop és més clar que es mantenen les raons d'una fallida de mercat en l'audiovisual del Regne Unit. Això es deu sobretot a la naturalesa econòmica duradora de l'audiovisual i als trets estructurals del mercat del Regne Unit. Segons el parer de la BBC, la valoració que fa l'Ofcom sobre l'evolució de l'audiovisual en l'era digital és incompleta i corre el risc de:

- Exagerar l'abast amb què la digitalització abaixarà les barreres d'accés al mercat. Gràcies a la digitalització, es reduiran les condicions d'exclusió, però en cap cas se superaran les fallides del mercat que requereixen una intervenció pública.

- Subestimar la mesura en què la fragmentació de l'audiència canvia l'economia de l'audiovisual i les implicacions que això pot tenir per a l'abast i la qualitat de la programació.
- Ser massa optimista sobre la mesura en què el creixement de la televisió de pagament, que representa l'augment de la comercialització de l'audiovisual, oferirà un resultat òptim per als consumidors i les consumidoras.

La BBC declara no estar convençuda que l'anàlisi de l'Ofcom sigui prou detallada o exhaustiva per treure'n conclusions amb fonament. L'informe econòmic, per exemple, sembla tractar cada fallida de mercat per separat i no presta prou atenció a les complexes interaccions que s'estableixen entre elles. La producció i la distribució audiovisuals tenen lloc en el context de múltiples fallides de mercat. L'estructura altament concentrada dels mercats audiovisuals, per exemple, té implicacions clares per al problema dels béns públics.

Un tema clau del marc conceptual de l'Ofcom és que les deficiències actualment associades a la televisió comercial seran molt menys probables en un entorn finançat per les subscripcions, en què els consumidors i les consumidoras establiran una relació transaccional directa amb l'operador. Això no obstant, la sentència de la BBC al respecte és clara: l'anàlisi de l'Ofcom encara té molt camí a fer, si vol demostrar que el creixement de la televisió de pagament proporcionarà un resultat òptim per als consumidors i les consumidoras del Regne Unit i una inversió suficient en una varietat de programació original britànica.

Fins ara, argumenta la Corporació, les plataformes digitals (siguin de TDT o de satèl·lit) no han contribuït de manera substancial a la producció audiovisual britànica, ni han invertit en gèneres cars com el drama d'alt nivell, els informatius seriosos i la comèdia. L'informe de l'Ofcom diu clarament que els individus, com a consumidors i consumidoras, valoren molt positivament aquests continguts i també

⁷ L'eficiència econòmica requereix que es compleixin una sèrie de condicions:

- Un determinat bé o servei s'ha de produir eficientment, és a dir, s'ha de produir amb el cost més baix possible una quantitat determinada d'un bé d'una determinada qualitat.
- Un bé o servei s'ha d'utilitzar eficientment: tothom que valori un bé o servei per sobre del seu cost de subministrament ha de consumir el bé o utilitzar el servei.

que esperen una dieta equilibrada de diferents tipus de programes; una proporció elevada de programes produïts al Regne Unit i una proporció elevada d'estrenes. Les dades reiteren que els consumidors i les consumidoras valoren les telenovel·les, la comèdia i el drama britànics molt per sobre dels seus equivalents produïts als EUA. Es corre un risc evident que la fragmentació de les audiències i dels ingressos en un entorn atomitzat exacerbi el problema de la manca d'inversió en producció en lloc de solucionar-lo.

La realitat d'arreu del món mostra que la competència entre els operadors de la televisió de pagament és difícil de mantenir en tots els mercats, tret del més gran, els EUA. En la majoria de països, les plataformes rivals es fusionen o s'enfonsen fins a deixar un sol operador de televisió de pagament. Aquesta tendència cap al monopoli pot dificultar encara més els esforços d'inversió en producció pròpia, ja que la lògica empresarial busca augmentar els seus marges de benefici.

A més, les dades indiquen que la televisió de pagament no pot proporcionar nivells de producció local comparables als que ofereixen els operadors de servei públic. La televisió de pagament depèn en gran mesura del cinema d'estrena i de l'esport per aconseguir penetració i ingressos per càpita. Pel que fa al cinema, la TV de pagament és una bona via (no pas l'única) per a l'amortització de la inversió realitzada. De tota manera, els operadors no cobreixen amb les grans pel·lícules els elevats costos fixos d'una producció audiovisual ambiciosa. Fins i tot la cadena HBO, que tants elogis ha rebut als EUA, només emet 80 hores de programació televisiva de producció pròpia a l'any.

La majoria de canals de subscripció al Regne Unit només poden invertir una quantitat modesta en producció pròpia i depenen molt de les importacions a baix preu i de les reposicions. La televisió de pagament té uns costos considerables de prestació i de distribució dels serveis, per la qual cosa fa minvar la proporció dels ingressos que finalment es destina a la inversió en programes. Així, les televisions terrestres tradicionals del Regne Unit inverteixen més del 55% dels seus ingressos en contingut original, mentre que el sector de la televisió de pagament britànica

(relativament desenvolupada) només inverteix en contingut britànic original el 3% dels seus ingressos (uns 105 milions de lliures l'any; uns 157,5 milions d'euros)⁸. Als EUA, el líder dels canals de subscripció, HBO, només destina el 10% dels seus ingressos bruts a producció de nova programació televisiva.

Conclusions: La noció de servei públic queda reforçada

D'entrada, és interessant remarcar que tant la Communications Act 2003 com tota la documentació de l'Ofcom deixen clar que tots els operadors de televisió, sigui quina sigui la seva titularitat, són un servei públic subjecte a condicions i regulacions. La migració digital (*switchover*) modifica importants aspectes del mercat audiovisual, però en cap moment es planteja que el servei públic sigui una noció obsoleta. L'Ofcom tampoc pretén crear un *illot de servei públic*, que restringeixi aquest conjunt d'obligacions a un sol operador de propietat estatal. Al contrari, insisteix que hi ha d'haver multiplicitat de proveïdors de servei públic.

Les dades obtingudes de la consulta *Ofcom Review of Public Service Television Broadcasting* mostren que el públic està a favor del nivell, de la varietat i del finançament actuals en la prestació de servei públic. Això garanteix que hi hagi alts nivells de producció original del Regne Unit en hores de màxima audiència i una elevada audiència en la programació de SP.

De tota manera, encara que el mercat televisiu ofereixi tota la programació que els consumidors volen i estan disposats a comprar, probablement no oferirà prou programes que incorporin un valor per a la societat en el seu conjunt. Per això, el servei públic tindrà una funció clau en una societat cada vegada més complexa, amb problemes creixents de cohesió, que es troba en un moment de reformulació de les identitats culturals i en què els processos democràtics es troben sota pressió.

L'objectiu del servei públic audiovisual és, d'alguna manera, comparable amb el de l'educació: persegueix una

8 D'aquest percentatge, cal excloure'n les notícies, l'esport i la telebotiga.

societat informada, ha de reflexar i enfortir la identitat cultural, estimular el coneixement i construir una societat més tolerant i solidària. El mitjà per fer-ho és una programació innovadora i de qualitat.

Però produir un SP amb aquests paràmetres no és suficient. El servei públic també ha d'arribar a franges àmplies de la població, només així legitima els ajuts públics que rep. Això vol dir que el servei públic ha de dialogar amb els gustos canviants de l'audiència, per tal de continuar sent massiva i cohesionadora.

A partir d'aquí, l'Ofcom afirma que definir el servei públic en gèneres específics és un plantejament estret de mires. Al contrari, s'ha de plantejar en propòsits i característiques generals. Molts dels exemples de servei públic dels darrers cinc anys escapen a la categorització tradicional de gèneres i tenen més a veure amb la confecció de graells que atreuen un públic massiu i, que al mateix temps, transmeten valors de servei públic. Les audiències massives, un dels objectius legitimadors del SP, s'estan allunyant dels programes especialitzats en art i cultura, programes sobre la religió o d'anàlisi de l'actualitat. Per a l'Ofcom, resulta problemàtic defensar que aquests programes sense audiència siguin vehicles de servei públic. En conseqüència, es pot dir que **el servei públic audiovisual no és un conjunt de programes concrets, sinó una estratègia de programació.**

La regulació, doncs, ha d'establir i aplicar un marc més ampli i flexible que mesuri d'una forma més qualitativa si la programació compleix els requisits de servei públic. Seria un error mantenir les obligacions estretes de quotes de programes per gèneres en les diferents franges horàries.

En conjunt, la consulta de l'Ofcom va despertar un ampli consens en uns punts determinats:

- La televisió proporciona beneficis importants tant per a la societat en general com per al consumidor o la consumidora individual.

La resposta de la BBC a la consulta remet al document *Building Public Value. Renewing the BBC for a Digital World*⁹. Sobre aquesta qüestió, afirma: "La ràdio i la

televisió són un bé ciutadà (*civic art*). Són intrínsecament públiques en ambició i en efecte. Podem experimentar-les individualment, però no és mai una transacció purament privada. Engegar una televisió o una ràdio és entrar en un espai públic i estar constantment informat i influenciat per l'actualitat. Aquesta experiència compartida pot representar per ella mateixa un valor públic rellevant, allò que alguns anomenen *capital social*."

- Els operadors de televisió compleixen només de forma parcial els requeriments de servei públic de la Communications Act 2003. Hi ha hagut deficiències importants en aquest camp.
- El mercat continuarà sense garantir una programació amb valor ciutadà i social.
- És justificable i sostenible la intervenció pública en el mercat audiovisual.
- La BBC ha de continuar sent una institució pública potent que faci de motor de la qualitat i del servei públic, mitjançant un ampli ventall d'activitats. Ha de mantenir el seu finançament basat en el cànon (*licence fee*), si bé la propera *Royal Charter* ha d'incorporar mecanismes d'avaluació dels resultats i del finançament de la Corporació.
- La pluralitat i la competència comercial en la provisió del servei públic són un factor important. La idea que només la BBC ofereixi servei públic no és un model eficient.
- És necessària una major descentralització de la producció audiovisual respecte de Londres, mitjançant una política d'impuls per a una producció a les regions i les nacions del Regne Unit. El pluralisme també té una vessant territorial.
- Un aspecte fonamental del pluralisme rau en una producció independent de continguts. Així, un sector de producció fort, amb una gran diversitat d'agents i proveïdors, és una font de competència creativa que enforteix la pluralitat de punts de vista.
- Cal garantir un *entorn saludable* per als menors en horari protegit. De tota manera, els programes de la tarda

9 BBC (2004). *Building Public Value. Renewing the BBC for a Digital World*
<http://www.bbc.co.uk/thefuture/pdfs/bbc_bpvc.pdf>

(incloses les telesèries) tenen un rol social important pel que fa al tractament de qüestions complexes i controvertides.

- La tecnologia digital ha comportat canvis importants i permanents per a la indústria audiovisual, i aquesta situació s'accentuarà en el futur. L'Ofcom haurà de plantejar noves formes de manteniment i enfortiment del servei públic a llarg termini. En aquest sentit, es planteja la creació d'un Editor de Servei Públic (ESP) concebut com una plataforma multimèdia de producció i distribució de continguts digitals (TDT, televisió interactiva, banda ampla, TV per mòbil, i totes les modalitats que puguin sorgir en el futur).

De tota manera, la consulta de l'Ofcom va generar punts de desacord entre els participants:

- La manera com incorporar les noves característiques del servei públic en un marc regulador aplicable.
- Els criteris per mesurar l'abast i l'impacte del servei públic.
- La capacitat dels operadors comercials de continuar oferint servei públic els propers anys i, sobretot, després de l'apagada analògica l'any 2012.
- La millor estratègia per garantir la pluralitat: promoure la diversitat en la producció pròpia, en l'externalització a productores independents o afavorint l'existència de molts operadors?
- L'ampliació del finançament públic més enllà del cànon (*licence fee*) i altres formes d'ajut directe o indirecte. En cas afirmatiu, tampoc hi havia consens respecte a la forma que hauria de prendre aquest finançament públic addicional.
- Criteris per a una distribució eficient i equitativa del finançament públic.
- Com s'ha d'equilibrar l'exigència de servei públic entre els operadors sense ànim de lucre i els operadors comercials? Quin és el futur de Channel 4?

Bibliografia i referències

BBC (2004). *Building Public Value. Renewing the BBC for a Digital World*

Document de 135 pàgines disponible a:

<http://www.bbc.co.uk/thefuture/pdfs/bbc_bpv.pdf>

BBC (2004). *Ofcom Review of Public Service Television Broadcasting. A BBC Response*

Document de 48 pàgines disponible a:

<http://www.ofcom.co.uk/consult/condocs/psb/responses/a_c/bbc.pdf>

Communications Act 2003

<<http://www.opsi.gov.uk/acts/acts2003/20030021.htm>>

Ofcom

Fase I

Ofcom (2004). *Ofcom Review of Public Service Television Broadcasting. Phase I – Is Television Special?*

Document de 84 pàgines disponible a:

<<http://www.ofcom.org.uk/consult/condocs/psb/psb/psb.pdf>>

Fase II

Ofcom (2004). *Ofcom Review of Public Service Television Broadcasting. Phase II – Meeting the Digital Challenge*

Document de 139 pàgines disponible a

<http://www.ofcom.co.uk/consult/condocs/psb2/psb2/psb_phase2.pdf>

Fase III

Ofcom (2005). *Ofcom Review of Public Service Television Broadcasting. Phase III – Competition for quality*

Document de 113 pàgines disponible a:

<<http://www.ofcom.org.uk/consult/condocs/psb3/psb3.pdf>>

La televisió local a Catalunya: un model en profunda transformació¹

Josep Àngel Guimerà

- *La manera com s'ha entès la televisió local (TVL) a Catalunya ha evolucionat profundament al llarg dels més de vint-i-cinc anys d'història d'aquest mitjà i ha donat lloc a concepcions molt diverses. També han canviat els models d'emissora que s'han proposat com a referents. Les modificacions atenen tant a la transformació que ha viscut la pròpia TVL com a les propostes que s'han fet des de les polítiques i, també, a la conceptualització feta des de la recerca catalana. Aquest article recull aquesta evolució i en fa una aproximació interpretativa que mostra quins són els canvis ocorreguts i els factors que els generen.*

Paraules clau

Televisió local; Catalunya; concepte; model; emissora; evolució

Introducció: la constant (re)definició del model de televisió local a Catalunya

La implantació de la televisió digital terrestre (TDT) a Catalunya ha comportat el ple reconeixement legal de les televisions locals (TVL) del Principat. Aquest mitjà neix els primers vuitanta i des de llavors es desenvolupa sense un marc jurídic complet fins al 2005 (Garriga, 1985; Prado i Moragas, 1991; OCL, 2005).

Però la TDT també ha comportat la implantació d'un model de TVL molt concret. Des de les polítiques dels governs estatal i català s'ha apostat per una televisió de naturalesa empresarial ben dotada professionalment i econòmica, capaç de competir en el mercat audiovisual en el cas de les privades i de prestar un servei públic de qualitat en les públiques i, especialment, amb capacitat per estimular la indústria audiovisual catalana.

Aquest model, però, no és l'únic que s'ha proposat en els més de vint-i-cinc anys d'història de la televisió local catalana. De fet, se n'han formulat i n'han conviscut tot un seguit de molt variats i fins i tot contradictoris entre ells. Així, el que es vol implantar amb la TDT és diametralment oposat al que és hegemònic en el seu naixement i primer desenvolupament: una TVL de caire popular, amateur i que aspirava a democratitzar la comunicació (Guimerà, 2006).

Les claus per entendre els canvis en els models de TVL hegemònics a Catalunya tots aquests anys són, fonamen-

Josep Àngel Guimerà

Professor del departament de Periodisme i de Ciències de la Comunicació i membre de l'Institut de la Comunicació Universitat Autònoma de Barcelona (InCom-UAB)

¹ Aquest article es basa en la recerca feta per l'autor en l'elaboració de la seva tesi doctoral, titulada *La televisió local a Catalunya (1976-2005): gestació, naixement i transformacions* i llegida el novembre de 2006 al Departament de Periodisme i de Ciències de la Comunicació de la Universitat Autònoma de Barcelona. L'autor vol agrair a la professora Maria Corominas tant la tasca en la direcció de la tesi com els comentaris i suggeriments sobre aquest article.

talment, quatre. En primer lloc, la manca d'un marc legal plenament desenvolupat que marqués amb claredat què era televisió local i què no ho era fins a l'arribada de la TDT. Seguidament, els canvis de criteri dels governs espanyol i català sobre la TVL. Tot i l'absència d'una regulació completa, els dos executius han fet polítiques públiques sobre el sector que han evolucionat d'una matriu més cívica i de servei públic a una d'industrial i han afectat el desenvolupament del sector. En tercer lloc, l'evolució del propi sector, que passa de manera majoritària i progressivament del caire popular a una televisió més professionalista i comercial. Finalment, la recerca sobre comunicació a Catalunya també hi ha influït, i ha aportat elements teòrics que han servit per legitimar (o deslegitimar) uns models o uns altres.

El model comunitari: guia per al naixement i primer desenvolupament

El primer model que s'aplica entre les TVL catalanes és el comunitari, que va definir a inicis dels anys vuitanta Radiotelevisió Cardedeu (RTVC), la primera experiència de Catalunya i l'Estat que va posar en marxa, el març de 1982, les emissions periòdiques.

El model comunitari descansa sobre cinc pilars bàsics: la producció pròpia de continguts en català de matriu informativa i divulgativa; la renúncia a l'afany de lucre i uns límits estrictes al finançament per publicitat; un funcionament basat en la participació ciutadana; àmbit de cobertura de les emissions limitat al municipi des d'on s'emet; i la gestió per part d'una associació cultural sense ànim de lucre o un ajuntament (Prado, 1985; Meseguer, Rovira i Vilar, 2005).

La proposta es fixa per escrit el 1983 en una Acta de definició del grup cardadeuenc, publicada arran d'un dels diversos intents de tancament que va patir els primers vuitanta (Garriga, 1985). En un context polític marcat per la negativa del govern de l'Estat a tolerar televisions privades comercials i de persecució de qualsevol emissió que no provengués de Ràdio Televisió Espanyola (RTVE), RTVC va definir un model allunyat dels projectes comercials i proper al servei públic.

De fet, el model comunitari neix d'una concepció molt concreta de què havia de ser la TVL. Estretament lligada a la idea de municipi i a la de barri a Barcelona, la TVL es vin-

cula a les nocions de participació ciutadana, democratització de la comunicació i exercici de les llibertats recentment recuperades, sobretot la d'expressió. Es concep com un mitjà popular i amb unes grans potencialitats de vertebració del territori, de creació d'identitats col·lectives locals i de reconstrucció nacional de Catalunya. Així mateix, parlar de TVL era referir-se a mitjans tecnològicament poc dotats, però a l'abast de tothom. En aquest sentit, s'entén com una activitat sociocultural vinculada a la militància cívica i a l'oci.

El model comunitari va ser l'hegemònic fins als darrers anys vuitanta per raons diverses (Guimerà, 2006: 97-103). D'una banda, per l'èxit d'RTVC, que, després de 1983, ja no va patir cap clausura més i es va convertir en un referent de l'època. Dit en paraules de Garriga (2005), un dels seus promotors, és el "model d'èxit": aconseguir esquivar totes les limitacions polítiques, tècniques, econòmiques i humanes, i articula una manera de funcionar sostenible en un entorn clarament hostil i poc avesat als grans projectes. Cal tenir present que el 1982 sols hi havia dues TVL més amb emissions periòdiques a Catalunya. El 1986 ja n'eren 24, i la majoria de promotors havien passat per Cardedeu per aprendre com posar-se en marxa, cosa que il·lustra el pes de RTVC en el conjunt aquells anys (Guimerà, 2006: 271).

D'altra banda, el model es va fer hegemònic perquè la televisió comunitària era l'única "televisió local possible" els primers anys vuitanta (Guimerà, 2006: 68 i seg.). És a dir, era l'únic model aplicable dels diversos que ja s'havien proposat aquells anys.

Primer, perquè l'hostilitat dels successius governs centrals els primers anys vuitanta, tant de la UCD com del PSOE, cap a les iniciatives privades amb afany de lucre va fer que els promotors de TVL d'aquesta mena (com Anoia TV el 1981) desistissin per un entorn jurídic i polític que no els garantia el desenvolupament del negoci. Altres projectes públics que proposaven emissores professionals no van tirar endavant, com un de comarcal impulsat per ajuntaments del Baix Llobregat també el 1981 (Garriga, 1985).

Després, a partir de 1983, l'hegemonia es pot explicar pel pas a una "tolerància política condicionada" (Guimerà, 2006). Aquell any, després d'un tancament que va afectar les 12 TVL catalanes en funcionament llavors (tret de la comercial TV Lloret, totes de perfil comunitari), el promotors de RTVC i de la municipal TV Vallirana (nascuda el mateix 1983 i que llavors era comunitària) van negociar amb el

Govern central la tolerància de les seves emissions, que va acceptar. De les converses, en van sortir les condicions per no ser clausurades: no tenir afany de lucre; emissions limitades al municipi; no interferir les televisions públiques estatal i catalana i no donar-se a conèixer fora del municipi². En certa manera es converteix Cardedeu i Vallirana en el paradigma de les emissores tolerades i, per tant, es ratifica que solament es tolera el perfil comunitari (Guimerà, 2006).

El naixement de la Federació Pro Legalització de les Televisions Locals de Catalunya (FPLTVCL) el 1985 també explica la centralitat del model proposat des de Cardedeu. Apareguda arran d'una proposta de RTVC, assumeix com a propi el model comunitari i es converteix en interlocutor dels governs central i català d'una trentena d'emissores i projectes de TVL. A més, els defensa dels tancaments administratius que, en menor mesura, encara es donen al llarg dels anys vuitanta. De fet, entre les TVL dels anys vuitanta hi havia la convicció que, si s'integraven en la Federació i declaraven seguir el model comunitari, el Govern no hi actuava en contra. És llavors quan algunes emissores es defineixen com a comunitàries, per ser *tolerables* i des d'aquí desenvolupar altres projectes (Meseguer, Rovira i Vilar, 2005; Vilar, 2006).

A més, aquest model tenia el vistiplau polític de la Diputació de Barcelona, que des del primer moment va donar suport a la Federació (FPLTVLC, 1986). Finalment, també va rebre el suport de la recerca universitària catalana sobre comunicació. Els anys vuitanta, els estudis sobre TVL avalaven la concepció democratitzadora que proposava. Fins i tot afirmaven que la televisió comunitària era la més legítima o l'única que donava sentit a l'existència de TVL (Prado, 1985; Carreras, 1987).

Els models professionalistes: camí de la consolidació de la TVL catalana

Des de finals dels anys vuitanta, la concepció dominant sobre què ha de ser la televisió local canvia. A partir

d'aleshores, i de manera creixent, s'entén més com una qüestió professional que no pas com un fenomen sociocultural de matriu amateur. Ha de tenir una qualitat homologable a emissores d'abast superior i ha d'oferir continguts d'interès per a l'audiència i ben elaborats per professionals, sense marge a la improvisació i buscant el compromís constant dels recursos humans.

Partint d'aquesta premissa, cada cop més promotors prendran decisions encaminades a fer aquesta TVL. Una de les primeres fites és millorar-ne el finançament, cosa que s'aconsegueix per dues vies fonamentals. La primera, mitjançant la inclusió creixent de publicitat i l'ampliació de la cobertura per abastar més audiència i anunciants potencials. La segona, combinada en alguns casos amb l'anterior, a través de la recerca del suport financer de l'ajuntament i, en el algun cas, la cessió de la titularitat al consistori.

Amb els nous recursos es contracten professionals per no dependre excessivament del voluntariat, encara que en molts casos assegurí la viabilitat de la TVL. Així mateix, s'hi tendeix a eliminar el funcionament assembleari propi del model comunitari i s'hi jerarquitzava la presa de decisions. També canvia la manera de concebre la programació, i es vol reduir la improvisació que s'associa al funcionament amateur: els responsables delimiten la línia editorial que s'hi ha de seguir. En aquest sentit, la recerca universitària n'avalava la professionalització els primers anys noranta i assenyalava que massa dependència del voluntariat en pot fer perillar la continuïtat (Prado i Moragas, 1991).

La nova manera d'entendre la TVL es tradueix en una ràpida pèrdua d'influència del model comunitari i en l'articulació de dos de nous. D'una banda, el model de servei públic professional, formulat per la Federació Pro Legalització de les Televisions Locals de Catalunya, proposa una sola televisió per municipi vinculada a l'ajuntament: seria propietari de la freqüència de la TVL i la finançaria a través d'un patronat, que al seu torn en cediria l'explotació a una entitat sense ànim de lucre. La TVL hauria de prestar un servei públic de qualitat basat en la producció

² Les condicions imposades s'han d'entendre en un context en què el Govern central es resistia a regular la televisió privada i els promotors d'emissores estatals amb vocació comercial empraven les TVL per pressionar l'executiu i reobrir el debat polític i mediàtic (Fernández i Santana, 2000: 313-320).

pròpia local elaborada per professionals. Així mateix, s'hi admetria publicitat per facilitar la viabilitat i no carregar les finances municipals, mentre que l'ajuntament seria la garantia per no dependre dels interessos comercials (D.A., 1988; FPLTVLC, 1987 i 1994).

D'altra banda, el que hem denominat model professionalista i de país (Guimerà, 2006), formulat per la Federació Catalana de Televisió Local (FCTVL), sorgida el 1992 d'una escissió de la FPLTVLC, proposa emissores privades (sense descartar l'existència de públiques)³, professionalitzades i que, des de l'arrelament local, prestin un servei públic nacional: emetre en català per augmentar l'oferta en aquesta llengua. Aquest plantejament respon a la inquietud d'un grup de promotors davant l'arribada de les emissores privades estatals (Tele-5, Antena 3 i Canal+) els primers anys noranta i la desproporció generada entre la televisió en castellà i en català (FCTVL, 1992; Cumeres, 2006).

Els factors que expliquen el pas del model comunitari als dos professionalistes són de diversa natura. D'una banda, part dels promotors que intenten aplicar el model comunitari el consideren inviable. De fet, la consolidació de les emissores s'aconseguia millorant l'economia amb recursos públics (base del model professional de servei públic) i/o amb publicitat (base del model professional i de país), amb els quals finançar la professionalització (autèntic pilar dels dos nous models televisius). D'altra banda, perquè un grup de televisions que afirmaven ser comunitàries per ser tolerades i que ja s'havien professionalitzat i comercialitzat aposten obertament per aquesta via (TV Sabadell, TV Lloret). S'ha d'assenyalar, doncs, un *ús tàctic* del model comunitari els primers anys de la TVL, tal com posa de manifest l'evolució de la FPLTVLC o l'escissió que dona lloc a la FCTVL. Fins i tot els propis promotors del model en reconeixien la inviabilitat i el caràcter tàctic (FPLTVLC, 1987; Vilar, 2006).

En tercer lloc, entre finals dels anys vuitanta i els primers noranta es produeix una profunda reordenació del sector. Entre 1987 i 1992 neixen 45 emissores de TVL noves i en tanquen 10. De les noves, majoritàriament privades, el gruix

aposta per la professionalització i la publicitat per consolidar-se. De les que tanquen, la majoria no havien volgut o pogut optar per aquesta via. El resultat és que les televisions comunitàries ja eren minoritàries el 1992 (Guimerà, 2006). Aquest context explica l'aparició i el reforçament de les propostes professionalistes a partir dels darrers anys vuitanta.

Finalment, el moment polític també va influir en els canvis. Entre 1988 i 1995, diversos projectes de regulació del Govern central i de la Generalitat van obrir el debat sobre el model que s'havia de legalitzar. Així, els operadors van haver de defensar el que volien per evitar quedar fora. Des d'aquesta perspectiva, doncs, la formulació de models no deixa de ser una lluita per la supervivència (Guimerà, 2006).

La pluralitat de models: un sector eclèctic a la recerca de la plena regulació

A partir de 1995, els dos models hegemònics fins llavors donen pas a un grapat d'ideals, cap dels quals aconsegueix esdevenir hegemònic. Així, se'n proposa un de municipal de cobertura local; un d'emissores de titularitat mixta supramunicipals (derivat del model professional de servei públic); i diversos models de televisió privada d'abast comarcal o supracomarcal (sorgits de les entitats que proposaven el professional i de país els primers noranta) (Guimerà, 2006: 190-192).

Tot i l'aparent diversitat, tots els models tenen en comú voler ser viables econòmicament i, en el cas dels privats, l'afany de lucre. Aquests models són més pragmàtics i menys ideològics que els seus precedents: ara hi domina una lògica preocupada per la viabilitat financera combinada amb una tendència a homologar-se formalment a les televisions d'abast superior. Ara, paraules com *accés* o *participació ciutadana* ja no apareixen en els discursos.

Hi ha tres elements que poden explicar el sorgiment d'aquestes propostes començant per una (altra) reordenació de l'estructura del sector. De les 66 emissores

³ Aquests promotors gestionaven emissores privades. Precisament, un del motius de l'escissió de la FPLTVLC va ser que defensava televisions vinculades als ajuntaments, un model que aquests promotors defugien (FCTVL, 1992)

existents el 1997, 35 havien nascut en els darrers cinc anys. Al mateix temps, de les 61 que emetien a Catalunya el 1992, 30 havien tancat en el mateix quinquenni. De fet, el sector presenta problemes històrics de consolidació, especialment per part les privades. Cal tenir present que entre 1982 i 1997 van deixar d'emetre a Catalunya 45 de les 111 televisions que s'han documentat amb emissions periòdiques aquests 15 anys (un 40% del total) (Guimerà, 2006: 152-156 i 272). Això apunta que es tracta de models sorgits després d'anys de funcionament, de provatures i d'errors.

En segon lloc, creixen els promotors, públics i privats, que apliquen criteris empresarials, sobretot perquè ho fa així la majoria de les noves TVL del període 1992 - 1997. La pèrdua de força de les TVL amateurs i d'arrel popular (el gruix de les 45 que desapareixen entre 1982 i 1997) ajuden a entendre uns plantejaments allunyats de les propostes pioneres.

Per acabar, cal tenir present que aquests models es presenten, com en els casos anteriors, en un moment d'intens debat polític sobre la regulació de les TVL. Al final de la que seria la darrera legislatura de govern del PSOE a Madrid, el Congrés dels Diputats va aprovar la Llei 41/1995, de 22 de desembre, de regulació de les televisions locals per ones terrestres (BOE 309, de 27 de desembre de 1995) a partir d'un projecte presentat pel govern del PSOE i amb modificacions de CiU, PNB i EU-ICV, aliats d'un executiu en minoria. La Llei permetia l'existència d'una televisió municipal a cada municipi i obria la porta a la creació d'una segona emissora privada, després que el projecte original del Govern solament contemplés la pública.

Però el 1996 va guanyar les eleccions estatals el Partit Popular, que havia votat en contra de la Llei. El nou executiu no la desplegaria del tot fins al 2004, ja en el context d'implantació de la TDT (OCL, 2005). En aquest context, des de 1997 el Govern de la Generalitat, en mans de CiU i soci parlamentari del govern minoritari del PP a Madrid, va negociar diversos cops modificar la Llei per poder aplicar-la. Llavors, el Govern català va insistir que donaria suport solament a aquelles iniciatives privades que presentessin un projecte empresarial solvent i econòmicament viable, cosa que ajuda a entendre la natura dels models adoptats (Guimerà, 2006: 179-182).

El model definitiu: plantejament empresarial i proximitat

De l'any 2000 ençà, la concepció empresarial, professionalista i comercial s'ha accentuat, i parlar de TVL és referir-se a un mitjà amb cobertures cada cop més grans per poder ampliar l'audiència i, així, assegurar la viabilitat. La TVL s'entén com una activitat que forma part d'un mercat audiovisual en el qual aquestes emissores han trobat en els continguts arrelats al territori la marca que els permet diferenciar-se i competir.

És en aquest context que es comença a dissenyar la implantació de la TDT a l'Estat i a Catalunya. A través de diverses modificacions de la Llei 41/1995 els anys 2002 i 2003; i amb l'aprovació d'un Pla Tècnic Nacional de Freqüències de la TDT a mitjans de 2004, el Govern central del PP va elaborar el mapa bàsic de la TVL digital a Catalunya. El pla dividia el Principat en 20 demarcacions que agrupaven comarques i conjunts de comarques; assignava un canal múltiplex a cada demarcació amb capacitat per a quatre programes (un de les quals podia ser públic a criteri de les comunitats autònomes); i obligava les TVL a emetre un mínim de quatre hores diàries i 32 setmanals de programació original. En el cas que es creés una televisió pública, tots els ajuntaments inclosos en una demarcació havien de posar-se d'acord per gestionar-la. L'hivern de 2004, després d'un canvi de govern, el nou executiu socialista modificava el pla tècnic i Catalunya passava a tenir 21 demarcacions, tres de les quals tenien dos múltiplex. El 2005, ampliava a dos el màxim de públiques per múltiplex. D'aquesta manera, el disseny fet des de Madrid ja determina el model.

Ara bé, l'opció per la tecnologia TDT també porta associats uns costos elevats de transmissió que el delimiten encara més. El 2005 es van difondre els preus de l'operador dominant a Catalunya, Abertis Telecom, que anaven dels poc més de 170.000 als més d'1,7 milions d'euros (*El Periódico de Catalunya*, 7 d'octubre de 2005, pàg. 40). Encara que els preus definitius estan per determinar, les magnituds apuntades dificulten un plantejament amateur i exigeixen una estructura econòmica solvent. Des d'aquesta perspectiva, s'entén que la comarca és la unitat mínima que permet la viabilitat i es trenca la relació entre municipi i

emissora existents en el naixement de la TVL⁴.

Davant de l'opció tecnològica per la TDT i el disseny fet des de Madrid, la diversitat de referents de la segona meitat dels anys noranta dona pas a un cert consens entre el gruix dels operadors i els organismes catalans amb competència en polítiques de la comunicació (Govern i Consell de l'Audiovisual de Catalunya, amb competències en ordenació del sistema audiovisual des de l'any 2000), que pren el nom de "televisió local de proximitat". Aquest model, coherent amb els condicionants tecnològics i la concepció industrial dominant llavors, determina un operador professional i amb plantejament empresarial –el que han defensat les principals associacions des de finals dels anys vuitanta– i ja no discuteix la titularitat, que ve marcada per llei (Guimerà, 2006).

Ara, la clau són els continguts: la programació ha d'estar arrelada al territori i centrada en la comunitat a la qual s'adreça (és a dir, de proximitat), encara que el referent ja no és el municipi, sinó la demarcació comarcal o supracomarcal. En el cas de les televisions públiques, el Govern fixa als ajuntaments l'obligació d'oferir aquesta programació⁵. En el cas de les privades, el plec de clàusules del concurs de concessions situava de manera clara els continguts com a element clau⁶. La Llei 22/2005, de 29 de desembre, de comunicació audiovisual de Catalunya (DOGC 4543, de 3 de gener de 2006), promulgada després de l'obertura dels concursos, aprofundeix en aquesta concepció, fins al punt que sempre parla "televisió local o de proximitat" com a sinònims.

En aquests aspectes, el concepte és deutor d'aportacions acadèmiques sobre la *televisió de proximitat*, noció intruïda

a Catalunya a finals dels anys noranta i aplicada per primera vegada a la TVL per Prado i Moragas (2002). La influència no es queda aquí, ja que el Govern, a l'hora de dissenyar els plecs de clàusules del concurs per la TDT local, va consultar diversos investigadors catalans que havien estudiat la televisió de proximitat tant privada com pública (Ramentol, 2006: 28).

Les raons que expliquen l'hegemonia del model de proximitat són de natura ben diversa. En primer lloc, els elements econòmics i empresarials vénen determinats per la tecnologia TDT. En segon lloc, hi ha un consens entre les entitats representatives del sector, el Govern i el CAC per entendre que les televisions han de potenciar la indústria audiovisual catalana. De l'any 2000 ençà, el Govern ha entès que les TVL formen part d'un engranatge que inclou la televisió nacional (pública i privada) i la producció audiovisual, que ha esdevingut econòmicament estratègica pel país (CAC, 2006; Madí, 2007; Marín, 2007).

Així mateix, la voluntat del Govern per estimular la indústria del país passa per primar els operadors catalans, cosa que es vol aconseguir amb la vinculació al territori. Així, el disseny es va fer amb la intenció d'aconseguir que el màxim possible de televisions analògiques poguessin transitar a la TDT i, al mateix temps, evitar que s'implantessin xarxes d'abast espanyol que havien aterrat a Catalunya els primers anys dos mil (Localia TV; Urbe TV, de Vocento) (*Antena Local*, núm. 42, pàg. 10; núm. 44, pàg. 7).

Al seu torn, el sector ha vist créixer el nombre d'emissores fins a arribar a les 120 el 2004, dues tercers parts de les qual eren privades i la immensa majoria, professionalistes. Els motors d'aquest creixement han estat, fonamentalment,

4 El disseny de base comarcal de les demarcacions va rebre crítiques per com havia dividit el país, tant des del sector com des del Govern català. En canvi, en molt poques ocasions, per no dir mai, es va criticar amb la mateixa contundència que la unitat mínima fos la comarca (Guimerà, 2006: 248 i seg.).

5 RESOLUCIÓ PRE/2804/2005, de 27 de setembre, per la qual es dona publicitat a l'Acord del Govern de 20 de setembre de 2005, pel qual s'estableix el procediment de concessió de programes de televisió digital local als municipis de Catalunya inclosos en les demarcacions que estableix el Pla tècnic nacional vigent de la televisió digital local i el règim jurídic d'aquestes (DOGC 4482, de 4 d'octubre de 2005).

6 Govern de la Generalitat de Catalunya (2005): *Plec de clàusules administratives particulars i de prescripcions tècniques del contracte de gestió de servei públic de televisió digital local*. Barcelona: Generalitat de Catalunya.

empreses provinents d'altres sectors de la indústria comunicativa (premsa, ràdio) i de tota dimensió (local i comarcal, nacional, estatal) amb clara vocació industrial. Així doncs, el discurs majoritari dins del sector és l'empresarial del sector privat, al qual cal sumar el professionalista defensat des d'una part cada cop més nombrosa dels ajuntaments catalans amb emissora (OCL, 2005).

Un model excloent: televisions històriques i conceptes alternatius

Amb la implantació de la TDT local, la completa professionalització i industrialització del sector esdevé pràcticament inevitable: amb unes inversions econòmiques elevades i uns pressupostos de funcionament alts derivats de les exigències tecnològiques i del model d'emissora digital dibuixat, el nou sistema de transmissió pot comportar la desaparició de la TVL popular i amateur.

Aquest impacte sobre la realitat en funcionament a Catalunya ja es va notar en el concurs de concessions de televisions privades. Tot i que el model estava pensat per permetre el pas del màxim possible de TVL en funcionament, un grup de vuit televisions que el 2004, un any abans de la convocatòria, estaven emetent no s'hi va presentar. Els seus promotors consideraven que la TDT no els permetia desenvolupar el seu model: de caire popular, amateur, cobertura municipal i amb un perfil més proper al comunitari. Entre aquestes hi ha la pionera RTV Cardedeu i Vilassar TV, amb més de 20 anys d'emissions.

Aquestes televisions s'han unit en la Federació Catalana de Televisions Locals Històriques i han demanat al Govern i al CAC que els ajudin a continuar emetent apel·lant al capítol VI de la Llei 22/2005, que contempla el dret a l'existència de mitjans audiovisuals sense afany de lucre i de proximitat⁷. Així, doncs, en el moment de plena professionalització i comercialització de les televisions locals, es tornen a sentir veus que reclamen la vigència de plantejaments propers als primigenis.

Conclusions: entre el concepte, els models i la praxi

La televisió local catalana ha tingut, en els seus vint-i-cinc anys d'història, quatre grans models hegemònics: el comunitari, fins als darrers anys vuitanta; el professional de servei públic i el professional i de país al llarg dels anys noranta; el de televisió de proximitat a partir dels anys dos mil. Les diferències que es poden observar fàcilment entre el punt de partida i el d'arribada en l'evolució dels models al llarg d'aquests anys evidencien la gran profunditat del canvi viscut. De fet, el model sobre el qual es regula el sector és diametralment oposat al dissenyat en el naixement i extensió de la TVL al voltant de l'experiència de RTV Cardedeu.

Sobre la natura de la transformació, tots els indicis i evidències recollits apunten que la relació entre el concepte de televisió local, els models que es defineixen i la praxi de les emissores no és lineal ni determinista, sinó que mostra un caràcter que hem denominat *circular*: tots tres mantenen un diàleg i s'influeixen mútuament.

Un primer exemple, el trobem en l'abandonament progressiu del referent comunitari: l'activitat quotidiana posa de manifest que, aplicat en sentit estricte tal com s'havia proposat, era molt difícil de sostenir. D'aquesta constatació neixen els elements que caracteritzaran els dos models professionalistes que el succeiran els primers anys noranta: contractació de personal, inclusió creixent de publicitat i/o finançament municipal estable. Al seu torn, aquests ingredients són els que guien la transformació de les TVL ja des de mitjan anys vuitanta, cosa que dona lloc a una concepció cada cop més professionalista i tendent a la comercialització. A més, les televisions que desapareixen al llarg dels anys són les que no volen o no poden superar l'estadi amateur, cosa que encara treu més força a aquesta mena d'emissores.

El model de proximitat i la implantació de la TDT són un cas en sentit contrari: la definició d'un ideal professionalista i de matriu industrial des de les polítiques públiques (i amb el consens del gruix del sector) determina quin tipus

⁷ A aquesta via, també podria acollir-s'hi l'Assemblea de la Comunicació Social (ACS), un conjunt de col·lectius que intenten posar en marxa una televisió comunitària a Barcelona des dels primers dos mil.

d'emissora pot migrar o no a la TDT. És des d'aquesta lògica que s'explica la negativa de la pionera RTV Cardedeu a concursar, conjuntament amb set emissores privades més de matriu voluntarista. Així, tot i que el model recull en certa forma l'evolució viscuda per les TVL i la manera d'entendre-la per part dels seus operadors, deixa fora altres models existents.

És des d'aquesta perspectiva circular que es pot observar com els models d'emissora es proposen sempre en contextos de possible reconeixement o tolerància legal i de regulació de la TVL, en un sector que s'ha desenvolupat vint-i-cinc anys sense un marc legal complet. En aquest sentit s'han d'entendre des del model comunitari fins al de proximitat passant pels professionalistes dels anys noranta, ja que formen part del discurs legitimador i de defensa d'unes emissores determinades que busquen influir en les polítiques per no quedar fora de la llei (i del sector). En aquest punt, el paper de la recerca avalant (o no) els diversos models ha jugat un paper clau en els discursos, fins al punt que no se'n pot entendre l'evolució descrita sense el seu concurs.

En aquest sentit, doncs, les preocupacions dels operadors en cada moment del desenvolupament de la TVL, combinats amb els interessos de les polítiques públiques sobre el sector (no sempre coincidents amb els anteriors), són el motor de la profunda transformació del concepte i models d'emissora que es dona a Catalunya des del naixement del fenomen fins la implantació de la TDT.

Bibliografia

- CAC [En línia] (2006): *Informe en relació amb l'oferta tècnica continguda al sobre B presentada pels licitadors en el procés d'adjudicació de la concessió en règim de gestió indirecta per particulars per a l'explotació del servei públic de televisió digital local (expedient 11/A/2006) emès d'acord amb el que disposa la lletra c de l'article 10 de la Llei 2/2000, de 4 de maig, del Consell de l'Audiovisual de Catalunya (LCAC)*. Barcelona: CAC.
- CARRERAS, LL. DE (1987): *La ràdio i la televisió a Catalunya, avui*. Barcelona: Pòrtic.
- D.A. (1988b): "Comunicat final del seminari". A: D.A.: *La TV local de servei públic L'univers de les TV locals a Catalunya*, Barcelona: Diputació de Barcelona
- CUMERES, M. (2005). Entrevista personal. Taradell, 18 de novembre.
- FCTVL (1992): *Comunicat de premsa*. Sabadell: FCTVL
- FPLTVLC (1986): *Televisions locals a Catalunya*. Sabadell: FPLTVLC. [Text mecanografiat]
- FPLTVLC (1987): *Televisions locals a Catalunya*. Barcelona: FPLTVLC. [Text mecanografiat]
- FPLTVLC (1994): *10 anys Federació TV locals de Catalunya. Dossier de Premsa*. Cardedeu: FPLTVLC. [Fulletó]
- GARRIGA, A. M. (1985): "L'experiència de la televisió en l'àmbit meso-comunicatiu. (Bases per a una televisió local a Espanya)", a D.A.: *Primeres Jornades sobre Meso-Comunicació a Catalunya*, Bellaterra, Universitat Autònoma de Barcelona, pàg. 49-80.
- GARRIGA, A. M. (2005). Entrevista personal. Esplugues de Llobregat, 17 d'agost.
- GUIMERÀ I ORTS, J. À. (2006): *La televisió local a Catalunya: gestació, naixement i transformacions*. Bellaterra: Departament de Periodisme i de Ciències de la Comunicació de la Universitat Autònoma de Barcelona. [Tesi doctoral]
- MADÍ, D. (2007): Entrevista personal. Barcelona, 10 de gener
- MARÍN, E. (2007): Entrevista personal. Bellaterra (Cerdanyola del Vallès), 18 de gener.
- MESSEGUER, M.; ROVIRA, D.; VILAR, J. (2005): *Més de mil dilluns. 25è aniversari televisió a Cardedeu*. Cardedeu: Ràdio Televisió Cardedeu.
- OCL (2005): "La comunicació local", a Corominas, Maria i Miquel de Moragas i Josep Àngel Guimerà (eds.): *Informe de la comunicació a Catalunya 2003-2004*; Bellaterra, Castelló de la Plana, Barcelona, València; Servei de Publicacions de la Universitat Autònoma de Barcelona; Publicacions de la Universitat Jaume I; Universitat Pompeu Fabra; Universitat de València. Servei de Publicacions, pàg. 211-230.
- PRADO, E. (1985): "Televisión comunitaria en Catalunya". A: *Telos*, núm.2, abril-juny, Madrid, Fundesco, pàg. 53-58.
- PRADO, E.; MORAGAS, M. DE (1991): *Televisiones locales. Tipología y aportaciones de la experiencia catalana*. Barcelona: Col·legi de Periodistes de Catalunya/Diputació de Barcelona.
- PRADO, E.; MORAGAS, M. DE (2002): *La televisió local a Catalunya. De les experiències comunitàries a les estratègies de proximitat*. Barcelona: CAC. [Quaderns del CAC. Número extraordinari]
- RAMENTOL, S. (2006): "Conferència: El nou escenari de la televisió local". A: D.A., *Cap a un nou model de mitjans audiovisuals locals*, Barcelona, Generalitat de Catalunya – Agència Catalana de Notícies, pàgs. 23-41.
- VILAR, J. (2006): Entrevista personal. Sant Joan Despí, 7 de febrer.

Crítica de llibres

Guión audiovisual

ARANDA, D.; DE FELIPE, F.

1a ed. Barcelona:Editorial UOC, 2006. ISBN 84-9788-506-6
per Ferran Lalueza Bosch, professor dels Estudis de Ciències de la Informació i de la Comunicació de la Universitat Oberta de Catalunya (UOC)

En el número de 22 d'aquesta mateixa revista, fent la ressenya d'un llibre de la professora Martine Joly (*La interpretació de la imatge. Entre memòria, estereotip i seducció*), Fernando de Felipe constata que "són multitud els títols que parlen de com fer guions per a cinema i televisió". Doncs bé, un dels darrers títols editats dins d'aquesta multitud és precisament obra del propi De Felipe, en aquest cas en col·laboració amb Daniel Aranda: el llibre *Guión audiovisual*.

Dins d'un context, en efecte, de certa saturació, no és fàcil fer aportacions originals que resultin veritablement valuoses. Tot i això, De Felipe i Aranda aconsegueixen dotar aquesta obra d'un seguit de característiques prou diferenciadores i efectives com per fer-la destacar dins del cúmul de manuals per a guionistes i aspirants a ser-ho que tenim al nostre abast, fita que resulta força meritòria.

La primera d'aquestes característiques és una reconeguda voluntat dessacralitzadora. Enfront de la tendència de molts teòrics a *inflacionar* la transcendència del seu objecte d'estudi, Aranda i De Felipe atribueixen al guió un rol merament instrumental. El guió és una peça més (una peça clau, si és vol) en el procés que comporta la creació d'un producte audiovisual. No té vida pròpia, és una obra efímera que perd el seu sentit tan bon punt es clou el rodatge. Seguint la suggeridora metàfora de Carrière, un guió és com la pell seca que l'eruga deixa enrera quan es transforma en papallona.

Aquesta concepció tan poc idealitzadora de l'ofici (l'experiència de De Felipe en el ram hi pot tenir a veure) comporta que el guionista sigui percebut com un professional desproveït d'ínfules d'autoria. Sempre que els "capriciosos imperatius de producció" ho requereixin, haurà de donar mostres de la seva flexibilitat i de la seva capacitat d'adaptació. Ser capaç d'encaixar canvis radicals, d'improvisar in situ (ja sigui al plató o a la sala d'edició) i de defugir qualsevol temptació de vanitat creativa esdevenen competències professionals imprescindibles. I fins i tot el mite de l'originalitat s'esmicola a consciència, amb l'ajut –així sí– de teòrics com Rohmer que, no per casualitat, és alhora un reconegut director i guionista cinematogràfic.

La segona característica que fa interessant el llibre és la seva polivalència. Les aportacions que fa són tan vàlides per a les obres de ficció del cinema i la televisió com per a la publicitat audiovisual, els videoclips o fins i tot els videojocs i altres suports interactius. Val a dir que la major part dels exemples proposats i de les nombroses citacions que esquitxen les seves pàgines provenen certament del món del cinema. Tot i això, els autors evidencien un esforç permanent d'abstracció encaminat a garantir que les seves consideracions i recomanacions tinguin plena aplicabilitat en qualsevol camp de la producció audiovisual, cosa que és certament lloable.

Una tercera característica destacada de l'obra és la vocació didàctica que traspua cadascuna de les seves 222 pàgines. Aquest tret no resulta sorprenent si considerem que tant De Felipe com Aranda compten amb una notable trajectòria docent i que el punt de partida d'aquest llibre rau en els materials didàctics que ambdós autors van elaborar com a eix vertebrador d'una assignatura de la Llicenciatura de Comunicació Audiovisual a la UOC dedicada, és clar, al guió audiovisual.

Qui s'acosti a l'obra amb esperit de diletant agrairà sens

dubte que no es doni cap concepte per sabut. Des dels més elementals fins als més sofisticats, tots els conceptes de l'especialitat que s'introdueixen en el llibre són definits amb un llenguatge precís, rigorós i entenedor. En un terreny on el confusionisme terminològic sovint causa estralls (traduccions de termes poc afortunades, manca d'univocitat, etc.), aquesta disciplinada tasca encaminada justament a endreçar, conceptualment i lèxica, el panorama existent constitueix un dels principals valors de l'obra.

En aquest sentit, dedicar el primer capítol als principis bàsics de la narració audiovisual ja constitueix tota una declaració d'intencions. Però aquest enfocament eminentment pedagògic es fa palès al llarg de tot el llibre i resulta especialment meritori en els moments en què el discurs dels autors pren més volada i aborda qüestions com ara la diferenciació cabdal entre versemblança i realisme o les tipologies del narrador fílmic.

L'exhaustivitat és la quarta característica que fa que l'obra se situï molt per sobre de la mitjana dels llibres dedicats a la matèria. De Felipe i Aranda aborden de forma sistemàtica i amb l'amor al detall propi d'un entomòleg la pràctica totalitat dels aspectes vinculats a l'elaboració d'un guió audiovisual. Trames, personatges i dramatització constitueixen els tres eixos sobre els quals s'estructuren els capítols centrals del llibre, que aporten un més que notable nivell d'aprofundiment en els subtemes que es deriven de cadascun.

El darrer capítol, de la seva banda, es consagra a aspectes essencialment formals relatius a la presentació dels guions. Pot semblar un tema menor, una mena d'anticlímax, per emprar un vocable gens aliè a l'àmbit de què ens estem ocupant, però, tal com els propis autors reconeixen, "l'aparença formal del nostre guió és tan important com la seva estructuració interna o el seu contingut", ja que un format que no sigui del tot impecable pot ser tot el que un productor atrafegat necessita per rebutjar el guió en qüestió. A Aranda i De Felipe, doncs, no se'ls cau cap anell per explicar com s'han de numerar les pàgines o quin interlineat és convenient emprar, i ho fan amb el mateix rigor i pragmatisme amb què aborden, per posar alguns exemples ben distants, l'anagnòrisi d'Aristòtil o els *patterns* de Biegalski.

I finalment, encara trobem una cinquena característica igualment digna de menció. A diferència del que és habitual en els manuals més convencionals, el llibre que ressenyem

defuig les fórmules màgiques i les receptes universals. Els autors reconeixen l'extraordinària dificultat tècnica i creativa que comporta l'escriptura d'un guió audiovisual i aporten eines, reflexions, concepcions i recursos que poden alleugerir aquesta dificultat i maximitzar l'encert del resultat. No pretenen pontificar sobre la matèria. L'objectiu és posar a l'abast del lector l'experiència i els coneixements –curosament garbellats i estructurats– que aporten nombrosos professionals i teòrics d'aquest àmbit. Aquest bagatge resultarà extremadament útil a qui exerceixi com a guionista, però en cap cas l'encotillarà. Qui hagi d'analitzar i avaluar guions o qui vulgui teoritzar sobre l'activitat d'escriure'ls, per cert, tampoc no podrà anar gaire lluny sense incorporar els continguts del llibre al seu equipatge de mà.

Curiosament, el fet que els autors incorporin al text tantes i tantes citacions d'estudiosos i guionistes de referència pot dur-nos a creure que els manca un discurs veritablement personal. No és veritat. Si considerem tant els continguts que Aranda i De Felipe expressen amb la seva pròpia veu com els que posen en boca d'altres autoritats en la matèria, el conjunt mostra una coherència tan aclaparadora que en cap cas pot ser considerada fruit d'una mera juxtaposició recopilatòria de concepcions i idees.

És del tot rodona, doncs, l'obra que hem ressenyat aquí? Doncs, gairebé, però encara podria millorar-se en tres aspectes. Primer, el valuós llistat de referències bibliogràfiques que aporta pràcticament no inclou cap llibre que no s'hagi escrit en castellà o que no s'hagi traduït almenys a aquesta llengua, criteri qüestionable que deixa al marge algunes obres d'interès indiscutible, però disponibles només en altres idiomes. Segon, atesa la vocació eminentment didàctica que té l'obra, els exemples proposats potser resulten insuficients tant en nombre com en diversitat. I tercer, l'edició del llibre (molt particularment pel que fa a les notes a peu de plana) es menys acurada del que caldria esperar.

En qualsevol cas, gràcies a De Felipe i Aranda, tots els que tinguin intenció de contribuir en el futur a incrementar la ja nombrosa literatura consagrada a l'escriptura de guions, trobaran des d'ara que el llistó és una mica més alt.

Radiografiant la concentració sobre el terreny

MASTRINI, G.; BECERRA, M.

Periodistas y Magnates. Estructura y concentración de las industrias culturales en América Latina. Buenos Aires: Prometeo Libros, 2006. ISBN 987-574-092-6.

per Andreu Casero, professor de comunicació audiovisual de la Universitat Jaume I de Castelló.

La concentració és un dels fenòmens més rellevants i transcendents de les últimes dècades, ja que ha contribuït decisivament a donar forma a l'actual estructura del sistema comunicatiu. Una dinàmica estretament vinculada als processos d'industrialització i mercantilització que, d'una bona temporada ençà, afecten, cada cop amb més intensitat, bona part dels àmbits de la comunicació i la cultura, des dels grans mitjans fins als sectors del llibre, el disc o el cinema, per citar alguns exemples. A més, és un objecte d'estudi que ha aixecat debats teòrics amplis i apassionats. Però, paradoxalment, les recerques empíriques sobre la qüestió han estat més aviat escasses. Precisament, la investigació, recollida en aquest llibre, que han dirigit els professors Mastrini i Becerra cobreix una part d'aquest buit i aporta dades i indicadors sobre l'arquitectura organitzativa de les indústries culturals que operen en l'escenari llatinoamericà.

El treball s'ocupa d'analitzar els sectors comunicatius en un sentit ampli d'un total de nou països (Argentina, Bolívia, Brasil, Colòmbia, Mèxic, Perú, Uruguai, Veneçuela i Xile). En conseqüència, inclou l'estudi tant dels mitjans convencionals (premsa, ràdio i televisió) com d'altres indústries culturals (llibre, cinema i disc) sense oblidar el camp de les telecomunicacions (telefonía i internet). L'exploració s'articula a partir de tres etapes consecutives. D'inici, es duu a terme un estudi de l'estructura de cadascun dels mercats dels països analitzats. Tot seguit, es mesuren els nivells de concentració existents, fent servir la metodologia del *Four Firm Concentration Ratio* (CR4), un índex que té en compte la quota de mercat que acaparen els quatre primers operadors en els diferents sectors de la indústria cultural. Finalment, s'analitzen els principals grups comunicatius de la regió. Amb tot, la recerca apunta algunes conclusions interessants.

En primer lloc, es posa de manifest l'existència de

desequilibris regionals forts en l'àmbit llatinoamericà pel que fa a les indústries culturals. Fruit d'això, s'observa un contrast accentuat entre els extrems, representats pel Brasil i Bolívia. Així, mentre el volum del negoci comunicatiu de l'últim no arriba als 1.000 milions de dòlars de facturació total, el del primer supera els 10.000 milions. El mercat brasiler demostra una potència notable i un predomini clar a la zona, ja que, si ens fixem en els sectors editorials (llibre, disc i cinema) i en els de flux (ràdio i televisió), equival al 68% del conjunt de la resta dels països sumats. Una xifra que augmenta al 85% si considerem el camp de les telecomunicacions. Amb aquestes dades, els autors proposen una classificació per ubicar els diferents estats analitzats en funció del seu grau d'evolució, i distingeixen entre indústries consolidades (Brasil, Mèxic i Argentina), de desenvolupament potencial (Colòmbia, Veneçuela, Xile i Uruguai) i de desenvolupament escàs (Perú i Bolívia).

En segon terme, l'estudi revela la incidència elevada que té l'estructura social en l'activitat i l'extensió dels sectors comunicatius. Les fortes desigualtats que es registren en gran part dels països llatinoamericans provoquen l'exclusió del consum de béns i serveis culturals d'àmplies franges de població. Lluny de reduir-ne les dimensions, aquesta fractura no deixa d'engrandir-se i evidencia que el mercat, per si mateix, no aconsegueix amb eficàcia les funcions d'assignació i distribució de recursos comunicatius. A més dels costos socials evidents, el fenomen comporta que només una part minoritària dels ciutadans pugui accedir a un consum cultural diversificat, mentre que la gran majoria ha de limitar-se a l'oferta de mitjans massius, vinculats a la gratuïtat. Això explica que la televisió de pagament sigui la indústria cultural amb menys penetració a la zona, tret d'excepcions com ara l'Argentina o l'Uruguai. Tot el contrari que la televisió en obert i la ràdio, que apareixen com els principals sectors comunicatius, fet que suscita que davant l'accés quotidià a aquests mitjans, un ciutadà llatinoamericà únicament compra el diari 10 dels 365 dies de l'any, assisteix menys d'un cop a l'any a una sala de cinema i adquireix, legalment, en el mateix període, mig disc compacte de música.

En tercer lloc, la recerca demostra, amb dades empíriques, que en el context llatinoamericà es donen nivells "molt alts" de concentració en el camp de les indústries culturals. De mitjana, el primer operador controla el 30% del

mercat en els diferents sectors comunicatius, mentre que els quatre primers superen el 80%. Els valors més elevats de concentració es troben a la telefonia bàsica (93%), la telefonia mòbil (88%), la televisió en obert (85%), la televisió per cable (84%) i la premsa (62%). A l'altre extrem, la ràdio es configura com l'àmbit més plural amb només el 31% de concentració. Per països, mentre el Brasil, Mèxic i Colòmbia obtenen les taxes més moderades (al voltant del 60% de mitjana), l'Uruguai, Veneçuela i Bolívia presenten els indicadors més elevats (entre el 80% i el 90%), posant de manifest l'estructura oligopòlica dels seus mercats comunicatius. Un escenari que es complementa amb la presència de grups de comunicació multimèdia importants, com ara Televisa, Cisneros, Globo o Clarín, que exerceixen un domini considerable en l'àmbit regional.

Juntament amb aquestes conclusions, entre les principals aportacions del treball coordinat per Mastrini i Becerra cal ressenyar-ne la solidesa teòrica. Els autors prenen el marc de l'economia política de la comunicació per enfrontar-se a l'anàlisi de la concentració en l'àmbit llatinoamericà. Aquest enfocament, a què dediquen un capítol extens, s'interessa especialment per l'estudi de les relacions i les estructures de poder partint d'una perspectiva històrica, una visió àmplia, que té en compte el context social dels fenòmens comunicatius, i una base crítica marcada, que incideix en la denúncia de les desigualtats socials.

Tot i així, la investigació també presenta alguns punts febles. El principal té a veure amb les dades utilitzades com a base de l'estudi empíric, les quals, amb la voluntat de fixar un paràmetre comú per als diferents països que integren la mostra, es remunten a l'any 2000. Un aspecte problemàtic si tenim en compte que l'elevat dinamisme de les indústries culturals provoca un envelliment prematur de les xifres a causa de l'escenari de transformació constant en què es troben immerses. Així mateix, les dificultats per localitzar guarismes en alguns països i sectors fa que, en apartats puntuals, no es disposi d'indicadors suficients. El cas més evident d'aquest fet és l'àmbit d'internet, del qual pràcticament no s'aporten informacions rellevants. D'altra banda, la recerca prescindeix de l'estudi dels efectes i les seqüeles que el procés de concentració té sobre el pluralisme, la diversitat i la democràcia. S'opta per fer una diagnosi completa i nítida que deixa al marge, però, l'avaluació de les implicacions i les conseqüències que se'n deriven.

Unes objeccions que no treuen valor a aquest llibre que constitueix una radiografia extraordinària de les condicions estructurals dels mercats comunicatius llatinoamericans. Com escriu, en una sentència contundent, l'investigador francès Armand Mattelart en un dels pròlegs d'aquesta obra "la concentració no és una novetat". És cert, totalment cert. La novetat o, si més no, la necessitat, és estudiar-la empíricament sobre el terreny. Un aspecte que aquest treball ambiciós cobreix oportunament i a bastament.

Revista de llibres

ESTEVE GARCÍA, F.; JIMÉNEZ CORTÉS, C (dirs.). *La liberalització dels serveis culturals a l'OMC i el seu impacte a Catalunya*. Barcelona: Institut d'Estudis Autònoms, 2006.
ISBN: 84-393-7322-8

Aquest estudi és resultat d'un projecte de recerca col·lectiva finançat per l'Institut d'Estudis Autònoms. Sis professors de dret internacional de la Universitat Autònoma de Barcelona i de la Universitat de Girona analitzen el règim jurídic actual aplicable als serveis culturals. Tot seguit examinen les actuals negociacions en curs en el si de l'Organització Mundial del Comerç i els efectes que se'n poden desprendre per a Catalunya i els seus poders públics en matèria cultural. Tanca l'estudi una contraposició dels diversos compromisos internacionals en la matèria, assolits en el marc del GATS i de la UNESCO, la incidència directa per a Catalunya, i la necessitat de millorar les vies efectives de participació en les negociacions europees i internacionals. Aquest llibre, fonamental per a l'aplicació de polítiques culturals i de comunicació al nostre país, està dirigit per les professores Francina Esteve García i Clàudia Jiménez Cortés i compta amb l'aportació de Susana Beltran García, Mariona Illamola Dausà, Montserrat Pi Llorens i Esther Zapater Duque.

FLAMAND-LÉVY, B. *Les compétences culturelles de la Communauté Européenne* Aix-en-Provence: Presses Universitaires d'Aix-Marseille-PUAM, 2004.
ISBN: 2-7314-0406-X

Tot i que la cultura ha estat objecte de declaracions solemnes gairebé des del Tractat de Roma, no va ser fins al Tractat de Maastricht que aquest sector va passar a formar part d'un tractat constituït d'Europa. Això no obstant, els estats membres han estat molt recelosos de cedir gran part de les seves competències culturals a les institucions europees. D'altra banda, les competències "de Brussel·les" no han estat creades mitjançant una acció normativa, sinó de forma empírica per la via de la coordinació. A més, es tracta d'unes competències que no persegueixen, en opinió de l'autora, la integració d'un patrimoni col·lectiu, sinó que s'usen com a instrument per enfortir la diversitat cultural dels estats membres, incloses les seves regions. I en aquest laberint competencial, l'autora clou el llibre analitzant el paper d'Europa en les negociacions sobre la liberalització del comerç internacional, en el si de l'OMC. Per tot això, aquest estudi de Bénédicte Flamand-Lévy és pioner pel fet de presentar una sistematització científica d'un àmbit poc delimitat.

GAGNE, G. (dir). *La diversité culturelle. Vers une convention internationale effective?* Montreal (Quebec): Fides, 2005.
ISBN: 2-7621-2627-4

El 31 de març de 2004, el Groupe de recherche sur l'intégration continentale (GRIC), de la Universitat del Quebec, va organitzar una jornada titulada "La diversité culturelle: vers une convention internationale?". Cal observar que el GRIC és un dels organismes degans sobre la integració econòmica internacional. D'altra banda, tant el Canadà com el Quebec sempre s'han distingit per la seva reivindicació per obtenir un tracte específic del sector cultural dins dels tractats internacionals. Així, en el Tractat de Lliure Comerç d'Amèrica del Nord (TLCAN, NAFTA en inicials angleses) entre Mèxic, els EUA i el Canadà, aquest darrer país va aconseguir davant els EUA que els béns i serveis culturals fossin exclosos de la liberalització comercial. Amb tot aquest bagatge, és comprensible que aquesta jornada esdevingués una fita en el procés de negociació de la Convenció sobre la protecció i la promoció de la diversitat de les expressions culturals de la UNESCO, també coneguda com la Convenció sobre diversitat cultural. Dels debats d'aquella trobada en va sortir aquest llibre.

GERADIN, D.; LUFF, D. *The WTO and Global Convergence in Telecommunications and Audio-visual Services* Cambrigde (UK): Cambridge University Press, 2004
ISBN: 0-521-83611-5

El llibre reuneix una sèrie de capítols editats per David Luff, soci d'un bufet d'advocats a Brussel·les, i Damien Geradin, professor de Dret i director de l'Institute for European Legal Studies, de la Universitat de Lieja (Bèlgica). L'obra consta de tres parts, la primera de les quals analitza el marc regulatori aplicable als serveis de telecomunicacions en el context de l'OMC. La segona debat el marc actual que regeix els serveis audiovisuals i fa una menció especial de l'impacte de la regulació sobre continguts i la convergència digital en la distribució de programes. També s'hi estudia la protecció, els subsidis i la intervenció pública en el sector. I la tercera part intenta il·luminar el fenomen de la convergència des de diferents punts de vista: un capítol sencer explica el concepte des d'una perspectiva tecnològica, mentre que altres col·laboradors intenten preveure les conseqüències legals i econòmiques que la convergència pot comportar en el comerç internacional d'aquests nous serveis convergents.

TARDIF, J.; FARCHY, J. *Les enjeux de la mondialisation culturelle*
Paris: Ed. Hors Commerce, 2006
ISBN: 2-915286-62-0

En el prefaci de l'obra, signat per Abdou Diouf, secretari general de la Francofonia i president del Senegal, podem llegir que "la globalització que marca la nostra època no sols comporta un creixement dels fluxos de les mercaderies. També transforma la manera com ens representem el món". Dit en altres paraules, la globalització és un procés ambivalent que, d'una banda, multiplica les possibilitats de cada cultura a fer-se present davant d'altres comunitats, però, de l'altra, també comporta el risc que es multiplin les desigualtats i els desequilibris en el diàleg entre cultures. És aleshores, quan no hi ha diàleg, que es produeix un xoc, el tan anomenat *xoc de civilitzacions*.

Per tal de superar aquesta possibilitat, els autors proposen situar la cultura en el centre de les dinàmiques internacionals, tant en la seva vessant política, econòmica, com social. Amb aquest objectiu, proposen que la diversitat cultural sigui un dels eixos del govern mundial del nou segle XXI i, perquè això prengui forma, proposen, entre altres mesures, la creació d'un Consell Mundial de les Cultures.

UNESCO. *Culture, Trade and Globalisation. Questions and Answers*
UNESCO: París, 2003
ISBN: 92-3-103748-X

Aquest llibret és una mostra més del paper que ha tornat a assumir la UNESCO com a agència de Nacions Unides per impulsar polítiques culturals i de comunicació participatives, equitatives i solidàries. Durant dues dècades, la institució va caure en una hibernació institucional i no va despertar fins que el 2001, amb un nou director general, Koïchiro Matsuura, es va aprovar la Declaració sobre la Diversitat Cultural. A partir d'aquí, el paper de la UNESCO ha anat creixent i en aquests moments la institució torna a ser una referència en polítiques públiques que preconitzen l'especificitat de la cultura, més enllà dels intercanvis comercials que genera.

El llibre s'estructura en 25 preguntes clau per entendre la regulació del comerç de béns i serveis comercials i el debat que actualment està sobre la taula. S'hi responen preguntes com, per exemple, quina importància té el copyright o bé l'Acord sobre aspectes dels drets de propietat intel·lectual relacionats amb el comerç (ADPIC, TRIPS en les inicials angleses) o, encara, quina és l'agenda de negociacions de l'OMC.

Revista de revistes

Anàlisi. Quaderns de comunicació i cultura

Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona

Núm. 34, 2006

ISSN: 0211-2175

La revista *Anàlisi*, en el seu número 34, dedica un monogràfic a les relacions públiques. En molts dels articles es planteja la dificultat de definir-les i acotar-les com a disciplina científica, perquè és un saber que s'ha construït a partir d'aportacions d'altres ciències. Aquest fet dóna, en paraules de l'articulista Jordi Xifra i Triadú, de la Universitat de Girona, "una diversitat de perspectives conceptuals, dominades per la perspectiva procedent del màrqueting". En qualsevol cas, és interessant la proposta de definició que dóna Manuel Parés i Maicas, a "Ètica i deontologia de les relacions públiques", on també s'exposen les principals característiques comunicatives de la disciplina, així com els seus camps d'acció i la tipologia dels seus actors. Tanca aquest número de la publicació un article *In Memoriam* de Frederic Roda, escrit per Antoni Noguero.

Comunicación y sociedad

Pamplona: Universidad de Navarra

Vol. XIX, núm. 2, desembre 2006

ISSN: 0214-0039

L'últim número de la revista de la Facultat de Comunicació de la Universitat de Navarra inclou un seguit d'articles de temàtica diversa, però en destaca l'aportació de la professora María Isabel Mínguez González, de la Facultat de Ciències Socials i de la Comunicació (Universitat de Vigo). Aquest estudi de marcat to acadèmic revisa i classifica algunes investigacions recents sobre la teoria situacional. Aquesta teoria pretén descriure el comportament comunicatiu dels individus: per què la gent es comunica i en quins contextos és més probable que ho faci. Així, el situacionisme permet determinar quan i com són més probables determinats efectes del missatge comunicatiu sobre l'audiència. Aquesta línia de recerca ha estat força emprada en l'anàlisi de l'efecte de continguts violents sobre la infància i altres col·lectius de risc. Això no obstant, l'article conclou que la majoria de les investigacions no aporten dades empíriques posteriors que en confirmin la validesa.

Comunicar. Revista científica iberoamericana de comunicación y educación

Huelva: Grupo Comunicar

Vol. XV, Núm. 26, època II, setembre 2006

ISSN: 1134-3478

Comunicar presenta en aquest número un especial dedicat a la comunicació per a la salut. D'aquesta manera, s'explora la cruïlla entre dos àmbits de coneixement que influeixen sobre la percepció social i individual del món contemporani.

L'anàlisi abasta diversos contextos i situacions, com ara experiències concretes, recerques, apunts històrics i problemàtiques d'actualitat. L'objectiu d'aquest número és, en paraules del seu director, José Ignacio Aguaded Gómez (Universitat de Huelva), "reflexionar sobre l'educació en mitjans (...) i plantejar-nos en primer lloc quin tipus de ciutadania volem ser en un món cada cop més global i més provincià." *Comunicar* és pionera en l'àmbit de reflexió peninsular i de Llatinoamèrica.

European Journal of Communication

Londres: SAGE Publications

Vol. 21, núm. 4, desembre 2006

ISSN: 0267-3231

L'*European Journal of Communication* obre aquest número amb un article sobre l'exclusió de la dona a la societat de la informació de Turquia. Segons la professora Nurcan Törenli, de la Universitat d'Ankara, ens trobem davant d'un col·lectiu sense recursos informacionals ("information poor"), a causa del seu baix nivell econòmic i sociocultural i del pes de la tradició. En conseqüència, la perspectiva liberal (segons la qual, en un context de competència efectiva i transparència informativa, el binomi producció-consum és regula espontàniament) només és aplicable a una fina capa de dones de classe alta urbana. Pel que fa a la resta del col·lectiu femení del país, cal implementar polítiques públiques actives, atès que el mercat és visiblement ineficient a l'hora d'integrar la dona turca a la societat de la informació.

Media, Culture & Society

Londres: SAGE Publications

Vol 28, núm. 6, novembre de 2006.

ISSN: 0163-4437

En aquest número de *Media, Culture & Society*, destaca l'article dedicat a la indústria audiovisual de països d'extrem orient com ara Taiwan, Corea del Sud i la República Popular de la Xina. Segons les anàlisis occidentals convencionals, aquests països afronten dificultats comercials afegides per a l'exportació de continguts audiovisuals. D'una banda, no comparteixen un sistema de referències proper a Occident i, de l'altra, no tenen un mercat intern important que els permeti l'amortització de les inversions i, per tant, no disposen d'economies d'escala. Michael Keane (Queensland University of Technology) sosté que aquesta anàlisi és errònia, ja que el model industrial és diferent al dels EUA i Europa. Per demostrar-ho intenta establir ponts d'unió entre el pessimisme crític de l'acadèmia occidental i els estudis regionals asiàtics, molt menys ideològics i coneixedors de casos empírics.

Zer. Revista de estudios de comunicación

Bilbao: Facultad de Ciencias Sociales y de la Comunicación

Vol 11. Núm. 21, novembre 2006

ISSN: 1137-1102

La revista de la Facultat de Ciències Socials i de la Comunicació de la Universitat del País Basc abasta tots els àmbits del sector de la comunicació (premsa, revistes, televisió, internet, etc.). En destaquem l'article dedicat a la cadena nord-americana per cable HBO i a la seva producció de drames de qualitat. El treball és obra de la professora de la Universitat de Sevilla Concepción C. Cascajosa Virino, i s'hi analitza la producció de sèries de qualitat per HBO, com a estratègia per aconseguir la fidelitat dels subscriptors al canal de pagament. S'hi estudien tres característiques bàsiques d'aquesta estratègia: la col·laboració amb autors consagrats, la inclusió de continguts tabú i la renovació de fórmules narratives i de gènere. En aquest sentit, l'eslògan "*It's not TV, it's HBO*" ha catapultat la marca.

Revista de webs

Federal Communications Commission (FCC): Grup de treball sobre concentració de mitjans <http://www.fcc.gov/ownership/>

El juny de 2006, l'FCC va obrir una nova fase sobre la regulació de la propietat dels principals grups de comunicació dels EUA. Segons la Secció 202(h) de la Telecommunications Act de 1996, l'agència ha de revisar periòdicament la normativa sobre concentració per "determinar si les regles són necessàries per a l'interès públic com a resultat de la competència." Aquest apartat de la llei també estableix que l'FCC ha d'abrogar o modificar tota regulació que consideri que no serveixi a l'interès públic."

Media Access Project (MAP) <http://www.mediaaccess.org/>

Media Access Project és una organització sense ànim de lucre de 30 anys de vida, l'única entitat amb seu a Washington que representa la veu de l'audiència i persegueix el dret d'accés als mitjans audiovisuals i a les xarxes de telecomunicacions. MAP té presència en els tribunals, en l'FCC i en altres organismes oficials. L'associació participa en fòrums acadèmics, legislatius i professionals defensant l'interès general en les polítiques que condicionaran les properes generacions.

Fairness & Accuracy In Reporting (FAIR) <http://www.fair.org/index.php>

FAIR és l'observatori del sector de la comunicació més important dels EUA. Des de la seva creació el 1986, ofereix informació i crítica, i pondera i lluita contra tota forma de censura. Publica reportatges que han estat bandejats pels grans mitjans de comunicació. En tant que organització progressista, FAIR considera que cal una reforma profunda del sistema comunicacional dels EUA, dominat per poques corporacions multimèdia, potenciant un servei públic audiovisual i promovent fonts d'informació potents que no tinguin ànim de lucre.

FCC: Divisió d'anàlisi de la indústria http://www.fcc.gov/mb/industry_analysis/

Aquesta divisió regula en els procediments relatius a la propietat dels mitjans i participa en l'aplicació o disseny dels aspectes econòmics les polítiques del sector. A més, també recull, analitza i elabora informes sobre la indústria, el mercat, i redacta l'informe anual, que presenta al Congrés, sobre la situació de la competència efectiva en la distribució de continguts audiovisuals.

Columbia Journal Review <http://www.cjr.org/owners/>

La revista de la Facultat de Periodisme de la Universitat de Columbia (la institució que atorga els Premis Pulitzer) publica i actualitza periòdicament l'accionariat dels principals grups de comunicació mundials. La secció "Who owns what" és una referència bàsica en l'estudi sobre l'evolució de la propietat dels mitjans.

Coalition for Media Freedom and Integrity http://www.olmcm.org/dbData/Resources/Declaration_and_signatories_280207-1updated2.pdf

Coalició de diversos organismes, fundacions i ONGs per tal d'aconseguir un sistema comunicacional obert, inclusiu, amb presència i compromís públics, que garanteixi la llibertat i independència professional, que reforci el diàleg intercultural, etc. Són promotors d'aquesta coalició: **Online/More Colour in the Media** (www.olmcm.org), **European Federation of Journalists** (www.ifj-europe.org), **Open Society Institute–Network Media Program**, www.soros.org/initiatives/media, **Signis** (www.signis.org) **MiraMedia** (www.miramedia.nl), **European Women's Lobby** (www.womenlobby.org), **Article 19** (www.Article19.org) i **Community Media Forum Europe** (<http://www.cmfe.net/>).

Center for Public Integrity

<http://www.publicintegrity.org/telecom/>

El Center for Public Integrity és un dels organismes amb més prestigi als EUA pel que fa a les polítiques de comunicació integradores, obertes, que promoguin la transparència i la diversitat. Elabora informes d'alta qualitat i publica bases de dades de diferents àmbits de la política nord-americana. Amb seu a Washington, denuncia que les grans corporacions i el Govern federal han creat una trama d'interessos en el sector de les telecomunicacions i dels mitjans.

Mediachannel

<http://www.mediachannel.org/ownership/>

Mediachannel és un canal alternatiu de comunicació amb molta projecció, tant als EUA com a altres països. Té una línia de treball que estudia i intenta promoure el control sobre la propietat dels mitjans. Considera que la desregulació del sector ha erosionat la diversitat dels mitjans, el debat polític, la qualitat del periodisme, la propietat de mitjans per part de grups minoritaris, al mateix temps que ha permès un augment de les quotes d'inscripció als serveis de pagament (cable, satèl·lit, etc.).

Declaració del Consell de Ministres sobre la protecció del rol dels mitjans en democràcia en el context de concentració de mitjans - Consell d'Europa

<https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=1089615&BackColorInternet=9999CC&BackColorIntranet=FFBB55&BackColorLogged=FFAC75>

Aquesta declaració, adoptada el 31 de gener de 2007, reafirma la necessitat d'aplicar polítiques reguladores del sector de la comunicació, amb l'objectiu de garantir la plena transparència de la propietat dels mitjans. Aquest conjunt de mesures, que han de ser idealment aplicades per autoritats independents de regulació, han d'enfortir el rol dels mitjans en els processos democràtics de les nostres societats.

Free Press

<http://www.freepress.net/>

Free Press és una organització no partidista d'àmbit nacional que treballa per fomentar la participació en els debats sobre polítiques comunicació. Persegueix una intervenció pública que garanteixi la competència (i que, per tant, lluiti contra els oligopolis) i que potenciï un sistema de mitjans orientats a l'interès públic, que compti amb un sector no comercial potent.

Center for Creative Voices

<http://www.creativevoices.us/>

La missió d'aquesta organització és la de salvaguardar i enriquir la vitalitat i diversitat de la democràcia dels EUA, mitjançant la formació de legisladors, reguladors, juristes i els mitjans. L'ideari d'aquesta entitat és una societat que disposi d'un ecosistema comunicatiu plural, independent i amb una "gran quantitat de veus creatives" (*creative voices*).

Media Alliance

<http://www.media-alliance.org/>

Media Alliance és un centre de recursos sobre mitjans per a acadèmics, organitzacions sense ànim de lucre i entitats d'activisme social. Una de les seves línies de treball és l'accés a l'ample de banda i la inclusió digital. En aquest sentit, aquesta ONG de trenta anys pressiona i assessora als governs locals perquè apliquin mesures econòmiques i de tot ordre per assolir aquest objectiu. La pressió exercida sobre l'Ajuntament de San Francisco, CA és especialment exemplar.

Media pluralism in the Member States of the European Union SEC(2007) 32

http://ec.europa.eu/information_society/media_taskforce/doc/pluralism/media_pluralism_swp_en.pdf

Document de treball de la Comissió Europea aprovat el 16 de gener de 2007, que aborda les diferents perspectives i definicions de pluralisme en els mitjans (llibertat d'expressió, concentració en la propietat, expansió internacional de grups multimèdia, diversitat cultural, relació entre polítiques de comunicació i interessos econòmics, etc.), així com un estudi sobre la regulació a cada un dels 27 Estats de la Unió Europea.

Television Across Europe: Regulation, Policy and Independence

<http://www.soros.org/initiatives/media>

Publicació de l'EUMAP que analitza el sector audiovisual europeu, tant pel que fa les mitjans públics com els privats, en una sèrie de 3 volums de 1.662 pàgines. És el primer informe d'aquesta naturalesa fet a Europa, ja que inclou un annex amb l'estudi comparat de 20 països del continent. EUMAP és un observatori de l'Open Society Institute (ISO), la fundació creada el 1993 pel financer i filantrop George Soros per tal d'oferir suport a la transició dels països de l'Est europeu i a l'antiga URSS.

Guia per a la presentació d'articles a la revista

Quaderns del CAC

Presentació dels articles

L'article ha de presentar-se en suport informàtic (preferiblement PC i en format Word), acompanyat de còpia impresa. Cada pàgina ha de tenir unes 30 línies aproximadament i en cos de lletra 12. L'extensió màxima dels articles serà de 5.000 paraules.

En la primera pàgina de l'article, hi constarà el títol, el nom de l'autor, el càrrec, l'adreça postal i l'adreça electrònica. Juntament amb l'article s'ha d'adjuntar un resum de 90/100 paraules en la llengua original de l'article i en anglès, un llistat de paraules clau i un breu currículum de l'autor.

S'acceptaran articles en català, castellà, anglès, francès, italià i portuguès. Eventualment, s'acceptaran textos en un altra llengua oficial de la Unió Europea. En qualsevol cas, les llengües de difusió seran el català, el castellà i l'anglès.

Els articles no encarregats han de portar el nom de l'autor en un full a part per tal que els avaluadors no en coneguin el nom.

Bibliografia i notes de referència

La bibliografia ha d'anar situada al final de l'article i s'han d'aplicar els criteris que utilitza el TERMCAT, que es basen en la norma ISO 690 i en la descripció bibliogràfica normalitzada internacional (ISBD).

<http://www.termcat.cat/productes/documents/citaciobiblio.pdf>

Exemples:

• Llibres

DE MORAGAS, M.; PRADO, E. *La televisió pública a l'era digital*. 1^a ed. Barcelona: Pòrtic, 2000. (Col·lecció Centre d'Investigació de la Comunicació; 4) ISBN 84-7306-617-0

El régimen jurídico del audiovisual. Madrid - Barcelona: Marcial Pons - Institut d'Estudis Autònoms, Generalitat de Catalunya, 2000.

• Articles a revistes

HOFFNER, C. [et al.] "The Third-Person Effect in Perceptions of the Influence of Television Violence". A: *Journal of Communication*. Cary [Regne Unit]: Oxford University Press, juny 2001, vol. 51, núm 2, p. 283-299. ISSN 0021-9916

• Contribucions en llibres

CAMAUËR L. "Women's Movements, Public Spheres and the Media: A Research Strategy for Studying Women's Movements". A: SREVERNY, A; VAN ZOONEN, L., eds. *Gender Politics and Communication*. 1^a ed. Cresskill [New Jersey, EUA]: Hampton Press, 2000, p. 161-182. ISBN 1-57273-241-5

Les notes de referència dins del text s'han de presentar entre parèntesi amb el nom de l'autor, l'any de la publicació i la pàgina o pàgines corresponents.

Taules i il·lustracions

Les taules han de tenir títols curts i descriptius, i han d'anar numerades amb xifres aràbigues. Totes les notes i fonts corresponents a les taules es col·locaran al peu de cada taula.

Els gràfics i les taules s'han d'inserir en el document en un format que en permeti l'edició (per exemple, en Excel), mai en format imatge, ja que no es pot retocar. També cal tenir en compte, a l'hora d'elaborar els gràfics, que la publicació no s'edita en quadricromia sinó en escala de grisos.

Drets d'autor

La presentació dels articles ha d'anar acompanyada d'una carta en què l'autor faci constar la seva autorització per tal que el CAC difongui el seu article en qualsevol de les seves publicacions escrites i a través de la seva pàgina web (www.cac.cat). A la carta l'autor ha de garantir que els articles són obres originals i inèdites fent-se responsable de qualsevol reclamació derivada de l'incompliment d'aquesta garantia.

Els articles han d'anar adreçats a:

Sylvia Montilla

Coordinadora general de *Quaderns del CAC*

C/ Entença, 321

08029 Barcelona

e-mail: smontilla.cac@gencat.net

■ Presentació	2
■ Tema monogràfic: El pluralisme informatiu en la televisió	
El pluralisme en l'audiovisual: problemàtica i futur	3
Joan Botella	
Metodologia del Consell de l'Audiovisual de Catalunya per a l'observança del pluralisme en els teletinformatius	9
Carles López	
La supervisió del pluralisme informatiu en la ràdio i la televisió a Europa	17
Anna Estrada	
L'agenda temàtica dels teletinformatius a Catalunya	29
Carmina Puig	
La presència dels actors polítics en els teletinformatius	43
Laura Rodas	
El pluralisme polític durant el cicle electoral del període 2003-2004	55
Carme Ortín	
La presència dels àmbits territorials en els teletinformatius	65
Isabel Sánchez	
La visibilitat dels actors socials en la informació	89
Laura Rodas	
El tractament de la variable sexe en els teletinformatius	107
Carmina Puig i Isabel Sánchez	
Els altres pluralismes: perspectives de futur sobre l'anàlisi del pluralisme	119
Rafael Jorba	
■ Observatori	
La revisió sobre el servei públic audiovisual al Regne Unit: el debat entre l'Ofcom i la BBC	123
Martí Petit	
La televisió local a Catalunya: un model en profunda transformació	141
Josep Àngel Guimerà	
■ Agenda	151

**Consell
de l'Audiovisual
de Catalunya**

Entença, 321
08029 Barcelona
Tel. 93 363 25 25 - Fax 93 363 24 78
audiovisual@gencat.net
www.cac.cat

**Generalitat
de Catalunya**

